

SEBRANÉ SPISY

ALOISA JIRÁSKA

XII.

ZAHOŘANSKÝ HON

A JINÉ

Povídky a obrázky

DESÁTÉ VYDÁNÍ

www.digiBooks.cz

V Praze 1930

Nakladatelství J. Otto, společnost s r. o.

ALOIS JIRÁSEK

ZAHOŘANSKÝ HON A JINÉ

Povídky a obrázky

DESATÉ VYDÁNÍ

V Praze 1930

Nakladatelství J. Otto, společnost s r. o.

Psáno roku 1888
(Lumír)

Pršelo jen se lilo a bylo bláto. A v tom dešti a v tom blátě stál na silnici kůň s přiseknutým ohonem, hnědák, ne zrovna krásný, ale slušné hlavy a zdravých noh, postříkaný až na břicho blátem, zaschlým už i čerstvým. A na tom koni hnědáku seděl ve třírohém klobouce muž, jemuž nebylo ani do tváře viděti, poněvadž ji schyloval do pláště, snaže se pod jeho záštitou zanítiti tabák.

A již se ukázal první, modravý oblak ze skulin pláště, za tím mráčkem druhý, třetí, všechny rychle, mžikem, jak jezdec rychle bafal, a rozplývaly se u vanutí vlhkého vzduchu kolem mokrého jezdcova klobouku. Jezdec zvedl tvář, osmahlou, od sehnutí a bafání zarudlou, mladou, kulatou, bez vousů; jen pod nosem se mu černaly knírky. Holandské, bělavé dýmky si pořád ještě hleděl, přitlačuje prstem zapálený, zavlhlý tabák i zbytek doutnající hubky.

Pojistiv se ohuěm, počal se kolem rozhlížeti.

Rozhled byl malý a málo utěšený.

Širá krajina kolem v dešti a v parách. Určitěji bylo viděti jen přilehlá luka a pole s obilím namoklým a již lehajícím. To také jezdec dobře viděl, že je na rozcestí i že na dřevěném sloupu milníku od deště zčernalém, hrubým kamenem podepřeném, není nic viděti, že je písmo všechno vybledlo nebo rozmazáno.

Dvě cesty před jezdce. Jedna přímo, druhá dále na pravo. Na této zpozoroval, ale hezky dál, v šedém vzduchu jakoby stíny topolové aleje. Po nějakém však obydlí lidském ani památky, ani za stromořadím, aniž kde jinde, kamkoli zrak obrátil.

Dlouho se nerozmýšlel. Bodl koně, ale v tom už ho zase zarazil. V pravo na silnici zahledl totiž v šeru silhouetu člověka, a ta se blížila. Zvolna sice a patrně namáhavě, nebo cesta byla jako bezedná, ale blížila se a s ní nějaká jistota stran cesty. Jakkoliv jezdec ani se nemračil ani neklel nad tou panující slotou ohavnou, anobrž dosti spokojeně si pobafoval, přece koně zarazil a čekal, neboť nebylo mu jedno jeti k nějakému přístřeší hodinu zrovna po silnici, když by mohl dojeti v pravo třeba za čtvrt.

Hnědák stál trpělivě, všechen už zmáchaný, se schlípenýma ušima, přimhuřuje oči před deštěm. Pán jeho netrpělivě čekal na toho chodce, měře nedočkavě vzáálenost mezi ním a sebou.

Až se pak zasmál, nahlas, upřímně.

Ten tam pěšák v kabátě šosatém, bez pláště, s uzlíkem pod paždí, vyzdvihl najednou pravou nohu a hopkuje na levé, shýbal se po něčem.

Byl to jeho střevíc, který mu bláto zulo. Posléze se chodci podařilo, že do střevíce nohou vjel a že ho z bláta šťastně vytrhl. Ten tam na koni se smál a ve se pak vítal ubožáka, když k němu docházel přidávaje co možná do kroku. Hnědý hřebíčkový kabát jeho až ke krku zapjatý i nohavice pod kolena a punčo-

chy, vše bylo na něm promoklo: střevíce v blátě zavřeny a jak hlavu poněkud pochýlil, crčely mu se třírohého klobouku potůčky.

Hovor mezi oběma mladými muži — neblahý ten chodec byl také ještě mladý, leč hubené tváře, mírného, až unylého výrazu — byl jen krátký, jak toho počasí vyžadovalo. Chodec věděl o nejbližším přístřeší, na které se jezdec tázal. A pak se ještě pěšáka tázal, kdo je, a ten mírně, skoro ostýchavě, jakoby to hřích bylo, odvětil:

„Muzikant.“

„A já jsem malíř,“ zvolal jadrně jezdec a hned koně točil ke sloupu, kdež ho u samého kamene zarazil.

„Tak přece pospěšte!“ volal. „V blátě vás nenechám. Honem na kámen, tak; ruku sem, nohu do střemene — oh, oh — vy jste asi jakživ nebyl v sedle. Stůj!“ Rozkřikl se na hnědáka, jenž stav se netrpělivým pro neobratnost hudebníkovu, počal sebou vrtět a točit se.

Posléze donutil malíře hnědák a ještě více neobratnost muzikantova, že sesedl a nenadálého společníka na koně vysadil. Pak teprve se sám tam vyšvihl nařízuje spolujezdci, aby se dobře držel, a vesele dodal:

„Od deště vám nepomohu, ale střevíce vám zachováám; v blátě už jich nenecháte.“

Mrskl na hnědáka, jenž chutě vykročil maje přitíženo, ač ne tuze, nebo muzikant byl jako nota hubený.

Rozcestí osamělo. Jezdci na jednom koni se vzda-

lovali víc a více silnicí přímo vedoucí. S počátku se ještě od nich nesly obláčky z malířovy dýmky. Pak přestaly, jezdci a kůň tratili určité obrysy i barvu, stávali se šerou silhouetou, kteráž posléze se rozplynula, zmizela v tmavošedu, jak pršelo, jen se lilo.

II.

U silnice stála o samotě velká hospoda. Ponebí měla ode dřeva, pěkně obílené, spodek zděný, a na bílené lomenici s kabřincem zbytky pestrých květů a malování, od dešťů spláknutého a smazaného. Před hospodou stály žlábký, a stranou rozkládala stará lípa košatou korunu. Za hospodou byla kolna. Pod tou kolnou stál panský kočár všechen zablácený. Koně odpočívali v konírně a kočí meškal na zápraží pod pavlačí, jež se vznášela po celé délce stavení v zadu do dvorce a ke kolně.

Kočí odpovídal hospodskému, který se tázal, pojedou-li páni dále.

„Nepojedou. Budeme tu přes noc.“ A sám se pak optal:

„A což ten myslivec ve světnici? To je nějaký divný chlap.“

„Je takový pobuda. Nikde nevydrží. Ale po čertech mazaný. Věřte, já tomu věřím, přimrazí vám jen což — a divné prostředky zná a nejvíce v myslivectví. Zná všecky myslivecké kusy, proti ranění od střelby, aby jen sám trefoval a všecko, a divné a jiné.“

Kočí se počal divit a sedlák ve světnici, který s tím myslivcem seděl sám za stolem, ten v tu chvíli žasl, trnul nad řečí toho osmahlého myslivce v šedém fráčku se šůsky i límcem zeleně vyloženými. Ve veliké hospodské světnici, černého, dřevěného stropu bylo jinak pusto. Šero se v ní ukládalo od deště, jenž rachotil o okna olovem hojně spravovaná. V tom zášeří se mdle jen leskl lesní roh myslivcův, visící nad ním na stěně.

Sedlák zarudlý už pitím, maje tváře dávno neholené, jako strniko, schýlil hlavu a potulný myslivec také, jakoby si povídali nejhroznější tajemství. Korbele stály před nimi.

„Tak, prosím vás, ještě jednou, jak to bylo —“ těžko sedlák ze sebe vyražel chytaje myslivce za rukáv a vyvaluje oči jemu přímo do tváře.

„Ale tys beran, kmochu. Říkám: Obrať kámen naopak a pravou nohou šlápní na něj a on nevystřelí. Protože mu nespustí.“

„Protože mu nespustí! Hehe!“ opakoval sedlák vesele a vykřikl i na stůl uhodil, až korbele vyskočily.

„A on nevystřelí, Matěj Říhů nevystřelí! Počkej, já ti dám!“

„Matěj Říhů nevystřelí,“ opakoval myslivec, „ale aby tobě nikdá ručnice neselhala —“

„A to také víte?!“ zvolal úžasný sedlák. „Na mou duchu — a pane — a tohle — jako — to byste mně nepověděl?“ Sahal po opasku. „Dám vám jako prve za to, víte-li, aby Matěj Říhů nevystřelil, a pít, co

hrdlo ráčí. Hej, hospodo,“ křičel a tloukl korbelem o stůl. Hospodský přiběhl a hned ode dveří kýval sedlákovi, aby mlčel a nekřičel, ukazuje na dveře vedoucí do vedlejší světnice.

Ty se v ten okamžik pootevřely a v nich objevila se hlava staršího pána v napudrované vlásence. Výraz té vráskovité tváře s bradavkou vedle nosu byl přísný. Sedivé oči ostře změřily hlučný, nepokojný stůl. Pak hlava páně zase zmizela a dveře se zavřely. Náhlé to zjevení účinkovalo.

Sedlák přestal tlouci korbelem a křičet. Ale jak hospodský přinesl na stůl čerstvé pivo, vytáhl z opasku stříbrňák a chytal myslivce za rukáv, dorážíje na něj, aby pověděl, co dělat, aby mu nikdá neselhala ručnice. Mluvil sice tlumeným hlasem, ale prudce, a bylo v něm znáti všechnu jeho chtivost po tom tajemství.

Myslivec, také již pozardělý, jen se usmíval a sedlákovi se šklíbil. Až pak, posouživ ho, přece sklonil hlavu; sedlák, pytlák, k němu svou, a otevíraje ústa i oči, jal se hltavě naslouchati.

„Aby ti ručnice nikdá neselhala,“ začal tlumeně myslivec, „vezmi srdce z netopejra a potři—“

Rázem umkl, ohlédl se bezděky po stěně nad sebe, kde visel lesní roh. Sedlák také vzpřímil hlavu naslouchaje a hospodský, jenž stál u pece vedle velikých tmavozelených kamen, přistoupil rychle k oknu, hledě ven, kde déšť valně ochabl a již přestával.

Ještě nebylo nikoho viděti, ale slyšeti bylo: rohu

zvuk. Veselá fanfára nesla se třepetavě ke sluchu překvapených. Umíkla na okamžik, a myslivec, jenž dosud napjatě naslouchal, bezděky zaklel a dodal:

„Umí to! Kosák je. Řku, co je to, hospodský?“ a přistoupil k oknu nedbaje sedláka, jenž ho za rukáv tahal, dorážeje.

„Tak, co to srdce netopejří — co s ním —“

Fanfara se ozvala na novo, vesele, blížíc se, a v tom spatřili také znamenitého trubače. Seděl na zabláceném hnědáku, dosti shrbeně a nejezdecky, tiskna ke rtům lesní roh, za jiným jezdcem, jenž držel v zubech bělavou dýmku táhlého troubele a chutě pouštěl husté oblaky dýmu.

Hospodský se dal do smíchu těm dvěma jezdcům na jednom koni. Ten se právě zastavil před samou hospodou opodál staré lípy. Bylo dobře viděti, jak ten přední jezdec vesele se směje, jak ho těší obličej těch tam překvapených vyhlížejících z oken staré hospody; smějící se plná tvář zardělého hospodského, sedlákova, myslivcova a vedle v jiném okně napudrovaná hlava starého pána a ještě jedna mladá, jež se tam mihla jako poupátko.

„Hej, hahoj — kde jste kdo — hospodský!“ volal přední jezdec, když druhý za ním fanfáru uměle dohrál. „Pojďte a pomozte mému heroltovi s koně.“ Hospodský poslechl.

Myslivec se usmál a sedlák se chechtal, a z vedlejší světničky bylo také slyšeti veselý smích, když znamenitého trubače s koně skládali. Ubohý jezdec! Nohy se

mu třásly od té jízdy a mokrý byl. Malíř zatím vyšvihl se bystře se sedla a odevzdav hnědáka hospodskému, vzal zmoklého druhu za ruku. Tak vstoupili do síně staré hospody; ale tu se náhle zastavili a s úžasem na se pohleděli. Malíř bezděky ohlédl se po lesním rohu svého druhu. Než ten jej držel pod paždí.

Veselá fanfára zvučela hlasno, trepetavě jakoby na uvítanou.

„Máte tam nějakého kollegu!“ zvolal malíř ukazuje na dveře hospodské světnice.

„A dobrého,“ odvětil hudebník, jenž pozorně poslouchal.

„Tím líp! Bude veselo!“ zvolal malíř a strhnuv ve sebe promoklý plášť, otevřel dveře. Uprostřed světnice stál myslivec troubě na lesní roh, za ním zarudlý hospodský a sedlák úžasem jako ztuhlý. Malíř vesele pozdravoval. Pojednou se však zastavil a hluboko i dvorně se naklonil, a to na levo, kde se dveře pootevřely; v nich se objevil onen starší pán v bílé vlásence, s bradavkou vedle nosu, a za ním nějaká mladá dáma napudrovaných vlasů, rozmilého obličejce, sličná. Ale jen se zjevila, již zmizela, jak starý pán se náhle otočil a dveře zavřel. Pěkné vidění bylo to tam.

Nežli oba jezdci na jednom koni došli deštěm a blátem od rozcestí až sem k osamělé hospodě, seznámili se již tak, že když dojížděli toho záchranného přístřeší, bez okolků řekl malíř svému druhu :

„Zatrubte ! Nějakou fanfáru hezkou !“

A druh muzikant poslechnuv beze všeho, vytáhl z lehkého koženého povlaku, který držel pod paždí, svůj nejmilejší nástroj a spustil fanfáru, a opravdu hezkou, tak hezkou, že druh malíř oči vyvalil a pomýšlel, tenhle ten že není jen tak nějaké šumařské kantotisko, jak si prve myslel, když se mu společník na koni zpovídal, že byl učitelským mládencem, že však na škole nejvíce k vůli zlé paní principálové nemohl vydržet a že proto sběhl, aby zkusil ve světě štěstí. Za to učitelský mládenec a zároveň ne všední umělec, ale nesmělý a skromňoučký, hleděl hned z počátku na malíře se znamenitou úctou.

První ji pomohl malířovi dobývat statný kůň hnědák ; pak ji utvrdilo a zvýšilo malířovo vypravování : že on, malíř, Jan Rys, nemá stálého sídla a bytu, ale že jezdí většinou po zámcích a panských sídlech, aby maloval hrabatům, baronům (také jednoho knížete jmenoval) koně, psy, divou zvěř a hony.

Liboval si, jak se při tom má, čeho užije, byl vesel a spokojen, nemaje žádných starostí, patrně si vědom svého umění ; při tom jen tak mimochodem pověděl, jak nabyl toho hnědáka, že ho dostal darem od hraběte C.

To vše bylo něco neslýchaného, to bylo rájem ubohému mládenci učitelskému, jenž míval postel zrovna v „klase“, kterou musil sám zamerat a poklízeti, jenž se musil ustavičně lekat zlé paní principálové, který byl rád, když se do syta najedl, a blažen, když ve čtvrtek nebo v neděli odpoledne po požehnání mohl si samojediný, v tichu a poklidu pobýti v „klase“, tu si zatroubit nebo zasednouti ke starému drnkavému klavíru.

Tu také skládal si něco do kostela, nějaké offertorium nebo nějakou pastýřskou k vánocům, nebo zase do hospody, třeba nějaký „mynet“ nebo něco do skoku. Někdy zase něco jiného, co nebylo ani pro kostel ani do hospody, co mu však bývalo nejmilejší, píseň nebo fantasie divná nějaká, která mu již dlouho v hlavě pozvukovala, jakoby klíčic a rostouc, kterou cítil, v duchu slyšel všude, i když dětem před školou liníroval nebo brky ořezával, pro kterou se někdy zamyslíl a tak se zapomněl, že neviděl ani rozjivené kluky po zmítajících se škamnách se peroucí a v oblacích prachu se trátící.

A divné to bzučení nepřestalo, až když někdy, jak seděl sám a sám po nešporách nebo večer při lojové svíče, pojednou mu jasně zavznělo, když mu z brkového péra sem tam po notovém papíře lítajícího divnými hlavičkami vyskákalo a vtělilo se pak v drnkavé zvuky starého klavíru, oživující mu líbezně samotu i ticho noční.

Ale když mu pak ani těchto paus, těchto chvilek od-

dechu, odpočinku a duševního osvěžení nebylo přáno, když mu je zlomyslná paní principálka úmyslně a důsledně kalila a kazila, zvítězil umělec nad učitelským mládencem, a Václav Vojna, vzav svůj lesní roh, nechal metly, bukové tabulky s červeným kohoutem i slabikáře a šel. Cestou však počal se ve Vojnovi tratit umělec a počal vítěziti starostný, skromný a malomyslný učitelský pomocník.

„Co teď? Co teď?“ opakoval si v duchu sklíčený mladík, a když se ho pak malíř cestou tázal, kam míří, co hodlá, odvětil, že neví, že by nejraději zase na nějakou školu, aby bylo živobytí jistější. Tomu jistějšímu živobytí se dal malíř do smíchu a děl, aby, dovede-li něco zatroubit a vyzná-li se trochu v hudbě, raději šel do světa, že se tam neztratí.

Než Vojna si nevěřil, nedůvěřoval, ač o sobě soudil sám, a byl na se ze skromnosti tuze přísný, že hraje dobře. Na skladby své ani nepomýšlel. Ty byly mu jen pro vlastní kratochvíli, a jistě by se byl až po uši začervenál, kdyby se o nich někdo zmínil. Pro štěstí jeho nikdo o nich nevěděl, a on aby pověděl— Jak by mohl!

A tak našel z nenadání druhá malíře, dostal se do osamělé hospody při cestě. Tam ho nejprve sušili. Hospodský mu půjčil nějakou plantu suchou a veliké trepky a radil mu, aby si vylezl na pec, že je ještě trochu teplá.

Sedlák pozapomněv na srdce netopejří, měl nyní nač lelkovati. Nejvíce se mu líbil ten mladý, statné, pružné postavy ve tmavomodrém kabátě, veselý, žer-

tovný malíř, jak čiperně poděkoval za pěknou uvítanou myslivci, který se s ním hned seznámil.

Zatím venku přestalo pršet; šelo se, a v hospodské světnici jakoby tma padala od černého, dřevěného stropu. Když pak hospodský šel jizbou, nesa ve dřevěném svícnu lojouou svíčku „pánům“ do vedlejší světničky, seděli už Vojna s myslivcem; oba byli zabráni v živý hovor o lesním rohu. Malíř byl ten tam. Opodál pak seděl sedlák sám, obraceje chvílemi kalný zrak po hudebnících, nad nimiž na stěně nyní prosvítaly šerem dva lesní rohy, a také po dveřích vedoucích k pánům. Měl ustavičnou samomluvu, třeba že se mu jazyk těžko otáčel. Chvílemi zabýval se svým sokem v pytláctví, Matějem Říhou, a srdcem netopejším, pak bezděky pochytil nějaké slovo od sousedního stolu, přemítal je, opakoval, nerozuměje mu, až pak pojednou pro změnu zaklel a hučel:

„Toť je to — páni — ani korbelem aby člověk nezatloukl — toť je to —“ A zase měl netopejří srdce, že dobře za ně zaplatil, a Matěj Říhů ať se těší — Ale pojednou jím škublo, a jakoby ho někdo pichl, vstal. Otevřely se vedle dveře, z nich vyšel hospodský nesa světlo, nad ním pán přísného obličje s bradavkou u nosu, oděný v kabátě cihlové barvy, a naposledy sličná dáma, mladá, napudrovaných vlasů, ve kvítkovaných a pruhovaných šatech lehounkých a jemných.

Špalíčkové střevíčky červených opatků sotva se ozvaly na podlaze. Šla lehounko. Sedlák před chvílkou ještě pánům klel; teď pojednou pln poníženosti

z těžka se ukláněl, sotva se na nohou drže. Mladá dáma si jen těch tam u stolu všimla, pak mžikem se světnicí rozhlédla, jakoby někoho hledala.

A již bylo to pěkné vidění nesoucí se šerem jizby za září světla hospodského to tam. Na síni však u schodů vedoucích do hořejšího ponebí, kam hospodský na cestu svítil, se bezděky zastavila. Stál tam hezký, mladý muž, ten, který přijev prve s druhem hudebníkem na koni, ve světnici je tak dvorně a hezky pozdravil.

A nyní zase. Jakoby čekal. Přísný pán to jmenoval v duchu drzostí, ona smělostí. Než nehněvala se. Průvodce její se zaškaredil, ona na pozdrav pokynula hlavou a pousmála se. Ve světnici stál Václav Vojna u stolu, jak prve z úcty vstal, když onen pán s mladou dámou šli kolem; stál v hospodského plantě, v obrovských, těžkých trepkách, upíraje rozšířený zrak dveřmi ven na síň za sličnou dámou, jejíž zjev ho tak překvapil.

IV.

Když se setmělo a hospodský také ve velké jizbě postavil na stůl hořící lojovou svíčku v dřevěném svícnu s fidibusy, seděl potulný myslivec zase s malířem, který se vrátil ze své výzkumné procházky. Vyšel si prve, aby něco zvěděl o dámě a pánovi, jejichž tváře prve byl s koně spatřil, a také proto, aby snad mladou dámu mohl spatřiti z blízka a snad s ní i pro-

mluviti. Zalíbila se mu na pohled a pak malé dobrodružství v takové samotě, do níž ho zaklel psotný čas, jak by pěkně krátilo chvíli.

Vrátil se však nepochodiv, ale s plánem. V tom měl mu nový jeho druh pomoci. Svěřil se mu, a Vojna byl ihned ochoten. Proto malíř s myslivcem osaměli. Václav Vojna seděl ve vedlejší světničce, v té, ze které před chvílí vyšel ten pán s ní, s tou hezounkou dámou.

Mladému hudebníku tanula živě na mysli i před očima, jak seděl u stolu, maje před sebou kus papíru a od hospodského polovyschlý kalamáš. V ruce však nedržel péro, ale kytičku, polozvadlou kytičku z růží a resedy. Hned, jak prve vstoupil, ucítil v sedničce jako líbezné zavanutí; a jak přistoupil ke stolu, spatřil tam tu kytičku úzkou pentličkou svázanou. Jistěť ji ona zapomněla. Sáhł po ní dychtivě a hledě na ni, zamyslíł se.

Někdo zatukal na dveře.

Ah, totě malíř, připomíná – Hudebník položiv kytičku, zrovna však před sebe k papíru, chopil se péra a jal se psáti. Hlavičky notové proskakovaly na papíře jako mušky, rychle, že se jen péro kmitalo. Učitelský mládenec se měnil. Přibledlé, unylé líce oživilo, oči se vyjasnily.

A zase někdo klepal a při tom se také ozval hlas, je-li již hotov.

Vojna jakoby neslyšel; neodvětil a psal, ustával, škrtal, opravil, psal dále, až pak péro odloživ a drže

v jedné ruce popsaný papír a do druhé vzav kytičku, jal si polohlasně pozvukovati z toho, co napsal.

Zatím nastala noc, vlažná, letní noc. Nebe se vyjasnilo a před půlnocí vyplul ještě ze chmur kvapem mizících plný, jasný měsíc. Venku ticho, vzduch čistý, svěží a po dešti voněla stará lípa u hospody.

Stavení jakoby vymřelo. Zář, jež večer se kmitala v nevelkých oknech s malovanými okenicemi prvního ponebí, zhasla. Také ve přízemních oknech se setmělo. Za to mihl se rudý plamének svítilny před hospodou, nesl se přes cestu a zanikl opodál za ní, kde stála nevelká březinka zrovna proti hospodě. Za tím světlem míhaly se jako stíny dvě postavy a zmizely také v šeru starých bříz. Nad těmi se měsíc nesl a břízy, jak mraky přes ně chvílemi přeletovaly, halily se v stín a hned zas prosvitovaly stříbrem, chvějícím se na bílých kmenech.

Stály tiše a naslouchaly, jako všechno kol, jako všechna vlažná noc. Naslouchaly lahodnému zvuku, jenž se pod jich lehkými, svislými haluzemi, v jejich stínu tak měkce a sladce ozval.

Lesní roh tam vzezvučel; po něm druhý a uměle spojené hlasy jejich hrající líbezná, toužebná, sladkobolná zastaveníčko rozléhaly se harmonicky, čarovně do letní, tiché noci. Byla to prostá skladba, jak jen pro starý lesní roh mohla býti psána, líbezná však a jímavá, protože byla hlubokého citu a protože ji dva mistři hráli, a za takové pěkné noci, jež kouzlem svým jim pomáhala.

V hospodě v prvním ponebí otevřelo se okno a v něm zjevila se mladá, sličná dáma v bělostném nočním šatě.

V ten okamžik zabělal se jasněji, jakož i bílé zdi starého stavení, neboť měsíc vysvítil plným jasem náhle z mraků. V ten okamžik také vystoupil ze tmy pod košatou, kvetoucí lipou švižným krokem malíř a maje smeknuto, mířil zrovna pod okno své neznámé. Hleděl k ní vzhůru a promluvil tlumeným hlasem. Mnoho však neřekl, nebo ve vedlejším oknu objevila se náhle hlava přísného pána, společníka roztomilé slečny. Promluvil, a hned zmizela.

Pán však v okně zůstal a naslouchal, jak rohy hrály, jak hlasy jejich tiše vyznívaly v noční dáli, bledě vyzářené a nedbal už malíře, jenž ustoupil opět pod starou lípu a odtud zmizel.

Pak umlklo vše; okna v prvním ponebí se zavřela. Za chvílku po té vrzla dvířka v hospodských vratech, jimi proklouzly tři postavy, jedna se svítlnou, dvě s lesními rohy, a hned za nimi zmizela tudy čtvrtá, malířova.

V široširu kolem ani hnutí. Jen tam na mokré mezi hnul se napilý sedlák, domů se vracející. Stál tu do té chvíle a naslouchal lahodným stlumeným zvukům, které se za ním nesly. Teď teprve jakoby se vytrhl z přimrazení, pustil se klátivě a bručel o čárech, o Matěji Říhovi a netopejším srdci —

V hospodě všichni ulehli. Ve velké světnici spal tvrdě potulný myslivec, ve vedlejší malíř, který vrá-

tiv se, hovořil dlouho ještě s Vojnou a také vypravoval, jak s okna k němu zavanulo: „Děkuji, pane!“ Mluvil o tom hlase, rozblouznil se o něm i o ní, která se mu v okně zjevila, zle žehnal jejímu průvodci, až pak usnul. Ale učitelský mládenec vedle, jenž mlčky naslouchal, nemohl usnout. Osaměv sáhl bezděky do své kamizolky a vyňal z ní kytičku z růží a resedy, o které nic druhu malíři neřekl a kterou před ním skrýval. Měsíc svítil do světničky a dobře bylo viděti vonnou památku po sličné neznámé. Květy ještě voněly. A ta vůně mu živěji na mysl uváděla líbezná zjevení.

V.

Samé ráno, kdy koruna staré lípy i naproti březina, orosená a slunečným zlatem ozářená, dávno již zvučely ptačím šveholem, přišel škaredý sen k lůžku slámou vystlanému na černé hospodské podlaze, jehož poduškou byly dvě židle vzhůru nohama postavené, lenochy o zem opřené.

Škaredý sen přišel zrovna sem, poněvadž tu odpočíval počestný myslivec. I soužil ho, vsadiv jej s opilým sedlákem a s Matějem Říhou, kterého jak živ ani neviděl, do panské šatlavy. Tam lítalo netopýrů jako much, až se jim do vlasů chytali, a což nejhoršího, i na korbel sedali k samým rtům jeho, kdykoliv je chtěl ovlažiti zalíbeným nápojem chmelovým.

Z tohoto škaredého snu vytrhl jej hospodský, vo-

laje mu do ucha, aby vstal, že ten pán nahoře sobě přeje, aby k němu přišel.

Úprava myslivcova dlouho netrvala a tak stanul za chvílku v prvním ponebí před pánem v bělostné vlásence, s bradavkou u nosu již úplně přistrojeným a na cestu připraveným, o němž ani jemu, myslivci, ani malíři také vyzvídajícímu nemohli včera nic pověděti ani hospodský ani sám kočí. Ten proto ne, poněvadž teprve cestou nastoupil a vlastní kočí toho neznámého pána v nedalekém městečku se roznemohl.

Pán hleděl pátravě na osmahlou myslivcovu tvář, na níž i na zavhlých, na rychle přičísnutých vlasech bylo zřejmo, že se právě probudil a umyl. Černé však oči myslivcovy hleděly bystře a čiperně i usmívaly se jako jeho rty. Tušiltě, šelma, proč ho nahoru zavolali, a co pán ráčí.

„Vy jste v noci také hrál,“ začal pán a dosti přísně.

Myslivec zamrkal očima a pousmál se patrněji. Uhodl. Přisvědčil a dodal:

„Když si mne pozvali —“

„A kdo vás pozval?“

„Ten pan malíř. Přijel na koni, ráčili jste viděti, s tím druhým, ten troubil s koně fanfáru.“

„Kdo je ten?“

„Uprchlý učitelský mládenec. Výborný muzikant.“

„Vy jste se s nimi znal?“

„Jak živi jsme se neviděli až tu.“

„Byli jste však tak sehráni —“

„Ah, to je, milosti, mistr, ten učitel, jak jsem řekl.

On hrál průvod, to je těžší, prosím, na roh, a já prim. A byl to, milosti, z brusu nový kousek. Jeho skladba.“
„Nešaškujte.“

„Ano, ano, milosti. Ono to bylo tak. Skrze ty fanfáry jsme se seznámili a tak jsme se, když ten pan kantor se osušil, pěkně sesedli a povídali si o muzice. Ale tu přišel ten malíř —“

„Cože ten jezdí světem na koni.“

Myslivec pověděl, co od Vojny zvěděl, že malíř Rys cestuje od zámku k zámku, že je skoro ustavičně u vrchností, že jim maluje koně, psy, zvěř, hony, a pak dodal:

„Tak on ten malíř přišel k nám a mínil, že tu je krásná, mladá dáma, a že by takhle zastaveníčko —“

„Tak ten to svedl,“ přerušil přísně pán a stlumiv poněkud hlas dodal:

„A neřekl, že ji zná? Jak by cizí dámě —“

Myslivec zamžoural očima na okamžik se rozmýšlel, pak odvětil:

„To věru nevím. Neříkal nic, pokud vím. Ale my nic neměli a z paměti neuměli a tu ten učitelský mládenec pojednou vstal, a že něco obstará. I šel, zavřel se do sedničky vedle a za chvíli přišel s nocturnem, pěkným, hotovým zastaveníčkem. A když už to měl, tak jsme toho nemohli nechat. Přehráli jsme si to jednou a pak do březinky. Bylo to pěkné, není-liž pravda, milosti?“

Pán si odkašlal a jakoby té otázky neslyšel, sám se tákal:

„Že jste to také hned sehráli a tak dobře!“

„On je mistr, milosti, jak jsem řekl, a můj děd byl Svída, Václav Svída, milosti. Ten první v Čechách troubil na lesní roh a první jej z Francouz do Čech přinesl, jak ho tam pan hrabě Špork poslal, milosti, hrabě František Antonín Špork, ráčejí bez toho znáti. A to troubení máme dědičné,“ dodal myslivec usmívaje se.

„Tak vy jste muzikant, jáť myslil, že myslivec.“

„Také! Vlastně především myslivec a pak muzikant.“

„Kam jdete?“

„Kam mne nohy ponесou, třeba za dobrou službou,“ odvětil žertovně.

„A jaká by vám byla po chuti?“ tázal se pán ne bez ironie.

„Já tak, milosti, nejraději ke štvanicím. Vyznám se v nich. Piquer nejsem špatný a troubím dvanáct des-savských fanfár, a kolik jiných ještě; když troubím stopovou, les se ozývá samou radostí kolikrát za sebou. ‚Hivalau‘ křičím nade všechny, a kdy je po cur-rée, troubím v průvodu fanfáry nejveselejší.“

„A více nic?“ ptal se pán s úsměškem.

Potulný myslivec se nedal zmýlit a hbitě odvětil:

„Ó ano, umím také, aby ručnice nikdá neselhala —“

„To se vezme srdce z netopýra, slyšel jsem,“ vpadl mu pán opět posměšně do řeči a rovněž tak doložil:

„Abyste všecko trefil, to také umíte.“

„Také, milosti; poraditi, předepsati. To se vezme krve dudkovy, dá se do hlavně a načkoliv přiměří –“

Přísný pán se usmál a rukou pokynuv, že již dosti, pravil:

„Když toho tolik umíte, opatřil bych vám místo.“

Myslivec se uklonil a pravil:

„Jsem nyní úplně volný. Ráčeji to se mnou zkusit.“

„A ten kantor, jak jste řekl, je také bez místa –“

„Je a rád by nějaké přijal, jistě, a je to dle všeho tuze hodný člověk a znamenitý muzikant. A ten malíř, milosti, myslím, je také jako pták.“

Pán stáhl obočí a zamračiv se pravil:

„To by tak bylo! Takových pánů větroplachů nepotřebujeme. A nad to na koni!“

V tu chvíli, kdy Svída myslivec jednal s cizím pánem, malíř Rys ještě spal a Vojna učitel se dostrojoval. Když pak už měl vyčištěné střevíce na nohou i oblékal si hnědý, po včerejšku hodně pomačkaný kabát, přišel myslivec a oznamoval, aby si pospíšil do prvního patra, k tomu pánovi. Vojna se až lekl, a ptal se, co, co mu chce ten pán.

„Jen jděte. Já už mám odměnu za troubení. Vám jistě ještě něco přidá za skladbu. Jen jděte, honem, čeká na vás.“

A Vojna, jakoby mu přišel přísný rozkaz, poslechl a šel.

Toto vše zaslechl malíř, probíraje se ze spaní.

„Kam jde, kam ho posíláte?“ ptal se ještě roze-spalý. Ale hned se probral a rychle vstal, když uslyšel,

že ten pán nahoře rozdává místa, jemu, Svídovi, že již jedno opatřil, a Vojnovi že dá také na jisto, jak z řeči vyrozuměl.

„Ale vám nedá nic,“ dodal myslivec směje se. „Na vás má svrchu, a to proto, že jste spískal to zastaveníčko v noci. Nám se vyplatilo, na vás se však patrně zlobí. Zmínil jsem se také o vás, že jste zcela volný —“

„I aby vás, kdo se vás prosil!“ vpadl mu malíř prudce do řeči. Myslivec však se nezalekl.

„Jen se nezlobte. Myslíl jsem na vás ne pro to místo, ale k vůli té, víte-li, slečně, nebo co je. Ale on vám je jako argus. O vás ani ne slyšet. Jistě má z vás nějak strach a to pro tu hezkou koroptvičku. Váš hnědák je mu také proti mysli a divil se, kdeže prý takový mazal pocestný pořídil si jízdného koně.“

„Co že?! To že povídal? Já, mazal?!“ zvolal malíř rozhorleně.

„Co bych to neřekl, povídal to.“

„Mazal! A před ní snad to řekl!“

„Mluvil hodně nahlas.“

„Aby ho! Však počkej! Mazal ti ukáže. Mazal!“

V ten okamžik, co malíř pln hněvu mluvil o cizím pánovi, Vojna učitel na něj jinak hleděl. Jak nahoru přišel, ptal se ho cizí pán, kde naposledy byl, pak skládal-li to zastaveníčko sám; když Vojna přisvědčil, musil se vyznat a zardívaje se prozraditi na další pánovu otázku, že již skládal, a to pastoraly, menuety, offertoria a j. Když se z těchto uměleckých hříchů svých vyznával jako z nějaké tajné lásky, otevřely se

vcdlejší dveře a v nich stanula ta, již včera viděl mihnouti se šerem dolejší světnice v zardělé záři svíčky hospodského.

Nyní tu stála svěží, půvabná jako po ránu zarosený z růže květ, úsměvná, upírajíc na něj laní, tmavé své oči. Slyšela jeho zpověď o nocturnu a jiných skladbách, viděla jeho rozpaky i překvapení, když se ho pán otázel z čista jasna :

„Hledáte-li nějaké místo, věděl bych o něm. Opatřím vám je. Chcete-li?“

Ten malíř včera večer hory doly sliboval, jaké on Vojna bude míti ve světě štěstí, jen aby školy nechal. V ten okamžik překvapen nenadálým návrhem pánovým na to nevzpomněl, a ještě více snad proto, že také ty laní, tmavé, krásné oči tkvěly na jeho tváři, vlídně, usmívavě, jakoby vyzývaly, jen aby bral.

Uklonil se bezděky a byl pánův.

Když pak všechen ještě zardělý, cítě, jak se mu nějak hlava točí, dolů sešel, lekl se, když malíře shlédl, a ještě více, jak Rys mu rychle vstříc pokročil a prudko volal :

„Nabídl vám také místo? A vy jste přijal?“

Vojna jen pokynul hlavou, že ano.

„Jak? Vy jste přijal? ! A nevíte-li, co jsem vám včera povídal? Vy nesmíte! Vy nesmíte s tím — Potupil mne i všechen kumšt malířský. A vás také potupí i vaši muziku, budete mu jen sluhou se vším svým uměním. Budete litovati!“

Tou prudkou řečí vehnal Vojnu do rozporů, tak že

byl v úzkých. Svída se ho však zastal, jak právě snímal se zdi lesní rohy.

„Nebraňte mu,“ pravil, „nic nebude litovat. Bude-li mu teskno, zahrajeme si; a kdyby začal litovat, nu ať jde s Pánem Bohem. Však uvázán nebude ani on ani já. Za zkušenou to stojí. To je mé mínění. Jen zůstaňte.“

Malíř mávl rozhorleně rukou.

„A tak si jeďte!“ zvolal a náhle si vzpomenuv dodal: „A kam vlastně, kdo je ten —“

„To neřekl, jen to, že pojedeme do Zahořan,“ odvětil Vojna.

„Do Zahořan!“ zvolal malíř. „Do Zahořan!“ opakoval si. Pak poručiv si vína, naléval svým společníkům.

„Pijte na rozloučenou! Pojedete s ní, s tím poupátkem. Proto vám závidím. Ale ať jí povíte, že já měl nápad na to zastaveníčko. Jak jsem za to dopadl, jak mně za to ten škarohlíd dal mazalů, mně, Johanu Rysovi, kterého si zvou baroni, hrabata i knížata. Haha—Však počkej! Ale ještě jednu, kamarádi! Škoda, že jsme si tak jen na krátko pobyli —“

„Však se třeba dost brzo zase v nějaké takovéhle hospodě sejdem!“ zvolal vesele myslivec, ťukaje si s malířem i s Vojnou.

Venku se ozval rachot kol. Kočár předjížděl před hospodu, a v tom také hospodský oznamoval, aby již šli, že páni jsou již dole.

Svída myslivec i Vojna učitel sebrali rohy a stisknuvše Rysovi ruku, brali se ven. Malíř za nimi. Ale té

mladé dámy, k vůli níž hlavně vycházel před dům, tvář v tvář už nespatriil. Jen část její šatů a malá nožka v roztomilém střevíčku se mu ještě zamihly, a již zmizela v hloubi velikého, cestovního kočáru.

U jeho dvířek stál pán v kabátě cihlové barvy kyná Svídovi na kozlík, Vojnovi pak do kočáru. Pak upřev pichlavé své oči na malíře, u domovních vrat stojícího, úsměšně na něj zavolal :

„Je mi líto, pane, že vám je odvádím. Jak budete nyní dělat zastaveníčka?“

Malířovi se zablesklo v očích.

„Ó buďte bez starosti!“ zvolal hodně nahlas. „A spolehněte se, že vám i bez nich zahraju!“

Pánovi se zardělo čelo, úsměšek zmizel s jeho rtů. Ale ani nehlesl a rychle vstoupil do kočáru. Malíř se zasmál a Svída na kozlíku se zubil, potřásaje živě hlavou a mžouraje očima. V tom, jak koně zatrhli a kola se rozjela, strhl s ramene lesní roh a spustil veselou, jásavou fanfáru.

Tu také malíř náhle smekl, ukláněl se, neboť v okně kočárovém v ten okamžik mihl se sličný obličej mladé dámy.

Hleděl za kočárem tak dlouho, až Svídova veselá fanfára dozněla. Pak se vrátil do hospody, dal si koně osedlat, vyptal se na cesty a vyšvihnuv se do sedla, pobídl hnědáka v bystrý klus. Pustil se po silnici směrem, kterým zmizel panský kočár.

Dnes byla cesty příjemnější. Nepršelo, nelilo se. Bylo krásné, letní, svěží jitro.

Vojna byl by rád poslechl, kdyby byl Svída nahoře s kozlíku řekl: „Pojď a sedni si sem!“ Nejeloť se učitelskému mládenci volně, třeba že seděl naproti slečně tak hezounké. Ba právě proto se mu nejelo, třeba že ho zase těšilo, že jest jí na blízku. Pro jeho ostýchavost nebylo mu jak náleží volno; však ji bylo viděti již na tom, jak si usedl na kraj sedadla, jak přitisknův k sobě kolena strkal paty do zadu pod sedadlo, aby nepřekážel, ba snad aby ani nezavadil.

Také z počátku nevěděl, kam s očima, třeba že si přál, aby mohly tkviti na protějším sličném obrázku. Také s hovorem to nešlo. Aby on sám začal, jak by mohl! A kdyby i byl chtěl, ten pán naproti, ten tu seděl jako dusivý mrak. Ještě že se slečna ozvala. Ale to bylo několik jen otázek, a zase dost a ticho.

Vůz hrčel, narážel chvílemi o kamení, otrásal se, stromy u silnice, krajina ubíhaly vzad a myšlenky učitelovy rovněž tam z počátku, za malířem, co asi dělá, kam se asi pustil. Pak jaly se v před ubíhati, když uvažoval, kam jej samého vezou, na jaké místo, na jakou školu, jaký tam asi principál, ale především jaká principálka, ne-li zase saň nějaká. V duchu se mu také ozvala výčitka, jak že se tak uvolil, nevěda ani komu, a jak s ním bude v těch Zahořanech. Utěchou mu byl Svída nahoře na kozlíku, ten nelekavý, odhodlaný chlapík, který se nic neostýchá a nebojí.

A slečna také — Však kdyby jí nebylo, jistě by tu ne-

seděl. Čím dále ujížděl, tím méně ho tížily ty obavy a starosti. Slečnin hovor je nejvíce zaplašil a zažehnával. „Terez“ se jmenovala, jak vyrozuměl z řeči pánovy, jenž ji tak dvakráte oslovil. Slečna se dala také s ním, s Vojnou do hovoru, a to, když pán, o němž Vojna zvěděl za řeči, že to její strýček, poprvé si v kočáře zdřiml.

To bylo před samým polednem, když se blížili k nepatrnému městečku. Tu se pak zastavili, aby poobědvali, a tu v průjezdu zájezdního hostince Vojna dobře zaslechl, jak slečna Tereza se za něj u strýce přimlouvala, aby jej, Vojnu, přizvali také ke stolu. Než prostřeno mu ve veliké světnici se Svídou u jednoho stolu, a páni jedli vedle v pokojíčku. Přímluva slečnina nic nezmohla.

Vojna se proto nermoutil. Jej těšilo, že měla slečna tolik ohledu k němu. A s veselým Svídou se dobře jedlo. Myslivec se mládenci učitelskému upřímně divil, že cestou ještě nevyzvěděl něco zevrubnějšího o slečně a jejím strýcovi, míně, to že by on už více věděl.

Po obědě usnul pán v kočáře podruhé. Byloť v krytém voze za toho parného, letního dne horko a dusno. Slečna také si zlehounka zívla, než přemáhala se a rozmlouvala s Vojnou. A zase o hudbě. Na tom poli byl její společník nejjistější a nejobratnější. Ale pak pojednou mrknuvši po strýci, se otázala po malíři, kam ten jel. Vojna sám nevěděl, a tu zase ona, kdo je, odkud, ale v tom už, jak sebou strýc ve spaní živě-

ji hnul, pověděla, jakoby o malíři ani zmínky nebylo, jakoby v proudu prvotního hovoru, se na to těší, jak spolu, s Vojnou, budou hráti, že se bude u něho doučovati, jak strýček ustanovil.

Umlkla pak, vonným šátečkem přejela čelo i nosíček, na nichž leskly se drobné perličky lehkého potu. Pak opět jala se rozmlouvat; záhy však ustala. Byloť dusno. Opřela hlavu o polštář, s úsměvem řekla, že půjde za strýcem, aby Vojna za ně bděl a je rytířsky hlídal, a již sklonila se její víčka dlouhých hedvábných řas a zaslouily její lání oči.

Vojna bděl, hlídal, jak mu uložila, hledě na ni v tichém obdivu, pozoroval její hlavu volně v koutek kočárový opřenou, její pěkně sklenuté obočí a dlouhé řasy tmavou barvou svou ještě více vynikající pod napudrovaným účesem „à l'enfant“, její zatuplý nosík, libě rudé rty, kulatou bradu i její postavu, štíhlou a svěží, všecku půvabnou.

Seděl jako pěna, oči s ní nepouštěje, a jen chvilkou mrkl opatrně a starostně po „panu strýci“. Ten spal tvrdě. Slečna si zdřimla také do opravdy. Líčka její se rděla, oddechovala volně a klidně.

Ale bylo horko toho letního odpoledne a minulé noc, strávená v osamělé hospodě, v její sedničce nad nocturnem, v březince pak při zastaveníčku a po něm v jakémsi rozčilení, jež mu drahnou chvíli nedalo usnouti, ta žádala nyní také svého práva. Učitelský mládenec se však bránil. Utíral čelo, klobouk měl už od počátku s hlavy, oči mnul, kabát rozepjal, pak si

již uvolnil také několik knoflíků své vybledlé vesty vyšívání ještě vybledlejšího. Myslilť si, že se ihned zapne, jakmile by poznal, že se slečna budí.

Ale on toho nepoznal. Oči ho přecházely, poklimoval, až usnul. Spal dlouho, déle nežli slečna. Ta, jak oči otevřela, usmála se, vidouc společníka svého a rytířského strážce naproti spaním přemoženého. I ve spaní seděl uctivě a ostýchavě. A tomu se nejvíce smála. Ale pak sebou trhla, nahnula se poněkud, hleděla na jeho vestu, pak ohlédla se opatrně po strýci, v tom zvedlo se její kulaté ramě, nesouc se opatrně k mládencově vestě, a slečnin drobný ukazováček spojiv se s palcem v lehounkou špetku, stiskl pentličku čouhající z Vojnovy vestové kapsy; zatáhla za ni, ustala, po spícím chvatně pohlédla, pak prudčí pohyb ruky a již měla pentličku a s ní kytičku zvadlých růží a resedy. To byla její kytička! Hleďme, kdož by pomyslí! On!

A Vojna spal. Až pak sebou trhl, neboť někdo ho klepl na rameno a volal ho jménem. Zarděl se do temna. Slečna ho budila vějířem; pán už byl také vzhůru. Chtěl se omlouvat, ale slečna smějíc se vpadla mu do řeči, aby si z toho nic nedělal, že ho proto budí, aby se podíval na Zahořany, že jsou jim nablízku.

Jak se nahnula k oknu, aby mu krajinu vysvětlila, padla na ni zář zapadajícího slunce. V růžové zlaté záři té uviděl také Vojna poprvé Zahořany, své nové působiště; zámek na návrší ve stromoví, dole ves s kostelíkem na chlumku stojícím. A na tom chlumku

opodál kostela a hřbitova u něho, vedle většího stavení, patrně fary, stálo dřevěné stavení pod šindellovou střechou, příjemné, čistě vybělené, té chvíle v záplavě posledních paprsků.

„To je škola,“ řekla slečna.

Vojna hleděl na školu, a zas upřel oči na výstavný zámek naproti na návrší, a vzdychl si bezděky. V tom kočár zahnul a sjížděl sklonem do vsi. Školu, již Vojna prve viděl před sebou, měl nyní po levé ruce, jakož i kostel a faru na neveliké výšině nade statky a chalupami. Ves nebyla největší. Jak jejího konce dojeli, obrátil se kočár na pravo na pěknou cestu v topolové aleji vinoucí se do strání nehrubě příkré, nad níž se ve stromoví probíléval zámek. Už dojeli ku bráně slušně tesané z pískovce, otevřeně, beze vrat, stojící tu více pro ozdobu, jak také svědčily její vásy a boubelatí putti, vše slohu tehdy moderního.

Za branou rozkládalo se prostranné nádvoří. V pravo, v levo stálo stavení jednopatrové značně dlouhé. Bělostné stěny obou byly v průčelí pokryty skoro úplně psím vínem i révovím. Hlavní budova o dvou patrech s průčelím zelení prostým, architektonicky bohatým, vypínala se mezi oběma křídelnými domy, zrovna naproti bráně.

Tou když vjížděli, ozval se Svída nahoře na kozlíku. Veselá fanfára jeho lesního rohu zatřepetala tičným nádvořím osamělého zámku, ozářeného posledním zásvitem zapadlého slunce. Slečna se usmála, pan strýc její schmužil čelo a schmužil je patrněji, když na

kozlíku fanfára rázem umlkla, jako když utne, a když se za ní ozval myslivcův smích. V tom zastavil kočár právě u schodů hlavního vchodu. Nežli Vojnovi napadlo, pán už otevřel dvířka, vystoupil a pomohl slečně. A když Vojnovy nohy, všechny od jízdy a uctivého sedění zkoprnělé, stanuly venku, tu div nezkameněly. Kamenem skoro také byl přísný pán; a slečna také žasla a Svída, sedě ještě na kozlíku a drže pod paží lesní roh, se jen zubil.

Zraky všech tkvěly nahoře na schodech hlavního vchodu, kde stál Rys malíř.

VII.

Usmívaje se, hleděl na skupinu žasnoucích, pozdravil, ale nehnul se, a teprve postoupil několik kroků v před, jakoby v ústrety, když pán se slečnou brali se do schodů, k hlavnímu vchodu.

„Čeho sobě přejete? Jak sem přicházíte?“ ptal se pán hlasem ne valně vlídným, jda mimo malíře.

„Nesu list od pana hraběte K., pane vrchní,“ odpovětil klidně s úsměvem malíř.

Vrchní se zarazil, ale hned se otázal a nikterak vlídně:

„Proč jste mi to neodevzdal na té hospodě?“

Malíř se usmál a odpověděl:

„Protože jste nechtěl mi prokázati čest, abych se s vámi seznámil,“ a dodal: „Čekám nyní na vyřízení.“

„Pojďte,“ zkrátka vrchní odpověděl a pokynuv nějaké starší ženě právě vyšedší, aby slečnu uvedla do připraveného pokoje, šel s malířem do nejbližší otevřené komnaty v přízemí.

Ve dveřích si však ještě vzpomněl na učitelského mládence; zavolav sluhu poručil, aby dali učiteli večeři a pak aby ho zavedli v jeho jménu do školy. Vojnu to nemálo zarazilo. Tomu však byl rád, že se malíř zjevil; byl by rád počkal, až vyjde od vrchního, aby zvěděl, jak že se sem dostal a co tu chce. Ale sluha vybízel k večeři a vedl ho do křídelního domu na levo.

Po myslivci Svídovi se Vojna ohlížel nadarmo. Po večeři se učitelskému mláďenci ze zámku tuze nechtělo, zvláště proto, poněvadž neuviděl ani Rysa ani Svídy; a byl by přece rád s nimi ještě dnes promluvil. Nastával už soumrak, když vstoupil do nízké, staré, dřevěné školy. Všecko v ní bylo vetché a sešlé, i sám pan principál, bílých vlasů, vráskovitě tváře, zevnějškem svým skoro více sedlák nežli učitel. Nebyl ani vlídný, ani drsný; nicméně se tu Vojnovi pak rázem zalíbilo, když po chvilce zvěděl, že tu není žádné paní principálové, že je kantor vdovec, a když mu ukázal i vedle „klasy“ světničku, v níž bude spáti, a když zahlédl v klase v rohu poblíže své světničky úzký, černý, nevelký klavír, ne valný sice, ale přece lepší, nežli byl ten, u něhož skládal dosud své menuety a pastoraly.

Zhluboka si pak oddechl, když ve světničce své osaměl. Uvolnilo se mu. Zvolna se svlékaje myslil na

dnešní cestu, na toho malíře, jak se sem dostal a zase na slečnu Terez, jak byla sličná, když spala, a pak když na ni vysvítlo zapadající slunce. Maně sáhl po vestě. Kytička s pentličkou byla ta tam. Prohledal všechny kapsy a nic nenašel. Zamrzelo ho to. Kam se poděla? Že by mu byla vypadla? Zdálo se mu skoro nemožno, a přece, jak jinak?

Uvažuje o tom zahleděl se otevřeným okénkem ven do vlažného večera. Viděl do malé zahrádky květinné a dále do sadu. Bylo vlažno a krásně. Mezi stromy počalo prosvítovati od záře měsíčné. —

V tu chvíli se slečna Terez konečně strýce dočkala k večeři. Netoužila ani tak po ní ani po něm, ale po novinách, po vysvětlení, jak že se sem ten malíř dostal co tu chce, co je s ním. Strýc rozmluvou s ním nebyl nikterak spokojen.

„Co tu chce?“ opakoval dosti mrzutě. „Zlobiti mne. Což to není naschvál, že si tak stezkami pospíšil, že jistě tu svou herku napolo strhal, aby tu byl dříve než my?“

„A což to psaní od pana hraběte?“ dotazovala se neť.

„Bláznivý nápad! Všecko by šlo jako dosud. Tolik let vše bylo pěkné. Že je prý třeba pokoje upravit, přemalovat, některé starší obrazy upravit, aby bylo vše v pořádku, až přijedou k honům hosté. A to všecko bez mého návrhu! Z rozmaru jen, z choutky!“

„A ten malíř?“

„Ten tu zůstane i s tou herkou svou. Hrabě ho po-

sílá, a nějak ho chválí! A dává mu takovou moc! Mám prý mu býti nápomocen – Budu, budu!“ a divně se zasmál.

„Odkud přijíždí?“

„Aj, aj, slečinka velmi je po něm zvědavá. Ale to pěkně prosím, aby se mu všude vyhnula a žádných řečí s ním neměla. Nechci tomu,“ řekl suše, přísně a dočal posměšně:

„Na zastaveníčko se také netěš. Leda, že by mně zahrál, jak mně tam před tou hospodou pohrozil. Uvidíme!“

Pak už nebylo u večere ani slova o malíři.

Teprve ve svém pokoji zaslechla slečna Terez od služky, že cizímu tomu pánovi, jenž přijel na koni, vykázan pokoj ve křídelném domě na pravo, a to pokoj zadní, jehož okna hledí do zahrady.

Ještě pak, když slečinka osaměvši se svlékala, myslila na malíře, jak je smělý a švižný, jak strýce čiperně poškádlil a jak tam v hospodě i tu galantně ji pozdravoval a zastaveníčko jí uspořádal.

Něco jí zašustilo pod rukou. – Uvadlá kytička s pentličkou! Ah ta! Co si pomyslí učitel, až ji nenajde v kapse své vesty? To nocturno od něho bylo hezké. Toužebná, sladkobolná jeho melodie ozvala se v duši a zněla ještě, když ulehla pod mušelinová nebesa svého lůžka. Myslila, jak to bylo pěkné (světlo měsíce padlo jí do pokoje), jak lípa krásně voněla, a jak z temna jejího vystoupil ten statný, dvorný malíř.

Rys malíř spokojeně usínal první noc na Zahofan-ském zámku. Těšilo ho, že se mu povedlo, že vrchního tak překvapil, i to, že mu náhoda tak přála. Myslil na hezkou, mladičkou dámu, která se mu hned včera, jak ji v osamělé hospodě spatřil, na první pohled zalíbila. Těšil se, že jí bude na blízku, že se s ní bude setkávati, třeba že vrchní, to již napřed tušil, tomu zajisté bude bránit.

S jakou Rys ulehl, s takovou vstal. Líbil se mu přízemní pokoj, a to pro pěkný výhled do zahrady, třeba že jinak byl dosti chatrně zařízen.

Snídaně nebyla valná, jakož i všechna obsluha. Na poprvé však toho tuze nedbal. Když při snídání ptal se na Svídu, starý sluha mu zkrátka odvětil, že o něm nic neví, a zrovna také tak, když se otázel na učitele Vojnu. Rys se ptal také po slečně. Tu starý sluha jen upřel na malíře šedivé, chladné své oči zpod hustého, sivého obočí a mlčel. O panu vrchním pak řekl na malířovu otázku, že ještě spí.

Po tom všem se Rys hlasitě zasmál a zamířil do hrady. Jda zámeckým nádvořím, ohlížel se po oknech pátraje, nepostřehl-li by tam v některém tu pěknou, mladou hlavičku. Totéž činil, když vešel do zahrady, rozkládající se za zámkem. Pátral však nadarmo. Všude byly tmavozelené žaluzie spuštěny a zámek jako vymřelý. V zahradě nepotkal nikoho kromě zahradníka a ten mu také odpovědmi ni-

kterak nevyhověl. Buď ničeho nevěděl, nebo nechtěl nic říci.

Zahrada nebyla rozlehlá. Záhy se dostal na její konec, odkud viděl na pláň, na rozlehlou oboru a jakési stavení na jejím pokraji. Vrátiv se odtud, marně se na novo po oknech ohlížel. Byla jako prve ještě žaluslemi zastřena. Nadarmo se dal také ohlásit u vrchního, aby zevrubněji s ním pojednal o práci, pro kterou sem přijel a na kterou se již těšil. Vrchní mu vzkázal, že nemá nyní času, že musí do dvora prohlédnout stáje.

Rys se nad tím vzkázáním až začervenel a v očích se mu zablesklo. Cítil zúmynost vrchního a rozuměl, že jej i jeho umění chtěl tou hrubou odpovědí ponížiti.

Po obědě Rys už ani slovo nežádal, ale vzkázal si jen o klíče, aby si mohl pokoje a sbírku starých obrazů prohlédnout, aby si podle toho rozvrhy učinil. Pan vrchní spal a spal po obědě dle všeho dlouho, nebo bylo již hezky pozdě, když se mu uráčilo malíři zaslati klíče.

Přinesl je starý sluha Kašpar, týž, jenž Rysa ráno tak mnohomluvně obsloužil. A nyní, umělce provázející, zrovna se tak mrzutě tvářil, a rovněž tak neochotně klíč do zámku strkal a otevíral, a jako ráno zrovna tak odpovídal.

Ale Rys z počátku se hněvající na něj a ještě více na jeho pána brzo na vše zapomněl. Zajalyť ho zámecké pokoje. Tonuly většinou v hustém šeru nebo i tmě, jak byly žalusie spuštěny nebo okenice zadělány. Ale jak starý lokaj je otevíral, proud zlatého svět-

la, host tu velice vzácný, hrnul se komnatami vysokých stropů i dveří. Místnosti tiché, opuštěné, se stropami zašlého pokolení. Nábytek slohu zastaralého a povlaků vybledlých, čalouny i všeliké drobotiny svědčily, že milovalo nádheru a mělo vkus.

Rys toto vše jen jakoby letmo přehlédl. Oči jeho hledaly obrazy. Jen nad nádherným gobelinem se na chvíli zastavil a pak u několika rodinných obrazů.

U posledního, jenž spodoboval vážného pána v bělostné vlásence, ve fialovém, bohatě vyšívaném kabátě, malíř to zkusil se starým Kašparem na novo. A tu otázkou za otázkou dobyl přece ze starocha, tento pán zde na obraze, to že je otec nynějšího mladého pana hraběte, který se nedávno stal zletilým, dále že nebožtík pan hrabě zemřel před patnácti lety, i to, že od jeho smrti, poněvadž byl vdovcem a mladý pán jinde na vychování, tu na zámku kromě úředníků nikdo nepřebýval.

„A po ten všechen čas tu pan vrchní sám vládl?“

Sedivé, chladné oči zpod sivého hustého obočí upřely se na malíře, jenž takto se otázel ironicky se usmívaje. Otázkou tou zaražen „proud“ sluhových odpovědí. Poslední byla právě v tom pohledu, jenž děl:

„A kdo jiný by vládl?! Jak se jen můžeš tak ptáti, ty větroplachu?!“

Pak prošli několika komnatami nad jiné sešlými, na jejichž stěnách bylo znáti zbytky nějakých maleb. Ostatek byl jednak otlučen nebo zaprášen a odřen k nepoznání.

Rys poznal v těch ostatcích stopy štětce nevšedního, a proto neutajil své nevole nad nešetrností, dílo jeho zničivší. Ale ztrnul, když pak vstoupil do prostorné, tmavé komnaty, když světlo rázem, jak sluha okenice otevřel, ozářilo hojné obrazy na stěně, na podlaze o zeď opřené, často dva i více na sobě, jako stará nějaká okna vysazená. A všechno to v prachu v pavučinách, zašlé, zanedbané!

Ztrnul a zaklel nahlas, když přihlédnuv seznal, že to ponížení stihlo díla většinou znamenitá, mistrů na slovo vzatých. A jak byl už pohněván a roztrpčen, zvolal, obraceje se k starému zasmušilému lokajovi: „Ale to je barbarství! Ničemnost! Jen hloupost a nerozum to mohly dopustit. Ví-li o tom pan vrchní?“

Tou ostrou řečí dojat, staroch odpověděl, ale jen pohledem, a tím řekl:

„Clověče! Co si to myslíš? Pan vrchní! Jak by nevěděl!“

Pak hleděl s úžasem na mladého malíře, jenž od jednoho těch starých pomalovaných pláten běhal ke druhému, jenž na starou židli vystupoval, aby ty, které výše visely, lépe viděl, jenž se k nim opět shýbal, ano klekal, jakoby milosrdný Samaritán náhle našel nějakého těžko zraněného. Starý Kašpar s úžasem také naslouchal, jak malíř při každém skoro obraze vykřikl nějaké podivné jméno.

„Ruisdael!“ volal nad obrazem stmělého nějakého lesa, jímž se jen osamělá pěšina probíhávala.

„Wouwerman! Wouwerman!“ zkřikl nad zašlou

bitvou, z jejíhož hemžení a její motanice figur zašlých a nyní valně nejasných nejzřetelněji vynikal statný nějaký bělouš těžkého jezdce; a hned vedle kleknuv prohlížel si o stěnu opřený obraz a jako by sám sebe se tázal, pravil: „Wouwerman? Huchtenburg?“

Náhle se opět vzpřímiv přistoupil k nějakému dědku v huňaté čepici, dlouho si jej mlčky, zrovna pobožně prohlížel a pak zvolal:

„Kupecký! Opravdu! Kupecký! A pravý! Člověče, vy tu máte Kupeckého, Ruisdaela, Heema — a vy takhle —“

Nedomluvil. Nebo ten, k němuž se s takovou obrátil, Kašpar lokaj zmizel. Rys ihned se opět k starým mistrům obrátil a stoje uprostřed nich zamyslíl se.

„V takové ruce upadli! Slavní mistři! Takový jejich osud! Takový osud umění a krásy, padne-li do moci paduté hlouposti. Ta je horší nevědomosti. Ale ona vás přece nezmůže. Nedám vás, budu vás hájit i pomstím vás. Štětec a vtip také něco zmohou. Hrubá síla není vše —“ uvažoval a na mysli mu tanul vrchní i to, jak se potupně včera usmál, když se mu on, Rys, zmínil, že tu jsou také dle udání obrazy starých mistrů.

„Mistrů, mistrů! Myslím, že ani ne tak vzácných jako drahých. Nebožtík pan hrabě za ně čisté sumy vyházal. Ano, vyházal! A teď zas ta oprávka! To zase bude! A není toho ani tak potřeba. Však bych byl jistě návrh učinil —“

Rys si na tu řeč s rozhořčením vzpomněl.

Jal se dále ten poklad prohlížeti, zatím na rvchlo, aby, pokud bylo možná, celkově zvěděl, jaké mistry chová tato zapomenutá, opuštěná síň. V rozměrnějších obrazech ku stěnám přikloněných poznal většínou vlaské dílo. A jak jeden z nich, velmi zanedbaný, něco mythologického spodobující odklonil, spatřil pod ním dveře. Ale nevšiml si jich hrubě a vrátil se opět do prostřed. Teprve nyní zpozoroval, že den se značně nachýlil. Ruisdaelův stmělý les na stěně už zčernal, Wouwermanovu bitvu pokrýl také hluboký stín i jejího bělouše, Kupecký, Berchem, Huchtenburg a jiní upadli v hlubší a hlubší šero, a jenom tam při samém okně Heemovo ovoce a křišťálová sklínka zářily v posledním zásvitu denním, přemáhající zárem i hloubkou svých barev prach je kryjící. Mladému umělci, všecko to zamyšleně pozorujícím, jakoby s přibývajícím šerem také do nitra stíny padaly. Elegická nálada se ho zmocnila. Myslil na sebe, na umění, co snah a tužeb, nadějí i pochyb, co žáru i přemýšlení, co tesknoty, vzletu i duševního sklíčení, co radosti i žalu, citu vítězství i sklamání v duších zápolilo, je vzrušovalo, nežli povstala tu ta díla. Jsou toho všeho plody i pomníky. Skvělé, nehynoucí pomníky –

Než jiní také tak procítili, ale nadarmo. Na ně a na jejich díla padne šero zapomenutí, jež zhoustne v čirou tmou. Nebylo poprvé, co tak uvažoval na sebe mysle. Jindy, před lety, když se umění zasvěcoval, když po slávě toužil a prahl, pomýšlel tak velmi zhus-

ta. Pak se smířil se vším i se zapomenutím a především se životem. Ten sám mu byl uměním. Jej zpříjemnit, okrášlit, osladiti pomáhalo mu nyní samo jeho vlastní umění. Ale tak se vzdálil od nejvyšších cílů a rozloučil se se sny o slávě. A proto tu mezi starými mistry byl elegicky dojat a ucítil v nitru jakoby výčitku.

Pojednou vztyčil hlavu. Drnkavé, příjemné zvuky slabým hlasem pronikaly do sálu, v němž soumrak se již ukládal. Rys naslouchal napjatě a okamžik nehnutě. Pak rychle postoupil ke starému obrazu, pod nímž prve dveře objevil. Ano, tu bylo lépe slyšeti; starými, rozpukanými jich křídly vnikaly ty zvuky volněji. Známa nějaká melodie. Ah — ano, totě učitelovo nocturno! A v tom už mu napadlo: „To hrá ona! Tu někde na blízku! Ze si to pamatovala! Tak se jí to líbilo!“

Hned byly vážné úvahy ty tam. Myslil jen na mladou dámu, vyhlížel skulinami, neviděl však nic.

„Vždyť nic už nevidíte!“ ozvalo se vzadu mrzutě!“ Odskočil ode dveří a přiklopil obraz.

Starý, mrzutý Kašpar stál u dveří s klíči. Rysovi napadlo, aby se ho zeptal na ty dveře. Ale hned si to rozmyslil. Ani nehlesnuv, šel za sluhou a jen se ještě u dveří ohlédl po slavné společnosti, po starých mistrech, kterým tolik ublíženo.

Večeře nebyla také slavná, rovněž jako snídane i oběd. Rys očekával lepší. Nejvíce ho však mrzel ten nemluvný sluha. Nic na něm nezvěděl, leda to, že tu byl odpoledne nový, mladý učitel, a ten že hrál se slečinkou na klavír.

„Ach, vyžádala si jeho skladbu a pak ji hrála,“ pomyslí si Rys. „Šťastný kantor! Ani neví; kdybych já byl na jeho místě!“

Na Svídu se zase marně dotazoval i po nějaké společnosti. Zvěděl, že pání úředníci nikam nechodí, že je každý doma. Rys osaměv, otevřel okno a zapáliv si svou hollandskou dýmku, usedl k němu. Hleděl do zahrady ztichlé v pozdním soumraku. Vůně z ní vanula, přistřižené koruny stromů geometrickými tvary svými určitě se odrážely od modra nebes. Rysovi se letní večer líbil, ale ne bez úzkosti si vzpomněl, bude-li tak ustavičně sám — Všecko je tu jako v zakletém zámku. „Chce tě úplně osamotnit, abys se omrzl a šel,“ pomýšlel malíř. „Ale nedáš se mu. Ať zví, co jest svobodný umělec; a ta dívčina hezká, toť také pouto.“

Pokuřoval, hledě do tmy stromů, na hvězdnaté nebe, myslel na ni, na dveře pod obrazem, kam asi vedou; v tom se mu znenadání mihl tmavý stín pod samým oknem a již tu stál pomocný duch v podobě zubícího se Svídy. Nepřišel na prázdno, ale s některými zprávami.

„Přece jednou člověk, s nímž možná promluvit!“ zvolal malíř.

„Jenom ne tak nahlas!“ odtušil Svída a vyhoupl se na okno, pak skok a stanul vedle Rysa. Zhlédnuv na stole džbán, bez okolků se ho chopil a pravil: „S dovolením.“ A jak náleží ho přihnul ke rtům.

„A proč ne nahlas?“ tázal se udiveně malíř.

„Proto —“ odvětil Svída, ústa si utíraje a vedle Rysa u okna sedaje. „Proto, milý pane umělče, protože je tu člověk jako v zajetí.“

„Kdo? Vy? Hlídájí vás?“

„Myslím. A vás, myslím, ještě více.“

„Mne? Proč?“

„Hm, nejsem tu dlouho, abych mohl všechno vědět. Ale leccos jsem už prohlédl. A také trochu jej, vrchního. Každý vrchní velký pán, ale tenhle největší. Považte si: vrchní a také šlechtic!“ dodal Svída s komickým pathosem.

„To vím z adresy listu, který jsem si sem přinesl.“

„Ale šlechtic z brku. Jeho otec byl nějakým úředníkem. Pak mu říkali von Schöнау. Ale vrchní je již rozený šlechtic.“

Svída se zasmál a pokračoval:

„Takoví jsou nejhorší. To je stará šlechta holé nic. A pak, považte: Patnácte let je hrabě v zemi, a po všechn ten čas pan von Schöнау tu vládl jako sám pán. Již prý za živobytí nebožtíka hraběte mohl tu na panství mnoho, skoro všechno.“

„A nerad by o tu vládu přišel,“ mínil malíř. „Tot

se ví. Panovat patnácte let! A já přišel bez jeho návrhu a vůle, nemaje jeho schválení -- ovšem, ovšem. Proto ta ochota, proto také ten laskavý lokaj Kašpar! Haha -- Ah, to bude pěkné!“

„A pak jste mu hrozil, víte-li, tam u hospody, jemu, velmožnému pánu. A pak ona, ta mladá, hezká --“

Malíř nedav mu domluviti chvatně se otázel:

„Však jsem se na ni chtěl nejprve zeptat. Kdo je?“

„To je ten druhý vroubek, co máte u pana vrchního. Ty komplimenty, zastaveníčko v noci, milostné pohledy a usmívání.“

„Kdo je, především povězte. Co jste o ní zvěděl --“ naléhal malíř.

„Ne mnoho. Je to jeho neť. Přivezl ji od nějaké tetty. Odkud, nevím, proč, nevím. Za den byste na mně žádal mnoho. Ale vyzvím vám, jestliže se s panem vrchním nepustíme.“

„Jakže?!“

„Ano, chytíme-li se, tak se pustíme.“

„Proč vás vlastně najal?“

„To ještě sám nevím. Vykázal mně obydlí tam v tom stavení u obory. Snad pro to troubení na roh -- haha -- jako toho Vojnu pro muziku. Ten není nebezpečný. Toho nechá k slečně, aby s ní hrál na klavír. Ubohá! je také jako zakletá princezna.“

„A což Vojna --“

„I to je zajíc. Strachy se kolem ohlížel, když jsem ho vyčíhal a s ním se zastavil, jak šel od slečny, a poděkl se, že by pan vrchní nerad viděl --“

„Kdyby s vámi mluvil.“

„A s vámi také. Zakázal mu. Copak jsme takoví?!“

Malíř se jen zasmál a vesele vyličil, jak s ním po celý den nakládali. Pak rozhodně dodal:

„Nyní mu zrovna nepolevím a kdyby sebe větší ne-
snáze mi činil.“

„Já vám pomohu. Mně se to tu také tuze nelíbí. A pak má šelma se mnou nejspíše také něco za lubem.“

„Ale s ní, nejmilejší jeho, hezkou neteří, nechci nepřátelství a vojnu!“ dodal malíř.

„Také v tom vám budu nápomocen. Ale! Hle! V tom by mohl s vámi Vojna do spolku, kdyby nebyl strašpytel.“

„I tomu bych rád pomohl. Je to umělec, ani neví, co v něm je a do čeho vlezl. Nerad bych, aby sloužil nadutosti vrchního. Umění nesmí sloužit.“

„Tomu já tak nerozumím, ale vy se mně líbíte, a proto jak jsem řekl!“ Podal malířovi ruku. Potřásli si pravicemi a tak byl vesele jejich spolek umluven. Jediná chyba byla, že ho Svída nemohl tak zapítí, jak by si přál. Ale ještě toho večera osvědčil se ochotným spojencem, slíbiv malíři, že vyzví všechno zevrubně o bytu slečnině i vrchního, o její společnosti a vycházkách, sumou vše, co bylo nutno vědět, aby si k ní mohl Rys zjednatí přístupu.

Starý Kašpar byl příštího dne, když přinesl Rysovi snídani, zrovna takový jako dne minulého. Nemluvil a jen se očima patrně divil, když malíř vyžádal si na něm kus vosku. Starochovi nešlo na rozum, nač; že měl nařízeno, aby všecko panu vrchnímu oznámil, oč by ten malíř požádal, uplynulo skoro celé dopoledne, nežli Rys dotčený kus vosku obdržel.

Přijal jej nahoře v sále mezi starými mistry a hned řekl Kašparovi, nehnute ze zvědavosti čekajícímu, že může jíti, že ho na tu chvíli nepotřebuje. Mrzutý staroch, nezvěděl, nač ten vosk, neodcházel chutě. Kdyby tu byl směl zůstat, byl by se nemálo podivil, že ten malíř, o němž pan vrchní se několikráte nevázně vyjádřil, odstrčil veliký obraz, kryjící staré dveře, a že se zabýval více dveřmi a jejich zámkem nežli tím pomalovaným plátnem.

Po obědě si dal Rys osedlati koně a vzkázal vrchnímu, že pojede do obory kreslit nějaké studie k nástěnným malbám, jež má v pokojích malovati. Ještě toho večera věděl vrchní, že malíř v oboře skutečně ledacos kreslil, ale že také dlouho si tam poseděl s novým myslivcem, se Svídou, nad kteroužto novinou pan vrchní se zamračil.

Dne příštího, časně z rána, vyjel si malíř opět na svém hnědáku, a to do sousedního města, aby si tam opatřil vše, čeho bude potřebovati při svém díle.

„Šelma je opatrná!“ pomyslí si vrchní, když uslyšel o tom, a usmál se posměšně.

Rys opravdu jel do města sám z opatrnosti, obává se, že by vše, co by snad písemně a po poslu objednal, došlo asi tuze pozdě a kdož ví jak. Také tam měl ještě jinačí řízení. Hned jak vjel branou do města, ptal se po zámečníkovi a u toho se zastavil nejprve. Když pak pozdě odpoledne vyjížděl, zastavil se opět u něho a dobře zaplativ, přijal dva klíče, které pečlivě uschoval.

Když se pak blížil Zahoránům, byl již samý večer, nezamířil zrovna na zámek, ale vsí pěkně za humny a nahoru ke škole. Tam uvázav koně opodál u stromu, šel zvolna ke školskému stavení, za zvuky drnkavého klavíru, odtud zaznívajících. Vedly ho na zad do zahrádky, jejíž dvířka byla otevřena. Okna ve třídě i sedniče mládencově také otevřena. Nehořelo tam žádné světlo. Rys stanul jako stín nepozorovaně u okna a díval se na Vojnu sedícího u klavíru. Byl sám a sám v tom šeru letního večera, přehrávaje si něco z paměti nebo z fantasmie, ustáváje chvílkou a zamyšleně před se hledě.

Trhl sebou a vyskočil, když se u okna ozval Rysův hlas.

„Jen se mne nebojte!“ pravil vesele malíř. „Vrchní se o tom nedoví. Je-li pravda, že chce, abyste se mnou nemluvil?“

Vojna se vytácel, ale přece pak z toho vyšlo, že Svída nelhal.

„A ona, jako jeho sličná neť —“

Mládenec hned neodpověděl. Dobře, že bylo šero, že Rys nespasil, jak ho ta nenadálá otázka zarazila a jak se začervenál.

„Slečna Terez?“ odvětil. „Ach, ta se po vás ptala.“

„To je přece něco. Nuže vypravujte.“

Jenže nic Vojna nevypravoval; různými však otázkami malíř přece zvěděl, že se po něm ptala, a to již dvakráte, zvěděl také, kdy Vojna chodí s ní hrát, kdy bývá slečna doma, zvěděl také, že je vrchní muzikus, že hraje na violu a housle, a že trochu píská na flétnu, a že si také přeje, aby i k němu Vojna přišel s ním si zahrát.

Rysovi to bylo příjemnou novinkou, zvláště když zvěděl, v který čas Vojna bude k vrchnímu chodit. Maje se k odchodu podal Vojnovi ruku a pravil:

„Děkuji vám, a buďte jist, že vrchní se ničeho nedoví. Za to, prosím vás, řekněte slečně, že jsem byl u vás, to jí přece můžete říci, a že jsem nyní alespoň tím šťasten, když mně nyní přáno s ní mluvit, že jsem jí na blízku v sále, v tom se starými malbami, kde budu nyní pracovat. Jeho jedny dveře jdou na chodbu vedoucí k jejímu bytu, že jsem jejím sousedem.“

Vojna slíbil, ač cítil nechuť k tomu vzkázání. Ale odříci nemohl.

Rys vrátil se spokojen na Zahořanský zámek a druhého dne dal se chutě do díla. Nebylo bez mrzutosti, nežli mu všechno, čeho potřeboval, snesli do sálu. Ale pak, když to měl, zavřel se na klíč a ohlédnuv se

opatrně zamířil nejprve ke dveřím pod obrazem a vyňav nový klíč, zkusil jejich zámek.

Zámek zaskřípal, až se nad tím Rys zarazil. Ustav, opatrně naslouchal, nestal-li se ten zvuk jeho zrádcem. Nož nikde ani hnutí; chutě otočil klíčem naposled, a zámek povolil. Staré dveře, dlouho, dlouho již zamčené, se otevřely. Vyklouzl jimi na chodbu, rozhlédl se jí i do vedlejší a hned opět uskočiv do sálu, dveře zavřel a obrazem přiklopil.

Pak se dal do díla a pracoval neúnavně po celý den; čas mu nad pomyšlení rychle ubíhal ve společnosti tak slavné a milé. Těšilo ho, jak pod rukou jeho, opatrnou a na nejvýše šetrnou, kus po kuse na starých obrazech prohlédal, jak barvy starým prachem a špínou zkalené, stlumené i zašlé živly, jasnily a tepla i svitů nabývaly. Spokojeně se pak zadíval na Ruisdaelův les a osamělou v něm stezku, i na Heemovo zátiší, když odpoledne je očištěné a jasné postavil do příznivého světla a když poznal, že dílo se mu vydařilo, aniž by byl originálu dost málo se musil štětcem svým doteknouti. Báľ se toho v posvátné úctě.

Až do té chvíle nedbal ničeho.

Sál byl zamčen, odlehlý, sotva nějaký zvuk sem ze zámeckého nádvoří dolehl slabým ohlasem. Pracovalo se v tom tichu, jak proudy světla vysokými okny sem se řinuly, velice mílo. Ale pak stal se Rys nepokojným a přes tu chvíli vytáhl své kulaté dosti těžké hodinky z vyšívané kamizoly. Nechal starých mistrů a vlezl pod veliký obraz ke dveřím a skrčen naslouchal.

Za drahnou chvíli uslyšel kroky, jež se vzdalovaly. Vojsa odcházela z hodiny od slečny. To Rys věděl podle jeho včerejšího udání. Řekl-li slečně, co měl vyfídliti? Ví-li již, že on, Rys, je tu na blízku? Což aby otevřel dveře a podíval se, není-li snad na chodbě? Již sahal do kapsy po klíči, v tom se však ozvaly venku na chodbě kroky, drobné, chvatné kroky. Snad ona! Slečna Tereza! Blíží se! Jak opatrně! Stanula teď asi u dveří, snad naslouchá. Ticho. V tom, slyš, někdo na dveře zaťukal. A Rys, jakoby vězeň, zrovna takovým zaťukáním odpověděl. Odpověď se však už neozvala. Ano, zaplašil ji svým zaťukáním.

Slyšel její drobné krůčky, chvatně se vzdalující, i její veselý, zvonivý smích. A zase ticho. Vklouzla do svého pokoje. Rys ještě chvíli čekal, naslouchal, ale když se nic nepohnulo, odstoupil ode dveří jak náležitě spokojen. Vojsa tedy vyfídlil, slečna o něm o Rysovi, ví; chtěla ho poškádliti, zajímá se o něj. Kočička roztomilá! Nalíčí se na ni jako na myšku.

Vzal pruh papíru a namaloval na něm červenou literou :

„Smilujte se nad zajatcem! 5.—6. není střežen.“

„Porozumí tomu,“ pomyslel si Rys maluje cifry a písmo. Víť, že tou dobou je Vojsa u jejího strýce a že hrají na housle či na flétnu. Pak ten pruh papíru prostrčiv skulinou nad prahem, k němuž staré dveře jak se patří nepřiléhaly, čekal až do soumraku a pozoroval koneček papíru, jenž zůstal v sále. Ten však zůstal nepohnut. Myška se neukázala. Rys se chvíli rozmýš-

lel, ale pak přece nechal papír, kam jej položil. Byl už soumrak, když odešel ze sálu, pečlivě jej uzavřev. Večer očekával Svídu; ten však nepřišel.

Ráno, když Rys vstoupil opět do sálu, bylo jeho první, že se šel podívat ke dveřím. Proužku papírového tam nebylo, Myška zakousla! Byla-li to! Nepřišel-li někdo jiný! Leč kdo by si z těch, kteří tudy chodívali, toho povšiml? Stará slečna služka, vrchní – kdo z nich ohlédne se po starých dveřích, tak dávno uzamčených, kdo z nich by si všiml kusa papíru při jejich prahu? Jen slečna Terez byla na dvéře upozorněna. A jestliže ona, zdaliž vyplní jeho přání?

Rys nepracoval tak poklidně jako dne včerejšího.

Podobizna Kupeckým malovaná oživovala ze tmy, špíny a prachu pod jeho šetrnou rukou; začasť se zadíval do starcovy tváře vyvedené s životní pravdivostí, oduševněné, mluvené, ale přece zase častěji vytáhl hodinky a pozoroval je. Když pak ručička blížila se k páté, nechal všeho a šel pod obraz ke starým dveřím. Zrovna o páté odcházel Vojna. Jde k vrchnímu. Nyní je hodina úplné jistoty. Nyní sem vrchní najisto nepřijde. Když Vojnových kroků ohlas dozněl, otevřel Rys opatrně dveře a vystoupil na chodbu.

Čekal dlouho, drahnou chvíli. Již mu připadlo, že slečna asi papírku nevzala, nebo že nechce ho vyslyšet. Čekal čtvrt, půl hodiny. Není možná! Neví o ničem. V tom, slyš, dveře kdesi vedle vrzly, a krůčky se ozvaly. Ona! Stanula, naslouchá – přitiskl se ku pažení

dveří. Jako světlý stín se mihla, slabě vykřikla, jak jej pojednou zpozorovala. Pak se zasmála.

„Ah, vy jste ten vězeň nebohý!“

„Vy jste se nad ním smílovala!“ zvolal v nadšené radosti.

„Proč vás tam zavřeli?“

„Protože miluji krásu —“ Pohlédla na něj, pak se otázala :

„Je-li tam hrozně, v tom vašem vězení?“

„Pusto. Vy jste tam nikdy nebyla?“

„Strýc o vašem vězení nikdy nemluvil.“

„Přála byste si je prohlédnouti?“ tázal se chvatně.

„Ne, ne, bojím se. A čím si tam chvíli krátíte?“

„Pracuji o starých obrazech a zabývám se novým — v myslí své.“

„Aj, s jakým?“

„Pěknou krajinkou. Je osamělá hospoda, u ní kvetoucí lípa — letní, vlažná noc —“

„A nazvete ten obraz : ‚Přerušené dostaveníčko‘!“ vpadla mu do řeči vesele. „A mohla by býti s podobiznami : sám malíř, pak komponista a ten čarodějný myslivec.“

„Ano, ano, všecko tak, ale nejprve a především myslím na vás, jak jste jako krásné zjevení u okna se objevila. Svolíte-li —“

Nedomluviv náhle umkl a slečna sebou trhla. Dole ze přízemku, odkudž vedly sem nahoru schody, ozval se kašel.

„To je Kašpar!“ chvatně pravila slečna tlumeným

hlasem. „O s vězni je nebezpečno. Uskočte do vězení, sice vás z něho vypudí. S Bohem!“

A zmizela. Také on vklouzl do sálu; přitáhl dveře, ale nezavřel jich, nebo těžké kroky starého Kašpara zněly již ve vedlejší chodbě. Teprve když zašel do slečnina pokoje, zavřel Rys na klíč. Za ním šla slečna. Byl ji tedy zavolat. Kam jinam nežli k vrchnímu?

„Pak se dal Rys opět do práce a pracoval nyní klidněji. Dosáhl tedy, že slečna přišla. Byl spokojen, blažilo ho to velmi. Teprve za soumraku odešel, nedočkav se slečny. Darmo také i toho večera očekával Svídu. Nepřišel. Co se stalo?“

XI.

Ráno nešel Rys hned do sálu ke svým mistrům, ale dolů do vsi navštívit Vojnu. Byl by se ho rád na Svídu pozeptal, neví-li o něm něco, nemluvil-li s ním, nebo tu v zámku bylo marno se doptávati. Starý Kašpar nic nevěděl, nebo nechtěl vědět, jako obyčejně; u jiných pak malíř zrovna tak pochodil. Než i do školy šel nadarmo. Zastal starého principála venku a ten mu pověděl, že „mládenec“ není doma, a že také neví, kam odešel. Rysa to mrzelo, ještě více však to, jak se na něj učitel tak díval a si ho prohlížel.

Po obědě zašel si však Rys ještě jednou do školy. A zase nebylo „mládence“ doma, ačkoliv ze třídy ozývaly se zvuky klavíru, když ke škole docházel. Rys

učiteli prostě nevěřil. Vojna byl doma, o tom byl malíř přesvědčen, a principál buď ho zapřel o své ujmě, nebo na žádost Vojny samého. Tak to je. A za vším je vrchní: Rysovi napadlo, že by mohl na Vojnu počkat v chodbě, až půjde ke slečně. Ale z opatrnosti nápad ten ihned zamítl. I zamířil rovnou cestou do obory.

V myslivně na pokraji rozlehlé obory zastal jen hajného, od něhož se dověděl, že je Svída s polesným už dva dny v sousedních, přilehlých revírech, pojatých také v okruh štvanic, jež na podzim měly tu býti odbývány. Rys ptal se, jsou-li polesný se Svídou daleko, že by se za nimi podíval. Ale nechal toho, když mu hajný vyložil, že obora i s těmi hájemstvími sousedními je ohromný kus země, samých lesů velikých, luk, palouků a pastvišť, a že by je tam stěží našel.

„A co tam dělají?“ ptal se Rys.

„Přehlížejí aleje a průseky na štvanice a pojíždějí jeleny lovné. Hledají také „vrchního“, aby ho pan Svída poznal.“

„Vrchního?!“ divil se Rys.

„To je prosím, nejstarší jelen, který bude nejprve štván.“

Rys si teprve teď vzpomněl, že jelenům, kteří měli býti štváni, dávají se různá jména buď po hostech nebo panských úřednících a myslivcích a že pikéři často musí do lesů a obory před štvanicemi, aby jmenné ty jeleny lovné dobře znali.

„Ah, ah – vrchní!“ pravil malíř směje se. „Vrchní-

ho budete štváti. No, rád bych ho viděl utíkat. Ale ten je asi zlý, ten vrchní —“

Hajný se usmíval, dobře rozuměje, mlčel však.

„A proč pak pan Svída nepřijde teď nikdy do zámku?“ ptal se Rys.

Hajný pokrčil rameny a odvětil:

„Inu, ve dne to nejde, a večer aby učil —“

„Učil? Koho?“

„Dva myslivecké. Učí se ve dvoře jezdit na koni a na večer se učí troubit na lesní rohy, u pana Svídy. Fanfáry ke štvanicím, aby mohli za pikéry. Až ty dva vyučí, bude učit ještě dva jiné. Ti přijdou z Holínského hájemství.“

„Bude-li učit,“ pomyslí si Rys, vrací se do zámku. „Vydrží-li to. Tak aby byl ukován! To není pro něj. A nemůže, nesmí do zámku ke mně. Je v tom jistě úmysl.“

Malíř bezděky, jak byl v myšlenkách, mávl rukou.

„Ať jim brání!“ uvažoval dále. „Ať mne osamotí. Budu mít jiného a lepšího spojence.“

Do zámku, do sálu, mezi mistry pospíchal, aby nezmeškal hodiny, které se nad ním, zajatcem, včera smílovala sličná neť vrchního. A smílovala se nad ním také toho dne, i příštího a skoro každého. I nepřicházela pak už tak pozdě, jako poprvé, nýbrž skoro pokaždé hned, jak Vojna k jejímu strýci odešel. A tak Rys, pilně po celý den pracuje, těšil se na utěšenou tu hodinku odpolední a nedbal, ani necítil, že je tu na zámku jako v zakletí sám a sám, úplně osamocen.

Chvilé mezi 5. a 6. hodinou mu všechno nahradily; tam také získal výborného a dosti mocného spojence, jak se nadál. On, vězeň, z opatrnosti za těch chvil tajného dostaveníčka nevycházel na chodbu, ale stál u dveří, někdy i ve dveřích, aby, kdyby náhle bylo třeba, mohl za nimi zmizeti.

Rozprávěli, bavili se velmi živě, neboť oběma bylo to vzácné. Nemělať slečna na zámku žádné společnosti, jak by si ji byla přála; čas jí tu plíživě míjel, nuda často k ní přicházela. Ale nikdy mezi pátou a šestou hodinou. Ten malíř byl tak žertovný, vtipný, veselý a také hezký. Oba se rádi vídali.

Někdy až nedbala na okamžik jeho slov, když bezděky její tmavé, laní oči zahleděly se do jeho mužné hezké, přímé tváře.

Často se také oba v hovoru zaráželi. Nějaký šustot dole z přízemí, nebo kroky tam, nebo hlasy se ozvavší přerušovaly jejich hovor. Někdy již malíř uskočil a zmizel, slečna pak kvapila ke svému pokojíku. Ale když se přesvědčili, že není žádného nebezpečení, vrátili se, smějíce se statečnosti své i situaci. Pak už se také někdy oba na okamžik zamlčeli, aniž by se dole nebo na blízku ozval nějaký podezřelý hlas nebo hřmot. A v takových okamžicích setkaly se jejich zrak a byly při tom jasné, zářící. A mluvily.

Z počátku se slečna často zmínila o malířově „vězení,“ a bylo zřejmo, že by se tam velmi ráda podívala, aby přehlédlá jeho poklady, o nichž Rys mluvil s takovým nadšením. Nyní rukou jeho znovu oživlé

vábily ji tím více. Často stanula mezi dveřmi na prahu sálu osvětleného plnou září slunce k západu se chýlícího, a napínajíc krček rozhlížela se jako laňka po obrazech už restaurovaných, na stěně visících, nebo upírala pohled svůj na stojan poblíže okna uprostřed obrazů ještě zatmělých a zašlých, kdež opět jedno dílo počínalo zářiti jasem svých barev, probuzených péčí a dovedností Rysovou.

Rys zval slečnu, aby šla dále. Ona však se neodvážila, až pak jí nabídl klíč, aby se mohla do sálu podívat, kdy by se jí zalíbilo. Byla velice překvapena tím nabídnutím, ano zaražena, než upokojila se, když jí Rys vyložil, třeba, že ne pravdivě, že prvotně byl tento klíč uchystán učiteli Vojnovi, aby sem mohl nepozorovaně přicházet. A tu se také smluvili více o učitelském mládenci. Zvědělť Rys od slečny, že strýc pohrozil Vojnovi ztrátou místa, bude-li míti nějaké styky s ním, s malířem. Také nestajila, že jemu, Rysovi, strýc nepřeje. Nepřekvapilo ho to, neboť to již věděl i toho příčinu, že to všechno k vůli ní, aby snad nebyl Vojna prostředníkem mezi ním a slečnou.

Za tohoto hovoru přijala slečna bezděky od malíře klíč a nevrátila mu ho. Již druhého dne, jak po obědě přišel do sálu, zvěděl, že klíče užila, že tu byla. Svědectví o tom mu podala nevelká ale krásná kytice vonných květin, nejvíce růží, jež ležela na stolku u stojanu s obrazem čarovného ostrova nymfy Kalypsy.

Chopil se kytice v živé radosti a dlouho to trvalo, nežli usedl ke stojanu, aby pokračoval ve svém díle.

Hleděl na růže, a byl jako opojen ne vůní jejich, ale myšlenkami, jež budily. Viděl v duchu neteř vrchního, jak o polednách, kdy nejen sál, ale i všečen zámeček, i sám pan vrchní, an v lenošce své sladce dřímá, byly pohříženy v hlubokém klidu, sem vklouzla, jak tu od obrazu k obrazu přistupovala, jak na ně krásné své oči v dětské zvědavosti upírala, viděl ji, stanuvší tu u toho obrazu a kytici sem na stolek kladoucí — Jemu! Jemu!

Jak jí pak po páté hodině chvatně ze dveří vstříc pokročil, s jasnou, usmívající se tváří a zářícíma očima, aby jí ruce stiskl na důkaz své radosti! Až jej napomenouti musila, aby byl opatrný. Toho dne nedbali, že odbila šestá. Zůstali drahnou chvíli i přes tuto hodinu. A jak také o kytici mluvili, vzpomněla slečna na onu v osamělé hospodě, a vypravovala rozmarně, jak ji Vojnovi zase vzala.

Rys byl překvapen a směje se, opakoval:

„Kdož by pomyslí! O kyticce se mi ani nezmínil. Tajil ji. Vida čtveráka.“

Smluvili se také o tom, jak je Vojna pilně zaměstnán u vrchního, s nímž hrává. Rys neutajil svého podivu, že vrchní také hudbu pěstuje.

„Vždycky se jí zabýval a myslí, že je znamenitý hudebník,“ odvětila neť. „Kdo mu jeho umění pochválí, získá mnoho u něho. Proto přijal Vojnu i Svídu, že tak pěkně hráli.“

Rys se tomu divil, nešloť mu to dobře na rozum. Než nemohl odmlouvati; jen toho neutajil, že to je

divné, jak někdo může jedno umění milovat a pro druhé žádného smyslu nemít.

„A tím spíše,“ dodala slečna smějíc se, „když někdo z toho druhého umění je až horlivě galantním. Pak to strýčka mrzí, a —“

„Rád by toho ze druhého umění, totiž mně, se zbavil,“ vpadl jí malíř do řeči.

„Ano, ale jen se nesmějte a nehrejte si,“ odvětila Terez zvažněvši a starostně. „Myslím, že tomu tak, a strýc má velikou moc. Nechtěla jsem — co jsem dnes zaslechla — řekl to přede mnou — ale bude líp, zvíte-li to,“ mluvila poněkud nejistě, váhajíc, „bude tak snad lépe, zvíte-li o tom. Řekl dnes, ach, kdyby zvěděl, že tu spolu mluvíváme — a řekl to hrozivě, však že těch obrazů svých nedomalujete!“

Ale tvář se jí vyjasnila, když Rys, nezaleknuv se, klidně a jistě odpověděl:

„Tu ti slavní mistři budou co nevidět vybaveni ze svého ponížení. Pak začnu své vlastní dílo a dokončím je. Jen vy, prosím vás, buďte při mně.“

Řekl to tak prostě, ale srdečně, a také jeho pohled dotvrzoval tato slova vroucně znějící, že slečna živě přijala jeho ruku, kterouž jí podával. Tímto stisknutím rukou byla stvrzena druhá malířova aliance, v srdcích bez toho již před tím ujednaná, a ze všech nejmocnější, jak se malíř domníval, a jemu také nejmilejší.

Hovory jejich, zprvu jen hravé, plné žertu a škádlení, nabývaly víc a více srdečnosti i přátelské upřímnosti. Tak také Rys se dověděl, že sličná neť vrchního

žila dosud u své tety v nejbližším krajském městě. Teta, vdova po vysokém úředníkovi, sestra vrchního, byla jediná její příbuzná. Zacházela s neteří, sirotkem, velmi přísně, tak že čiperné, veselé slečince často se u ní zastesklo, zvláště poslední dobou, když ji teta nutila, aby si vzala značně už letného barona, jenž byl majorem u švališerů v krajském městě ubytovaných.

Slečna Terez ho nemohla vystát a proto marné byly zálety, všecka galanterie a něžná poroznost starého majora, bez úspěchu také všecko naléhání tetino i její hrozby.

V tom z nenadání přijel strýc, pan vrchní, a odvezl si vzdornou slečinku, jak tušila, dohodnuv se s tetou. Tereze bylo to, jak se Rysovi přiznala, milejší, poněvadž neměla na očích záletného, protivného majora, a ráda snesla proto ostré kázání strýcovo a všechnu jeho přísnost, jež byla tvrdší, bezohlednější nežli tetina.

Když u vypravování až sem dospěla, ozvaly se dole neočekávaně zase těžké kroky starého Kašpara, jenž mimo nadání přicházel pro slečnu. I prchla, a nežli mrzutý lokaj, jenž vykonával rozkaz nedůvěřivého vrchního, dostoupil posledního schodu a přišel z po-bočné chodby do chodby vedoucí k pokoji slečninu, dveře obrazového sálu byly již uzavřeny.

Slečna musila ke strýci, a hovor takto přerušný dokončen až dne příštího, o něco však dříve nežli v obyčejnou dobu. Po obědě totiž, když strýc jak obyčejně usnul a starý Kašpar hlídal, nevyjde-li slečna do zahrady a druhý sluha malíře, nejde-li také do

zahrady, kdež se mohl se slečnou nepozorovaně setkat, jak se vrchní domníval, vyklouzla slečna s kyticí v ruce ze svého pokoje a otevřevši si dosud nepovšimnuté a dle domnění obecného dávno již neotevřené dveře, neboť malíř chodil jinými, skrze pokoje do sálu, vešla do obrazárny. Nežli za sebou zavřela, rozhlédla se sálem. Nebylo tu nikoho. Jen díla starých mistrů ozářena plným světlem na ni hleděla, krajiny, bitvy, zátiší, výjevy mythologické i hony, vše vyjasněné, svěží. Slečna zamířila přímo ke stojanu, kdež zahlédla nový obraz. A jak položila zase kyticí na stolek vedle něho, hnulo se veliké pomalované plátno ve zlatém rámcí vedle ke stěně přiklopené a zpod něho náhle vystoupil – Rys. Vykřikla.

Ve velkých tmavých očích svítlo jí živěji a bělostným čelem přelétl nachový stín. Líčko se jí pozachmuřilo; ale už prorážel svit tou lehkou chmurou.

„Toho jsem se obávala, že se tak stane!“ pravila. Mělo znít přísně, veselý však úsměv byl proti tomu. Malíř se nezalekl. Omlouval se a pravil, že tu jen na ni čekal, aby, přijde-li, mohl jí všechno vysvětlit a na všelicos upozorniti, co by snad minula a na svou škodu. Smířila se a přijala jeho nabídnutí.

I šli sálem od obrazu k obrazu. Z počátku měla strach, kdyby ji přišli hledat, kdyby ji strýc náhle zavolal, nebo kdyby je tu slyšeli hovořit. Rys všechno jí vymluvil, ukázal, jak je sál uzavřen, chráněn řadou neobydlených pokojů, jak sem do prvního patra není ani z nádvoří ani ze zahrady vidět.

A pak jal se upozorňovati, nejdříve dosti hovorně, obšírně, pak skoupěji, s častými přestávkami, jež čím dále tím delšími se stávaly. Slečna se z počátku také ptala, ale pak ustávala. Chvillemi mlčeli oba, a těsně vedle sebe stojíce hleděli na některý obraz; pak mlčky krok, dva popošli, aby zase stanuli, několik slov prohodili a znovu se oddali tichému nazírání.

Sálem vysokého stropu proudilo polední světlo, a hluboké ticho kolem; ze zahrady vanulo sem otevřenými okny tiché, uspanlivé šoumání stromů i vůně resedy a plných fial.

Tak putovali, přehlíželi obraz za obrazem čím dále tím roztržitěji. Oči jejich na nich tkvěly; ale což jim byla Giordana Lucy biblická idylla, což Salvatora Rosy divoká, skalnatá krajina, jejíž stromy se chvěly a klátily blížící se bouří, což Maratti Carlo, plný lahody a líbeznosti, což Riberův kostnatý, vyhublý, polonahý asketa pocuchané brady, což Petra Molitora šťavnaté ovoce i krásné květiny, což Heem, Kupecký a všichni ti dobří, na slovo vzatí i slavní mistři. Zračky těch mladých lidí na nich tkvěly, ale zanícená mysl, okouzlená krásnou chvilkou, tlukotem srdcí, jež v tom tichu bylo slyšeti, přestala dbáti mistrných děl.

Když docházeli k onomu obrazu na stojaně, vedli se již, nevědouce, za ruku. A u toho obrazu dokončili hovor, který jim včera starý Kašpar přerušil. Rys, jehož spánky byly zardělé, ukázal na kytici, a ptal se, smí-li si ji vzíti. Tereza mu ji podala mlčky, s úsměvem. Políbil jí ruku a otázel se otázkou, kterou již

včera měl na rtech, odjížděla-li od tety sem na Zahofany se srdcem volným.

Zasmála se upřímně a pravila, měla-li plakati pro starého barona.

Malíř všecken zanícen, se zářícíma očima, těsně k ní přistoupil a za ruce ji pojav, otázel se, je-li její srdce volno. Její zardívající se čelo, hluboký pohled tmavých očí i hlas dojmem stlumený pověděly, že nikoliv, a pověděly i více, to, po čem toužil, že jest jemu oddána z té duše.

V ten okamžik měla zámecká obrazárna nový, živý obrázek, jak statný, hezký malíř objal spanilou neteř vrchního, jak ji k sobě přivinul, jak jí čelo i rty líbal.

Ale jako staří mistři tu nebyli váženi, tak i tento utěšený obrázek zrušen byl starým Kašparem, který znepokojen tím, že malíř dnes ani ze sálu nevyšel, na dveře bušil a mrzutě Rysa volal.

Rozlétli se. Slečna mihla se sálem, a zanikla ve dveřích vedoucích na chodbu a k jejímu pokoji. Pak zachotil Rys klíčem u druhých dveří, jimiž vstoupil zamračený, šedivý Kašpar. Neříkal nic, jen tázavě pohlédl na malíře, broukajícího, co že mu nedají pokoje, a pak sálem. A tu se starému lokaji prudce pohnulo šedivé obočí, a pohled jeho utkvěl na pěkné kytici z květin ze zámecké zahrady. Z kytice pak se otočil pohled jeho po malíři a utkvěl na něm dlouho, tázavě, pronikavě. —

Rys po všechen ten čas, co meškal na Zahořanském zámku, s vrchním se skoro ani nesetkal. Mladý malíř uražen prvním nehodným přijetím, žárlivě dbalý své cti umělecké, nehodlal poddati se pyšnému, panskému úředníku, třeba že se mu to všechno kořilo. Vrchní pak ve své všemohoucnosti byl by měl za veliké sebe snížení, kdyby s potulným malířem jinak jednal nežli z počátku, zvláště když mazal ten, jak Rysovi říkal, tolik se opovážil už tam v té hospodě u silnice a nyní jakoby čekal, že on, vrchní, začne.

Nebýti ohledu na mladého hraběte! Již by dávno tu malíře nebylo. Ale přece ho vystrnadí, že odtud odejde a s malou ctí, že si ho pak vrchnosti přestanou doporučovati.

Vrchní byl nemálo překvapen, když mu Rys ohlásil, že oprava starých obrazů je vykonána, aby se přišel, libo-li mu, přesvědčit. Vrchní přišel. Rys ho v obrazárně očekával, ač nerad; než tolik učiniti byl povinen. Von Schönau přitiskuje sklíčko k oku přecházel od jednoho obrazu ke druhému, přehlížel je vážně a jakoby znalecky. Na tváři mu bylo znáti, že není spokojen. Pak to i vyslovil.

Řekl, jakoby byl nejlepší znalec, že se nyní nediví, že byl Rys tak záhy hotov. To že vlastně není žádné přemalování; to že je vlastně jen očištění, nač sotva bylo potřeba *malíře umělce* (toto řekl pichlavě), že většina obrazů je tak temna, jako byla prve.

Rys hněvem červenal a zase div že se nedal do smíchu nad tím nesmyslem. *Přemalovati* měl díla slavných mistrů! A tak hrubá neznalost vyslovuje sebevědomě, bez rozpaků takové úsudky!

Měl ostrou odpověď na jazyku, než přemohl se a odvětil:

„Pan hrabě je milovník a *znalec* umění. Doufám na jisto, že bude spokojen.“

Vrchní spustil sklíčko od oka, pohlédl bodavým pohledem po malíři, neodpověděl však ani slova. Když se brzy po té měl k odchodu, jen jakoby mimochodem panským tónem se otázal, co bude Rys nyní sám malovati v těch pokojích vedle.

„Lovecké výjevy,“ odvětil Rys, „jak si pan hrabě přeje. Spojím je se zdejším okolím. Stafáž krajinná bude odruď.“

„Ze Zahořan?!“

„Ano. Jeť tu tolik pěkných a vděčných motivů,“ odvětil malíř podivně se usmívaje.

„No, času máte dosti,“ pravil vrchní již ve dveřích, jen tak jakoby maně. „Honby budou teprve počátkem listopadu; do těch dob můžete na svém hnědáku všecko okolí dobře sjezditi.“

To o tom koni znělo posměšně.

Vrchní odcházel z obrazárny nespokojen. Oprava se mu nelíbila, a nelíbila se mu také odpověď, jakou ho malíř odbyl, i všecken tón jeho řeči, příliš sebevědomý a málo uctivý.

Rys se po té dal do díla, jako do restaurování sta-

rých obrazů. Ano ještě horlivěji. Chtěltě dokázati tomu nadutci, co umí, chtěl si získati pochvalu mladého hraběte, především však chtěl, aby dílo se zalíbilo jí, Tereze.

Do obory si vyjel několikráte, aby tu nakreslil krajinky potřebné i jednotlivé motivy; při tom se ptal pokaždé po Svídovi. Než pokaždé nadarmo. Řekli mu, že jel kamsi pro psy ke štvanicím.

Třetího dne po návštěvě vrchního seděl Rys večer ve svém pokoji. Byl velmi mrzut. Tři dny již s Terezou nemluvil, ani jí nespátl. Po tři dny již neozvalo se její znamení na staré dveře mezi 5. a 6. hodinou, aby vyšel, že jest volno. Nemocna nebyla, to zvěděl; tedy nemohla přijíti. Co se stalo? Bylo-li snad prozrazeno, že se s ním tam na chodbičce scházívá? Jak se o tom přesvědčiti? Nikoho tu neměl, s nikým nemohl promluvit; služebnictvo se ho stranilo. Svída byl pryč, a Vojna — Toho strašpytle! Již o něj nedbal, když je tak v rukou vrchního. Nyní však na něj myslel. Mladý ten kantor dochází ke slečně, učí ji, hraje s ní, ten by mu nejspíše mohl povědět.

Což aby teď té pozdní chvíli se pustil do vsi, do školy — Snad by Vojna, když nikdo by jich neviděl, s ním promluvil a jemu pověděl o Tereze, po případě by snad i také jí vyřídil jeho vzkázáníčko, jako onehdy

Chtěl vyskočit otevřeným oknem do zahrady a zahradní brámkou ven, dolů do vsi. V tom se zarazil, nebo hlahol lesních rohů zazvučel tichem letního, vlažného večera.

Co to? Fanfára! Dva rohy a jak krásně hrají! Tak toho nikdo nedovede leda Svída s Vojnou! Ano! to jsou oni! Jsou tedy na blízku. Hlas rohů nese se z otevřeného okna v prvním patře. Okno je ozářeno. Ano, totě byt vrchního. Fanfára zvučela jásavě, břeskně, vesele do tmy zámecké zahrady. Nežli večerem dozněla, nežli její ohlas zanikl za zahradou, někde v temnu obory, byl už Rys venku a pod oknem bytu vrchního. Myslí, že kromě toho kovového hlasu ozve se také lidský hlas a podle toho, že se přesvědčí.

A nezmýlil se. Sotva že fanfára dozněla, zaznělo tam nahoře:

„Bravo, bravo, jsem spokojen. Teď jinou zase.“

Byl to hlas vrchního.

„Kterou, prosím? Snad ‚la vue‘?“ To se Vojna, učitel, ptal:

„Třeba, jak jdou po sobě,“ odvětil hlas vrchního, načež se ozvalo:

„Tedy tu, pak ‚horvari‘, pak ‚il va en l'eau‘.“

Totě Svídův hlas! Malíř byl rád, že se prve nemýlil. Tichým, temným večerem zazvučela fanfára „dobrého lovu“, za ní „horvari“ a sotva že ta umlkla, již zněla ta, jež ohlašovala, že štvaný jelen vběhl do vody. Pak na chvíli pomlkla, jakoby trubači odpočívali, až se ozval drsný, poručivý hlas vrchního:

„A teď ostatní: Nejprve: ‚il va de l'eau‘ —“

Po tom signale oznamujícím, že jelen vyrazil zase z vody, zazněla fanfára tónů krátkých, jakoby slov úsečných. Byla „na myslivce“; po ní zahráli melo-

dickou „na pány“, až pak zajásalo zvučné a vítězné: „Hallali!“ nesouc se daleko do noci, budíc širou, černou oboru ze spaní k tiché, rozkošné ozvěně.

A nahoře v panské komnatě tleskot. A „bravo“ volají. To Svída sám i Vojna. Komu? Sami sobě? Arci že si toho zasloužili, neboť hráli mistrně. Ale že by před vrchním sami sobě tleskali?! A nač u něho hráli? Ano, on je hudebník, než přece –

Odešel od okna, uvažuje, co činiti.

Vojna půjde domů ze zámku. Mohl by s ním promluvit a zeptati se na Terezu. Zdali však nepozorovaně? To sotva. Ostatně může k němu zajíti později, až bude doma. Snad by bylo lépe se Svídou promluvit. Zastaví-li se u něho? Rys na to nečekal, nýbrž přešel rychle zahradou, zaměřil pro jistotu ke brance, vedoucí ke stavení u obory, kdež byl Svída bytem. A skutečně nemusil tam dlouho čekat ve stínu přistřižené skupiny habrové.

Svída šel za chvíli kolem, maje ruce na zádech a pohvizduje si jednu z fanfár, které před chvílí byli troubili.

„Však jsem vás hledal,“ pravil myslivec vesele. „Také jsem se k vám vloupal otevřeným oknem. Ale nezastal jsem vás tam, ani v zahradě.“

„Vás jsem se já více nahledal. Byl jsem už kolikrát v oboře.“

„Slyšel jsem. Ale když jsem byl pryč. Poslali mne pro psy. Mají tu jen samé francouzské, z Normandie, a ještě ne dost. Jsou příliš těžcí a nevydrží tolik jako angličtí.“

To s těmi psy bylo Rysovi všechno jedno a proto vpadl Svídovi do řeči:

„Proč jste mne hledal? Stalo se něco?“

„Stalo, nestalo. Slyšel jste nás prve troubit?“

„Fanfáry, slyšel.“

„Byly z brusu nové. Čerstvě komponované. Zkoušeli jsme je.“

„A líbily se vám. Slyšel jsem, jak jste tleskali. Bylo mně to divno,“ odvětil malíř.

Svída se dal nahlas do smíchu, pak pravil:

„To věřím“ a smál se dále za řeči. „Jak by ne! Tleskali jsme, víte-li komu?“

„Samí sobě přece ne?“

„To ne, ale skladateli.“

„Skladateli?! Zde? Byl tam? Snad Vojna —“

„I to ne. Jiný. Sám pan vrchní, von Schönau. To žasnete!“

Rys myslil, že Svída žertuje. Zasl, když myslivec vypravoval, že si ho Svída, hned, jak se dnes z cesty vrátil, samý již večer, jakoby se nemohl ani dočkat, dal zavolat, a jak mu ukázal partesy a pochlubil se, to že on sám skládal k honu, ke štvanicím, že pana hraběte překvapí novými fanfárami a že také doufá, že se budou líbiti.

„Tak vám mne ta řeč lehtala,“ pokračoval Svída, „že bych se byl dal chutě do smíchu i tomu, jak to nafoukaně povídal, i tomu, že to bude asi pěkná kočičina. A hle —“

„Fanfáry překrásné. A což Vojna —“

„Aha, uhodil jste zrovna na stopu jako já. Nebylo to sice jeho, Vojnovo písmo, ale to nic. Přišel pak hned za mnou, zahráli jsme, však jste slyšel a —“

„Vojna také tleskal skladateli.“

„Ano, a ten to také přijal, docela jistě, jakoby mu patřilo. Nic se nezačervenal. Ať už do smrti nikdy nezatroubím, jestliže Vojna sobě netleskal.“

„Že by své dílo mu propůjčil pod jeho jméno?! Ale možná dost. Jeť opravdu veliký dobrák a slaboch.“

„Když jsme šli od vrchního,“ vypravoval Svída, „udeřil jsem na kantůrka. Řku: ‚To jste vy skládal ty fanfáry!‘ Jak se vám lekl a div že se nezadušoval, že ne, to že nejsou jeho skladby. Ó, vrchní ho má v hrsti.“

„Ano, ale nesmí mu tam zůstat, a kdyby pro nic, aby takové nadání nebylo v tak hanebné službě. Myslel jsem si už, že Vojnu nechám, že s ním nic není, že není pro život. Ale už pro to, co umí, nesmím ho nechat.“

„A také k vůli panu vrchnímu. Tomu byste mohl tím posvítit!“ zvolal Svída.

„Ano, jen aby se Vojna přiznal. Jen že se on nepřizná, bojí se vrchního příliš; ale teď, až budete doma, už se nebudete tak toulát.“

„Tak tuze už ne. Leda že se podívám občas s pikéry do obory zkoušet jich, znají-li jménem jeleny, a zkoušeti je ve fanfárách, není-li to k zlosti. Už jsem je hezky nacvičil, a nyní si vzpomene ten pyšný pleticha,

abych je naučil těm jeho fanfárám. Nová práce, a čas utíká.“

„Času přece dost. Do listopadu – Jak sám vrchní mně řekl.“

„Do listopadu? ! To lhal. Myslím, že hrabě přijede už začátkem října, ne-li koncem září. Polesný má o tom zprávy.“

Rys zase žasl. Než záhy si to vysvětlil, proč vrchní mu nemluvil pravdu. Jistě že lhal úmyslně. Dobře ví, kdy hrabě přijede, a schválně malíři udal delší lhůtu, aby volněji pracoval a nebyl s malbou v pravý čas hotov. Tenkrát, když hrabě Rysa sem posílal, sám ještě určitě nevěděl, kterou dobu na Zahořany přibude, a řekl malíři, že se toho od vrchního doví. A hle, jak vrchní lhal! Rys Svídovi pověděl o svém domnění; zchytralý myslivec s ním souhlasil a dodal:

„Věru, že bude hon záhy. Soudím také podle toho, že již je ohlášen host. Ten první sem přibude dříve nežli ostatní. Nějaký baron – eh – co pak si nevzpomenou na jméno – je majorem – hm – jak pak –“

„Jak že, major! Snad baron Strahlen.“

„Ano, ano, tak to bylo. Tak se jmenuje.“

Rys žasl ještě více.

„Jak vy to víte?“ ptal se udiveně.

„Polesný o tom povídal. Vrchní mu vzkázal, aby pro toho barona něco přichystal, nějakou honbičku, jen tak –“

„Ah! Totě tedy vrchního host! Už rozumím!“ Malíř se svěřil Svídovi a pověděl mu, že ten baron je

starý záletník, ustanovený ženich slečny Terezy, kterého jí před tím už teta ve městě vnucovala a kterého slečna ani viděti nemůže.

„Rozumím,“ řekl Svída. „Dobře rozumím. Proto ji vrchní sem zavezl, aby ji, jak se říká, oblomil, a teď ten pan baron — Zkrátka, jde do tuha se slečnou i — s vámi. Vidíte?“ dodal vesele a pokračoval: „Na mne se spolehněte. Mám vrchního po krk. Dobře tu sloužím, s mnohým by si rady nevěděli, ale on všechno přijímá, jakoby se samo sebou rozumělo, jako bych musil. A kdo ví, a já dobře tuším, jak se mně po honěch odmění, třeba by mne polesný sebe více držel. Uznání nemá. Všecko jen pro něj. Dobře vidím a leccos jsem od lidí přeslechl. Zasl byste. Jen se na mne spolehněte. Zítra večer k vám zase přijdu. Čekejte na mne. Vrchní mně to sice zakázal, ale právě proto přijdu.“

Rys vracel se domů velmi zamyšlen. Baron je pozván na Zahořany. Ví-li již Tereza? Sotva. Bylo by dobře dáti jí zprávu. Ale jak? Nejlépe, kdyby s ní mohl promluvit sám. Napadlo mu, aby napsal lístek, aby s ním doskočil dolů do školy k Vojnovi. Než, odevzdá-li jej Vojna? Bylo-li by opatřeno? A pak, Vojna bude s Terezou mluvit teprve zítra pozdě odpoledne. Do té doby snad se jemu, Rysovi, podaří! Dlouho o tom ve svém pokoji přemýšlel, i také o tom, jak se dal vrchní mezi komponisty; a při tom mladý malíř luskl vesele prsty.

Vojna pospíchal opět do blažené hodinky, kterou měl denně mezi čtvrtou a pátou. Celý den nebyl mu ničím a po celý skoro den myslel jen na tuto hodinku. Nezmeškal jí nikdy, ba přišel často o chvílku dříve, jako dnes. Čtvrtá teprv docházela, když kvapil zámeckým nádvořím a po schodech vzhůru. Cítil, jak mu srdce prudko bilo, až mu nějak dech vázl. To míval pokaždé, když docházel ke dveřím slečna pokoje.

Oprášil stěevíce, smekl klobouk, vzdychl si, zaťukal a vstoupil, a stanul zaražen u dveří. Slečna nebyla jako jindy sama. On! Vrchní! A jaký je! Přísné vždy oči pod schmuřeným obličejem jako blesky, zpod mračna svítily, a z hlasu, třeba že nehřímá, šla hrůza. Byl nějak velice rozčilen a pohněván. A ona! Zrovna ho bodlo, když se na ni podíval. Jako ptáček, který se nemůže bránit. Ale uviděla, jak se i po něm svezl blesk hněvu pana vrchního, jenž se na ubohého pomocníka školního obořil, co že chce, že ho nikdo nevolal.

Než slečna odvážně pohlédla strýci do oči a mírně sice, ale určitě řekla, že pan Vojna přichází v obvyklou hodinu, aby s ní hrál. Vrchní vytáhl prudce z hedvábné, vyšíváné vesty zlaté hodinky, podíval se na ně, pak mlčky vzal klobouk a odešel, tváře nevyjasniv ani pohledu.

Vojna nevěděl, co činiti. Cítil, že slečně nebude do hry, a zase by nerad odešel. Ale hned bylo po nesnázích.

Slečna přistoupivši k němu, děkovala mu, že ji vysvobodil svým příchodem a zároveň, že má k němu ještě prosbu.

Prosbu, ona! A v ten okamžik, kdy slza se jí téměř ještě chvěla na dlouhých, hedvábných řasách a kdy se při tom na něj tak vlídně, laskavě usmála! Poznala hned, že jí neodepře, ba, že by jí více, vše možné učinil, kdyby o to požádala.

Co jí nyní měl učiniti, bylo na pohled tak málo, ale pro něj dosti. Měl jí obětovati část této hodinky. Zádala ho, aby zasedl ke klavíru, aby hrál za ni, ona že na chvílku odejde, ale že přijde hned. Kdyby někdo přišel, aby oznámil, že si sběhla do zahrady —

Usadil se sám u klavíru, u něhož stával vedle ní nebo i někdy seděl, pozoruje její hru, poučuje, ukazuje, listy obraceje; při tom hledíval na její bílé ruce nebo po očku pozoroval její svěží, pěkné líce, drobounké, růžové ouško, dlouhé, černé řasy očí do partesů upřených. Ale jak se pojednou od nich odvrátily a ve se, šelmovsky se na něj upřely, to jak ruce na klávesách chybily, upadal sám ve zmatek. Nyní hrál sám, roztržitě, nepozorně, tak že by každý, kdo znal jeho hru, nyní nevidal ho, jí nepoznal. Proč si slečna přála, aby hrál? Proč mu prostě neřekla, aby počkal, jen tak? Snad, a to beze snadu, chce, aby její hru, obyčejnou v tuto hodinu, bylo slyšeti jako jindy, aby si nemyslili, že nesedí u klavíru, že jí tu není — Proč to? Šla-li do zahrady, a že by ji nikdo neviděl? Co tam? Snad je v tom něco — Zás ji viděl slzící, a jej, vrchního, jako

jestřába, jemuž se nemohla a jistě nesměla brániti. Tak *on také ji* souží?

A jak se na něj, na Vojnu, obořil *před ní*! Nejednal s ním nikdy slušně, odbýval ho vždycky velkopanský, vyžadoval na něm vše, jakoby mladý učitel mu byl vším povinen, jako by musil, tak že i jeho, skromného, trpělivého mládence nitro se často vzepřelo, třeba že hlesnouti se neodvážil. Ale dnes se zbouřilo, kdy viděl, jak ještě týral až k pláči ten kvítek rozmilý.

O, nebyti těch hodiněk, Vojny by nebylo na Zahoranech, třeba, že tu neměl zlé principálky, třeba že si tu mohl volně na starý klavír ve škole hráti, na roh troubit a své hudební myšlení na papír skládat. Ale takové jednání zpupného vrchního za všechny služby a přísluhy ponižující, jichž by žádnému nevykonal! Než to všechno k vůli ní. Pro ni ve všem poslechl, pro ni vyhýbal se tomu malíři, jenž se k němu přátelsky choval, i Svídovi, a žil sám jako pavouk v koutku, ve své pomocnické komůrce, zapřádaje se v bláhové sny a tužby. Kam to všechno vede! Vzpomněl na to někdy, ale hned opět zamítl. Po každé hodině hudební odcházel ze zámku tuzeji k němu připoután. Nyní hrál, ale jak a co, nevěděl; na okamžik ustával, opět sáhl do kláves a pletl se. Pravila, že na chvílku odejde — Tak dlouho se nevrací. Již čtvrt, do půl se asi vrátí. Bylo půl páté, a ještě ani krůčku. Teprve když třetí čtvrt docházela, vběhla do pokoje. První, nač se ptala, bylo, přišel-li někdo nebo ptal-li se na ni. Patrně ráda slyšela, že nikoliv. Byla klidnější, jakoby upokojenější.

Pěkně mu, srdečně poděkovala a při tom ruku mu podávala. To Vojnovi všechno nahradilo i to, když řekla, dnes již nebude hrát, že to nestojí za to, ale aby hodinku dodržel, je-li mu libo a nespěchá-li. Ovšem, že nespěchal. Usedla proti němu, hovořila, zapomínajíc dle všeho čím dále tím více na mračnou přeháňku, jejíž bezděčným svědkem on prve byl.

Hovořila o hudbě. Bylo to nejvíce na snadě. Pojednou se ho na něco zeptala, nad čím se začervenál. Nezapomněla, o čem mluvil s jejím strýcem tenkrát v osamělé hospodě, když jednal s ním, aby jel s nimi na Zahorany. Ptala se nyní podobně, nenechal-li na Zahoranech všeho skládání, skládá-li a co?

Nad tím se začervenál jako tenkrát v té hospodě, jen že nyní byla mu ta otázka velmi milá. Chtěl ve své skromnosti odpovědět vyhybavě a řekl také, že skládá bezděky, když si tak sám za večera sedne ke klavíru; to však neřekl, že při tom na ni myslí, že to jí básní.

„To mi musíte ukázati,“ pravila.

A zas už zapíral, že by co měl, a podotekl, že to nejhezčí, co by se mu snad líbilo, s čím by snad byl spokojen, hraje za těch večerních chvil, ale toho že nepíše.

„A proč?“

Zamlčel se.

„A jiného nic nepíšete a neskládáte?“

„Co mám, nestojí za řeč.“

„Ah, vy jste příliš skromný! Ty fanfáry včera byly překrásné. Poslouchala jsem je s potěšením —“

Jako když uhodí. Vojna se lekl. Tak z nenadání to řekla a jistě.

„To, prosím já ne, ty nebyly —“

„Snad chcete zapíráti?!“ zvolala s žertovnou přísností.

Byl v nesnázích. Slečna mluví tak jistě, snad ví od něho, od vrchního. Než přece se nepoddal hned.

„Ale vždyť pan vrchní — Já jen tu tam maličkost opravil —“

„Rozumím vám, a buďte ujištěn, že ani slovem se nikomu nezmíním. Pan strýček vám tedy dal svou skladbu —“

„Abych ji přehlédl, ano —“

„Ale vždyť strýček nikdy neskládal.“

„To nevím, ale ty fanfáry složil k vůli panu hraběti, aby byly o lovu z brusu nové. A myslím, že zase něco skládá. Alespoň se mi o tom zmínil, však co, dosud nevím. Že mně to prý ukáže.“

Slečna se usmívala a dělala:

„Abyste skladbu přehlédl. Podívejme se — To z té strýcovy skladby zbylo!“

Vojna nemohl utajit úsměvu.

V tom se ozvaly hodiny alabastrových sloupků a zlaceného ciferníku na krbové římse. Bila pátá hodina. Vojna vstal a měl se k odchodu. Slečna děkovala mu znovu a loučila se s ním nad obyčej laskavě. Myslí na to celou cestu i doma, než i na to, jak se prořekl stran těch fanfár. Oh, ona dobře tušila, že je on, Vojna, tak „přehlédl“, až skladba vrchního tou přehlídkou zmi-

zela a povstaly nové, opravdu z brusu nové fanfáry. Lekal se také ovšem, kdyby tak slečna strýcovi to řekla. Ten by ho naráz vyhnal. Ale ona zajisté nepoví. Také o tom Vojna přemýšlel, co že v zahradě dělala. Netušil, že tam nebyla, nýbrž že vklouzla do obrazárny, kam už v noci ukryla pod paletu Rysovu lístek toho znění: „Kašpar zpozoroval u vás ode mne kytici. Ta vzbudila veliké podezření. Hlídali mne, nemohla jsem přijít. Přijdu však dnes, až budou myslet, že hraju s V . . .“

Také přišla. Roztouženému malíři to s kyticí obratně vysvětlila, jak strýc se přísně vyptával, jak ji usvědčil, že ta kytky byla od ní, a tu, aby zachránila schůzky na chodbě a v galerii, že musila zalhat a říci, že ji malíři dala v zahradě, kdež se s ním náhodou setkala. Pověděla také, jak ji strýc pro to vyplísnil a jak bude nyní třeba veškeré opatrnosti a že nebude možná, aby se tak často spolu vídali.

To všechno Rys s politováním, zvláště poslední oznámení poslouchal. Slečna pak myslila, že nejsmutnější novina pro něj bude, co pak mu vyjevila, jak strýc opět o vdavkách mluví a právě že před chvílí se nesmírně rozhněval, když mu oznámila, že se vdávati nechce a že jmenovitě za starého barona nikdy nepůjde.

Jen naznačila, jak se strýc hněval, mnoho z jeho bezohlednosti zatajila, a Rys už hněvem se zapaloval. A tu musil také on s novinou na jevo, kterou od Svídy zaslechl, totiž o starém baronovi, že ho sem čekají. Toho se slečna velice lekla.

„To raději odtud uprchnu!“ řekla v prvním návalu a dojmu. „Nechci se s ním ani setkat.“ Rys, jenž držel její ruce ve svých, stiskl je.

„Až bude nejhůř,“ pravil vesele, „uprchnete, jak jste pravila, a já vás doprovodím.“

Pohlédla mu do očí; neřekla však nic.

Chvilé za chvílí mžikem utekla za toho vážného hovoru, až Tereza, obávajíc se, aby tu nebyla překvapena, měla se k odchodu; připomněla, že nemůže Vojnu nechat, aby celou hodinu čekal.

A tu si také vzpomněl Rys na to, co mu včera Svída o těch fanfárách pověděl. Neteř komponisty vrchního to nemálo zajímalo; a tak se Vojna dostal na skřípec. S výsledkem byla mladá inkvisitorka na poprvé úplně spokojena.

XIV.

A již se hon na Zahořanech počínal; zatím jen v komnatě vedle obrazárny, na stěně.

Začal jej Rysův štětec, když byl mladý malíř překonal nejednu nesnáz a překážku, přímo i nepřímo mu kladenou. Tu měl obtíže s lešením, tu s barvami ve městě objednanými, v čas nedocházejícími, tu s poslouhou a takové a mnohé jiné závady namnoze maličerné, často i titěrné, které však Rysa mrzely, hněvaly a zdržovaly. Také poznal, jako při všem tom, úklady vrchního, když si objednal z města malíře po-

kojů, který měl při technických přípravách Rysovi vy-
pomoci. Malíř ten dříve nepřišel a Rys čekal na něj
dobré dva dny, až si pro něj dojel na svém hnědáku.
Tím vším promeškal celkem mnoho času a kdyby byl
spoléhal na dobu, kdy hony počnou, jak mu ji vrchní
udal, byl by se znamenitě přepočel a jistě by svého
úkolů, jenž mu byl dán mladým hrabětem, nebyl vy-
konal. Než i tak měl co dělat, aby přes překážky, jež
nadobro nepřestaly, v pravý čas dokončil své dílo.
První maloval vyjíždku na hon. Nástěnný obraz ten
měl jedinou hlavní barvu, zelenou, s příslušnými od-
stíny, jež šly až do běla a zase do černohněda.

Rys maloval s velikou chutí. Již rostl a živil lovecký
průvod jízdný, beroucí se klikatou cestou mezi chlu-
my porostlými stromy, malebný, přehledný v celku,
živý a pravdivý v jednotlivostech; z nastínění na-
bývala určitějších tvarů veliká, krásná skupina koša-
tých stromů v pravém popředí obrazovém a pod ní
lovecké, dámské kočáry o dvou kolech s křeslovými
sedadly, tažené párem koní, ohonů přiseknutých, s co-
patým kočím na podsedním.

Tak bezstarostně a vesele Rys přece o tom obraze
nepracoval, jako když prve staré mistry z jejich poní-
žení vybavoval. Jednak nesnáze vrchním mu činěné
často mu mysl zkalily, ještě více však ho tísnilo, že ne-
mohl s jeho neteří tak často mluvit a že měl starost,
jak bude s tím starým jejím nápadníkem. Uvažoval
o tom často a dlouho, poněvadž se o Terezu stracho-
val a jí litoval pro soužení, kterého od strýce zakou-

šela a které bude ještě větší, až přijede ten zamilovaný, starý šlechtic. Kytice již nikdy nenalezl v komnatě. Tereze nebylo možná ani té mu zaslati, jak ji stěhli, něku-li, aby přišla se sama podívat, jak dílo jeho roste.

Na to se tolik těšil, že za ticha poledního někdy sem přiběhne, nebo, že ji odpoledne v čas jejich schůzky sem zavede, aby se jí pochlubil, co již vykonal. Než jednou se mu tužba přece splnila.

Právě když byl zabrán v poslední skupinu jízdných lovců, zanikajících v hloubi obrazu na pokraji lesa, přiběhla po špičkách jako stín Tereza, tak že ji ani nezaslechl. Okamžik stála nepozorována za ním, dech tajíc, sama jej pozorujíc — a v oku, ve tváři, v ten okamžik výrazu čtveračivého, blaženého bylo znáti, s jakou láskou a potěšením na něj hledí.

Když se ohlédl a výkřik překvapení umlkl i první nával radostný, stvrzený dlouhým políbením, oznamovala chvatně slečna, že strýc odjel na celý den do obory všecky přípravy k lovu ohledat, starý Kašpar, že v tento okamžik sedí, a tak že toho užila, aby si s ním několik slovíček promluvila. Posteskla si, jak jí strýc hrozí, nebude-li se vlídně a laskavě míti k baronu, který dle všeho přijede co nevidět. Za tohoto shledání zvěděl také Rys, že fanfáry, jak je slyšel, byly skutečně od Vojny, při čemž slečna smějíc se dodala:

„Mně se zdá, že můj učitel nějak podivně na mne hledí.“

„To rád věřím! Zamilovaně!“ zvolal vesele malíř, a dodal: „Však by se byl jinému nepřiznal.“

„Při druhém výslechu pověděl všechno. Strýc sice skládal, ale Vojna to tak musil přepracovat, že z toho nic nezbylo — leda toto zde.“

Ukázala papír, na němž byla strýcova originální „skladba“. Malíř sáhl chvatně po notovém papíře. „Tu musil Vojna se svým přepracováním navrátit“, vysvětlovala slečna. „Nalezla jsem to na strýcově psacím stolku a přinesla jsem to na ukázkou.“

Rys ji prosil, aby mu to nechala, že si to opíše. Zarazila se nad tou žádostí, bránila se s počátku, ale posléze učinila po jeho vůli. Za to nesplnila jeho žádost, když majíc se z opatrnosti k časnému odchodu, na ní žadonil, aby ještě zůstala.

Kvapila ke dveřím, kdež se však dala zachytit a zadržeti na políbení. Za to se rozešel mladý malíř docela jinak s jejím strýcem, když tento na večer z výjídky budoucím lovištěm se navrátil, dal si ho mimo nadání zavolat.

Vrchní oznámil Rysovi, že bude nutno, aby dílo své v zámku přerušil a začal jiné, novější. Dnes že totiž prohlížel si všechno loviště a tu že shledal, jak je pavillon v oboře velmi sešlý, zvláště vnitř, a že jest nezbytně nutno, aby byl nově vymalován, poněvadž pan hrabě se svými vznešenými hostmi nejednou se tam za nonů zastaví, jako vždycky bývalo.

Rys postřehl ihned kladenou mu léčku. Vrchní ho chtěl dostati ze zámku, a to zrovna v čas, kdy očekával starého barona. Proto malíř rozhodně odpověděl, že dříve nezačne v pavillonu malovat, až bude tu na

zámku hotov. Vrchní, odporem podrážděn, ostře odvětil, a když Rys, nezaleknuv se, stál na svém, tu teprve vyňal vrchní ze stolku list a škodolibě se usmívaje, podal ho malíři. List byl od mladého hraběte. Oznamoval jím, že když tedy je především nutno oprav v pavillonu, aby byly vykonány, že na to dává vrchnímu plnou moc.

Rys v duchu soptil. Tak se ten starý lišák už napřed připravil! Kdyby nyní mu malíř ještě odporoval, mohl proti němu ostře zakročiti. A Tereza —

Proto, když se pak s vysoka a posměšně na malíře podíval a otázal se jediným: „Nuže?“ Rys zkrátka odvětil, že učiní, čeho si pan hrabě přeje, dříve však že domaluje pokoj, toho že nedokončeného, jak pan vrchní chce, nenechá. Pak nečekaje, zkrátka se uklonil a šel. Odebral se do svého bytu. Byl všecken pobouřen. V návalu toho hněvu napadlo mu, aby osedlal koně a ujel, ovšem že s Terezou. Ale pak, když se poněkud utišil, uvážil, že by to nyní podnikl v nevhodnou chvíli, že by s neteří vrchního daleko neujel, na nic se nepřipraviv. Když o těch věcech přemýšlel, zjevil se mu z nenadání Svída, který za tmy večerní přišel zahradou jako stín.

Prve nežli ho Rys v šeru rozeznal, byl už na okně jako vcverka. A hned usedl v malířově světnici, když byl z opatrnosti zavřel otevřené okno. Poznal ihned, že se něco přihodilo. Rys se netajil a vypravováním se nanovo rozehřívaje, nesmlčel ani, jaký měl úmysl stran odjezdu a únosu.

Jak vypravoval, pokyvoval Svída nohama a usmíval se čtverácky, opakuje si ještě z řeči malířovy:

„Ah, to je pěkné, tuze pěkné. To by bylo! Tuze pěkné,“ a pak, když Rys udiven domluvil, zvolal:

„Má to mít! A bude! Haha — To bude! —“

„Ale, člověče, co!?“ divil se Rys.

„Překvapení! Slyšíte-li? Překvapení! Celou cestu jsem na to myslel, co bych mu vyvedl, a ono nyní samo — Chce nějaké překvapení, ale ne pro sebe, nýbrž pro hraběte a jeho hosti. Toť se ví, já podřízený člověk něco vymyslet a on pochvalu strhnouti. Proč polesnému nic neříkal? To je zrovna tak, jako s Vojnovými fanfárami — haha —“

„Opravdu vám říkal?“

„Ano, právě dnes, když byl v oboře. Zavolal si mne stranou, a tu nad obyčej důvěrně a laskavě, že jsem byl u mnohých vrchností a u mnohých štvanic, že jsem leccos přehlédl a zkusil, věděl-li bych něco, co by panstvo o honech pěkně překvapilo, takhle něco veselého — Jestli že by bylo k tomu sedláků potřeba, ať si jich vyberu co chci, a s nimi stropím co chci, jen aby se vrchnost pobavila.“

„Teď ničema!“ vpadl malíř. „A vy?“

„Já, že ano,“ odvětil vesele Svída, „toť se ví, že ano, byl jsem samá ochota, ať jen pan vrchní poroučí. Protože jsem měl radost, že mně sám leze do oka. Ale abych mlčel, toť se ví — Já řku, ať se spolehne, toť se rozumí, ale aby mně popřál lhůtu, však že si už něco vymyslím. Propustil mne v úplné milosti a nad oby-

čej laskavě. Haha – Kdyby jen tušil! Ale ještě nic nemám. Celou cestu jsem uvažoval. Už jsem myslil na ledacos, jako na zaječí štvanici, jak jsem ji jednou viděl, ale scházelo mně pořád k tomu něco, co by vrchního pozlobilo. Ale teď už to mám, jak jste povídal o tom únosu. To by se dalo něco dělati. Co, ještě nevím, ale půjde to snad –“

„Ano, únos,“ odvětil malíř mrzutě. „Tam uprostřed lesů, v lovišti. Budu tam jako zaklený, sám a sám. *Jak* se sejdu s Terezou?“

„To je pravda, ale třeba to bude právě vhod. Zatím nežli ten pokoj tu domalujete, smluvte se a všechno připravte. Ostatní se podá.“

„A vy?“

„Nač bych byl váš spojenec?“

„Zle se vám vyplatí.“

„Ne, já vyplatím sám vrchního. Mne to tu už mrzí. Víte, že jsem na lepších místech dlouho nevydržel, neřku-li zde. Po saisoně bych nezůstal. A kdybych zůstal, to jest chtěl zůstat, však on by se vrchní postaral, abych šel. Jsem mu už teď nepohodlný. Natož pak po honech a když bych leccos věděl. O mne se nestarejte!“ dodal vesele myslivec. „Ale toho kantůrka jste tu nechtěl také nechati.“

„Jen kdyby sám chtěl!“ odvětil Rys a dodal: „A byl by mně teď tuze dobrý.“

V hovoru se dotekli starého barona, kterého na zámku každé chvíle již čekali, a také blížících se honů. Svída také vyložil, co prve jen nadhodil, jak viděl

před lety zaječí štvanci opravdu veselou a zábavnou ; zase jednali o překvapení, jež chystal vrchní pánům a jež by byli „spojenci“ nejraději jemu vyvedli.

Bylo pozdě, když myslivec se opět oknem vyhoupl a zahradou zamířil ke svému obydlí při oboře. Rys osaměv, neulehl. Chodil chvilku pokojem sem tam, přemýšleje, až se rázem zastavil ; hlavu pochýlil, pak pojednou vesele prsty luskl a prudce sebou hnul. Dál nic nerozvažuje, vyhoupl se také oknem a ven do zahrady a v zahradě cestou tou, kterou odešel myslivec. Kus za ním běžel, pak volal polo nahlas, ale prudce :

„Svído ! Svído !“

Téměř už u branky zahlédl černý stín, zvolna před se kráčející, a ten na jeho volání se zastavil.

„Svído, už to mám !“ zvolal malíř. „Běžím za vámi, nemohl jsem vydržet. Co tomu řeknete —“

Zacházeli mezi stromy. Malíř vykládal, co mu prve náhle napadlo. Mluvil tlumeným hlasem. Tichý Rysův hovor pak pojednou přerušil Svída hlasitým, srdečným smíchem.

XV.

Tou dobou chýlil se měsíc srpen ke konci. Počátkem září ustanoveny byly na Záhořanech hony. První dny tohoto měsíce měl mladý hrabě přijeti se svými hostmi. Sjede se s nimi v sousedním městě a společně s nimi zavítá na dědičný svůj zámek Zahořanský. Tak bylo ujednáno. Tím slavnější bude, musí býti uvítání,

když nepřijede sám. Bude nutno veliké slávy, aby se mohl před hostmi pochlubiti. Tak vrchní uvažoval a také se na to chystal, rozesílaje rozkazy do všech vesnic na panství, aby se chystali ve vši slávě a poctivosti uvítati milostivou vrchnost. Už s tím bylo dosti starosti.

Nad to těch honů! Hrabě ustanovil, aby se hned nazejtří po jeho příjezdu počaly. Co bylo k nim připrav a jaká vydání! A vrchní nechtěl nic z ruky pustit. Nad to ty hněvy s neteří, umíněnou, tvrdohlavou, jež nechtěla uznati výhod plynoucích ze sňatku s bohatým baronem, starého, tuze starého rodu. Na tom šlechtici „z brku“, jak říkal Svída vrchnímu, velice a přede vším záleželo.

Jen v jednom se vrchnímu uvolnilo, a tomu byl nemálo povděčen. Malíře přece ze zámku vystrnadil. A když už byl jednou odtud, vždycky se něco najde, aby se nevrátil.

Tereza ho nebude míti na očích. Třeba že ji dal hlídat a bránit, přece se někdy vídali, zajisté; ta kytice zřejmě to dosvědčila. Odtud ty vzdory Tereziny. A nad to starý Kašpar vzbudil ve vrchním hroznou domněnku. Zrovna ten den před odjezdem malířovým do lesů spatřil starý slůha malíře, an vychází dveřmi u obrazárny na chodbičku vedoucí k pokoji slečnině, těmi dveřmi, jež léta letoucí byly zamčeny a od nichž snad už ani klíče nebylo.

Když starý Kašpar toto oznámil, vrchní hrozně se zachmuřil a zvolal:

„Hlupáku!“

Starý sluha pohlédl oddaně na pána, pak pokorně oči sklopil, netuše, že v ten okamžik se pán také sám na sebe zlobí, že na ty dveře nikdy nepřipadl.

„A kam šel?“ otázal se pak vrchní.

„Nevím, milosti, já šel po schodech vzhůru, předsvědčit se, je-li slečna doma. Tu se ty dveře otevřely, a v nich se objevil malíř. Ale v tom už mne zahlédl. Ihned zase zmizel, dveře zavřel a byl ten tam.“

„A slečna?“

„Byla, poníženě prosím, doma.“

„Byla. Protože snad čekala! Oh té —“ zuřil vrchní a hned se ptal:

„Odevzdal-li nějaký klíč ten mazal?“ A dále myslil:

„On si dal udělati klíč. Tajně udělati!“

„Od toho sálu nic, poníženě prosím, neodevzdal,“ odpovídal Kašpar zajíkově, neboť si v ten okamžik vzpomněl, jak sám malíři pomohl, sehnal mu tenkrát vosk. Vymáhati klíč bylo pozdě, nebo starý Kašpar toto pánovi nemohl dříve oznámit, až druhého dne ráno po tom, kdy Rysa ve dveřích postřehl, a té chvíle byl už ten prožluklý malíř ze Zahořan v lesích. Ale byl alespoň před ním pokoj. A bude na čas. Ani o brány mu vrchní neřekl, o slavnostní brány, které v mysli chystal vrchnosti na uvítanou. Na to si zjedná raději z města.

Že hony se blíží, bylo znáti nejlépe na velikém ruchu v Zahořanském zámku jindy tak tichém.

Ze dvorů sváželi sem všelijaké a mnohé zásoby po-

travin, kterých bude třeba pro tolik hostí; francouzský kuchař také již přibyl. Psinec byl už opatřen lájí, do koníren přivedli mnoho nových, krásných koní, z nichž nejvíce pozornost budili: Achmed, Ajax, Orlando, Allegro, Erimenthus a ze všech prý nejbystřejší Melita. Pořádek honů byl už hrabětem písemně schválen, a v kanceláři zámecké teď nic jiného nedělali, nežli že rozepisovali písmem co nejkrásnějším na lístcích se zlatou ořízkou „diarium“ lovecké pro každého hosta.

Svída s ostatními pikéry pilně troubil a objížděl leče; často také nyní přicházel do zámku, neboť přes tu chvíli bylo tu co jednati stran honů. Měl v té věci dosti závažné slovo. Polesný nikdy sám štvanic neřídil, a proto mu byl takový zkušený pikér velice vhod. Vrchní pak ho také užíval, aby skrze něho mohl i v tom svrchovaně rozhodovat a poroučeti. A pak jednal, ovšem že tajně, se Svídou také o tom překvapení.

Za nedlouho po té, když se Rys odebral do lesů, přibyl na Zahorany očekávaný host, starý baron, a to několik dnů před zahájením honů. Bylo to tak s vrchním ujednáno. Za těch dnů, nežli hrabě přijede, bude ještě dosti volno, aby mohl s neteří vrchního volně jednat a odvážit se posledního útoku na její srdce.

Baron v bělostné, napudrované vlásence, vyfintěný, ale již vyžilý, starý švihák, hořel zrovna mladickou vášní k neteři vrchního.

Ta snášela nyní opravdová muka. Strýc jí činil vý-

čítky, donucoval k vyznání o klíči ke starým dveřím u gallerie, hrozil, nad to měla barona ustavičně na očích, neustále slyšela jeho zdvořilosti a lichocení i jeho vzdechy.

Kdo ještě pro starého záletného barona trpěl, byl Vojna. Začasté přicházel na zámek nadarmo, neboť té hodiny, na kterou se tak těšil, byla slečna, musila býti, ve společnosti starého barona a strýcově. Jak smuten vždy mladý komponista odcházel! A když se mu podařilo, že zastal slečnu doma v jejím pokoji, bylo mu jí zase líto. Byla zaražena, smutna. Věděl proč, Svída mu to pověděl. Ach, jak ji litoval, jak se rozhořčoval v duchu na vrchního, že ji tak mučí a vnucuje takového člověka!

Než posledně byl Vojna vrchnímu skoro povděčen, že přerušil hodinu u slečny, kterážto hodina přinesla mu tuhou zkoušku. Když přišel v obvyklý čas, přijala ho slečna vlídněji a laskavěji nežli jindy a také utkvěl na něm nějak zkoumavě její pohled. Zasedla sice ke klavíru, než nezačavši ani, obrátila se k němu sedícímu vedle na židli a pravila, usmívajíc se:

„Dnes nebudu hráti. Nechci však nikam jako oněhdy,“ a vážněji dodala: „Prosbu však k vám mám jako oněhdy a ještě větší—“

Výmluvněji dal očima a výrazem tváře na jevo svou ochotu nežli slovy.

„Především prosím,“ začala slečna, „abyste prominul, že jsem vás o něco připravila, co vám je snad velice milo,“ a sáhnuvši pod pařtesy na klavíru, vy-

ňala odtud pentličku ovíjející dosud zbytek zvadlé, uschlé kytičky.

„Znáte ji?“ ptala se s úsměvem.

Vojna še zarděl a v rozpacích přisvědčil.

„Promiňte,“ pravila. „Usnul jste tenkrát ve voze, já sama vám dala k tomu příklad, a tu ta pentlička vyhlížela tak pěkně z kapsy, že mne zrovna sváděla. Nedala mně, a já se nepřemohla. Vy jste ji pak hledal, nebo byla to jistě památka —“

„Ano, byla, památka na drahou chvíli,“ odvětil Vojna tónem vřelým a zlehka povzdechl. „Však vy, slečno, víte —“

„Ano, tedy vím, nechci lháti,“ vpadla mu do řeči, jakoby se obávala dalších jeho slov a sebe i jeho jich chtěla uchránit. „Ano, vím a rozumím vám, porozuměla jsem vám. Tenkrát jsem onu kytičku uschovala, poněvadž jsem ten žert chtěla dále provést. Ale vidíte, že jsem tak neučinila. Protože jsem vás poznala, protože si vás, vašeho umění vážím.“

Vojna žasl. Srdce mu bilo živěji.

„Ale právě proto jsem se vám musila vyznati,“ pokračovala, „a to před tím, nežli vám svou prosbu přednesu.“

„Slečno!“ zvolal mladý komponista unesen.

„Všiml jste si asi, že tu trpím, zkouším,“ pokračovala chvatně, jakoby ho nechtěla k slovu připustiti.

„Vím, vím, ó jen řekněte, co mohu, čím bych mohl —“

„Mnoho, milý příteli, ale dříve slyšte, abych snad

nežádala — Buďte, prosím vás, upřímný. Jistě bych vás ušetřila, ale nevím, nevíme si jiné rady. Bude to veliká oběť od vás, vím, a —“

„O jen mluvte!“

„Víte, jak mne strýc nutí, abych se vdala. Raději však bych zemřela, neboť já již volila,“ a tišším hlasem, klopíc zrak, dodala :

„Vašeho přítele,“ a jakoby tíha s ní spadla, děla rozhodněji : „To jsem vám musila říci. Víte nyní vše ; jednala jsem upřímně, protože vám důvěřuji. Nyní se mohu otázati : mohl byste mi tu službu prokázati?“

Řeč tato Vojnu ohromila. Poslední však slova ho probudila :

„Ano, ano,“ vyrazil ze sebe, „čím však, jak?“

„Chci odtud, je to nebezpečno a pomůžete-li mně, bude o vaše místo.“

„Co mi teď po místě!“ zvolal Vojna trpce. Slečně ho bylo líto.

Venku ozvaly se kroky. Slečna se lekla a náhle k pianu se obrátivši, chvatně pravila :

„Děkuji vám, jak jste hodný ! Ostatní vám povím. Strýc jde. Přijdu sama k vám. Čekejte mne pod zámkem v aleji, dnes pozdě večer, prosím vás.“

Když vrchní vešel, slečna nějak prudce hrála. Její učitel seděl vedle, ubledlý jako socha. Vrchní si toho nevšiml. Jen mu dal na jevo, že si přeje, aby ustali. Za to mu byl Vojna tentokráte velmi povděčen. Vyšel z pokoje jak zmámený a pospíchal domů do své pomocnické světničky.

Sklesl tam na židli a zůstal chvíli jako bez vlády. Slečna chce odtud s ním, s malířem! Barona zamítla pro malíře. Šťastný! Ve všem má štěstí! Protože je odvážný, smělý! Ale on sám! Myslí na sebe. On mu má ještě pomoci! On jen aby každému sloužil a pomáhal! Cítil velikou trpkost sám nad sebou. Než jak na Terezu pomyslí, myšlenky se mu obracely. Ne jemu, Rysovi, ale jí má pomoci. Jak byla sklíčena, jak po všech ten čas trpěla! A s jakou důvěrou na něj se obrátila!

Vojna uvažoval a víc a více resignaci se oddával. Ale smutek mu v duši zůstal a největší proto, že se s ní měl rozloučiti. A sám má býti pomocen, aby odtud mohla prchnout, aby jí více nevídal. Oh, až jí tu nebude — pak půjde také, nevydrží tu. V myšlenkách pohřížen seděl až do soumraku.

Večer odebral se oklikou do aleje pod zámek. Přecházel v hlubokém jejím temnu pod hustými korunami, čekaje na slečnu. To měl už po nejprudším boji.

XVI.

Zahořanská obora měla dobrých osm set jiter výměry. K oboře připojili ještě několik sousedních hájemství s pasekami, lukami a s dvěma rybníky, tak že všechna zahájená prostora ke štvanicím určená a připravená měla přes tři tisíce jiter.

Oborou a přilehlými lesy byly prosekány aleje,

z nich každá měla své jméno, a jež všechny tvořily pravidelnou, systematickou síť. Protínající se aleje tvořily „leče“, oddělení to namnoze podoby čtvercové o třicíti a více jitrech. Lečemi těmi vedly tu a tam stezky pro jízdné.

Každá ta stezka byla tak široká, aby pikér na koni tryskem se ženoucí a troubící bez závady mohl minouti druhého, protivným třeba směrem uhánějícího. Při lečích těchto byla na dobu štvanic určena pro lovce „rendezvous“, z nichž každé také bylo pojmenováno.

Hluboko v tomto rozsáhlém lovišti, prostřed lesa na nevelké pasece stál osamělý, zděný pavillon, útulek lovicích vrchností za různých příhod a nehod, často také místo jejich oddechu a odpočinku. Nebožtík hrabě jej vystavěl. Od jeho smrti se neštvalo a proto osamělé to stavení, v lesích jako zapomenuté, valně sešlo. Když stará sláva Zahořanských štvanic měla se obnoviti, dal je vrchní vně opravit a obílit, tak že pěkně se vyjímal v bujně kolem zelení. Jak do pavillonu dopravili všechny malířské potřeby, zamířil sem Rys na svém hnědáku.

Vyjel za časného rána. Cestu měl velice příjemnou. Ráno bylo rozkošné, zvláště tu, ve vysokých lesích, jejichž alejemi se krásně jelo. Rys ubíral se vlastně do vyhnanství. Vrchnímu se povedlo. Dostal ho ze zámku, starý baron bude tam bez soka. A přece se malíř nezlobil, aniž jej hnětlo, že nemohl druhého pokoje na zámku vymalovati. Hrabě na tom jednom dokon-

čeném pozná, co umí, a také v tom pavillonu. Rys tušil, že má vrchní ještě jiný plán, totiž ten, aby nepohodlný malíř se již do zámku na další malbu nevrátil. Smál se mu v duchu. Jak se všechno obrátilo !

Než mlha přece zastírala mysl mladého malíře. Rozloučil se s Terezou a dojem toho, ač, jak se těšil, krátkého rozloučení v duši zůstal i tešknota. Tolik dnů ji neuvidí ! Zdali ? Zdaří-li se mu ?

Od poslední mrzutosti, kterou měl s vrchním, dvakrát mluvil tajně s Terezou. Bylo dobře, že tak málo, a že nastávalo rozloučení, a že na Zahořanech meškal starý baron.

To přispělo k rychlému její rozhodnutí. Po druhé s ní mluvil samý večer a toho dne, kdy starý Kašpar ho zastihl, jak z obrazárny vystupoval. Jím poplašen musil ustoupit, ale že měl druhého dne odjetí, musil ještě jednou Terezu viděti, s ní se rozloučiti a kdyby se Zahořany zbořily. Samý večer vyšel zas a nenašed nikoho na chodbě, odvážil se až k jejím dveřím a zaťukal. Byla doma ; uvažovala, co činit, aby ho ještě jednou spatřila. A přišel sám.

Zaradovala se v duchu, než dále ho nepustila. Bálať se starého Kašpara i strýce, nebo ti dva navštěvovali ji nyní přes tu chvíli za různými záminkami. I odvážila se do gallerie, do té síně, kde po prvé pod obrazy starých mistrů se s mladým malířem dorozuměli. Bylo tam šero a ticho, libá samota. Než neměli času na sladké láskování a dlouhé prodlení. Na rychlo oznámil Rys, co ještě měl oznámiti, čeho ještě bylo třeba,

aby vyveden byl smluvený plán; pak krátké, ale vroucí rozloučení, a než vrchního zmizela z obrazárny.

Na ten okamžik rozloučení dlouho Rys myslil, jedal na hnědáku Zahofánskou oborou, stínem i zlatými zášlehy slunečními, které pronikaly větvemi do prosekaných alejí a chvěly se na kmenech i na úpravné cestě. Viděl, jak sličná dívka v jeho náručí se zachvěla, jak ho vášnivě objala, šeptajíc úzkostně: „Jestliže se víc neuvidíme! Neopouštějte mne!“

Jak ho milovala! K vůli němu odhodlala se odejít ze zámku, od příbuzných, odříc se nádhery a bohatství.

Tak jel, lesa kolem si hrubě nevšímaje, za dobrou hodinu, až pojednou, dostav se na pokraj, spatřil před sebou na mýtině cíl své cesty a své bydliště. Pavillon byl stavení věžovité o jednom ponebí s přístavkem přízemkovým. Ke hlavním dveřím ve přízemí vedly schody s prostrannou plošinou před nimi; nad těmi vznášel se v prvním ponebí balkon, jehož kovaná mříže, jakož i všechno stavení bylo nejčistšího slohu té doby kvetoucího, rokokového. V přízemním přístavku byl na rychlo zařízený byt malířův. I lože mu tam upravili, jak si sám přál, na podiv samému vrchnímu. V pavillonu, v komnatě hořejší, jakož i ve přízemní bylo po vlaském krbu. Nábytek složili ve druhé světnici přízemku. Rys měl za pomocníka hajného i jeho výrostka, kteří bydlili v hájovně asi deset minut dále v lese. Odtud také přinášeli malíři oběd a večeři. Snídaně si sám vařil. Hnědák jeho stál v chlévě v hájovně v nerovné společnosti krav hajného. Rysovi se

místo samo zalíbilo i nový život robinsonský. Jediným společníkem jeho byl výrostek hajného, který mu posluhoval. Často i jej domů propustil, zvláště, když dokonál všechny přípravy k malbě samé.

Tu byl raději sám.

Kdyby mu mysl nezabíhala často na Zahořany, kdyby nebylo smělého podniku, jež připravoval, byl by tu úplně bez starostí a šťasten, zajat neobvyklými okolnostmi při malování.

Jak se malovalo v té samotě lesní, v tiché síni pavillonu, do níž jen vítr zanášel ohlas táhlého šumu lesního! A jak se tu pěkně odpočívalo ve stínu na schodišti v poledne, kdy všecko kolem podřimovalo v plné záři sluneční, nebo na večer na balkoně, kdy vřes a všechna paseka kolem zbrunátněla, kdy nad tmějícími se lesy hořela zář západu a nad ní se mihotala večernice, kdy vlhko vycházelo z lesů a lehynké páry je zacloňovaly, nebo když pak plný měsíc vycházel nad černý hvozd! Touto večerní dobou mladému malíři, jenž by jindy klidně si byl pokuřoval ze své holandské dýmky, bývalo nejteskněji; tu nejvíce vzpomínal na svou Terezu v Zahořanském zámku.

Hostí žádných nemíval, jmenovitě první dny. Také se každému neukázal. Malovalť při zavřených dveřích a zaslechl-li venku hlas, opatrně se napřed podíval, kdo to je. Vrchní sem nepřijel se podívat. Neměltě času a byl vůbec rád, že se malíře zbavil. Co maluje a jak, na tom mu nazáleželo. Jen někdy některý z pikérů leče objížděje se tu stavil, nebo někdo z myslivecké

chasy. Rys promluvil s každým, žádného však do síně nepustil a neukázal rostoucí svou nástěnnou malbu. Požádal-li ho někdo přímo, zkrátka odřekl až na dobu, kdy bude všechno hotovo, takhle že by nic neviděli.

Jen Svídu všude pustil a provedl, kdykoliv sem přijel. Ten byl hostem velevítaným, protože přinášel také s sebou lísteček od slečny. Pokaždé, když Svída přijel, zůstal s malířem v hořejší komnatě, kde Rys maloval, a tu spolu vždycky dlouho rokovali. Často bylo slyšet i jejich smích, nejvíce však Svídův. Když odjel, nesa slečně malířovu odpověď, Rys pokaždé dlouho se zdržel nad lístkem Tereziným.

V posledním lístku také psala :

„V . . . slíbil, že všechno učiní a ve všem pomůže. Je velice hodný a šlechetný. Až mi ho je líto—“

Za nedlouho potom zjevil se jednoho odpoledne u pavillonu vzácný host, jemuž, když jej malíř s balkonem zahlédl, velmi chvatně šel vstříc. Vojsa. Rys ho srdečně vítal. Mladý komponista byl velmi vážný. Po- byl tu dlouho a Rys ho značný kus lesem vyprovázel. Když se loučili, byla tvář Vojsova jasnější, a Rys, vrací se, řekl si v duchu :

„Tereza má pravdu. Je hodný a šlechetný.“

Nazejtří ráno zavřel pavillon, okna všechna zaco- nil a odebrav se do hájovny, dal si hnědáka osedlat, oznamuje, že musí do města, nakoupit zvláštní barvu, na kterou zapomněl a jiné některé potřeby. Ustano- vil také, aby hajného výrostek hned se tam pro ty věci vypravil.

Starému Kašparovi se teď značně uvolnilo, poněvadž byl zbaven velmi obtížné služby: hlídati dvě mladých lidí, kteří se mají rádi a po sobě touží. Malíř byl pryč, v lesích, a slečna měla jinou zábavu. Jen o zámek k obrazárně se ještě postaral, a to téhož jitra ještě, kdy malíř odjel. Dal zámek dveří do obrazárny z chodbičky vedoucích utrhnouti a zcela předělati, jak pan vrchní poručil. Starému sluhovi se zdálo, že to již skoro pozdě, ale když pán poručí, a pak — což kdyby se ten prožluklý malíř vrátil. Než i této starosti byl starý Kašpar za nedlouho zbaven.

Přibyltě z nenadání na Zahošany čalouník z města vrchním objednaný a ten potáhl stěny pokoje, jež dosud čekaly na štětec Rysův. Vrchní se v duchu i před neteří smál malířovi, že má po práci na Zahošanech a že tam v pavillonu nadarmo pospíchá, aby byl co nejdříve hotov. Ale jak se podivil, když se dal na Rysa přeptat a uslyšel, že malíři díla málo přibývá, že malby v pavillonu nějak pomalu rostou; a ještě více se podivil, když Rys sám jemu vzkázal, že shledal v pavillonu nesnáze, kterých se nenadál, a že se tam zdrží déle nežli myslel.

Pak si už vrchní na mazala, jak Rysa nazýval, hrubě ani nevzpomněl. Byl mu již jen nahodilou překážkou, kterou odklidil. Také se hrnulo mnoho starostí, které vrchního zabavovaly. A měl tu také hosta, který ho velmi těšil a jemuž prokazoval všemožné zdvoři-

losti a pozornosti. Také Tereza přicházela, alespoň poněkud, do rozumu. Nechovala se již tak cize, chladně, až odmítavě k baronovi jako v městě u tety. Vrchní počínal co nejlépe doufat a se těšiti, jak panenku naučil, a že se splní, co své sestře ve městě slíbil.

Netušil a nebyl by ani uvěřil, co neť jeho nyní trpěla, jak se musila přemáhati. Jedinou výhodu měla nyní, co Rys byl ze zámku, že ji už nehlídali jako před tím. Za to se jí velmi stýskalo a v tesknosti té jí čas zvolna, zdlouhavě mýjel. Zdálo se jí věčností, co Rys byl ze zámku, a nekonečnou každá chvilka, kterouž musila trávit ve společnosti starého barona a strýcově.

Těm však čas nad míru ubíhal, zvláště vrchnímu. Nežli se nadál, nastal hlomozný den příjezdu mladého hraběte a jeho hostí. Brány byly postaveny, hudba z města čekala, vinše a uvítací řeči byly rozdány, uposlední brány čekali úředníci, kněží z patronátu a stráž tureckých vojáků krvavě červeně oblečených (dle nápadu pana vrchního), sedláci ze všech vesnic na koních stáli v šiku po cestě ode vsi až k zámku. Každá vesnice měla, pokud možná, jednobarevné koňe; náčelníky jednotlivých tlup byli svobodníci a trubači, kantoři ze všech farních vesnic.

Sešlo se lidstva ze všech panství; všichni poddaní, „kdo pro mladost a starost neb jinou nemožnost jíti mohl“, šli vrchnost vítat, „jak mužští, tak ženské“. A pak se objevily na silnici kotouče prachu, v nich dva „forejtaři“ v červených kabátech, za nimi panský

kočár, za tím druhý, třetí, a dále celá řada. Milostivá vrchnost se blížila. Hmoždíře hřímaly, zvony zvonily, v řadách selského „lejtharstva“ na trouby zvučně troubili, u brány hrála hudba, turečtí vojáci chápali se zbraně. Pak spustili všeliké orace, řeči a vinše, hrubě dlouhé a ponížené; bylo také trochu zmatku, komická nedopatření, sumou však dopadlo vše tak a taková sláva se stala, že vrchní spokojeně prohlásil, že taková sotva kde v Čechách se některému panu hraběti učinila.

Hrabě byl mlád, veselý, až šprýmovný, a vlídný; to si o něm všichni vypravovali. Hostí s ním mnoho přijelo, tak že Zahofanský zámek jen jen stačil. I šlechtičny přibýly, několik hraběnek s komtessami, z nichž o jedné, velice krásné, se povídalo, to že je vyvolená mladého hraběte a jistě budoucí hraběnka Zahofanská, a k vůli ní že mladý hrabě to všechno pořádá a chystá.

Po slavném uvítání byla slavná hostina, po hostině odebraly se vrchnosti do zahrady a tu předneseny od pikérů, v jichž čele byl Svída, všechny nové fanfáry k zítřejšímu honu. Fanfáry se obecně líbily, ano, budily obdiv. Mladý hrabě tím potěšen, že může poskytnouti svým hostem něco zvláštního, nového, neutajil svého plného uspokojení. Obočí se mu však živě hnuło a údivem rozšířil zrak, když vrchní se přiznal, že on je komponistou těch fanfár, jež uznány obecně za originální a melodické.

Mladý, veselý hrabě toho nesmlčel a pověděl spo-

lečnosti, že má vrchního, který umí nejen panství spravovat a slavnosti pořádati, nýbrž také krásně komponovat. Vrchní vážně a opravdivě přijímal uznání, jež mu bylo od šlechticů honby milových vyslovováno; užil také té příležitosti, aby mladému hraběti oznámil, že má ještě jednu skladbu, nocturno, zastaveníčko, kterým by rád jmenovitě dámy přítomné překvapil. O skladbě že sám ovšem se nemůže vysloviti, jelikož o své skladbě, ale ti, kteří ji budou hráti, že jsou ve svém umění dokonali.

Fanfáry proklestily vrchnostenskému komponistovi cestu. Hrabě svolil. Když nastal večer a hosté byli shromážděni v saloně, jehož okna hleděla do zámecké zahrady, ozval se pojednou ze zahrady dvou rohů hlas. Hned po prvních tónech panstvo nahoře umlklo. Okna se rázem otevírala a v nich objevovaly se hlavy pánů v napudrovaných vlásenkách a dam ve vysokých účesech. Líbezná nocturno ozvalo se tichým večerem. Jímavé zvuky lahodně se nesly tmou přistřižených houštin, stromů a dál, až sladkým ohlasem kdesi v oboře zanikaly.

Když nocturno doznělo, páni upřímně zatleskali a netajili svého obdivu i nad hrou i nad skladbou. Dámy i hrabě si toho dobře povšimli, že oba trubači byli postaveni pod okna pokoje sličné komtesy, kterou obecné mínění mělo již jako za hraběnkou Zahořanskou.

Po zastaveníčku panstvo zmizelo od oken. Jen z jednoho, které však nebylo u salonu, ale dál, nezmezla hlava mladé dámy. Naslouchala prve jako

všichni napjatě a ještě s větším účastenstvím, ano s pohnutím. Byla to neť vrchního. Rozuměla skladbě tak krásně přednesené, věděla o ní vše. Věděla, že cizí, její strýc, dosáhne pro ni pochvaly, věděla, že vlastní její původce také ji sám hraje, neznám, nepovšimnut. Z večera zaslechla, že to zastaveníčko strýc vlastně chystá vyvolené mladého hraběte, oné sličné komtesse. Strýc však a nikdo nevěděl a netušil, komu vlastně to nocturno složeno, na koho mladý skladatel myslil, když ty zvuky řinuly se mu z duše.

Jen ona tušila, ona věděla. Nemohla odolati pohnutí.

Dole v zahradě se Svída trpce zasmál, když dokončil s Vojnou koncert, a vyzýval mladého spomocníka, aby si šel pro odměnu za skladbu a hru. Vojna zasmušile mlčel a mávl na odpor rukou, když mu Svída připomenul, že jsou pozváni na večeři, že jim vrchní vzkázal, že budou míti večeři po hře z panské kuchyně.

„To jste měl vidět,“ myslivec znovu začínal, „jak vrchní prve po fanfárách přijímal gratulace: Po nás, jmenovitě po mně, jenž jsem to všechno nacvičil, ani se neohlédl, ani slovem se o mně nezmínil. Toť, to je všechno jeho zásluha, že vy tak pěkně skládáte i že vy i já dobře troubíme!“

To šli už oba ze zahrady. U vchodu čekal na ně — Rys. Přijel nikým nepovšimnut za slavného prve uvítání. Stiskl Vojnovi ruku a pravil:

„Slyšel jsem a obdivoval jsem se vám, ale zároveň se zlobil a řekl jsem si v duchu, že kdyby i nic nebylo, vy že byste neměl tu zůstat, v takové nehodné službě.“

Za šera večerního nebylo viděti, jak se učitelský mládenec smutně usmál. Jakoby neslyšel, odvětil:

„Je už všechno připraveno?“

„Všechno! Všechno!“ odvětil Svída za Rysa a zamnul si vesele ruce.

Myslivec i Vojna nedbali pozvání na večeři z panské kuchyně; vyšli s Rysem ze zahrady a brali se ná dvořím, ven a zanikli v černých stínech lipové aleje pod zámkem.

Vrchní uléhal dnes pozdě, ale spokojeně.

Všechno se mu povedlo. Hraběti se zavděčil. Řekl mu hrabě prve, když se mu poroučel: „Jinak jsem si vás, pane vrchní, představoval.“ Řekl to tak vlídně, s patrným uspokojením. Mladý zajíc! Dá si do očí naprášiti. Jen když se dobře pobaví, jen když se hony vydaří, bude dobře. Nebude se o nic jiného starat a on, vrchní, povede všecko sám zase dál, neobmezeně, jako dosud. Jen aby hony — Ale dobře to půjde — Všecko jak náleží připraveno. Fanfáry překvapily, nocturno překvapilo, a což se pak hraběti líbilo, když se mu zmínil o loveckém překvapení, jež chystá. Jak byl spokojen, jak ho těšilo — To bude prachu v očích! A pak si baron vezme Terezu, to se také vydaří. Než už je jako kuřátko, lesk a nádhera ji oslnily, poznala, že by do toho světa také mohla vkročiti — s baronem. Už se déle nebránila.

Takové myšlenky mihaly se myslí vrchního, když ulehl na lože.

Nad oborou, zahalenou ještě ranním šerem, bledlo nebe jasným, východním pruhem. Panstvo na Zahofanském zámku pohříženo bylo tou dobou ještě ve hluboký spánek. Jen nádvoří zámecké počalo živnouti; zvláště v konírnách, plných loveckých koní, byl čilý ruch. Pacholci a kočí krmili koně, čistili je i sedla i všecko řemení a chystali k nastávajícímu lovu. Hraběcí štolba ve tváři celý zarudlý, rozespálý, zhusta zívaje na vše dohlížel a rozkazy dával, ustanovuje po čtyřech koních pikérům a správci honu, po dvou polesnému a sobě, po několika šlechtickým lovcům, aby je, koně, mohli na honu pilně střídati. Tou dobou seděl už Svída v lehkém anglickém sedle na pěkném grošovatém bělouši s přiseknutým ohonem a čekal uprostřed zámeckého nádvoří na ostatní pikéry. Potulný myslivec všečen se změnil. Na hlavě měl lehký klobouk třírohý, na sobě upjatý, šedý kabátec se zeleným límcem i výložky na rukávech i na šůskách, bílou vestu, bílý šátek na krku, na nohou přiléhavé jelenice a boty s nevysokými holínkami. U pasu visel mu tesák, u tesáku karabáč, lesní roh pak čistě se lesknoucí měl přes levé rameno přehozený. Dlouho nečekal. Už vyváděli několik koní; na ně vsedli správce honů, ostatní pikéři a několik mládenců mysliveckých. Všichni byli oblečeni jako on. Nečetná ta družina vyjela bez prodlení ze zámku a minuvši zahradu, zamířila k oboře.

Svída vypadal čiperně a byl vesel, třeba že ohlašoval, rozhlížeje se krajinou dosud dřímající a šerem zahalenou :

„Bude příliš slunečný, suchý den. Psi budou mít zlý vítr.“

Hovořili o lovných jelenech, neboť brali se na hledání, na kterého jelena dnes los asi padne. To již jeli ve vlhkých stínech staré obory, pohodlným jejím průsekem a zastavili se teprve na jeho konci, na mýtině, kdež uprostřed stál sloup s dřevěnými rukami. Svými nápisy udávaly jména alejí, ke kterým samy ukazovaly. Sloup ten byl jedno z dostaveníček. Tu se pikéři zastavili, a když pak jednomu každému ustanovena leč, kterou měl na hledání projeti, rozjeli se různými směry, aby se tu zase za určitou dobu sjeli a zprávu podali o svém hledání, t. j. kde který zastal lovného jelena a kde jej nechal.

Tak bylo v oboře.

V zámku záhy po slunce východu vyšel mladý hrabě svěží a čerstvý v mysliveckém obleku, úpravy a barvy zrovna takové, jako měl Svída a pikéři, jen že látky jemnější a se zlatými prýmký u zelených výložků, a zamířil zrovna do společenské komnaty. Tam jal se pilně prohlížeti veliký na zdi visící situační plán dnešního loviště. Pak přicházeli hosté jeho, prohlíželi plán nebo zmenšené jeho kopie, jež ukrývali pak ve svém kabátci, aby se měli v neznámém lovišti čím spravovati.

Zvonek se zámecké kaple se ozvavší přerušil jejich

čilý hovor o štvanici, na kterou se všichni tak těšili. Po jeho vyvzání odebrali se do kaple na mši, kterou sloužil Zahoranský farář. Také lékař, kterého s sebou hrabě přivezl z hlavního města, dostavil se do kaple.

Zatím vrchní v tmavomodrém vyšíváném kabátě, poněvadž honby se hodlal účastniti toliko jako divák, měl plnou hlavu starostí, aby všechny přípravy jak náleží byly vykonány, aby se na nic nezapomnělo, aby se nestal žádný zmatek. I do tabulnice, kdež připravovali pro panstvo vydatnou snídani, dohlédl, pak navštívil na skok barona. Ten také se chystal jen na podívanou; na lov, alespoň dnes, se vydati nechtěl, vymlouvaje se, že ho nějak hřbet pobolívá, a že by tak dlouho v sedle nevydržel.

Kaválíři právě vycházeli z kaple a brali se do tabulnice ke snídani; v tom nejmladší z pikérské družiny na úsvitě vyjevší přiharcoval na zpěněném koni oznámit, že uhodili na znamenitého desátníka, „vrchního“, ten že určen ku dnešnímu štvání a že dostaveníčko je „u velké hvězdy“. Páni vesele vítali novinu a mladý hrabě se zasmál, jak v ten okamžik shlédl vrchního proti nim kráčejícího.

„Sám jste si ‚hallali‘ skládal!“ zvolal rozmarně šlechtic. „Těšte se a se světem se rozlučte. Budeme vás honiti. Vrchního dnes uštveme.“

Všichni se smáli i vrchní, jenž porozuměl. Zatím co panstvo zasedlo k masité snídani, nastal na nádvoří a kolem zámku veliký shon a ruch. Holci*) vyváděli na

*) Valeta de chiens.

svorách smečky četných ohařů, jejichž štěkot hlasně se kolem rozléhal. Bylo jich dobře přes sto, druhu částečně francouzského, normanského, většina původu anglického, barev nejrůznějších. Za smečkami vyjeli polesný, štolba a objezdň, vedoucí s sebou koně lovecké i podložené. Koní byla znamenitá řada, jak po dvou za sebou kráčeli, všichni přiseknutých ohonů, již osedlaní, většinou však bez jezdců, bělouši, těch nejvíce, ryzky i vraníci. Hnědák sotva jeden, dva, mezi nimi kráčeli. Vedli je do loviště na místa určená ku přesedání. Jen smečky ohařů a pikérští koně, určení k nahánění zůstali na dostaveníčku, jak je byl prve myslivecký v zámku ohlásil.

Dlouhá ta výprava lovecká ohařů i koní, na ranním vzduchu frkajících a vesele hlavou pohazujících, zakončena byla několika povozy loveckými a kočárky pro dámy určenými.

Bylo po deváté hodině ranní.

Okolo desáté vypravilo se posléze panstvo posilněné vydatnou snídaní. Kavalíři, kteří se hodlali štvavnice účastniti, byli zrovna tak oblečení jako mladý hrabě. Měli rovněž jako on místo obyčejných tesáků tesáky díla vzácnějšího s rukojetí ze slonové kosti. Částečně jeli s dámami v povozech až na dostaveníčko, částečně hned ze zámku na koních.

Cestou, kterou se brali, všude stálo plno zvědavých z nejbližších vesnic. Všichni se již prve divili nevídané výpravě četných ohařů a koní. Nyní ještě bedlivěji a zvědavěji prohlíželi si skvělou společnost, jež kolem

se brala v kočárech i koňmo; a byla na ni malebná podívaná.

Vesničané hledali svými zraky nejvíce mladého hraběte, svou vrchnost; než také nepominuli své dosa-
vadní, přísného vrchního, jenž jel na koni za povozy,
maje po boku nějakého staršího pána. Vrchní si pod-
daných sotva pohledem povšiml, zabrán jsa do hovo-
ru se svým společníkem, starým baronem. Rozmlou-
val s ním o své neteři, vykládal mu, proč nevydala se
také povozem, jak včera bylo ujednáno, na cestu podí-
vat se na štvanici. Slečna totiž před samým odjezdem
ochuravěla.

„Chtěl jsem, aby si ulehla, jakkoliv mne to velmi
mrzelo, ona však, že to přejde, že se za nedlouho zo-
taví. Chtěl jsem poručit, aby odpřáhlí, a tu ona, aby
jen zůstalo zapřaženo, že se jí uvolňuje, že co nevidět
půjde si sednout a pojede. V tom bylo dáno znamení,
a já musil ke hraběti. Nařídil jsem kočímu, aby si po-
spíšil, aby koní nešetřil; Terez mne ujistila, že přijede
za námi.“

Starý baron velmi litoval, neboť se těšil, že pojede
vedle slečnina povozu, že ji bude míti stále na očích,
že se s ní bude baviti. Proto nejednou se do zadu o-
hlédl, rovněž jako vrchní, nespátl-li by Terezin ko-
čár. Vrchní pověděl pravdu, jak se vše před samým
odjezdem sběhlo. To však baronovi smlčel, že pojal
podezření a to proto, poněvadž dnes ráno dověděl se
o příjezdu toho malíře, který včera na večer přibyl na
Zahořany k vůli hraběti z lesní samoty, kdež dle všeho

schválně se tak dlouho pozdržel, uražen a pohněván, když mu vrchní dal vzkázat, aby se na malbu druhého pokoje nechystal, že všechno již opatřil čalouník z města. A nyní že byl na Zahofanech, že neť pojednou ochuravěla, a to právě, když on, vrchní, musil ze zámku – to bylo velmi podezřelo. Než starý Kašpar, jemuž nařizoval, aby slečnu hlídal, vyvedl ho z toho, oznámiv na jisto, že ten malíř vyjel ze zámku, hned jak se vypravili s koňmi a ohaři, a že jel také do obory. Vrchní starému sluhovi věřil. Také se záhy přesvědčil, že mluvil pravdu. Když totiž vjížděli do obory, za její branou zahlédl toho mazala na hnědém koni, jak máje smeknuto, panstvo kolem jedoucí dvorně pozdravuje. A hle, několik kavalírův i sám mladý hrabě, jenž ho tu ještě neviděl, jakoby ho poznali; kynuliť mu na pozdrav vládně rukou. A on ten šelma, jak se s koně ukláněl i před ním, před vrchním, a jak se při tom podivně usmíval! A nezůstal, nýbrž jede za nimi a drží se jich. Vrchní měl ho ustavičně na očích, a malíř jakoby schválně chtěl, aby si ho povšimli. Vrchní však, jakoby ho ani neviděl; nicméně byl velmi rád, že se jich tak drží, neboť byl tak zbaven všech starostí. Jen jedna mu zůstala, a to k vůli baronovi; neť nepřijížděla. Jistě se jí přitížilo. I jeli oborou, jejími průseky, pak se dostali na volné prostranství.

Před nimi rozkládala se stranou širá mýtina, plná vřesu a metlice, i úval travnatý a za ním širý palouk; to vše obklopeno bylo vysokým lesem. Nebe modro-

jasné klenulo se nad ranní svěží krajinou, slunce zářilo, čerstvý vzduch byl lesní vůně pln i ptačích hlasů.

Na palouku, na nějž les vrhal po jedné straně dlouhý, tmavý stín, i na pokraji lesa, jenž byl průzorný, nemaje žádného podrostu, bylo viděti četnou zvěř, většinou daňky. Ti zvyklí na projížďky myslivců a pikérů, neprchali plaše do hlubin lesních před společností, chystající statnému „desátníku“ z příbuzného jejich rodu divoké až k pádu pronásledování a pak smrti.

Panstvo zahlédlo před sebou koně i smečky psů na dostaveníčku čekající; již ho dojeli. Vrchní s baronem zarazili koně. Vrchní, jakkoliv bedlivě pozoroval kavaléry, vyšvihující se nyní do sedel, přece dobře postřehl, že malíř Rys pojednou zmizel. Zarazil se nad tím.

V tu dobu pikéři, zanechavše svých koní během od časného jitra již unavených a přesednuvše na čerstvé, rozjeli se na křížovatky alejí, omezujících nejbližší leč, ve které stál ke štvaní zvolený desátník „vrchní“. Jeden z nich, provázen opěšalými myslivci, držícími smečky ohařů na svorách, pustil se po stopě a zanikl záhy v šeru lesním.

Dlouho panovalo hluboké ticho širým lovištěm. Jen na dostaveníčku ozýval se hovor čekajících a na stanovištích sem tam hlas netrpělivých lovců, jakož i chvílemi zaržání nepokojných koní. Všem se zdálo, že stopování příliš dlouho trvá, že psi mají asi zlý vítr. Až pojednou všemi tráhlo — Z hlubiny širé leče ozval

se hlasný, prudký štěkot. Ohaři na zvěř zahráli. A hraji dál a zuřivěji, jsou utvrzeni, dobře větrí, jdou po stopě. Jistě jsou již se svory smeknutí, již mají jelena en vue. A slyš! Lesního rohu hlas zavzněl. Fanfára „dobrého lovu“ jásá, zaléhajíc do daleka — Slyšeti pokřiky, ohařů pobídky, troubení, zuřivé lání. Štvanice se začala.

XIX.

Vrchní nepřestal na Rysa mysliti. Bylo mu nápadno, že mu sešel s očí. Někam zajel do nedalekého lesa, nebo ztratil se mezi jezdci na dostaveníčku, nebo pustil se snad blíže k leči, aby vše lépe uviděl. Ale hned vrchnímu připadlo: „Cože, jestliže se vrátil na Zahorany? Kdyby tu jen Terez byla! Její choroba stala se mu nyní zase nápadnou. Mají-li schůzku smluvenu! Proč by to nemohlo býti? Když se oba jistě dříve vídali, ač oba tak střeženi. Nyní by měli chvíli tím příhodnější. Kašpar myslí, že je malíř na honě, a nehlídá. Tak někde v zámecké zahradě — do gallerie nemohou — Oh, však by si místečko našli.

Prožlukle! A baron byl tak nepokojný, tak nedočkavý! Ani si nevšímal štvanice s takovou bedlivostí. Vrchní pak ještě méně o ni dbal. Sotva že si povšiml, jak z leče vyrazila vyděšená zvěř, daňci, srnci i několik jelenů lovných. A mezi těmi poznal Svída toho pravého, dnes ke štvanici vyhlédnutého, statného desátníka „vrchního“.

Dal potřebné znamení ostatním pikérům, kloboučkem i rohem, a zatroubil fanfáru „La vue“; ohaři v ten okamžik držáni pokřiky „Stopp, stopp!“ ostatní pikéři přiharcovali se svých stanovišť, pomáhali smečky držet a troubili při tom krásnou fanfáru stoppovou. Také šlechtičtí lovci se na koních shlukli v největším trysku, aby se ihned opět rozjeli, jako rozeštíknuti, když ohaři puštění a divě, jako šipky se hnali po stopě štvaného zvířete. Jich lání, veselé troubení a hlučné pokřiky lovců „Hivalau! Hivalau“ rozléhaly se lesem.

Vrchní s baronem jako ostatní, kteří se přijeli podívat, jeli za lovem pozdálí. Vrchní však více do zadu nežli do předu se ohlížel, čekaje jízdného posla, kterého poslal podívat se, jede-li již slečna. Jiný ze služebnictva zatím přiharcoval a zvěstoval, že se bedlivě všude ohlížel, toho malíře však že nikde nespapřil. Za chvíli přihnal se onen první posel plným tryskem, neboť měl nařízeno, aby co nejvíce spěchal. Zpráva jeho zněla nemile: Slečnin kočár potkal záhy, v oboře již. Tam stál a čekal, jak slečna nařídila. Slečna v kočáře nebyla. Kočí vypravoval, že mu poručila, aby zastavil a počkal, až se vrátí Sama že vystoupila a že šla „poustevníkovou“ alejí pořád pryč, až kočímu s očí zmizela. Tomu že to bylo divno, ale když milostslečna poručila, tak že poslechl. Vrchní byl jako hrozivý mrak. Zaškaredil se, a nedbal, že s baronem osaměli, že všecko již zaniklo v lese; nedbal, že hlahol a lání a „jeho“ fanfáry dál a dále se ztrácejí do hlubin obory.

„Pojedu tam!“ pravil baronovi, rázem se rozhod-
nuv, a poslovi kynul, aby si jel. Ten pustil se za štvanicí.

„Já vás doprovodím!“ rozhodl se baron neméně
rychle. Vrchní vytáhl situační plánec, hledaje aleji
„poustevníkovu“, rozhlížel se a pak mávnuv rukou
v pravo, pravil:

„Tudy pojedeme.“

Pobídnuvše svých koní, pustili se bystrým klusem
v tu stranu, značně odchylnou od směru, kterým se
hnala divoká, hlučná štvаницe.

Zatím už poledne minulo.

Den byl parný, vzduch suchý. Psi měli zlý vítr, nic-
méně běželi z počátku dobře po stopě statného jelena.

Ten hnál se širokým, jako nekonečným průsekem,
maje láji, pikéry a lovce za sebou, ač ještě hrubě da-
leko. Pojednou však, odbočiv, zmizel v lese a statečně
jej prorážejí, záhy se prolomil.*)

Vše řítilo se za ním, vlastně za ohaři, pořád ještě ve
stopě utvrzenými. Za nedlouho však pikéři poznali,
že „vrchní“ zmizel a psům jeho stopa. Svídova fan-
fára zahlaholila, oznamujíc tu nehodu, a nyní nastal
kus tuhé práce; sehnati rozběhlé psy a uvést je na
pravou stopu. Pikéři nastavujíce karabáče, mlaskali
na ohaře, volali: „ca faux“, „ca faux, mes chiens“,
i rozdávali, kde toho byla potřeba, neposlušným ne-
bo příliš horlivým rány dlouhými karabáči. Trvalo
dlouho, nežli smečky byly spořádány, a sami lovci
musili pikérům býti při tom nápomocni.

*) Zmizel, uprchl.

Ale pak začala se nanovo štvance. Ohaři i koně hnali se tím prudčeji, jakoby chtěli dohoniti, co zmeškáno, a les a mýtina i palouk zvučely zase hlučnými pokřiky i veselým troubením, až se všechno loviště kol kolem ozývalo.

Tou dobou vrchní a baron jeli již „poustevníkovou“ alejí. Zde bralí se krokem mírnějším, aby se mohli bedlivěji rozhlížeti. Ohromný však průsek, „poustevníkova“ alej, byl prázdný. Nikoho nezahledli, pokud před sebe, do modrozeleného přítmí, v němž průsek jakoby zanikal, viděli. A v pravo, v levo stála hradba vysokých jedlí a smrků omšných, s mocnými větvemi, s nichž dlouhý, šedý mech visel; a mezi nimi nikde ani hnutí. V úpalu slunečném stálo vše jako mrtvé, dřímající, ani hlásek se neozval. Jen mouchy bzučely na výsluní.

Oba páni projeli celou alejí. Baron byl už velmi unaven; bylo mu horko, potil se, a víno, jež měl u sebe v lahvičce, dávno již vypil. Nyní nebylo ani krůpěje vody. Kde mohl, zatácel koně do stínu, smekal klobouk, utíral čelo a ustavičně vrchnímu dokazoval, že ti oslové, mýnil kočího slečnina a onoho posla, se mýlili, co že by tu slečna dělala a nad to pěšky.

Vrchní, marně se projev, nemínil jen tak poleviti. Vytáhnuv opět situační pláněk, hledal cestu ku bráně; mýnil se přesvědčiti, čeká-li tam dosud slečnin kočár. Baron mu to vymlouval, připomínaje, že by se měli přece podívat na štvance. Vlastně by se byl rád dostal k pavillonu, kdež, jak věděl, je všechno pro odpočinek

lovcu připraveno, neboť vezli tam ráno za nimi víno a zákusky.

Vrchní povolil svému hosti. I vyňal znovu plánek, znova studoval, neboť tu v těch němých lesích byli by bez něho jako zaprodáni. Jeli. Baron spolehl se docela na vrchního a ten na svou mapku. Jeli průsekem, pak odvážili se, aby si nadjeli, jízdnou jen stezkou, nijak neoznačenou, prostřed jedné z léčí; a to byla chyba. Se stezky té dostali se na jinou, s té zase na jinou, a baron zkrátka to označil, vida, že vrchní nemůže zatajiti rozpaků:

„Jsme v labyrintu.“

Pletli se jím sem tam, až posléze se dostali takovou stezkou na volný, široký průsek, asi do jeho prostředka. Ale tu se oba zarazili, sotva že kus popojeli. Hluk a ryk a troubení štvance je uvítalo. Naslouchali.

„Blíží se,“ pravil baron.

„Jedeme zrovna proti nim,“ vrchní na to.

„Ah, to by bylo pěkné!“

„Obrátíme a uskočíme na tu stezku, a počkáme, až přejedou,“ mínil vrchní.

„Nikoliv, jen to ne, jen do toho labyrintu ne. Obrátíme se, jedme ostřeji alejí dolů, vždyť dojedeme na jisto na křižovatku.“

„Ale jsou blízko. Slyšíte?“

„Tak blízko ještě ne, abychom jim nemohli ujet. Nuže.“ – Otočiv koně, bodl jej ostruhou a pustil se alejí dolů. Vrchní musil chtěj nechtěj za ním.

Ale honba byla blíže, nežli se baron nadál.

Již se zjevila výše v aleji, již viděti divě se ženoucí psy, pikéry a ostatní lovce, již rozléhají se alejí jejich hlasy, již letí sem divoké honice ryk ! A teď ! Těch výkřiků ! Zahlédli barona a vrchního, před nimi uhánějící. Ti dva zpět již nemohli, v pravo, v levo hradba tlustých, starých smrků, a křižovatka, která je měla chrániti, nikde. Jak zahalekala lovecká společnost !

„Vrchní !“ „Vrchní !“ křičí, a slyš, to fanfára dobrého honu ! Někdo ji vytroubil — Svída —

Dlouho honili desátníka „vrchního“, a marně. Ny-ní mají za něj vrchního. Ten všechen zardělý, nezvyklý tak prudké jízdě, přidržoval si třírohý klobouk, a byl všechen od sebe. Byl by rád koně zarazil, ale bál se stanouti hraběti a jeho hostem v cestě. A tak volky nevolky musil, jakoby sám byl štván, uháněti před lájí a slyšeti za sebou posměšné pokřiky i fanfáru na posměch. Kdo to asi —

V tom konečně zahlédl křižovatku aleje. Ihned za-bočil na vedlejší ; kolem pak přímo hnali se ohaři, pikéři, lovci, bylo slyšeti frkání a supání koní, cvalem se ženoucích, i pokřiky lovců. Všichni se po baronovi a vrchním obraceli, smáli se, a mladý hrabě všem v čele vzkřikl :

„Vrchní se zlomil !“*) a ostatní volali :

„Hallali !“ — —

*) O jelenu, že klesl.

Vrchní s baronem se vraceli s nepořízenou a ještě nebylo konce všem svízelnům. Tím, že bloudili, a posléze tím bezděčným honem dostali se hluboko do loviště. Odtud bylo daleko do zámku, po kterém žízňící baron počal tolik toužiti. Nezbylo prozatím nic, nežli odpočinouti si po tolikerém namáhání tam, kde se ocitli. Zajeli na stinnou stranu průseku, slezli s koní a uvázali je ke stromu. Sami vyhledali si travné místočko pod košatým starým dubem, kdež se uvelebili. Starý baron hledal především oporu pro svůj hřbet, na který si už ráno stěžoval. Opřev se o kmen, sňal klobouk a jal se hedvábným svým šátkem čelo, tvář i hrdlo ovívati. Zatím si také dlouhou, bohatě vyšívanou vestu rozepjal, kabát měl už dávno rozepjatý, a odfukoval libuje si v tom líbezném chladu. Jen žízeň neslevila; o ní mluvil ustavičně.

Vrchní vyňal nanovo plánek, položil jej na kolena a jal se z něho studovat, odpovídaje při tom, často jen stručně, slovem a roztržitě svému společníku. Ryk divokého lovu sem ještě zaléhal, avšak slaběji a slaběji, až zanikl v hlubinách lesních. V aleji zavládlo hluboké ticho.

Baron méně a méně hovořil, až umkl a usnul ve chladu. Vrchní přestal sice prohlížeti plán, ale přemýšlel o své neteři a té divné nehodě, kterou měl. Mrzelo ho, co se stalo, velmi, k vůli baronovi. Ale pak sám počal také dřímati přemožen jeho příkladem

i hlubokým tichem lesním a unavením. Když se probal ze spaní, bylo již odpoledne. Ihned probudiv barona, měl ho k tomu, aby odjeli. Největší pobídku měl v tom, že nejbližší je, jak vystudoval, odtud do pavillonu, kamž zajisté již tou dobou dopravili víno a zákusky pro loveckou společnost, která vracejíc se, chtěla si tu odpočinouti. To rozhodlo. Oba starší páni, všednuvše na koně, zamířili k žádoucímu nyní dostaveníčku a nedali se ani zdržeti nejveselejší jásavou fanfárou, která až k nim se donesla hlučným ohlasem, hlásajíc, že štvaný jelen „vrchní“ je „hallali“.

Ano, jeho poslední chvíle udeřila.

Nadarmo statečně prorážel les, nadarmo se lovcům prolomil; dostaliť opět jeho stopu a nepolevili, až na volném palouku opodál rákosím a rokytím zarostlého rybníka pod lesem uhoněn, uštván, ve smrtelné úzkosti „se zlomil“. Tu ho také za jásání a veselého troubení tesákem „zavazili“.*) Tu ho také myslivci ihned rušili a hlavu s parohy uťali. Rozsekané vnitřnosti a kusy masa pokryli haluzemi a na to vstavili useknutou hlavu.

Všecka lovecká společnost stála kolem; mladému hraběti, zářícímu radostí, že lov nebyl „prázdný“, jakým že bude, jednu chvíli se obával, ohlašoval správně lovu, že je vše připraveno. Ihned dal hrabě svolení ke currée. Pikéři vesele troubíce obešli se smečkami ohařů třikráte jelení hlavu kolem do kola, pak postavivše se čelem proti šlechtickým lovcům, zahráli fan-

*) Dobili, dorazili.

fáru dobrého honu ; a v tom už také jeden z mysliveckých chopiv se oběma rukama jelení hlavy, otáčel ji velikým kolem mezi ohaři zuřivě se na ni vrhajícími. Zatím ostatní myslivečtí rychle sňali haluze s jeleních drobů a psi, nechavše hlavu, vrhli se na svou kořist.

Slunce k západu se chýlíci ozařovalo temný kolles i palouk blednoucí trávy, rybník šustícího rákosí i malebnou skupinu loveckou u padlého jelena desátníka. V tu dobu hověli si baron a vrchní v pavillonu.

Vrchní ne valně, poněvadž nebyl klidný. Měltě ustavičně na mysli neteř, které ani tu nezastal, jak se nadál, i toho malíře, jenž tak nápadně zmizel. Za to baron, nevěda nic o malíři, neboť mu to vrchní zamlčel, pochutnával si na víně a na studených jídlech, kterých bylo hojně v dolejší komnatě pavillonu za buffet proměněné.

Tak byl zabrán do jídla a pití, že si nové malby v komnatě ani nevšiml. Vrchní pak nehrubě, nemaje pro to smyslu. A pocházela od toho prožlукlého mazala.

Seděli sami dva, jen zámecký kuchař tu byl se dvěma pomocníky. Všecko odkvapilo za lovci, na místo šťastného lovu.

Slunce právě zapadalo, když v ticho, kolem pavillonu panující, zalehly hlučné hlasy. Vrchní vyšel ven a za ním na jeho zavolání i baron. Se schodiště viděli z lesa vycházející lovecký průvod. Napřed jeli pikéři, vesele troubíce, myslivci se smečkami ohařů, pak po dvou polesný a štolba, objezdní a štolbové hostí, za

nimi mladý hrabě a jeho hosté, po dvou, všichni ozdobeni haluzkami jedlovými, pak lovecké povozy, okroče a naposled dvoukolý jelení vůz o zeleném truhlíku, na němž v zadu byla řemeny přivázána hlava uštvaneho jelena.

Vrchní šel veselému průvodu vstříc, ač nerad, aby uvítal mladého pána svého a přál štěstí. I stalo se, jak tušil. Hrabě i jeho hosté uvítali ho smíchem, vtipy a žerty. Průvod u pavillonu se zastavil a na chvíli přerušil. Lovecká společnost unavená obtížnou štvanicí sesedla s koní, aby v pavillonu si odpočinula a se posílila, nebo do Zahořanského zámku bylo ještě hodný kus země. I zasedli v přízemní komnatě ke přichystaným stolům. Někteří se za chvíli zdvihli, aby vyprovodili dámy nahoru na balkon. Chtělyť se odtud rozhlédnouti.

Pikéři, myslivečtí a všechna ostatní družina uvelebila se, pokud nemusila zůstat u koní a ohařů, stranou ve stínu stromů. Jen Svída, maje roh přes rameno přehozený, potloukal se pořád kolem pavillonu a nahlížel také do jeho oken, ač marně, neboť okna byla hustě zastřena.

Slunce zatím zapadlo, ale bylo ještě světlo. Panstvo v dolejší komnatě si pochutnávalo a bavilo se hlučně i vesele o dokonané štvanici. Ze všech nejveselejší byl sám hostitel. Pojednou všichni umlkli, udiveně na sebe pohlédli, pak naslouchali.

Co to?

S balkonu se ozval hlasitý smích dam i pánů; i vý-

křiky bylo slyšeti. A dole, venku také. Smích a výkřiky. Mladý hrabě vyběhl ven, ale hned se vrátil volaje na hosti aby nemeškali, aby se šli podívat. A smál se hlasem.

Kvapili ven a hned se také smáli. I smálo se všechno, kde kdo, kavalíři i dámy nahoře na balkoně, páni dole na schodišti, myslivci, pikéři, opustivší místo svého odpočinku, družina, všichni, každý, i sám vrchní.

Hlasitý smích nejrozličnějších tonin a odstínů, lahodný, veselý smích dam, bujný mladých kavalírů, hlučný a jadrný, v pravdě myslivecký i tónů hrubších, a to v různé výkřiky, živé skupiny na balkoně i dole, ty pohnuté posunky všech. Něco takového osamělý pavillon nepamatoval.

Zraky všech upřeny byly na volné prostranství před pavillonem, kamž z pobočného, nízkého stavení u pavillonu řítili se divní, nenadálí hosté: zajíci, ušáci, a jací! Byli v tom staveníčku věznění, a nyní, jak dveře náhle jim otevřeny, břeště tlačili se jimi a poplašení pak četnou společností, jejími výkřiky a smíchem chtěli uháněti i se svým neobyčejným břemenem. Každý z těch matějů byl v jízdné zvíře proměněn. Sedělať mu na hřbetě nějaká figura, živě barvami malovaná.

Lovecká společnost překvapena nenadálým divadlem, zapomněla na návrat, na všechno, dávajíc se baviti skoky nebohých, ne méně překvapených a ještě více postrášených janků, nezvyklých břemenu, kterého se nijak nemohli zbýti.

S počátku chtěli se všichni, bylo jich asi dvacet, rozběhnouti, hledajíce záchranu v nedalekém lese. Než nešlo to! Běh jejich nebyl prudký a rychlý zaječí. Nemohli nijak utíkat. Toho si všichni všimli, ale nepoznali proč. Zatím myslivečtí a hajní bezděky, bez rozkazu zatáhli kolem prostranství před pavillonem leč, zahánějíce zajíce zpět, když chtěli dále proniknouti.

A tak nastala na prostranství před pavillonem pravá mela. Matějové sem tam pelášili, sklouzali se a kličkovali, nejvíce však kotrlcovali. A všecko bylo nadarmo. Nebyli s to, aby kruhem je zatáhnuvším pro-razili, a strakatí směšní panáci obkročmo k jich tělu připevnění, byli vytrvalí a dobří jezdci, shoditi se nedali. Chvillemi, jak zajíci sem tam metlicí a vřesem pobíhali, se zdálo, jakoby figury ty samy běžely; ale v tom už se vyhouply, když zajíc vyskočil, nebo se nachýlily, nebo svalily, jak ušatý komoň jejich kotrllec udělal a se přemetal.

Dvacet ušáků lítalo sem tam; divý jejich chvat poháněl ještě štěkot ohařů, jež myslivci stěží na svorách udrželi. Největší pozornost budila veliká figura copatého pána, největší ze všech, která také nejvíce poskakovala a se zmítala a kotrlcovala. A když ten rej bláznivých figur na zajících byl nejdivější, vstoupil v kolo to před balkon Svída a nasadiv lesní roh, zahrál veselou, rozmarnou fanfáru.

Všichni se pořád ještě smáli a bavili se tím nenadálým a neobyčejným pohledem. Jen vrchní se přestal smáti. Zahlédlť pojednou poněkud stranou poblíže

pikérů — Rysa malíře. Kde se tu vzal? Kde byl? V Zahoranech nemohl býti. V „poustevníkově“ aleji ho také neviděl, ani ji. To měli dostaveníčko jinde. Tou poustevníkovou alejí jej, vrchního, jen oklamala. Již věru největší čas, aby ten mazal odešel. Zítra o něm promluví s hrabětem a vyrovná jeho účet; ať si pak vsedne na hnědáka a jede.

Uvažoval, hledě zamyšleně na divadlo, jež budilo nový smích. Svída, odtroubiv, hnal se za největším panákem a jal se jeho ušáka chytati. Jak to myslivci a hajní spatřili, pustili se za ostatními. Trvalo drahnou chvíli, než schytali ušáky, třeba že zajíci patrně nemohli tak utíkat jako jindy. Na chycených se pak objevilo proč. Měť každý na hrdle přivázané trdýlko, jež visíc přes prsa, běhu valně vadilo. Zajíci doneseni šlechtické společnosti, jež kolem nich se všechna skupila. I prohlíželi si ve skupinách jednotlivé malované figury. Páni i dámy na se volali a se upozorňovaly, vypukající chvílemi v hlasitý smích.

Všech pak pozornost upoutala figura vychrtlého kantora, jenž měl po stranách na bílém listu namalované noty a pod nimi nápis:

„To jsem já, chudý kantor, skládal a hrál a jiný měl za to chválu.“

Vrchní zbledl, když slyšel kavalíra to nahlas čtoucího.

Smích umlkal, pozornost všech se obracela k figurce hubeného učitele. Ale v tom mladý hrabě, přijav od Svídy onu největší figuru zvolal:

„Tu jsou také nápisy.“

„Čtěte! Čtěte!“ volaly hlasy a páni i dámy tlačili se k figuře, od níž, jakmile se na ni zblízka podívali, nejdny oči se obrátily po vrchním. Nebyla to jeho podobizna, ale podoba byla veliká, až nápadná.

„Tu jsou také noty, ne však malované!“ zvolal hrabě, „ale in originali — přilepené — a pod tím, slyšte: „To jsem já, mocný vrchní, skládal, jak svědčí vlastní písmo mé.““

Smích umkl. Zraky všech obrátily se po vrchním, který bezděky ustoupil, tlače se do pozadí. Mladý hrabě však na okamžik se zamysliv, pravil:

„V tom něco je,“ a zavolav Svídu, poručil mu, aby dle not na těch panácích zahrál. Pikér měl nyní divné partesy. Pokloniv se, postavil se před figurku kantorovu, nasadil roh a zahrál krásnou fanfáru „dobrého honu“.

Výkřiky překvapení ozývaly se kolem. Znělať to fanfára dnešního honu, jedna z těch, jež vrchní složil a mladému hraběti věnoval. Svída se jen potutelně usmíval a nečekaje rozkazu, figurku obrátil a nanovo spustil. To se již jiné zvuky ozvaly. Společnost je záhy poznala. Totéž ono krásné nocturno, jež včera večer slyšeli, jež všechny dojalo a jímž si vrchní tolik chvály získal. Svída hrál té skladby první hlas, podle not na panákovi. Ale ještě nedohrál a již mladý hrabě pokynul mu, aby zahrál z partesu na veliké figuře, na vrchním. Byla tam také fanfára, ale jaká! Vřískavá, neladná; bylo tam na druhé straně také nocturno — ale jaké!

„Dost! Dost!“ ozývaly se hlasy, sotva že přehrál kousek.

„Dost! Přestaňte! Což nevidíte, jak to zajíci trhá!“

„A což pan vrchní?“

„Pane vrchní? Kde jste?“ volali jiní. Porozuměliť všichni, oč tu běží.

Vrchní však zmizel. Vytlačil se ven, všečen zmaten. To bylo dokladem pro jeho vinu; nicméně mínil starší jeden hrabě, že to snad hrubý žert, na cti utrhání. Hostitel pohlédl přísně na Svídu klidně tu stojícího a pravil:

„Mluv! Tys to asi nastrojil. Kdo to maloval?“

„Malíř Rys. Ví také o všem. Že se neděje nikomu křivda, toho nejlepší důkaz, hraběcí milosti, tu ten rukopis. Ten je pravý.“

To přesvědčovalo.

Ubozí, postrašení zajíci zbaveni svých jezdců i trdýlek, puštění jsou na svobodu. Za jiných okolností byla by se šla společnost za nimi podívat, jak utíkají. Nyní však nedbali, zabaveni vrchním.

Většina se mu smála, vtipkovala o něm, a v tom si také někteří vzpomněli, co nahoře, když na balkoně meškali, zahlédli v hořejší komnatě. Ihned světla tam rozžehnuta, nebo den pohasl a první stíny soumraku se ukládaly na lesní zákoutí. Všechna společnost šlechtická vystoupila nahoru. A hle! Co před chvíli viděli, spatřili tu na stěně výborně a s humorem i věrně zobrazeno. Pavillon tu i s pozadím lesa jako stafáž, lovecká společnost na balkoně i dole v živých maleb-

ných skupinách a před pavillonem na prostranství onen divný rej zajcův, divoká, zmatená, směšná jízda malovaných karrikatur a figur na poplašených ušácích.

Společnost znovu se rozesmála, divila se, otázkami hraběte zahrnovala. Ten však sotva na kterou mohl jak náleží odpovědět. Jen tušil, jako všichni, že ve všem tom něco je vážnějšího, že o tom ví pikér Svída a malíř Rys. Toliko to hrabě nájisto věděl, že vrchní, ohlásiv mu překvapení, sotva tušil, jaké bude a jak sobě tím poslouží.

Nastal už soumrak, když se lovecký průvod vydal na Zahořanský zámek. Prve až k pavillonu mluvili v průvodu jen o uštvaném jelenu „vrchním“, nyní zase jen o zajících a zase o vrchním, jen že ne o desátníku, nýbrž o „skladateli“.

XXI.

Ten přihnal se na Zahořanský zámek jako bouřka. Co se mu stalo, co mu vyvedli! Byl rozlícen. Nedbaje o nic, přecházel prudce svým pokojem. Co mu vyvedli! To ten mazal a Svída, ten tulák! Nač si ho vybral, nač ho najímal — A ta nemluvná ovce ničemná, ten spomocník! Všecko vyžvatlal, všecko zradil. Kdož by pomyslíl! Ale jak originály not — jak ty — Vždyť je musil Vojna jemu, vrchnímu, vrátit. To je zase ukradl. Ale ne, on nemohl, to by jen —

Vrchní sebou trhnuv, rázem zavolal starého Kašpara. Ten vyvalil oči, když se pán otázel po slečně. Po slečně, která odjela na štvanci! Pověděl, že se ještě nevrátila. Vrchní byl jako u vidění. Bezděky se chytl za hlavu. Toť bylo k zbláznění! V oboře zmizela, myslil, že s Rysem — Ale ten mazal pak se pojednou zjevil, aby se mu vysmál, aby byl svědkem, jak se vydařil ten ničemný kousek. A Terez pryč — Nikde! v průvodu jistě není. Kočí se ještě nevrátil, jistě, že na ni čeká.

Za chvíli se ozvalo veselé troubení a hluk, a zplnula světla. Lovecký průvod vcházel do Zahofánského zámku. Vrchní ani ven nevyšel. Stál u okna a přehlížel. Hle, tam mezi nejpřednějšími on, ten malíř Rys! —

Kašpar darmo šel se poptávat a hledat. Kočát, v němž slečna vyjela, vrátil se prázdný. Kočí oznámil, že čekal na slečnu až do večera, ale že nadarmo, a rady si nevěda, že připojil se k průvodu. Tou novinou byl vrchní jako ohromen. Zbloudila-li? Či prchla? A on, Rys, je tu. S kým by prchla? Sama? To snad nikoliv. Zbloudila. Poručil Kašparovi, aby sehnal několik lidí a poslal je se světly do obory hledat, ale aby se stalo tajně, bez řečí a hluku. Sám všechn rozružen odebral se k hraběti. Chtěl s ním ještě promluvit, prve nežli by s hosty zasedl k večeři. Myslivec však vrchnímu ohlásil, že jsou u hraběte pikér Svída a ten malíř, co namaloval v pavillonu tu zaječí honbu.

Oba u hraběte; dal si je sám zavolati, jak vrchní vy-

zvěděl. A v pavillonu zaječí honba! Té on už nespátřil, ale myslivec, nic netuše, co v tom je, vesele, se smíchem vypravoval, jak to tam je všechno pěkně namalováno, ti zajíci s figurkami na hřbetě. Vrchnímu div že se žluč neopotila. Ještě té ostudy, toho smíchu tím obrazem! A to si všecko on sám udělal, i s tím překvapením i s pavillonem! Tenkrát si myslil, že na malíře vyžrál, a on se mu zatím tak vymstil. —

Malíř i pikér odešli od hraběte. Ten už vrchního nepřijal, nýbrž odebral se do večeradla k hostem. Tam záhy se všichni rozveselili, to jest veselost obnovili, neboť bylo mnoho co povídati, mnoho co smáti se a vtipkovati o tom, co se událo o prvním Zahořanském honu.

Za to vrchní ani nevečeřel a měl zlou noc. Nespál, čekaje na posly z obory. Když přišli, bylo již pozdě po půlnoci, neusnul, neboť po jeho neteři nebylo v oboře ani stopy. A hrabě ho ani nepřijal!

XXII.

Té zářijové tiché noci hrčel osamělou, pustou silnicí zakrytý kočár. Měsíc svítil, topole po stranách vrhaly dlouhé stíny a mezi nimi míhal se stín uhánějícího kočáru. V něm seděla neť vrchního a naproti ní její rytíř, Voyna. Všecko se zdařilo, jak s ním Rys a Svída i slečna sama umluvili a jak připravili. Přichystav se sám tajně na cestu, což bylo velmi snadné, ne-

boť ani ze Zahořan mnoho si neodnášel, ani ne lesní roh, jež mu Svída uschoval, čekal u pobočné brány u obory. Tam přichvátala slečna Terez, udavši klamně svému kočímu „poustevníkovu“ alej, a usedla do kočáru, Rysem ve městě obstaraného a sem objednaného. Všecko, čeho by později potřebovala, to napřed si přichystavši, tajně Svídovi odevzdala. Nyní, majíc jen něco peněz a plášť, vstoupila do kočáru, a Vojna za ní. Byla velmi rozčilená a její rytíř také. Nepromluvili, až když měli oboru i Zahořany daleko za sebou, když se ocitli v širém poli.

Jeli bez ustání až k oné osamělé hospodě, kdež se tenkrát všichni po prvé viděli. Tam se zastavili, tam přepřaženo, tam slečna trochu pojedla, z vozu však nevystoupila. Vojna všecko obstarával. Pak usedl opět do vozu a rychlá jízda nastala znova. To již dlouho hovořili, o Rysovi a Svídovi, o útěku i strýci, a Vojna také vzpomínal, vydařilo-li se překvapení, jak je Rys se Svídou strojili, a jež také mělo jej samého na vrchním pomstíti. Slečně však, která o tom nevěděla, které chystanou pomstu zamlčeli, třeba že strýc byl na ni krutý, se ani nezmínil.

Nyní seděl naproti ní a pozoroval ji. Bylo pozdě v noci; rozčilením a namáhavou jízdou znavená, poddala se spánku. Světlo měsíce pronikalo k nim.

V něm bylo jasněji viděti její sličnou tvář. Nevypadala tak růžově, zarděle jako tenkrát, když jeli na Zahořany; byla bledší pohnutím i tím osvětlením. Ale krásná byla jako tenkrát. S větším pohnutím hle-

děl na ni Vojna teď nežli tenkrát. Seděl tiše, nehnutě, ruce na kolenou bezděky sepjav, a neodvracel zraků od tohoto obrázku. Spala tiše, byla tak milá, líbezná.

Všecko pro ni učinil, všecko obětoval — Dnes zmocnila se ho zvláštní, nebývalá odhodlanost. To že pro ni jednal, že ji pomáhal vysvoboditi z rukou toho tyрана vrchního. Ale nyní zase zmałomyslněl. Smutek se zmocnil jeho duše. Pomohl jí prchnouti, pro jiného. Rozloučí se s ní, nadobro, navždy. Rys bude šťastný, blažený, a ona také. A on —

Než neodvážil se ani nahlas povzdechnout, aby ji snad nevzbudil. Seděl tiše, zabrán v trudné myšlení, pozoruje sličnou, přibledlou tvář proti sobě, na níž střídaly se stín a chvějné světlo měsíce. Tenkrát, jedná na Zahofany usnul. Dnes, kdyby i chtěl, nemohl by. Tenkrát měl její kytíčku. Dnes — dnes její srdečnou, upřímnou vděčnost, jak o ní kolikrát cestou vše promluvila, a její přátelství. Těšilo jej, a přece, jak tak na spící slečnu pláštěm volně zahalenou hleděl při tom pomýšlení, tiše si povzdechl, z hluboka, smutně.

XXIII.

Druhého dne ráno, a již záhy, věděl všechen Zahofanský zámek, že zmizela vrchního neť. Úžas byl nemalý a vzrostl ještě více, když starý principal ze vsi, doslechnuv se toho, přiběhl na zámek oznámit, že jeho mládenec nebyl od včerejška doma. Té kombina-

ci, že by on se slečnou prchl, či vlastně, že slečna s ním, smáli se přemnoží. Než nezbylo posléze ničeho jiného se domnívati. Vojna se odstěhoval ze školy nadobro, to se ukázalo, a pátráním vyšlo na jevo i to, že poslední jeho cesta byla k panské oboře, kdež také slečna byla zmizela. Věděli sice, že ke slečně skoro denně chodíval, aby ji cvičil ve hře na klavír, ale že by si ho mohla zamilovat, ona, než vrchního, učitelského mládence a nad to tak ostýchavého, nesmělého, a nad to s ním ještě prchnouti!

Než láska je slepá. To bylo posléze jediným vysvětlením záhadné té historie. Starý Kašpar byl jako omráčen. Kdykoliv toho dne po lovu potkal Rysa, škulbl sebou a upřel na něj své ztrnulé oči, jakoby mu chtěl až do srdce proniknouti. Neřekl mu však nic, jen v duchu sobě:

„Ten by mohl mluvit! Ten více ví! Ten, ó ten!“

Takového smýšlení byl také Kašparův pán, vrchní, neboť záhy z rána přišel sám k Rysovi (již si ho nedal volati) a obořil se na něj stran útěku slečnina. Než Rys, nezaleknuv se, odbýval jej ironicky; vrchní odešel s řepořízenou, soptě ještě více než prve. Ostatně mu neteřin útěk byl poněkud vhod. Ušel jím mnohé nepřijemné situaci. Napsav totiž list mladému hraběti, oznamoval, omlouvaje se, že odjíždí, aby stíhal nevděčnou svou neteř.

Téhož dne ještě odjel také Rys ze Zaňořan. Dílo jeho bylo tu dokonáno. Byl velmi spokojen. Nejdéle se loučil se Svídou. Tomu srdečně ruku tiskl a mnoho

mu děkoval. Selma myslivec se však smál a pravil, že se mu ještě nikdy nic tak nepovedlo, a dodal:

„Myslil jsem, že mne pustí. Ale nechali si mne, protože mne potřebují. Však já jim tu dlouho nevydržím. Ale vrchní měl překvapení, co? A jak si je sám chystal!“ Svída se dal nanovo do smíchu. — A pak, když Rys vesele vyjížděl ze Zahořan a hnědáka svého vydatně do běhu pobízel, Svída, hledě za ním, pomyslel si: „Ten pospíchá! Ten se těší! —“

Tak se skončila první Zahořanská štvanice.

Po ní panstvo ještě dvanáctkrátě honilo nepočítaje v to dnů mezi štvanicemi, kdy si vyšli na zajíce, kořoptve, na daňky nebo na divoké kachny. Všichni hosté odjížděli potěšeni ze Zahořan a hostitel sám byl také velmi spokojen. Všecko se vydařilo, jak náleží. Na přesrok přijedou všichni, tak slíbili. —

V tu dobu teprve vrátil se vrchní ze svého stíhání. Hosté byli už pryč i baron, jenž odjel ze Zahořan záhy po vrchním, nedočkav se konce honů. Vrchní přijel s nepořízenou.

Všichni věděli, že tak dlouho neteře své nestíhal, ale že chtěl ujít vtípům a žertům hraběcích hostů. Přijev, odebral se přímo k hraběti. Omeškal se tam dlouho. Bylo mnohé jednání. Neběželo jen o Vojnu a o to, že vrchní, zneuživ své moci, podvedl hraběte a hosti svými skladbami, ale hrabě, takto upozorněn, vzpomněl zase na to, co již před svým příchodem o něm slyšel. I ukázalo se záhy při bedlivé revisi účtů o honech. Sám hrabě ji předsevzal a ztrnul —

Příštího roku na podzim byly na Zahořanech opět hony. Leccos se při nich změnilo. Hrabě již nebyl svoboděn, oženiv se se sličnou komtessou, pod jejímiž okny stáli Vojna se Svídou, hrajíce pěkné nocturno „pana vrchního“. Svída jen do jara vydržel. Jakmile nastala pohoda, přehodil lesní roh přes rameno a šel chutě do světa. Vrchního také již na Zahořanech nebylo. Žil ve výslužbě v městě u své sestry. O neteři se mu nesměl nikdo ani zmíniti. Když se dověděl, že ten učitelský mládenec ji vlastně odvezl pro toho malíře, na novo se rozzlobil:

„Ó, já to tenkrát tušil, věděl!“ a bezděky si při tom vzpomenu na jinou drzost malířovu.

Ten, nežli odjel, zanechal jemu, vrchnímu, list a v tom také psal:

„Umění není k robotné službě a nesmí se bez trestu snižovati. Nezná ani mušketýra, ani vrchního, je samo pánem a mocí.“

Vrchního i jeho sestru nejvíce to zlobilo, že jak slyšeli, dařilo se neteři dobře a že žije s malířem ve šťastném manželství. Na Vojnu si sotva kdo vzpomněl. Jen to se až na Zahořany doneslo, že se stal v nějakém městě u Prahy ředitelem kůru. Žil tam neženat, v tichosti a samotě, své službě a svým skladbám. Jednou za uherský měsíc navštívil v Praze přítele malíře a tu pokaždé se mu na jeho doléhání vyzpovídal, alespoň z části, totiž co napsal a složil, a vyslechl pak pokaždé ostré kázání malířovo, proč že sám nevystoupí ve veřejnost a proč že se svými skladbami tají; že se dopou-

ští hříchu na svém nadání, že díla jeho zničí po jeho smrti nerozum, nebo že zpráchnivější kdesi v zákoutí staré skříně na kůru v pavučinách a v prachu, nebo že zajdou od molů.

Vojna to uznával, s resignací však říkával:

„Nejsem do světa, nerozumím živctu. Nemám energie a nadání samo nestačí. Ostatně skládám jen sám sobě. To je mou rozkoš; jaké za to ještě slávy!“

Slast tvoření byla mu, jak řekl, rozkoš; ale také lékem, což před Rysem a jeho roztomilou ženuškou zamlčel. —

XXIV.

Zahořanský zámek je nyní tich a opuštěn.

Jen několik úředníků v něm přebývá. Vrchnost, toho času cizinská, tu nebydlí a nepřijíždí se sem ani podívat. Slavné kdysi štvanice dávno, dávno již přestaly. Obora zrušena, lesy valně prořídly. Lovecký pavillon také značně sešel ve své opuštěnosti. Ale nástěnný obraz v hořejším jeho ponebí, jakož i na Zahořanském zámku obrazy lovecké výpravy a prvního stopování v leči se zachovaly.

Kdybyste si je prohlíželi, pověděli by vám tam tento příběh, jak malíř a muzikanti přemohli vrchního, to jest jak umění, nechtíc potupně sloužiti, zvítězilo nad hrubou mocí, a starý myslivec by vám nad to v pavillonu ukázal na té zaječí mele figuru copatého přísného pána s bradavkou vedle nosu; o té figuře

bude vám tvrditi, že to je vrchní. Také vám ukáže troubícího pikéra v plné uniformě, potulného myslivce Svídu, a stranou živých skupin, ušákům se smějících, ještě také pěkný párek, mladého, statného, hezkého muže, a vedle něho slečnu v rokokovém účesu, rozmile sličnou.

Starý myslivec vám řekne, to že je ten malíř s neteří vrchního. A vy se pranic pak nepodivíte, že se zamilovali, že ona opustila bohatého strýce a nechala nápadníka barona, a on že se chutě a rád vzdal volného, potulného života uměleckého, aby se stal usedlým malířem, pracujícím pro svou žínku a pro svou rodinu.

A když opět vyjdete ven s dojmy tím obrazem vzbuzenými, jinak se rozhlédnete kolem starého pavillonu po bývalém, nyní pustém lovišti, mýtinou, paloukem i lesy. Živě zatane vám na mysli, jak tu chodívalo, živěji kmitne se vám obraz panské, rokokové společnosti, pikérů, myslivcův i přechetné láje kolem v divokém štvání za jelenem se ženoucí a z daleka, z daleka ozve se vám ohlas veselé fanfáry.

POVÍDKA PŘÍTELOVA

Psáno roku 1886

Můj otec byl čtyřicet let učitelem v pošumavské vesnici N. Škola byla dobrá a proto také tužbou mnohých mladších „pánů bratrů“, jak se tenkrát místo panského „kolego“ titulovali.

Do N. bylo mnoho obcí přiškoleno a ve všech měli děti jako máku. Proto vynášel sobotales do roka slušný groš. Neměli jsme tedy, ač nás bylo osm dětí, nikdy nouzi. Té užil otec do vrchovata za svého mládí, když byl podučitelem, či „mládevcem“ učitelským, a měl ročně sedm zlatých stříbra a stravu „po střídě“, t. j., když chodil na obědy od čísla do čísla.

Kromě sobotalesu byly ještě jiné příjmy: koleda, desátky z obilí, vajec, bochníků chleba a hojné dary. Také byl nebožtík otec rádcem a tak trochu notářem nejen veškeré vesnice, nýbrž i krajiny, psal svatební smlouvy, poslední vůle a často rovnal domácí spory, a vždy zdárně, protože byl moudrý a rozumný a požíval u svého lidu váhy a lásky.

Jako všichni učitelé tehdejší doby měl i můj otec na starosti kostelní službu. V tom jsme mu všichni pomáhali. On hrál na varhany, sestry zpívaly, jeden z nás pěti hochů oblékal pana faráře, když se strojil k oltáři, a rozsvěcoval svíčky, jeden ministroval, jeden zvonil.

Když starší dospěv na studie se odebral, nastoupil mladší v jeho „úřad“ a tak postoupil. Byloť od zvoně-

ní až k rozsvěcování svíček několik stupňů a odbý-
vati je „na přeskáčku“ nebylo možná.

Na mne se shrnuly posléze všechny ty funkce, proto-
že jsem byl nejmladší. Tu prvotní a nejnižší konal jsem
nejraději. Nabytí jsem ve zvonění cviku nemalého.
Začal jsem jemným pianissimem, přecházel jsem cres-
cendem až do nejmocnějšího fortissima a pak zase
ponenáhlu descrescendo, k jemnému, šeptajícimu pia-
nissimu.

Ty se usmíváš, ale věř si nebo ne. Žádná to sebe-
chvála, a povídám, že to žádný po mně nedovedl a že
žádný nedovedl tak „podtrhnouti“ třeba i „Velký“,
jak jsme říkali našemu největšímu zvonu. Zastavil
jsem ho, že se mu srdce rázem zarazilo. Však také
farář Černý ihned poznal, vzal-li někdo jiný nežli já
zvon, a volával tu netrpělivě :

„Bože, který hudlař zas tam vylezl!“

Měl jsem za to pana faráře rád, že mému zvonění
rozuměl, a když chudák se odebral na věčnost, zazvo-
nil jsem mu hodinku, až všechna osada plakala. Naříkal,
plakal umíráček, plakal já pod ním, plakali lidé dole
a snad bych byl nepřestal zvonit, kdyby se chudáku
zvonu nebylo utrhlo srdce.

Že jsme vykonávali tedy službu kostelnickou, měli
jsme také klíče od kostela. Visely v naší světnici hned
u dveří na veliké skobě. Byly tři. Nejsvrchnějším se
otevíral kostel, prostředním chor, a spodní byl od
kostnice. Klíče ty nás hochy zajímaly, zvláště vrchní
dva, veliké a duté, které nám sloužily často za píšťalu.

Pískávali jsme na ně, až uši zaléhaly, a přestali teprve, když na nás nebožka matka přišla, zlobíc se, že voláme bídu do stavení.

Třetího klíče, od kostnice, jsme se báli. Nikdo se ho ani netekl, a visel po všechen čas nehnutě. Bylyť máty uschovány pod schody ve zvonici a příkrov měl pan farář. Tak zůstávala kostnice ustavičně zamčená. Jen jednou za mé paměti otevřely se její šedivé, kopřivami zarostlé dveře. Událost, která starým klíčem v naši světnici hnula, nevymizí mně nikdy z paměti.

II.

Starý Klásek pískával na klarinet už za mého dědečka o hrubé, byla-li „figurální,“ a ještě za mého otce chodiť horlivě na kůr a pískal ještě horlivěji. Padesáte let velebil Pána Boha svým klarinetem. Pak mu došel dech, klarinet umkl, a starý Klásek umřel. Neměl nic než jedny šaty, dva klarinety a barák.

Do šatů se oblékl, nežli vydechl svou duši, klarinety odkázal kůru a barák nechal „jen tak“. Neměl žádných příbuzných, nikoho na světě, a tak připadla Kláskova chalupa obci. Ta si toho dědictví tuze nevážila. Byloť stavení dosti sešlé a nájemník se žádný nehlásil. Podobalo se, že Kláskova chalupa se bude ještě nějakou dobu větrům a všeliké slotě bránit, až konečně bez kštice došků složí své červotočivé kosti, které si dědicové obecní roznesou a jimi sobě zatopí.

Však nastojte! Kupec se přihlásil. Přišel jakýsi šátkář, Pečovák mu říkali, k rychtáři, že by koupil Kláskovu chalupu. Rychtář myslil, že ten člověk mluví jen tak do větru, ale když viděl, že to myslí doopravdy, odkázal ho, až co obec řekne, že ji musí svolati. V neděli po požehnání poslal po sousedech paličku a když se sešli, položil právo na stůl a oznámil, oč běží. Obec se rozdvojila.

Jedni, aby se Pečovákovi stalo po vůli. Druzí, aby se mu chalupa Kláskova neprodávala; že je sice z okolí, ale přece cizí a že ho nikdo dobře nezná. Nejvíce zastávali toto mínění starý Poledne, nejbližší soused někdy starého Kláska. Bránil mínění své velmi houževnatě tak že obec byla na vahách. V tu chvíli nejistoty přispěl svým vtipem jako vždy kmotr Pelíšek. Navrhnul, aby rychtář požádal za Kláskovu chalupu 30 zlatých stříbra, a těch že Pečovák jistě nedá, že mu to bude příliš mnoho. Návrh ten se většině zalíbil. I poslali slouhu pro Pečováka do hospody.

Jakmile přišel, vzali ho všichni jak náleží na mušku. Byl hezký muž, urostlý a statný. Jen oči mu nějak nepokojně tékaly.

„Vy tedy, šátkáři Pečováku,“ promluvil rychtář, „chcete koupit Kláskovnu?“

„Chci.“

„Nu, my vám ji prodáme, ale dáte za ni třicet zlatých stříbra.“

„Dám, a deset zlatých na litkup—“

Účinek tě krátké odpovědi byl ohromný. Starý Po-

ledne začal sice znova proti prodeji, ale Pečovák odepjal veľký opasek, vysázel umluvenou sumu v samých dvacetníkách. A dvacetník byl u nás veľiká vzácnosť, ktorou bylo nejspíše vídati jen o kŕtinách, když se kladl dítěti do peřinky.

Lesk a zvuk stříbra omámily všecku obec, zvláště naděje hojného litkupu. Pelíšek byl s rozumem a vtipem v koncích a starý Poledne nadarmo mluvil a varoval jako Kassandra. Ze zlosti vyběhl ven a nepřestal se ani pak zlobiti, neboť jemu jako na výsměch dorážely až k jeho chalupě křik a smích z hospody, kdež Pelíšek vtipně porážku svou otočiv ve vítězství, statečně pil, že nápadem svým obecní jmění tak rozhojnil, a pil, až se dal do zpěvu své zamilované :

*„Ta naše hospoda z drobného kameň,
kdo nemá peníze, ať do ní nechodí —“*

A pak už také se ozvaly z hospody Honzovy dudy. „Jistě si pro něj poslali a naposledy se dají ještě do tance!“ pomyslí si rozzlobený Poledne a tak si pomyslíla jeho žena. Byla ještě mladá, krev a mléko, tudíž což divu, že měla sto chutí rozběhnouti se k hospodě. Jindy jí starý Poledne ani tuze nebránil, když se šla podívat k muzice, ale tentokrát se s ní zrovna vyvadil. Žena poslechla, s mužem však ve světnici nezůstala. Vzduchující usedla dole na zahradě, pod starou hruší nedaľeko potoka, jenž byl přirozenou hranicí mezi jejich a Kláskovou zpustlou zahrádkou. Zůstala tam naschvál až do večera. V tu dobu přišel nový sou-

sed, Pečovák, kterého podnapilí, rozveselení sousedé vyprovázeli s muzikou.

Honza statečně foukal, škubal sebou jako posedlý a dudy ječely a vřeštěly. V tu chvíli, jak mladá žena za potokem se dívala na rozjařený průvod a nového souseda si vyhlížela, přišel pro ni muž, aby nechala vzdorů a šla domů.

III.

Poledne proto nechtěl, aby byla Kláskova chalupa prodána, poněvadž se o ni hlásil „cizí“. Ani netušil, že se brání svému neštěstí. Nového souseda, protože se tak vetřel, neměl v lásce, a Pečovák také zvěděl, co Poledne proti němu mluvil, a jak mu Kláskovy chalupy nepřál. Než z počátku nedával toho znát a snažil se, aby se sousedem byl v dobré vůli. Chalupu si řádně opravil a pak se také dal do zahrádky; tak často vídal sousedovu mladou ženu na záspi, na zahradě za potokem, nebo u potoka s nádobím, s prádlem.

Byla na ni podívaná, na urostlou, statnou, mladou, kmitající se pod košatými stromy na zahradě, nebo máchající prádlo na lávce u potoka pod starými olšemi v průseku vrbových a houští olšového na břehu. Byla starého Poledne druhá žena. Ovdověv, bláznivě si ji oblíbil, a že byl bezdětný a měl slušný majetek, přemluvíli příbuzní mladé děvče, aby si ho vzala a tak se opatřila. Poslechla a zamilovaný vdovec upsal jí v ra-

dosti své a v milostném opojení polovičku svého jmění.

A pořád ji měl stejně rád. Ona si ho sice z lásky nevzala, ale proto dosud vycházeli dobře. Až teď, co měli nového souseda. Rozumíš — Poledne si toho všiml, že Pečovák se dívá po jeho ženě, že ji rád pozoruje. Pak se s ní soused dal i do řeči, a mladá žena s ním patrně ráda mluvila. Muž jí to zakázal, a pak ji nechtěl nechat ani na zahradu. Jak bláznivě ji měl rád, tak bláznivě žárlil a hlídal každý její krok.

Ženě to bylo nemilo a obtížno. Bývaly proto mrzutosti; než o těch přeháňkách nikdo nezvěděl.

Mladá žena učinila konečně muži po vůli a kde mohla, sousedovi se vyhnula. Na zahradu a k potoku šla jen tehdy, když věděla, že Pečovák není doma. Poledne byl spokojen a z radosti koupil ženě krásný šátek.

Ale hned potom strhlo se u něho boží dopuštění, až si o tom ve vsi povídali. Přišelť na divnou stopu. Žena jen na oko souseda se stranila a scházela se s ním potajmu. Povídali si lidé, jak si ho tuze zamilovala. I po té bouřce se nezměnili, a tajné schůzky ani pak nepřestaly, když Poledne se rozkativ, ženu svou zbil.

Rány rozzuřeného muže, jež měly býti lékem, staly se elixírem, který ženinu vášeň ještě více rozplamenil. Aspoň šla řeč, že ona sama za sousedem běhá a že — a nad tím obecně trnuli — sama za ním chodí do jeho chalupy.

Bouře, jež bývaly u Polednů, neminuly také někdy

Kláskovu chalupu. Poledne ze zahrady za stavením nejednou se na souseda obořil, jenž na jeho hrubou střelbu jen úsměškem odpovídal a tak nepříteli ještě více rozhňoval. Jednou na večer hučelo zase Polednovo stavení zlým křikem, až pojednou mladá hospodyně vyběhla a mihla se zahradou. Zmizela u potoka v houští prve nežli Poledne vyběhl na zahradu. Lidé se sběhli a viděli, jak se žene k potoku, jakoby mířil k Pečovákovi. A skutečně přešel na druhý břeh a stanul na sousedově zahrádce. Ale tu se mu Pečovák postavil do cesty. Rozvážnější sousedé přiběhli, aby zabránili neštěstí.

Roztrhli oba soky a odvedli domů. Poledne, jenž ustavičně lál a zle hrozil svému sousedu.

Pak všechno ztichlo; než okolo půlnoci zahlédli dva sousedé, jdoucí z hospody, jak se Poledne plíží k sousedově chalupě a jak ji obchází. Myslili, že stopuje ženu, která mu z domu utekla.

Nechali jej, ani ho neoslovili. Ale jen domů došli a ještě nedolehli, strhl se křik, že hoří. A hořelo. Někdy Kláskova, nyní Pečovákova chalupa byla v plamenech.

IV.

Pečovák vyhořel. Druhého dne přišli četníci z města a zatkli Poledne. Pečovák jej udal jako žháře. Měl kolik svědků, kteří dosvědčili, že Poledne na večer před požárem a před tím nejednou za vády a ve vzteku pohrozil mu ohněm. Nejhorší bylo, že také ti dva

sousedé pověděli, jak se žárlivý manžel plížil v noci před samým ohněm kolem Pečovákova stavení.

Na podrobnosti se už nepamatuju. Jen tolik vím, že Poledne byl na několik let odsouzen. Zaklínal se sice živým Bohem, že je nevinen, že jen proto byl v noci u sousedova stavení, aby se přesvědčil, je-li tam žena, oheň že vyšel z chalupy, že si Pečovák zapálil sám, aby se jeho, Poledne zbavil. Než ubohému muži nedali víry. Všecka ves byla pobouřena. Nebylo snad člověka, který by byl při Pečováku, zvláště pak, když vyšlo najevo, že byl dobře pojištěn a že dostal náhradu. Tu již mnohý se počal viklati ve svém přesvědčení, že Poledne zapálil. Ženské zas na nevěrnou jeho ženu zanevřely, a tím více, když se pak ukázalo, že je sama druhá.

Starý muž její seděl už rok v žaláři, když se jí narodil chlapec. Ale hanby své nepřežila. Umřelať v šesti nedělích a děcko její brzy po ní.

Pečovák pak odešel do světa a nevrátil se, až za dlouhý, dlouhý čas a — mrtev. Našli ho totiž u vsi na pokraji lesíka zabitého. Povídali, že ho tam utloukli, když se vracel z krčmy, stojící o samotě kus za vsí, kdež celou skoro noc hrál s čistou chasou v karty a všecky je obehřál.

Na večer toho dne byl jsem sám doma. Otec s matkou odešli odpoledne do města, sestry byly někde u kamarádky. Naše škola byla dřevěná, přízemní stavení a stála na vršíčku nade vsí za farou u kostela proti hřbitovu. Jiných sousedů jsme neměli.

Bylo v létě. Slunce sice již zapadlo, ale bylo ještě světlo. Seděl jsem u stolu, zády k otevřenému oknu a něco jsem kutil. Pojednou se ozve za mnou hlas:

„Je pan učitel doma?“

Ohlédnu se. Dech se mně zarazil a jistě také krev v žilách. V okně zrovna proti mně zpustlá hlava divně se lesknoucích očí, rozčuchaných, šedivých vlasů; po zarudlé tváři jí vyrazely vousy jako strniště, a v tom mne tal é ovanul zápach kořalky. Cizinec opakoval svou otázku. Vyrazil jsem konečně ze sebe, že není.

„Ty jsi jeho synáček, vid? Co pak mne neznáš?“ a tvář jeho se divně zkřivila. „Co pak se na starého Poledne nepamatuješ?“ Lekl jsem se ještě více. Žhář, člověk propuštěný z kriminálu! „Přišel jsem, abyste mně otevřeli kostnici. Máte klíč, vím. Pojd, otevři mně,“ povídal drsně chraptivým hlasem.

Napadlo mně v tom zděšení, abych zapřel, nebo abych utekl. Toto mi napadlo, když už bylo pozdě. Nebo ve dveřích mne zastavil zpustlý člověk s holí v ruce. A to byl Poledne!

„Pojd, pojd, hned tě zas pustím. Jen mně otevřeš.“

Co dělat? Přešli jsme přes cestu, po schůdkách ke vrátkům hřbitovním. Ohlížel jsem se, nejde-li někdo. Ale zrovna ani živé duše nikde. Na hřbitově bylo již šero. Jen za kostnicí, za obrubou leskl se zlatý pruh po západu. Byl jsem na smutné sousedství své zvyklý, hřbitova jsem se nebál ani v noci. Ale teď, když jsme se blížili ke kostnici, kam ráno odnesli zabitého Pečováka, pojala mne taková hrůza, že jsem zahodil klíč a

dal se na útěk. Slyšel jsem za sebou chraptivý Poled-
nův hlas, ale já, jako když mně hlavu zapálí, letěl jsem
domů.

Bez dechu vrazil do světnice, zastal jsem otce svlé-
kajícího si právě kabát. Přišel zrovna z města. Jakmile
z mých urvaných slov vyrozuměl, co se děje, běžel na
faru a odtud s farářem a pacholkem kvapil na hřbitov.
Tím se mi navrátil klid a zvědavost zvítězila nad stra-
chem. Šel jsem za muži. Už z kostnice bylo slyšeti
křik chraptivého hlasu. Šedivá dvířka její byla ote-
vřena. Vnitř na nebarvených marách ležel Pečovák,
tak jak ho ráno našli, potlučený, plný smrtelných ran
a krve. V slabém zákmitu vypadal ještě hrozněji. Ale
děsné bylo, jak Poledne nad ním stál, tu pěstí, tu holí
mrtvole hroze a lál a křičel:

„Vrať mně ženu! Vydej svědectví, že jsem nezapá-
lil, že mě nevinně odsoudili. Vstaneš, Pečováku, vsta-
neš!“

A zase výkřiky a zvuky k nevypsání ječely kostnicí
a tichým, šerým hřbitovem.

Farář a otec stěží odtrhli Poledne od mrtvoly. Byl
jako posedlý, zuřivý, a myslím, že ne opilý. A ještě
pak, když ho z kostnice vyvedli a ji zavřeli, nechtěl se
hnouti; jako šílený zoufalec tloukl pěstí do šedivých
dveří a volal Pečováka, aby vstal a vydal svědectví, že
ho nevinně odsoudili, aby mu ženu navrátil.

Tak se navrátil starý Poledne domů z vězení. Byl zničen. Mnoho mu nezbylo z jeho jmění a ještě to málo propil. Té obvyklé medicíny zoufalých a zničených užíval hojně. Nám ve škole porušil nejednou klid i za dne, častěji však na večer. Slýchali jsme často ze hřbitova jeho drsný, chraplavý hlas, hrozně volající :

„Tak jsme se, ženo shledali? Tak jsi se mnou jednala? Vidíš mě, jak's mě připravila? —“

A od hrobu té nešťastnice potácel se do druhého kouta k zarostlému rovu a bil do něho pěstí a křičel :

„Vstaň, Pečováku ! Vstaneš ? ! Vyznej se, žes zapálil a že jsem nevinný. Vstaneš, Pečováku !“

Ale Pečovák nevstal, aby vydal svědectví o nešťastníku, o němž všecka obec byla nyní přesvědčena, že seděl v kriminále nevinně, a jež všickni litovali a jemuž to všecko již nebylo nic platno.

POVÍDKA Z ARCHIVU

Psáno roku 1887
(Zlatá Praha)

řízemní místnosti Radinovského zámku mají starou, velikou síň s podivným klenutím. Z té síně vede chodba do druhé, příčné chodby, na níž jsou byt páně správcův a kanceláře. Hned vedle nich na pravo několik schodův a pod těmi za prostorem tří, čtyř kroků černají se nevysoké dveře se starodávným, velikým zámkem.

Slečna Zdeňka, švarná švagrová páně správce, jenom jednou si jich povšimla, a to když poprvé přibyla na Radinov. Tenkrát sotva že se s příbuznými uvítala, jala se naléhati na švagra, aby ji provedl zámkem, že se na něj velice a dlouho těšila. Plna dychtivosti, očekávání a napětí vešla se svým ciceronem do staré věže i do horních ponebí zámeckých. Těšila se na starobylé vzácnosti a prahla po romantických vzpomínkách z rytířských století.

Než pan švagr mnoho nevěděl, nestaral se nikdy o takové „hlouposti“, a co věděl, to zase slečinku málo zajímalo. Nad to ještě broukal na staré, temné schody ve věži, jak to ti předkové stavěli; nahoře na ochozu vadil mu zase vítr a průvan, pak se jí smál, když se zastavila u každého tmavého výklenku, když v černé komoře viděla děsné vězení, v němž někdy tolik ubohých obětí panské sveřeposti život svůj provzdychalo.

Tak to začalo ve věži. Hůře ještě bylo v hořejším

ponebí, když procházeli komnatami, v nichž bylo něco starožitného nábytku a několik starých obrazů. Proto zklamána a také trochu na škádlivého švagra po-
hňevána sestoupila zase do přízemí. Od předposledního pokoje neptala se už na nic, ale tu na přízemní chodbě, jak jí padly do oka pod schody černé ty zaprášené dveře s ohromným zámkem, tu nechala vzdoru.

„A ty smutné dveře tu — kam ty vedou?“ tázala se ukazujíc na ně a upírajíc na správce oči, jež velice se namáhaly, aby mračným pohledem pověděly, že se ještě nevzdává.

„Ah, romantika vyhrála nad hněvem,“ a správce se zasmál. „Ale ať se vzdá veškeré naděje. Ani tu není pro ni místěčka. Všude prach všednosti a prosa, učiněná prosa nebožtíků pánů Franců. Sic něco staršího tu také, nějaké urbáře, ale jinak žádná romantika. V těch zaprášených, do regálů nacpaných lejstrech je samá —“

„Samá učiněná prosa, jako ty, rozmilý švaříčku. Pěkně děkuju,“ a poklonivši se mu ironicky vyběhla síní na taras.

Černé, „smutné“ ty dveře, zavírající podle udání švagrova tolik zaprášené prosy, přestaly romantickou hlavičku vábit. Už si jich ani nevšimla.

Až teď zase obracela k nim své tmavé oči. Otevřelý se pojednou a pak už se otevíraly pravidelně každého rána, zavíraly se v poledne, aby zase odpoledne se otevřely, a samým večerem aby klíč zarachotil v ohromném, starém zámku. To již trvalo kolikátý

den. Co tam ten mladý pán má? Co ho tam tak poutá a vábí? Sotva že chvilku na tarasu postojí, starým parkem nebo oborou projde, sotva v starém pavilonu chvíli posedí, již zase zmizí v těch černých dveřích a zapadne do té spousty lejster, jež si dal z regálu vybrat a jež v kupách na zemi leží, jak poznala mrknuvši do klenuté, vyblášené jizby polootevřenými, černými dveřmi.

Když onehdy švagra došel list, že přijede návštěva, když uslyšela, že to mladý učenec, zaradovala se bezděky tak, že až švagrův adjunkt, bylo to právě při obědě, na ni upřel oči plné úžasu. Na ten pohled slečna Zdeňka se zarděla, ale hned nepřímou svou radost vysvětlila :

„Uvidíš, uvidíš, švaříčku, že mám pravdu. Ten pán nám poví víc o zámku než ty onehdy mně a nevysměje se mi pro tu romantiku, víš.“

Páně adjunktovo líce, přes něž přelétl prve stín, se vyjasnilo a pohled nabyl zase svého klidného výrazu, a zářil zase tichým obdivem jako vždy, kdykoliv utkvěl na „slečně Romantice“, jak správce žertovně říkal své mladé, sličné švagrové.

„Uvidíš, uvidíš!“ opakoval teď po ní správce, odpovídaje jí tak klidně a tak jistě, že se až trochu pomátla.

„Což ho znáš?“ ptala se.

„Jak bych ho neznal. Studovali jsme spolu na gymnasiu. Dvě léta jsme spolu bydlili. Tykáme si.“

Přes to všechno Zdeňka si představovala svým způsobem pedalekou návštěvu, od níž doufala, že změni

poněkud jednotvárný zdejší život. Když byla o samotě, vzpomněla si často na ohlášeného hostě, zvláště když stála na zámeckém tarasu a hleděla přes oboru pod zámkem dále přes mnohé lesy černající se daleko až na obzorné chlupy. Představovala si mladého učenice, jak jede lesní silnicí, jak se rozhlíží zamyšleně kolem jejich krajinou fysiognomie vážné a ostře výrazné, viděla ho v černých šatech, muže bledé tváře, hustých, havraních vlasů —

Teď ho vídala kolikráte denně, usmívavého, veselého, jasné, kvetoucí tváře, ve tmavém, trochu pedantickém kabátě, ve světlých nohavicích. Světlé vlasy měl vždycky pečlivě učesány, jakož i mladé ještě heboukové vousy. Věděla, že přijel navštívit dobrého přítele, ale hlavně, aby prohlédl zámecký archiv. Než přijel, vídala ho v duchu, an vážně vystupuje v černém svém oděvu za ony černé „smutné“ dveře, jak tam usedá jako Faust.

A hle, on tam chodí, klidně, s výrazem tiché spokojenosti ve tváři jako pilný, oddaný pracovník, ráno brzo po snídani, někdy si tam i spokojeně zapíská a přichází až k obědu. A dále — Slečna Zdeňka se těšila na to, jak z těch lejster, jimž švagr beztoho nerozumí, jak ten mladý učenec vyváží zajímavé události, jak jí bude vypravovati neznámé dosud věci, vážné, napínavé.

A teď pokaždé, kdykoliv se ho ptala, uhodil-li na něco zajímavého, odpovídal, vždycky vlídně se usmívaje, svým ochotným způsobem :

„Dosud nic, slečno, a nevím, najdu-li co pro vás, co by vás zajímalo. Jsou tam věci velmi zajímavé, ale jen pro historika. Ale jakmile něco bude —“

Ale ono nebylo, ač již pan Švehla kolikátý den se přehrabával ve starých těch spisech. Zdálo se, že správce bude mít pravdu. Až tu jednou, když právě šla na taras, vyběhl, ne, vyskočil, vyletěl švagr z archivu přes tři schody vzhůru a volal:

„Slečno Romantiko! Slečno Romantiko! Už to máme! Hrozně krásnou historii a památku!“

Volal to jako Kolumbovi plavci: „Země! Země!“

„Slečna Romantika“ radostným překvapením vykřikla a chvátala tam, kam jí švagr kynul, do archivu. Tam stál mezi svazky, balíčky a závitky starých listin a mezi starými knihami „pan archivář“, jak Švehlovi na zámku říkali. Ve tváři se mu nezračilo ono veselí, jakéž hrálo pod zlatými brejlemi ve správcových očích. V ruce držel dosti hrubou knihu ve tmavých, oranžových deskách s tmavomodrou ořízkou. Žluté spony byly otevřeny.

„V té jsme něco našli,“ volal vesele správce, ukazuje na dotčenou knihu. „To ti je romantika!“

Švehla pohlédl na přítele vážně a na slečnu skoro rozpačitě.

„Slečno,“ začal, „to já —“

„To já —“ vyrušil ho správce. „To já jsem — jen mi ji dej, prosím. A ty, milá Zdeňko, poslouchej ty dojemné věci ze starodávných časů. Tak ukaž, příteli — tady — hlě.“

Rozevřev knihu nazdařbůh, jal se vážně a důstojně čísti, jakoby četl nějaký ortel smrti:

„Jak se mají španihelsky višně zadělávati, co je Andla letos zadělávala léta 1663.“

Mrknuv přes zlaté brejle na překvapenou, ztrnulou švagrovou, četl tímž způsobem dále:

„Piškotův zadělání od paní z Bubna.“

A obrátil list zpět, dále mluvil s pathosem:

„Lektvář,*) jak ho děla kněžna Karlova z Lichtenštejna.“

V tom jej zarazil hlas Zdeňčin. Dívčino líce se rdělo; tmavých očí první, nejprudší blesk stihl správce, druhý pana archiváře, který tuše bouřku již opustil hradbu starých listin a knih, aby zažehnal nevyhnutelný výbuch.

„To se vám povedlo! Výborně, výborně!“ zvolala rozhněvaná slečna a patrně tím mínila oba muže, poněvadž svatu svému tykala. „Ale nechť,“ a hlas ještě se jí třásl, „však najdeme se zas a pak já se odměním.“

„Ale slečno,“ chlácholil Švehla. „Prosím, abyste uvěřila. Já jsem –“

„Já jsem se přesvědčila. Nemyslila jsem, ale nechť, však – Poroučím se.“

Mihla se ve dveřích jako motýl. Švehla za ní až sem chvatně pokročil, aby se omluvil, aby ji ujistil. Však marně. Zahledl jen ještě, jak se kmitla přes schody nahoru a byla ta tam.

Vrátiv se, vytýkal příteli ten žert. Než toho dívčin

*) Lektvář = zhuštěná šťáva.

hněv patrně tuze nekormoutil. Těšilť vesele svého přítele, že slečna „Romantika“ jistě a záhy se udobří. Pak vzav starou tu knihu, na kterou dnes přítel náhodou přišel a na kterou si kolemjdoucího správce pozval, bral se s ní do svého bytu.

„Ta bude Slávinku,“ mnil tím svou ženu, „více zajímat než nejromantičtější historie.“

To bylo záhy odpoledne.

Když pak slunce se nacylovalo k západu, adjunkt Semenec vracel se na zámek z nedalekého dvora. Našel si oborou a pak starým parkem k oboře přiléhajícím. Dostav se do lipové aleje, oddělující napříč park od květinové a zelenářské zahrady, zrovna pod zámeckým tarasem se rozkládající, náhle se zastavil a pln úžasu pohlédl na taras k starému, kamennému zábradlí, u něhož *oni* stáli vedle pískovcové, lišejníkem trochu zažloutlé vásy barokního tvaru.

Ano jsou to oni!

Tolik ze dvora pospíchal, aby mohl pozdraviti slečnu Zdeňku. Vědělť, že tou dobou sedává v zahradní besídce. Těšil se, že když ji pozdraví, že sama ho zastaví, že s ní pak pohovoří a že snad mu přijde ta šťastná chvílka odhodlanosti.

A ona tam s tím archivářem! Živě jí něco vykládá. Jak na něm tkví její zrak! Usmívá se, a teď – ruku mu podává. Vida toho učence! Už nedodrží hodiny, už nesedí v archivu do samého šera.

A ona, ona! Jemu, adjunktovi, už opravdu se zdálo, že ho ráda vidí, že s ním ráda mluví. A nyní! Kdy-

by jí teď opravdu chtěl říci, k čemu již dávno se strojí, zápase vždy se svou neodhodlaností, jak by mohl nyní.

Zmizela. Odkvapila do zámku. To je dost, že se s ním nedala na procházku, kam nyní míří. Jak je patrně spokojen, vesel, jak si pošvihuje hůlkou – Semenec zašel dále do staré, šeré aleje, aby nepotkal „pana archiváře“,

V tu chvíli slečna Zdeňka, zase již veselá, vykládala živé své sestře, že s archivářem se smířila, že se jí řádně omluvil, že ji odprosil.

„Ale to všechno Antonín!“ dodávala rozhorleně, míníc tím správce. „Archivář ho zavolal, aby mu oznámil, že již našel něco pro mne, a zároveň mu ukázal tu kuchařskou knihu. A tu Antonín mne pak zavolal a ukázal jen tuhle starou kuchařku.“

Upřela zraky na oranžovou knihu s modrou ořízkou, ležící vedle stolku.

„A tak ti již archivář vypravoval?“ ptala se správcová.

„Ještě ne, je prý to vypravování dosti dlouhé. Chce dnes na večer.“

„O čem to bude?“

„Dost jsem na něm žadonila, aby alespoň pověděl, o čem. Ale nepověděl, že by si prý všechno již napřed pokazil, a že neví, zachová-li se mně. Ale tolik jsem zvěděla, že se to stalo tu, na našem zámku, před dávnými časy, nahoře. Ale počkej!“ Zdeňka pojednou zajásala. „Co mi napadá! Mám plán, mám plán!“ A zatleskavši rukama, zpěvavě volala: „To bú-de! To bú-de!“

Adjunkt Semenec byl nějak zasmušilý a kdokoliv při obědě druhého dne upřel pohled na Zdeňku, zračil se v něm nejenom tichý obdiv, ale také tichá výčitka. Než slečna nedbala; buď že jí nerozuměla, nebo že si jí nevšimla snad pro veselost, která ji všecku ovládla. Zvláště před švagrem dávala ji okázale na jevo, aby ho snad poškádlila, když dosud o smír se nepřihlásil, jako „pan archivář“.

Něco ji patrně velice těšilo, neboť už od rána, sestře dnes nápadně horlivě pomáhajíc, přes tu chvíli si zazpívala, nebo alespoň zatřítkovala.

Adjunkt Semenec dnes při obědě pořád si myslel: „Ta je nějak šťastna. To od včerejška. To ji snad blaží.“

Zrak jeho bezděky obrátil se na Švehlu se Zdeňkou živě se bavícího, a elegická výčitka se změnila v mračno žárlivosti. Když vstali od stolu, přibohčila se Zdeňka pojednou k mladému učenci, jak stanul ve výklenku okna a chvatně mu pošeptala:

„Budete dnes jistě vypravovat? Slovo s to?“

„Slovo s to. Budu, slečno.“

Když později správce s přítelem u černých dveří zámeckého archivu se rozcházel, pravil:

„Ženské něco mají. Něco kují.“

„Protože švagrová je tak veselá?“

„Také. Ale mám i ženu v podezření, že něco tají. Vidím jí to na očích. Máš-li opravdu nějaké vypravování?“

„Jádro k němu jsem našel včera v archivu. Opravdu. Chtěl jsem už včera vypravovat, abych si Zdeňku usmířil, ale žádala mne, abych toho nechal až na dnešek.“

„To je podezřelé. Třesu se před tou mstou,“ dodal vesele a odešel do kanceláře.

Venku bylo dusné parno. Na modrojasném nebi ani mráčku. Ve staré lipové aleji a v parku za ní se ani lísteček nepohnul. Venku i v zámku hluboký, líný klid červencového odpůldne.

Pan správce si zasedl na pohovku, aby si odpočinul, a za okamžik už přicházela na něho sladká dřimota. Sňal zlaté brejle, a oči počaly se mu zavírat. Zdálo se mu, jakoby venku na chodbě se ozval hluk, četné kroky, cupání, volání, ale to vše sláblo, sláblo. Ještě jednou v to zazvonil veselý smích ženského, svěžího hlasu.

„To ta sojka,“ pomyslíl správce a již nic neslyšel.

Ve klenutém archivu, tlustých, obrovských zdí, kde vanul příjemný chládek, seděl ve výklenku hlubokého okna Švehla a kouře doutník přehlížel nějakou starou listinu vybledlého písma. Mladého učence dřimota nesváděla. Proto jasněji a déle slyšel onen hluk na chodbě, četné kroky, cupání, volání i onen zvonivý Zdeňčin smích. Než listina ho příliš zajímala, aby si všiml takových věcí.

Četl a četl pilně, zapisoval, poznamenával, jako obyčejně, až pojednou ustal. V archivu náhle se mu setmělo. Plné světlo zářícího dne zapudil stín, jenž se všude uložil.

Švehla pro pilnou práci svou teprve nyní si všiml, že nad parkem vyvstal černý, obrovský mrak, že roste víc a více. Dusným tichem ozvalo se hlasné zašumění starých lip.

Zavřev okno, nechal práce a vyšel ven na taras, aby pozoroval blížící se bouři. Rád se díval na mohutné a velkolepe její výjevy. Rozložené koruny starých lip v aleji hlasno hučely a za nimi v parku zmítala se směs vrcholků, z nichž nejvíce trčely kštice obrovských dubův. „Pan archivář“ zahleděl se tak v mračné šero, v němž vzdálenější lesy a chlomy na obzoru se tratily, že ani nezaslechl drobných krůčků za sebou.

„Přemýšlíte o dnešní historii, pane Švehlo?“ ozvalo se za ním.

Jak se kvapně obrátil, setkal se s jasným pohledem tmavých očí, jež se vlídně na něj smály. Slečna Zdeňka v lehounkých světlých šatech stála před ním.

„Nepřemýšlím o historii, slečno, ale napadlo mi, jak mi nebe přeje.“

„A jak?“

„Že mně tu bouřku sesílá. Bude mé vypravování provázet a snad pomůže mně k úspěchu.“

„Aj, tedy nějaká strašidelná historie?“

Švehla se usmál.

„Mohla by býti také loupežnická.“

„Ah, vy! Vy se neprozradíte! Ještě dobře, že není do večere daleko. A po večeri – Ó, jak se těším!“ dodala dívka živě. „Ale, pane Švehlo, nebudete nic namítat, že jsem vám rozmnožila posluchačstvo?“

„Čekáte, tuším, příliš mnoho, slečno. Mé vypravování je prosté. Pan adjunkt poshová, budete-li vy —“

Lehýnký nach přelétl dívčino líce. Hnula sebou živě.

„Pane archiváři, myslila jsem, že si všímáte jen starých listin. Ale myslím, že jenom ty čtete správně. Já jsem si pozvala kmotříčka a teď si pro něj jdu, aby se dlouho nezdržel, nebo mně sestra připomenula, že budeme dříve večeřet. Také je dešť na spadnutí.“

„A pan adjunkt?“

„Ten je stálým hostem,“ odvětila Zdeňka čtveračivě a kvapila pro pana důchodního, jenž bydlil ve vrchnostenském domě, stojícím opodál za stromy.

Švehla odešel do zadního pokoje, vzal na sebe černý kabát a upraviv se, odebralse do bytu přítele. V tom už také přišla slečna Zdeňka s důchodním, starým pánem, šedých licousů, knírů i vlasů. Pod hustým, šedým obočím leskly se mu brejle skel kulatých, rázu starosvětského.

Správce byl překvapen jeho příchodem. V tom také vstoupil adjunkt Semenec. Nežli udivený správce se dorozuměl, ženuška jeho v roztomilém čepečku a v bělostné zástěrce oznamovala, že je prostřeno.

„Ale kde?! Kde?!“ tázal se překvapený manžel.

Paní správcová místo odpovědi zavěsila se důchodnímu v rámě, sestra její „panu archiváři“, zvouc čiperným úklonem švagra a Semence, aby je následovali.

„Spiknutí! Spiknutí!“ správce volal vesele a zároveň překvapen.

„Co je to, slečno? Kam nás vedete?“ tázal se Švehla, když opustivše byt správcův, brali se chodbou a pak po starých, dubových schodech nahoru do prvního ponebí.

„Starám se o vás jako nebe. Snad to vypravování vašemu také prospěje. Já ho alespoň takhle lépe užiju.“

Na schodech i na hořejší chodbě uložil se stín od zataženého nebe. V místech těchto po celý rok skoro zavřených a opuštěných pojednou oživilo. Na chodbě, uvyklé již hlubokému, hluchému tichu, rozléhaly se hlasy a kroky. Po bílých stěnách, na nichž viselo několik zčernalých obrazů spodobujících sotva znatelné květiny a výjevy lovecké, iníhaly se stíny neobvyklých hostí. Vysoké dveře se otevřely a malý průvod vstoupil do prázdného sálu, na jehož stěnách viselo několik starých podobizen na plátně malovaných. Paní správcová vedouc zvolna průvod, nikde se nezastavila a tak míjeli podobizny obestřené v tu chvíli půvabným temnosvitem. Minuli dva vážné pány v napudrovaných vlásenkách a rozmilou dámu čtveračivých, veselých očí, rovněž oděnou v malebném oděvu dokonávajícího rokoka. Přešli nějakého mladého důstojníka kadeřavých, černých vlasů v uniformě císařských hulánů z dob válek Napoleonských i starou paní z týchž časů vedle něho, a posléze mladičkou dámu v antikisujícím účesu, v bělostných šatech hluboko vystřižených, pod samými řadry přepásaných, půvabné kvítka z dob empiru.

Parquetová podlaha bez koberců vrzala pod kročeji nenadálých hostů, kteří vesele se brali sálem a sotva si povšimli dam a pánů z minulých dob. Jen Zdeňka obrátivši se k Švehlovi ukázala na mladého důstojníka a rozkošnou jeho sousedku a pravila :

„To jsou moji miláčkové. O těch kdybyste tak něco vypravoval.“

„Škoda, dosud jsem o nich nic nenašel v archivu.“

Slova jeho přehlušil správce, jenž vůbec nejhlasněji mluvil, čině rozmanité poznámky o té kotillonové procházce, jak záhadnou tu cestu nazval.

„Snad budeme na věži večeřeti, slečno Romantiko !“

„Ne, mužičku, zde !“ odvětila za sestru správcová, otevírajíc dveře do vedlejší komnaty.

Důchodní vykřikl překvapením a v tom také „pan archivář“ a za nimi hned správce, jenž vytrhnuv se z řady s nimi současně vkročil do komnaty. Jen adjunkt Semenec mlčel. Zmocňovala se ho zase jakási elegická nálada, hlavně pomyšlením, že toto vše je pro toho archiváře.

Komnata, do níž vkročili, byla značně menší než sál, kterým přešli, ale jinak dosti prostranná. Vynikala ze všech zámeckých svou zachovalostí. Všude jinde bylo znáti stopy hravého rokoka a ještě více nerozumné opravy doby pozdější, bez vkusu a slohu, bez myšlenky, ale plné duchaprázdné šablony, jak ji milovali „páni Francové“. Jen v této komnatě s dřevěným kasetovaným stropem, s tmavým dubovým táflováním, jež místo čalounů pokrývalo zdi výše než do

jejich polovice, s dvojítm oknem starobylého rázu, uchovalo se divnou náhodou kus sedmnáctého století.

A v této komnatě, nemající nikdy nadbytek světla, ztemnělé v tu chvíli mračnými nebesy, proběhlával se ubrus jako křídla bílý na prostorném stole uprostřed, a na něm leskly se porcelán, sklo i stříbro příborů. Kolem stolu byla rozestavena černá křesla s modrým sametovým povlakem. Ráz jejich i vybledlý samet svědčily, že za jiného pokolení byla pořízena.

„Ciju zrádu! Pomstu!“ volal správce. „Ale kdybych to byl jen trochu tušil, byl bych se opatřil jako tamhle ten,“ a ukázal na velikou, olejovou podobiznu muže přibledlé, posupné tváře s orličím nosem, s narzlým vousiskem, oděného v černý, španělský šat.

Všichni se dali do smíchu.

„Výborně by ti to v tvých brejlích slušelo,“ odtušila vesele paní správcová.

„A tobě, zrádkyně nevěrná, také,“ dodal správce, obraceje se k ní. „Takhle kdybys vedle mne si sedla v tom stojatém krajkovém límci, jako tam ta --“ a ukázal na obraz šlechtičny ve tmavých šatech se světlou vložkou vpředu bohatě stříbrem vyšívanou, visící vedle onoho pochmurného pána.

Slečna Zdeňka, již prve nějak těkává a rozčilená tajemným tajemstvím a nyní rozradována, že plán se jí tak zdařil, byla bujného rozmaru. Smála se udiveným, překvapeným mužům a nejvíce švagrovi.

Ve své radosti zatleskala mu před samou tvář.

„Vidíš, švaříčku, že tu je přece romantika!“

V tom se otevřely druhé dveře a jimi vstoupily dvě služky, nesouce koufíci se mísy. Na vyzvání paní správcové hosté usedli do starobylých křeseł k moderním přiborům.

Jednu z mis vzala sama paní správcová a jala se všem svým hostem na talíř nabírat, kromě správce samého, před nímž Zdeňka se uklonila.

„Vzácný pane švaře, dnes jste mým hostem a dovolte, abych vám posloužila.“

Správce pohlédl na ni přes brejle, pak po všech, ale utajil veselou poznámku, vida, že všichni hledí s talíře na hostitelku. Zdeňka se již nemohla přemoci.

„Všem pánům hostům oznamuju, že toto na talíři je staročeská polévka s hrozkami!“

Obecná veselost uvítala toto hlášení.

„Ale páchne silně rozmarinou!“ volal správce, a ženuška i švagrová se mu srdečně, hlasitě zasmály.

Všichni ostatní okusivše ujišťovali, že polévka je výborná a že nikterak nezavání rozmarinou. Správce stál však na svém a po několika lžicích nechal jídla, kdežto ostatní dojedli do dna.

„To je tvá msta. Výborně,“ volal na Zdeňku, hroze jí prstem.

Pak přinesly služky zase dvě mísy a Zdeňka vyňavši zpod svého talíře lístek, ohlásila z něho:

„Starosvětská polévka s cibulí též na ryby.“

I podáno všem ryb, jenom správci, jelikož svému hosti, předložila Zdeňka něco jiného, „zvláštního“,

jak jej ujišťovala. Byl to jazyk hovězí s jichou. Správce jen se k němu naklonil, už zase hlavu vzpřímil.

„Ta jícha je zase samá rozmarina! A tohle je staročeská romantika? Tohle že za starodávna jedli? A jak ty ryby, prosím vás?“ tázal se důchodního.

Ten a všichni uznali je za výborné.

A dále bylo na jídelním lístku podle sepsání slečny Zdeňky, čerpaného z té staré oranžové knihy s modrou ořízkou, za kterou nyní švagru svému mukami Tantalovými se mstila, jídlo třetí:

„Telecí knedle, které J. M. paní hrabince z Vrbna šmakují.“ S vedlejší krmí pro správce: „Kuře v rozmarině vařité.“

Při tom již správce přestal se smát a počal hněv a mstu své mladé švagrové prosbami chlácholiti.

Čtvrté: „Klobásy, jak jich paní hraběnka z Magnu dělá.“ Při kterémžto jídle zvítězila láska manželská nad sesterskou. Paní správcová slitovavši se nad hladovějícím mužem, poskytla mu těchto starodávných klobás.

Páté: „Kapún naditý.“ Nad nímž slaveno smíření mezi stranami pohněvanými, provázené hlučnou všech veselostí a upřímným přípitkem.

Šesté: „Huspenina.“ Kteráž správci zvláště chutnala, jakož i ten kapoun, jakkoliv byl prostším způsobem naditý a ne „zvařenými šnekami i austrami“, jak na jiný způsob v knize udáno.

Po huspenině hosté jsou upozorněni na talíře piškotů, „jak je paní hrabinka z Bubna dělá“, pomazané

„lektvářem malinovým, jak ho kněžna Karlova z Lichtenštejna dělá.“

Tu uvrhl „pan archivář“ v rozmarné veselí při staročeské té hostině pochmurný stín trudné vzpomínky, jak mu připadlo, že když kněžna Karlova z Lichtenštejna připravováním takovéto zavařeniny se bavila, manžel její podpisoval krvavé ortele našim předkům.

Než chmura ta přelétla jako stín a společnost bavila se, vychvalujíc domácí paní i její švarnou pomocnici. Sestry vydávaly své dílo arci za kvapné a na rychlo pořízené, nicméně samy s ním byly spokojeny, zvláště slečna Zdeňka, poněvadž ona ke všemu plán vymyslíla.

Pýřila se radostí, když mladý učenec ji pochválil za ten „znamenitý okus ve starožitnostech“, k čemuž správce dodal, že však zahradník bude mít z té hostiny asi malé potěšení, poněvadž Zdeňka jistě všechnu rozmarinu mu ořezala.

Jen adjunkta Semence neopouštěla stísněnost a tu náladu nezažehnaly ani výborné, kořeněné krmě starodávné úpravy. Nevěda ani dobře nač, přisvědčoval ustavičně panu důchodnímu na zalíbené jeho „rrroz-umíte“, jímž starý pán výklad svůj ob slovo protýkal.

V komnatě víc a více se tmělo od blížící se bouře. Když byli při naditém kapounovi, zalehl v okna prudký víchř a s ním mocný ohlas bouřně šumících lip a dubů z nedalekého parku. V tom také z daleka zahřmělo.

„Pohleďte, pohleďte!“ zvolala Zdeňka, ukazujíc do sousedního sálu, kterým prve přišli.

Dokořán otevřenými vysokými dveřmi bylo jej v děti zahalený v šero bouře, zápasící s podivným, temně žlutým přísvitem. Šerem tím v ten okamžik, jak Zdeňka zvolala, zašlehla tichá blýskavice jako mrknutí velikého světla. V záři té mihli se na stěně páni v napudrovaných vlásenkách i ten mladistvý důstojník se sličnou společnicí.

„Ah, to je krásné!“ volala slečinka.

Všecka společnost umlknuvši hleděla s ní do sálu, kde starodávné panstvo několikrát z hlubokého šera objevilo se v magickém světle blesků.

V tom hlasněji zahřímalo a několik těžkých krupějů v okna zarachotivších ohlašovalo prudkého hosta. A již byl tu! Již drnčelo sklo v proudech lijavce, který šumě a haraše prováděl se hřímáním pěknou muziku, k níž bleskové svítili.

„A teď, pane archiváři, tu slíbenou povídku!“ žádala slečna Zdeňka.

„Ano, slečno, dostojím slovu, ale podotýkám, že je velice vážná, a tu ta ouvertura k ní — Nevím, nebude-li vám —“

„Ó ne, ne, to je právě pěkné. Hu —“ otřásla se žertovně, „ta bouře a povídka.“

„O tom tam,“ archivář ukázal na podobiznu muže přibledlé, posupné tváře s vyvstalým orličím nosem a s nazrzlým vousiskem, oděného v černý španělský šat.

Zdeňčiny tmavé oči a oči všech bezděky utkvěly na staré podobizně, chmurnější v ten okamžik i šerem bouře i bleskem, jenž nyní mihl se komnatou a ozářil posupně líce šlechticovo.

„Ah, slečna Romantika dostává strach!“ žertoval správce.

„Ne, ne. Vypravujte, prosím, pane archiváři,“ žádala hned a rozhodně správceva švagrová.

„A jak, prosím,“ dodal správce, „nepokazíme sloh, jestliže si zakouříme s povolením vážených aranžérek?“

„Měli byste mít holandské dýmky, ale snad vám slečna Zdeňka doutník také povolí.“

„Dovolím všem, jenom ne panu Semencovi, protože ho naše dílo ani nezajímá, ani netěší, protože není uznalým.“

Semence jakoby proutkem šlehl i jemncu rukou pohladil. Trhl sebou a líce kvapně obrátil ke slečně.

„Ale prosím, slečno, vždyť já — těši mne to,“ ujišťoval horlivě v rozpacích i v radosti.

Těšiloť ho vlastně velice to, že chefova švagrová nebyla k němu tak nevšímavá, jak se domýšlel. A nezůstala také tak přísná, dovolivši i jemu, když by si přál, doutník. Pan archivář již již začínal, v tom ještě se správce ozval:

„Je to tedy skutečná událost, myslím jako, zdaliž se to tu, na našem zámku, událo?“

„Nevěříš-li, příteli, vašemu vlastnímu archivu, tyto

stěny zde a tam v parku staleté duby ti to dosvědčí, ty to pamatují.“

„Ah, před těmito výmluvnými svědky již mlčím a poslouchám,“ a vypustiv oblak dýmu, správce přichoulil se do starého křesla.

V komnatě nastalo utišení a jen z venčí zaléhalo sem temné hřímání a deště harašení. Za tohoto průvodu začal „pan archivář“ :

III.

„Zpráva o tom, o čem hodlám vypravovat, je místem dosti stručná, a proto dovolím si pro tuto chvíli opustit pole suchopárné kroniky a oživit své vypravování —“

„Ó, jen vypravuj, příteli!“ zvolal správce. „My nebudeme srovnávat tvůj latinský pramen s tvým vypravováním.“

„Už jsme nedočkavy,“ vpadly dámy.

„Tedy. Známo, že zámek tento a rozlehlé panství k němu příslušné patřilo až do sedmnáctého věku staročeskému rodu Radinovských. Po bělohorské bitvě stihlo jej podobné neštěstí jako sta jiných našich rodin. Pro činné účastenství ve válce proti císaři musil pan Radinovský do vyhnanství. Odebral se do ciziny na kvap, nečekaje ani na rozsudek, poněvadž věděl, že mu běží nejen o statek, ale také o hrdlo. S ním musil do ciziny jeho mladý jediný syn. Jiných dětí ne-

měl, ani manželky. Pan z Radínova byl nesmírně bohat. O pokladu jeho, o množství zlatých peněz jeho šla pověst široko daleko. Když se vydal do exilů, vezl nábytku a drahých věcí na několika vozech a ještě leccos cenného, ano vzácného musil nechat tu na zámku, poněvadž nemohl s sebou všecko na kvap po-brati. Starý pán vyjížděl zamračen z rodného svého zámku, sotva že slova promluvil. Ale syn jeho, ten prý hořce se rozplakal.“

„Snad měl nějakou nevěstu,“ podotkl správce.

„Ale“, kárala ho ženuška.

„Na všecko dojde. Měl,“ odvětil „pan archivář“ usmívaje se. „Radinovští tedy musili ze zámku a všeckc panství jejich dostalo se od Ferdinanda II. plukovníkovi Reutovi. Po něm to zdědil jeho synovec, lakotný a velice přísný muž, jenž s poddaným lidem zle nakládal. Kdo byl pod jeho vládou, každý měl se zle, i sedlák, i sama zámecká čeládka; všude vzpomínali na bývalou, domácí vrchnost, jak za té bývaly jinačí, zlaté časy. Ten lakomý šlechtic —“

„Ten tam,“ mínil pan důchodní, ukazuje na obraz zachmuřeného šlechtice v černém španělském oděvu.

„Ano, to je Gottfried Reut von Reuten. Když dosáhl tohoto panství, oženil se za nedlouho.“

„Tak letný již,“ mínila paní správcová.

„Ano, a přece dostal paní značně mladší než on. Byla vdova, Češka, po českém pánu, jenž zemřel před samou bělohorskou bitvou. Ta vdova po něm přestoupila na víru katolickou a přiměla také k tomu

svou nevlastní dceru, ačkoliv tato tuho se bránila. Než nátlaku konečně neodolala. Tato slečna byla velmi sličná.“

„Aha,“ ozval se správce a usmívaje se mrkl na švagrovou, napjatě poslouchající. „Romantika se začíná.“

„Tedy tuto vdovu,“ pokračoval Švehla, „pojal pan Reut z Reuten za manželku.“

Zraky všech upřely se bezděky na její podobiznu.

„S ní na Radinovský zámek také se přistěhovala její nevlastní, hezká dcera. Té však valně se tu nedařilo. Ku přísné maceše dostalo se jí ještě přísnějšího otčima. Nad to nemohla zapomenouti na nebožtíka otce, tuhého Bratra a — na vyvoleného srdce svého. Mladá šlechtična byla ustavičně vážná, zamyšlená a nejraději meškala o samotě.“

„Ah,“ povzdechla Zdeňka. „Jistě že často chodila tam pod lipami a pod starými duby v parku. A jak ten —“

„Ten milenec, slečno, ten byl v exiliu, ve vyhnanství, a žádných zpráv o něm nedocházelo. Jen jednou o něm více zaslechla a mladí ti lidé málem byli by se setkali. Když totiž roku 1631 Sasové vtrhli do Čech a opanovali Prahu, mnoho exulantů vrátilo se s nimi. Tenkráté také mladý Radinovský, otec jeho zatím zemřel v cizině, přichvátal na Radinov, ze kterého musil pan z Reuten prchnouti. On s manželkou a s nevlastní dcerou jednou branou ven, a téměř v tu chvíli druhou branou vjížděl syn bývalého zde pána.

Ale že byl ve službách saských, musil s vojskem dál; oznámil však prve poddaným a bývalým služebníkům, kteří ho s radostí uvítali, že se opět brzo navrátí.

Než nevrátil se. Vojna ho zanesla jako velká voda jinam, a když pak Sasové musili ustoupiti z Čech, zmizela všecka naděj jeho i poddaných. Za to vrátil se opět lakotný Reut.

Za nějakou dobu, bylo v čas podzimních prázdnin, přibyli na tento náš zámek dva jezovité, páter Roderig de Arriaga, kněz už pokročilého věku, a mladý jeho společník, páter Josef, Čech. V čas těchto podzimních prázdnin navštěvovali totiž dotčení jezovité zámky přátel a příznivců svého tovaryšstva, kterých za tehdejší doby byl počet opravdu velmi veliký. Pátera Roderiga de Arriaga všude sami zvali, div že se o něj nepřeli, protože to byl stařec velice zábavný a příjemný. Ač rodem Španěl, uměl česky výborně. Toho si také pan z Reuten pozval a přičiňoval se, aby se zavděčil velebným pánům a tak i také jejich přemocnému tovaryšstvu. Jeho přízeň byla někdy nad zlato a přízeň mocných pánů.

Jezovité meškali už čtvrtý den na Radinově. Večer vždycky seděli s posupným pánem zámeckým, jeho paní a se smutnou, tichou její dcerou při plápolajícím krbu zde v této komnatě.“

„Aj, aj, zrovna v této,“ divil se správce.

„Z mých pramenů to vysvitlo a z dalšího vypravování snad uvěříš,“ hájil se mladý „archivář“ a pokračoval:

„Po tři večery pak, kdy dámy odešly a páter de Arriaga také, zahrál si domácí pán s mladým jezovitou. Šlechtic přinesl šachovnici ze slonové kosti číslovanou a šamrhu. Tak sedali sami dva za těch podzimních večerů, majíce tu jenom starého sluhu; ten jim ze džbánu vína naléval. Šlechtic byl náruživý hráč, jenž míval ve hře vždycky štěstí. Ale co hrál s mladým jezovitou v tomto pokoji, fortuna ho zradila a nadobro opustila.

Kdykoliv šamrhou zatočil, pokaždé prohrál. Štěstí po celý první večer se na něj neusmálo. Hryzlo jej to i prohra, nicméně přemohl se ještě k vůli vzácnému hosti a usmíval se, jak jen mohl. A hůře to šlo druhého večera. Zatočil šamrhou po prvé a prohrál; zatočil po druhé, prohrál; po třetí, po čtvrté, po páté, a prohrál vždycky. Nevole ho již přemáhala a musil se pamatovati, aby ji nedal jezovitovi na jevo. Ale když třetího večera zrovna tak mu chodilo, když ani jednou šamrha mu nepřinesla výhry, když společník jeho maje slepé štěstí pořád vyhrával, až všechno vyhrál, šlechtic se pro lakotu zapomněl a zaklív, zvolal:

„Toť mně někdo učaroval! Toť nějaký duch je tu proti mně!“

Tu se hnul starý sluha, který seděl stranou na židli, pozoruje, kdyby který z pánů dopil, aby mu nalil, a přistoupiv pokorně oznámil, že toho zajisté jiná příčina není, že tu jistě je duch a to takový, jenž veliký poklad hlídá. Pán se zarazil a mladý jezovita také po-

zorně naslouchal, když sluha na rozkaz šlechticův vypravoval.

I pověděl, co slyšel a o čem se byl sám přesvědčil, že nebožtík pán z Radinova byl nesmírně bohat a že již za něho mluvíváno se o pokladu tu na zámku ukrytém.

„Snad ho vzal s sebou do exilia,“ mínil šlechtic.

„Ne, Milosti, nevzal, nemohl ani. Nebožtík pan Radinovský musil tak z nenadání ze zámku, a pak je k tomu pokladu zlý a těžký přístup. Také jsem při nebožtíku pánu byl poslední chvíle skoro ustavičně. Dobře se pamatuju, že v té komnatě byl.“

Na otázku šlechticovu, ve které, starý sluha odvětil, že v té pod nimi, to jest v té, co je pod námi v přízemí.“

„Ah — ah — jak jsi to, příteli, vypátral?“ divil se správce.

„Z toho, co sluha dále vypravoval, a co je také znamenáno. Když mladý pan Radinovský za toho saského vpádu do Čech se vrátil a na svém rodném zámku na krátko se zastavil, zašel si také do té přízemní komnaty, kde byla na zdi vymalována panna, nesoucí na rameni sloup. Tak byla síla spodobena a naproti ní opatrnost, také v podobě panny, ale v zrcadle se shlížející. Nad nimi na klenutí byl vymalován bílý kůň ve skoku od opatrnosti k síle, pod ním pak erb pánů Radinovských.“

„Ah, to tam je dosavad, ten kůň a erb! Ano, ano,“ zvolal správce.

„To je můj doklad pro to, že hráli v této jizbě.“

„Ale pod námi, to je zrovna archiv!“ zvolala slečna Zdeňka.

„Ano, slečno, a tam hned přeložím dějiště své povídky.“

„A ta slečna —“ dodala Zdeňka tázavě.

„A ten její ženich!“ správce žertem doplňoval.

„Pospíším si, abych k nim už dospěl. Pokladu však minout nelze. Tedy, prosím, když mladý pán z Radinova na tento zámek na krátko se zastavil, vešel také do jizby s popsanými již malbami, ač tam neměl nic zvláštního. Dobře se kolem rozhlédl, jmenovitě po zdech, pak odešel a odcházeje polonahlas sobě řekl: ‚Chvála Bohu, všecko je pohromadě.‘ Toto dobře a na určito zaslechl onen starý sluha jej provázející a ten to také pověděl nynějšímu pánu svému.

Když pán z Reuten vyslechl tuto podivnou historii o pokladu, odešel s mladým jezovitou do jeho komnaty. Cestou nebylo řeči o jiném, než o pokladu a jeho dobytí, na kteréž lakotný šlechtic nejprve vzpomněl.

Běželoť arci o to, aby bylo určité známo místo, kde poklad je ukryt. Ale o tom nevěděl ani starý sluha, aniž kdo jiný.

Nezbývalo než zkusiti to se zaklínačem, jenž by dovedl uměním svým ono tajemné místo nejen určití, ale také dobytí pokladu zlým duchem střeženého. V tom také utvrdil šlechtice i mladý páter Josef i starý jeho druh, k němuž šlechtic druhého dne došel a v důvěrném hovoru všecko mu svěřil.“

Adjunkt Semenec podíval se na pana důchodníka, slečna Zdeňka usmívajíc se upřela zrak na svou sestru, a správce nepokrytě se vytasil se svou pochybností, to že je přece trochu divné, aby takoví lidé jako ten šlechtic a chytří, studovaní jezovité věřili v takové hlouposti čarodějnické.

„Pan archivář“ dobře postřehl pochybný účinek své povídky. Nicméně nezaraziv se s úsměvem odvětil:

„Tenkráté jinačí lidé, než byl ten šlechtic, věřili ve věci ještě nesmyslnější. A co se týče jezovitů, najdeš dosti dokladů v jejich spisech, a to členův tovaryšstva jinak znamenitých, že věřili v noční zjevení a v duchy, jako sám náš znamenitý Balbín.“

„My již také věříme,“ Zdeňka vpadla mu do řeči. „Ale na tu smutnou slečnu neračte zapomenouti.“

Hřímání venku chablo, jen dešť neustával a časem, kdy zadul víchr, opřely se jeho proudy do okna, až hlasně zarachotilo.

Mladý archivář pokračoval:

„Jezovité brzo poté odjeli. Ale šlechtici uvázlo v paměti, co zaslechl o pokladu onoho večera, kdy tolik peněz prohrál, i to, co mu řekli učení kněží o zaklínači. Ale kde vzíti takového čaroděje? Kdo to znal, tajil se se svým kouzelným uměním. Šlechtic pomýšlel také hledati v dotčené komnatě na zdařbůh. Než záhy se přesvědčil, že by bylo nutno, rozkopati třeba celý pokoj a ještě pak, kdo ví, uhodil-li by na žádoucí poklad.

Opět a opět se vyptával potajmu starého služební-

ka, který však nemohl mu povědět více, než co pověděl. Jednou zmínil se také před ním šlechtic, že by tak nejspíše zaklínač pomohl, ale po něm že by se marně šáněl. A tu se mu starý sluha svěčil, že zná jednoho, ale ten že je exulant, nekatolík a za hranicemi, arci ne daleko, jen v Žitavě; kdyby J. Milost si přála, že by tu byl za krátko, že je to člověk jinak spolehlivý a že by mohl snadno přejít přes hranice a tajně se dostat na Radinov a že by to za dobrou odměnu jistě udělal.

Starý sluha udal, že se imenuje Adam Stránský a že ho zná ještě z těch dob, kdy někdy s nebožtíkem starým panem Radinovským meškal v Praze.

Šlechtic měl velikou nechuť ke všemu, co bylo nekatolické, ale žádost zlata ji přemohla. Svolil konečně, vyslal samého starého sluhu přes nedaleké hranice, aby se zaklínačem a čarodějem všecko ujednal. Určitého dne, vlastně večera, pán z Reuten čekal na něho v oboře, kamž sluha, jak bylo ujednáno, měl ho přivést.

A skutečně přivedl. Čaroděj v černém oděvu jako nějaký učenec, v černých punčochách a v černém plášti, tak si ho aspoň představuji,“ dodal archivář s úsměvem, „byl ještě mladý člověk.“

„Bledého líce,“ dodala slečna Zdeňka.

„Aspoň přibledlého. Šlechtic zavedl tajemného hosta tajně na zámek, aby o tom nezvěděla čeládka.“

„Ale již se hodně setmělo a strašidelná historie potmě by teprve byla hrozná,“ zvolal správce a zažehl přichystané svíce.

V záři jejich prohlédl zase na obraze pán z Reuten v černém španělském oděvu, hustým šerem zahalený, i jeho bledá manželka.

Dešť venku přestal a hřímání trátilo se za parkem a oborou, odkudž dosud zaléhalo až sem hučení starých lip a dubů. Sál vedle komnaty, v níž společnost seděla, zapadl v čirou tmu.

„Tu sluší dodati,“ pokračoval Švehla, „že ten magus či zaklinač, prve než do zámku sem vstoupil, sobě vyjednal nejprve, že toho dne bude mu vše vykonáno, čeho bude mu třeba k tomu podniku; po druhé, že do bude-li pokladu, dostane z něho třetí díl. Šlechtic vše přislíbil a slovem se zavázal. Hned se nedali do práce. Ustanovit zaklinač, že teprve až pozejtří možná mu se pokusit o věc tak nesnadnou, ano i nebezpečnou, na niž jest nutno se připraviti.

Po ty dny nikam nevyšel a sotva s kým obcoval, leda se starým sluhou, svým známým, a se šlechticem, jenž ho za den dvakráte navštívil. V záhadné světnici, v dnešním archivu, arciž že za tu dobu pobyl několikrát a že všecko dobře ohledal a dotvrdil, že je tu skutečně poklad. Když se blížil večer třetího dne, šlechtic musil mu ještě jednou opakovati slib svůj, jmenovitě že mu dá třetinu dotyčného pokladu. Načež stalo se, co byl zaklinač toho rána ustanovil. Toho večera zámecká čeládka nemálo se divila, co jejich pánu napadlo. Daltě jim do ratejny piva, co hrdlo ráčilo, a pak tam přišel objednaný pištec a dudák a všechno se dalo do tance. Všechno, ale všechno. Nikdo nesměl zůstat

na zámku, nikdo, kromě dvou nejsilnějších sluhů, které nechal pán u sebe. Zvláště si zaklinač vymínil, aby žádná ženská, ani mladá, ani stará, ani svobodná, ani vdaná, nezůstala tu v zámku, a tak i sama šlechtična i dcera její musily ze svých komnat. Šlechtična věděla, proč všechno je, a odešla dolů do zahrady. Byloť na jaře a měli tam nevelký „lusthauz“, jak se tenkrát říkalo. Tam chtěla čekat, až by na zámku bylo vše odbyto. Starý sluha, kterého zchytralý šlechtic nechtěl v poslední, rozhodný okamžik míti u sebe, byl s nimi. Snad mu pán také nedůvěřoval, poněvadž byl zaklinačův dobrý známý.“

„Teď se to začíná,“ usmál se správce.

„Tenkrát tu na Radinovském zámku bylo veselo i strašno,“ pokračoval „archivář“. „V ratejně dole hrála veselá muzika a všechna čeleď, kde kdo byl, veselila se tam, pila, zpívala, tančila. Každý chtěl užiti toho převzácného u nich veselí.

Zatím pán zámecký, pln obav i naděje, chystal se na osudnou cestu.

IV.

Byl pln naděje, neboť zaklinač, vykonav předběžné vyšetření, jej ujistil, že tu jest poklad aspoň několika tisíc dukátův. Ovšem také nejistota, obavy, ano i strach zmocňovaly se ho, neboť čarodějný host se netajil, že poklad je střežen mocným duchem a že snad zápas s ním bude velmi tuhý.

Když rozhodný večer nastal i všechny zenské z budovy zámecké odešly a všechna chasa v ratejně se veselila, zaklínač poručil, aby rozžehli dvě černé pochodně. Když se tak stalo, napomínal všechny, aby byli dobré mysli a nic se nebáli, že má mocného ochranného ducha, který zajisté přemůže onoho, poklad střežícího; však kdyby pokladový duch byl silnější než ten jeho, tu aby ještě se netřásl, poněvadž by nebyli v nebezpečení oni tak jako on, zaklínač sám. Však to že jim přísně ukládá, aby žádný z nich, chce-li zůstat živ a zdrav, nepromluvil ani slovíčka, ať se děje cokoliv.

Takto šlechtice i sluhy jeho napomenul a vzal s sebou čtyři věci: knihu totiž pergamenovou, psanou, motyku, lopatu a meč a takto vyzbrojen vyšel první do tajemné jizby, v níž byly vymalovány opatrnost a síla. Za zaklínačem vstoupili dva sluhové dobře ozbrojení a posléze sám jejich pán.

Bylo již pozdě na noc. Po veškerém zámku vládlo hrobové ticho. Čaroděj vstoupiv, položil na rty prst a mlčky pokynul své družině do kouta, kam se měla postavit. Po té se vysvlékl, tak že zůstal do polovice obnažen, a vzav knihu pergamenovou, jal se říkati z ní strašlivá duchů jména a podivná slova.

Nečetl zvolna a potichu, ale nahlas, volaje velkým, pohnutým hlasem, div sklepení se netřásl. To sice se netřásl, ale sluhové i sám šlechtic. Když své zaklínání doříkal, jal se čaroděj v jednom místě komnaty, kdež nejméně by se toho byli nadáli, rýt lopatou, když

byl prve vytrhl několik dlaždic. Pracoval nad obyčej rychle při mihotavé záři pochodní. Nejprve černou prst odhazoval; pak se půda pojednou změnila. Vyhazoval sypkou hlínu bílé barvy, jakoby vápno.

Šlechtic a sluhové jeho ztrnule hleděli na divokou jeho práci. Mlčeli, sotva dýchali. Pojednou zámecký pán prudce sebou trhl. Zaslechl zaklínačovu lopatu, jak zazvonila o něco kovového. Všecken rozechvěn, rozčilením a napjetím bled naslouchal a hleděl dále. Bílá hlína odletovala od lopaty, míhající se v divokém chvatu; v tom na novo to zazvonilo, a hle, roh kovové truhly se ukázal vyvalenému, žádostivému zraku lakotného šlechtice.

Pak víc a více bylo ji viděti, již ji mohl pozorovat, zrakem měřit. Byla dobré čtyři lokte zděli a loket zšíří. A měla železné kruhy, dosti hrubé, na svých rozích.

Šlechtic div nevyskočil z vykázaného místa, jak ho to pudilo, hnalo, aby se toho kruhu chytil a za něj truhlu s pokladem vytáhl! Ale v čas ještě se vzpamatoval. V tom zaklínač zahodil lopatu, chopil se motyky a zachytiv jí kruh, jal se pracovati veškerou silou, aby vytáhl železnou truhlu z vykopané díry.

A teď nastal tuhý zápas.

Napínaje veškerou sílu, zaklínač táhl truhlu z vykopané jámy. Ale sotva ji dostal něco výš, už zase mu sjela dolů. Tahal ji znova, opět a opět, a několikrát už se mu překlonovala na podlahu; ale pokaždé prudko zařinčevši, sklouzla se dolů do jámy, jakoby někým násilně stržena.

V tu chvíli pojal sluhy i samého pána veliký strach. Viděli, že je přítomen mocný duch, ten že tuho hájí svého pokladu. Připadlo jim a úzkostí naplnilo, zvěšili-li, přemůže-li zaklinače, že budou třeba také oni nebozí. A kromě této úzkosti ještě jiná naplňovala lakotného pána z Reuten. Lekal se o poklad. Tak mu byl blízko, a byl jistě veliký; v té železné truhle bylo nesmírné bohatství! A mělo by mu uklouznouti zrovna před jeho očima?! Pot vyvstal na bledém čele šlechticově. Všecek bez sebe pozoroval každé hnutí zoufale zápasícího zaklinače.

Ten byl už zsinálý a ježily se mu vlasy; vyvaleným, divě planoucím zrakem hleděl na osudnou truhlu a ve všem jeho obličejí bylo znáti, že čije nebo snad dokonce vidí přemocného démona. A jak křečovitě držel motyku, zkřivily se mu až prsty.

Pojednou ji pustil a chvatně obnaživ lesklý meč po pravici mu ležící, chopil se ho pravicí a levou zase poodložené na levo knihy pergamenové. Začal říkat strašlivé zaklínání, mával lesklým mečem, jakoby jím na někoho dorážel nebo cestu sobě klestil, rychlým krokem běhal kolem vykopané jámy, mocně oddychuje a sípaje jako štvaný. Děsná podívaná!

Pan z Reuten zapomínal už na poklad a na všechno v truhle bohatství. V ten okamžik se zadušoval, že jak živ by nic takového již nepodstoupil a nepokoušel nadpozemských, pekelných mocí. Hrůza ho pojímala pomyšlením, že místo pokladu jej i sluhy schvátí zlý

duch i s tím nešťastným zaklínačem. A již se podobalo, že se tak stane.

Neboť zaklínač neběhal již kolem vykopané jámy po zemi, nýbrž pozdvižen neviditelnou mocnou rukou v povětří pohyboval se do kruhu, ale pořád ještě šermuje a mečem svým jako na někoho dorážej. Pojednou se ozval děsný řev a zaklínač zůstal v povětří nehýbaje se okamžik jako ztrnulý. Náhle se třikráte prudko zatočil, vzhůru, dolů, pak jakoby jím neviditelný duch nejprudší silou mrštil, dopadl na dlážky zrovna na bok a zůstal ležeti bez ducha. Ani nehlesl.

V ten okamžik železná truhla silně zařinčevši, náhle zmizela, jakoby sletěla do nějaké strašné propasti plné vody. S ní také zmizela jáma zaklínačem vykopaná a místo ní byly tu zase hladké dlážky. Co se pak dalo, šlechtic nevěděl, ani jeho sluhové. Nebylo jich tu. Jak totiž zaklínač počal ve vzduchu se točiti a potom dopadl rázem na zemi, pán z Reuten dal se na útěk a za ním oba sluhové, odhodivše pochodně.

Polomrtvý strachem dostal se do své komnaty, kdež všecek vysílen sklesl do křesla. Chvíli trvalo, nežli se vzpamatoval. Pak jakoby uštknut, vyskočil hledat svých sluhů. Našel je v předsíni své komnaty, rovněž ještě vyděšené a zmatené.

Co nyní?

Poklad ten tam. Ale na něj v ten okamžik už ani nemyslí. Zle bylo, co s tím neblahým, mrtvým zaklínačem. Mrtev byl jistě po tom prudkém o zem udeření. Šlechtici běželo o to, aby smrt jeho se utajila.

Kdyby vyšla na jevo, byly by z toho mrzuté soudy a nemilá opletání. Posud bylo možná vše utajiti. Sluhům slíbil odměnu, za kterouž musili mu odpřisáhnouti, že nikomu a nikdy ani slovem se nezmíní, co viděli dnešní noci. Tak to také chtěl ujednati se zaklínačovým dobrým známým, se starým sluhou, jenž mu toto všecko, nešťastník, naradil.

Pán z Reuten pak sám vyběhl ven do noci před zámek, jak je s čeládkou. Slyšel ji z ratejny; slyšel, jak výská a huláká při pití a tanci. Oddechl si. Jaké to ještě štěstí, že si to tak ten zaklínač vymínil, že nezůstala v zámku! Pak se vrátil zase do zámku ke sluhům, aby učinil, co jediné bylo možné, aby dal zaklínače z komnaty vytáhnout a ještě té noci tajně zahrabat.

Ale sluhům nechtělo se do té prokleté komnaty. Báli se a prosili pána, aby to nechal do zejtrějšího dne. Než on, boje se prozrazení, nepolevil a tak konečně pohnul prosbou i hrozbou jednoho ze sluhů, že se odvážíl překročiti osudný ten práh. Maje světlo v jedné a kříž ve druhé ruce, vstoupil; zatím čekali pán s druhým sluhou venku na chodbě. Pojednou zaslechli, jak sluha v pokoji vykřikl. Už se lekli, že se mu něco děje, ale v tom vyrazil a volal:

„Zmizel! Není ho tam — Je pryč!“

Pán z Reuten se přesvědčil. Ano, zaklínač, kterého tam nechali za mrtvého ležeti, zmizel. Nejprve pojala šlechtice hrůza pomyšlením, že toho pikarta sám ďábel odnesl.“

„A což lopata, motyka, kniha a meč?“ tázal se pan důchodní.

„O tom jsem nenašel žádné zprávy,“ odvětil „archivář“ usmívaje se.

„Bezpochyby, že čert jen knížku konfiskoval, aby mu dali po druhé pokoj a pořád ho necitovali,“ dodal správce.

„A že ta paní šlechtična již na zámek nepřiběhla,“ mínila paní správcová. „Že neměla strach o manžela, když tak dlouho nepřicházel, a věděla, co měl v úmyslu.“

„Snad bavila se dobře v ‚lusthauze‘,“ mínil správce. „Bylo to za jarní noci a snad už tenkráté—“

„Prosím, ‚pane archiváři‘, snad jste již neskončil,“ vpadla slečna Zdeňka švagrovi do řeči.

„Nikoliv, slečno. Ale nejdéle již jsem zkoušel svatou vaši trpělivost. Pán z Reuten pak arci sám vzpomněl na svou manželku a šel pro ni. Ale v ‚lusthauze‘ byla tma a ticho. Volal ji, volal dceru i starého sluhu, než nikdo se mu neozval. Pak konečně, když znepokojen, dal přinést světlo, našel paní svou v altánu svázanou, bez sebe, omdlelou.“

Strhl pokřik a poručil oněm dvěma služebníkům, aby s čeládkou prohledali oboru. Ale sluha přišel se špatnou novinou, že všecko jest v ratejně zpito, mnozí že leží již po lavicích a ostatní že se dali do chechtotu, když jim oznámil vůli páně.

Pán z Reuten klel, a klel ještě víc a soptil, když od paní své se dověděl, že dcera, nechtíc pořád v ‚lust-

hauze' seděti, vyšla si ven pod stromy na procházku, a že měla za průvodčího starého sluha. Když se za chvíli nevraceli, chtěla šlechtična za nimi, ale v tom že vyskočili ze křoví dva mužští a že se jí, paní, náhle zmocnili a ji svázali. Jeden z nich jí řekl s úsměškem, aby o dceru se nestarala, že je pod ochranou pana Radinovského mladého.“

Zdeňka kývla hlavou na sestru, jakoby chtěla říci: „To jsem si myslela.“

„Té noci arci jen chabě mohli uprchlíky stíhati,“ pokračoval Švehla. „Čeládka byla zpitá a do rána uprchlíci stanuli již u samých hranic a měli vyhráno.“

„A ten starý sluha?“ ptal se pan důchodní.

„Byl stará šelma,“ odvětil správce za přítele, jenž doložil:

„Ale věrná domácímu rodu a víře. Ten všechno zosnoval. Prchl ovšem také s mladým pánem.“

„A ten čaroděj?“ ptala se Zdeňka. „Já se domýšlela, to že byl mladý Radinovský.“

„Nikoliv, slečno. Radinovskému jen výtečně pomáhal. Mladý exulant bezpochyby, když ten Adam Stránský čaroval, čekal s koni a s průvodem na pokraji obory.“

„A jak bylo dále s milenci?“ ptala se slečna.

„Bohužel o tom pramen můj v archivu mlčí. Ale zdá se na jisto, že dobře. Milovaliť se horoucně, jak z vyprávování vysvitlo, a nouzi také neměli; neboť byl-li tu jaký poklad, jistě si ho odnesl mladý Radi-

novský, když tu meškal za saského vpádu, a to ještě bez kouzel a zaklínání.“

„To je, pravda, všecko podivuhodné, milý příteli,“ mnil správce s nelíčenou vážností, „ale ještě podivuhodnější je to, kdo tu pekelnou romantiku napsal, když o tom nic nevěděl! Předpokládám totiž, že oni dva stateční sluhové nebyli křivopřísežníci a že mlčeli do smrti nejdelší, a že pán z Reuten nepokoušel se ve spisování strašidelných historií, v kterých hrál on sám tak smutnou úlohu,“

„Kronikář můj,“ odvětil hbitě pan archivář, „tušil bezpochyby, že tu na Radinově bude jednou tak skeptický pan správce, a proto připsal na konec dolíčení, z něhož pro tvé upokojení povídám: Když příštího roku o podzimních prázdninách zase na Radinov přibyli patres tovaryšstva Ježíšova, páter Roderig Arriaga, a páter Josef, světil jim pán z Reuten, co se mu přihodilo, když se ho ptali na ten poklad. A od pátera Josefa, ale mnoho let později, když už ten německý šlechtic zemřel i jeho manželka, slyšel to zdejší zámecký kaplan a ten to zaznamenal. Paměti jeho zůstaly nepovšimnuty a zastrčeny v zanedbaném archivu. Podle nich jsem vypravoval; ale dovolil jsem si tu historii trochu oživit, ač podařilo-li se mi to, a musím nyní, když se vzali, přirozeně skončit.“

„Sláva!“ zvolal vesele správce a pozdvihnuv sklenici, přitukl mladému učenci.

Učinili tak všichni, i Semenec, ač ten ne tak srdečně a hlučně jako šéf. Rozumí se, že „pan archivář“ ne-

meškal poté připítí přítelově ženě a její spanilé sestře a jejich umění aranžerskému.

A když už přípitky začaty, povstal také kmotříček, pan důchodní, aby promluvil, nač si nejprve své okuláry řádně vyčistil, a začav svým „Rrozumíte,“ od staročeské kuchyně přešel ke staročeské oddanosti a věrnosti, aby posléze připil věrné a oddané lásce.

Všichni přistoupili ke slečně Zdeňce, zvláště Semenec, jenž při tom tak na ni pohlédl, že si toho až paní správcová povšimla. Pohled ten byl učiněná elegie, smíšená s bolnou výčitkou, z kteréž Zdeňčina sestra ani dost málo nerozuměla. Ale také rozmarná „slečna Romantika“ nějak zvážněla, ačkoliv kolem rozpředl se veselý hovor. Zdálo se, že chvilkou není ani tu ve starobylé komnatě, že neposlouchá a nedbá, o čem se rozpráví; nasvědčovalo tomu také, že na okamžik zahleděvši se oknem do noci, se zamyslí. Když švagr přímo se jí zeptal, kam jim to utíká, pohodila hlavou, přešla ručkou vlasy nad spánkem a pověděla upřímně, že do parku pod staré duby a že na to myslí, jak tam v noci je a jak asi bylo slečně, když čekala na milého, a že si vzpomněla na polesných Haničku, jak ta bude poslouchat, až jí poví, co se událo na jejich zámku a pod duby staré obory.

Pan archivář, jenž musil pozornost věnovati panu důchodnímu, něco právě vykládajícímu, sebou živě hnul a obrátil se po slečně Zdeňce.

„Aha,“ pomyslí si Semenec, „to bys poslouchal.

To věřím, že bys rád s ní v noci pod duby se procházel. Však jistě na to myslíš.“

Společnost seděla ještě drahnou dobu ve starožitné komnatě. Hovor vesele proužil a záhy zabočil ze šera sedmnáctého věku do časů přítomných. Posléze paní správcová vstala a všichni se chystali na odchod. Nakonec se podívali na pana Gottfrieda Reuta von Reuten, jenž na ně posupně a mračně hleděl, i na jeho paní manželku přibledlé tváře, chladného výrazu, oděnou tmavými šaty se světlou vložkou vpředu, bohatě stříbrem vyšívanou. V ten okamžik pravil správce panu důchodnímu, že by nyní to mohli udělati jako ten páter Josef, jezovita, a tam ten pán z Reuten, když všechna společnost odejde, ale že by si místo šamrhy vzali třeba velusa a on, správce, že by hrál třeba toho jezovitu a pan kmotříček aby dělal z Reuten.

„Bez Radinovského panství prohrávat, pěkně děkuju. Rrozumíte, to se raději přidržím Slávinky.“

A starý pán podav paní správcové rámě, stavěl se v čelo malého průvodu. Jí a Zdeňce právě oznamovala služka zdola přichvátavší, že za toho hrozného lijavce a za té bouřky dostali u polesných hosta, že slečna Hanička přijela. Zdeňka zajásala a „pan archi-vář“ hledaje svůj klobouk, prudko se obrátil.

Malý průvod ubíral se touže cestou, kterou přišel. Tma v sousedním sále prchala do koutů před světly na dvouramenných svícnech, jež služby nesly před společností. Plachá zář zakmitla se na starých podobiznách na zdi.

„Povídka o tam těch nebyla by jistě tak strašidelná,“ pravila slečna Zdeňka, zavěšená v ráme archi-vářovo. Ukázala jmenovitě na sličnou mladou dámu a na důstojníka v jejím sousedství.

„Kdož ví, slečno; ti tam,“ a ukázal na pány v na-pudrovaných vlásenkách, „ti tam jsou z dob Cagli-ostrových. I filosofický věk osmnáctý věřil v duchy a čáry. Snad jen forma byla by jiná.“

„Snad něco víte, pane Švehlo, snad jste v archivu –“ zvolala Zdeňka bezděky stanuvši.

„O nikoliv, slečno. Ještě jsem tak daleko v archivu nedospěl. Nevím nic.“

„Škoda. Měl byste nyní o jednu vděčnou a pozor-nou posluchačku víc.“

„O kterou, slečno?“

„Polešných Haničku. Však ji také poznáte.“

Archivář na to ani neodpověděl.

Zdeňce bylo skoro až nápadno, že pojednou nějak pospíchal a že prve ještě tak klidný stal se nějak ne-klidný. Dole se společnost rozcházela, všicka rozve-selená a míry nejlepší. Správce dával rozsmárně všem pánům „Staročechům“ dobrou noc a podav ženušce i švagrové, „nejmladší Staročesce“, ráme, odešel do svého bytu.

Na chodbách a na schodech bylo ještě slyšeti kroky a hlasy uklízejících služek; pak i ty utichly, a na Radi-novském zámku zavládlo hluboké ticho. Muž, který se kmitl klenutou síní, vyšel zcela tiše ven na taras, tak že jeho krok se ani neozval. Byl to sám „archivář“

Švehla. Maje svrchník volně přes ramena přehozený, stál na tarasu nad schody dolů do zahrady a dále do parku vedoucími. V tu stranu také hleděl.

Na večerním nebi přeháněly se ještě mraky v divém chvatu, strhané a podivných tvarů. Bylo vlhko, ale v čistém a vůně plném vzduchu dýchalo se volně a příjemně.

Mladý učenec stál chvíli, pozoruje setmělou krajinu po bouři, pak jakoby se náhle rozmyslil, sestoupil se schodů a pustil se promoklým pískem chodníku do lipové aleje, v jejíž hlubokém stínu zanikl. Netušil ani, že ho někdo bedlivě pozoruje. Byl to adjunkt Semenec; prve po té starodávné večeři vyšel záhy ze svého pokojíku ve přízemí na taras, aby se tu trochu ochladil. Také neměl doma stání. Tanuloť mu ustavičně na mysli a tísnilo ho, že Zdeňka prve tak zamyšleně ven hleděla a se zmínila, jak je nyní tam pod duby.

A jak tak stál, zaslechl pojednou, že dveře vrzly a ven vyšel — ten — on! Semenec ustoupil za mohutnou vásu u zábradlí do černého stínu. Tak jej archivář ani nepozoroval. Nebohý adjunkt jal se uvažovati, kombinovati, jak jen žárlivec umí.

Co tam ten archivář chce? Proč nyní a po dešti? Jistě je to smluveno. Snad už ona — Zdeňka je tam a čeká na něj. Ale to přece ne! Není možná, aby tak se zbláznila! Bude on čekat. Ale v parku je mokro. Však co zamulovaným na tom záleží? Nešel-li by on také, kdyby — A pak je tam pavilon, pěkné, suché místo. Prožluklá romantika! Šla-li přece — Myslil

Zdeňku. Nebo půjde-li? Může-li. Jak by nemohla! Pokojík její má zvláštní dveře. Počká na ni! A nedočká-li se jí, pustí se za ním do parku, přesvědčí se.

Trhl sebou. Cupy, cupy – ah, to jsou její kroky!

Cítil, jak ho bodlo. Bezděky přitiskl se k zábradlí. Dveře se otevřely. Ona, ona! Veliký šátek či plaid má na sobě, cípem přehozený přes levé rameno jako na divadle. Sluší jí to! Jaký to roztomilý, drobný stín v rásném rouše, stojící tu na tarase, jako roztomilá silhouetta její dívčí hlavy!

Chtěl vystoupiti, chtěl promluvit, ale v čas ještě se vzpamatoval. Co bude dělati? Kam půjde? Hledí před sebe, pozoruje. Jistě že naslouchá, ozve-li se umluvené znamení. Ohlíží se, aha, myška je opatrná.

V Semencovi vřela krev. Pak se vzdechem hlubokým vyrazil ze sebe polohlasné:

„Tak!“

Šesakovalať slečna Zdeňka skutečně se schodův dolů do zahrady, do lipové aleje, do parku. Kam jinam!

Povystoupil, bedlivě ji pozoruje. Zanikala v šeru a v černých stínech; už už chtěl Semenec se dát za ní, v tom však rázem krok zastavil a pak opět uskočil zpět do stínu. Vrací se. Slečna se vrací! Je-li možná! A proč? Či by nevěděla, či by jí křivdil? Což aby ji zastavil, aby s ní promluvil? Příhodná chvíle se mu sama namanula. Kolikráte již o takové blouznil, když Zdeňce v duchu z lásky své se vyznával.

Už je tu, už je u schodů. Teď, teď! Ale počká ještě, co vystoupí nahoru. Ale pak!

Srdce mu hlasitě bilo a nohy mu to nějak divně projelo. Už je na předposledním schodu, ještě jeden — Ted!

Vystoupil kvapně ze stínu, sbíraje všechnu sílu, aby slova ze sebe vypravil. Zdeňka hlasitě vykřiknuvši trhla sebou, a v tom jako vyplašená laň několika skoky byla přes taras u dveří, ve kterých, ani se neohlédnuvši, bleskem zmizela.

Adjunkt Semenec stál jako u vidění, hledě ke dveřím. Slyšel ještě ze síně ohlas krokův prchající dívky. Pak tam kdesi na chodbě dveře prudko bouchly. Ticho.

Když adjunkt ze svého překvapení se vzpamatoval, nejprve se pochválil. Řekl si v duchu hlupáku a pak se oddal dalším úvahám, které ho nijak nepotěšily. Proč se vrátila? A zdaliž ho poznala? Namlouval si, že nikoliv, nebo to přece nechtěl věřit, že by před ním vykřikla a prchala jako před nějakým strašidlem. A což archivář? Čeká-li na ni — ah, ten se načeká! Záblesk škodolibé radosti prošlehl chmurami rozmrzelosti.

Adjunkt se navrátil do svého pokoje, z jehož jednoho okna bylo viděti k tarasu a k cestičce do aleje vedoucí. Zapáliv si doutník, postavil se u toho okna a čekal a číhal na „archiváře“. Dočkal se ho. Vrátil se za chvíli ve svrchníku na ramenou, jak byl odešel.

„Nepořídil tedy. Zdeňky se nedočkal!“ pomyslil adjunkt. „Ale proč se Zdeňka vrátila? Jenom proč?“

Příštího jitra udála se věc neobyčejná. „Pan archivář“ nešel do archivu. Maje nějakou knihu v ruce, odebral se zrovna do parku. Jitro po večerní bouři bylo utěšené.

Mladý „archivář“ přešel alejí lipovou napříč, kráčel pak parkem pod šumným baldachýnem starých bukův a dubů.

Když Švehla přibyl na Radimov, po prvé pod těmito obry kráčel, pohled na ně ho velmi zajímal. Dnes nedbal stromů, nedbal libého vánku jimi proudícího, aniž zlatých paprsků ranního slunce, pronikajících korunami a chvějících se na drsných kmenech. Kráčel bystře a záhy se dostal ze stínu starých stromů k volnější, travnaté prostoře již blíže parkové zdi, jak bylo souditi podle několika mythologických soch v životní velikosti, pronikajících ve výši nad houštiny a mlází, které zeď úplně zakrývaly. Stromy a husté mlází mezi nimi, lemující obloukem dotčený palouček, byly tak pěkným pozadím jemu a obdélnému pavilonu, před nímž ten palouček se rozkládal jako koberec svěže zelený.

Několik kamenných schodů vedlo k bočné, delší straně pavilonu, úplně otevřené. Čtyři dorické sloupy stály tu na každém konci dvojmo, nesouce pod nízkou střechou neširoký pás, architrav i vlys zároveň, ozdobený lebkami obětních zvířat, festony spojenými.

Keře divokého chmele zakrývaly na obou koncích krajní sloupy při spodku, a z části také halily schody jako šumný, bujně zelený koberec.

Celek jakž takž chrámci podobný upomínal anti-kisujícím slohem svým na dobu empiru. Budova byla dost sešlá; majíc však před sebou palouček obklopený stromovím a pozadí jarých bukův a javorů, jako-by posvátný háj, vypadala poeticky.

Mladý archivář bezděky se zastavil pod stromy na kraji paloučku a na okamžik se zadíval na stavení, jež pamatovalo hlučnější doby, ještě kdy před dávnými lety na zámku panstvo přebývalo. Hlubokým tichem zadul silněji ranní větřík a s ním přivanul proud jemných tónů, líbezný, čarovný akkord, jenž se hned rozplynul jako kouzelný třpyt a duhové barvy rosy na slunci, když mihne se větrem setřesena. Ale již nový proud tónů zazněl, slaběji však, a nesen větříkem zavanul přes palouček do šera starých stromů, kdež zanikl.

Dnes už líbezné ty zvuky Švehlu nepřekvapily, jako když sem po prvé přišel. Znalť jejich zdroj, Aiolovu harfu, visící na pavilonu, listím chmelovým zakrytou. Nicméně, ač měl nějak na spěch, stál a naslouchal. Pak chtěl dále jít a pavilon minout. Hodinky však, na něž pohlédl, rozhodly jinak, jak se podobalo.

Mladý muž zamířil stezkou kolem paloučku k osamělé budově. Než však došel ke schodům, zastavil se opět. Zaslechl lidský hlas. Někdo byl v pavilonu. Již vyšel, již stál nad schody muž vysoké, statné po-

stavy, s černou páskou přes levé oko, bílých, mohutných knírů a bílých vlasů, svěží však barvy v líci, jadrný starý důstojník. Jemu po boku stanula dívka ve světlých letních šatech, tmavovlasá, přibledlého líce, vážného, jímavého výrazu. Chvilku hleděli mlčky před sebe, těšíce se rozhledem.

Archiváře, jak stál stranou, spatřiti nemohli. Potom sestupovali se schodů, při čemž dívka starému pánu podala ruku, a brali se přímo do parku, mezi stromy.

Pohled na starého pána a sličnou dívku mladého učence nad obyčej zajímal. Již jak je z nenadání spatřil, živější nach lícem mu proskočil. Nejzřejměji to však oko jevilo, oko zazářivší, tkvící na mladé dívce. A pak sledovalo ustavičně její štíhlou, pružnou postavu, až zmizela ve stínech staletých dubů.

Tak jak za ní mladý muž hleděl, nebyl to ten klidný „pan archivář“, jenž pilně sedal v archivu a tam sobě často spokojeně zapískal. Kdyby ho přítel správce nebo jeho ženuška tak vzrušeného viděli, ani by zraku svému neuvěřili, zvláště jak pojednou se rozhodnův, pustil se za starým důstojníkem a jeho sličnou průvodkyní. Nedal se však přímo, nýbrž zabočil na jinou stezku, aby jim nadešel.

Dostal se opět pod hustou klenbu starých bukův a dubů, pod níž čím dále bylo tím stinněji. Tak docházel, pilně se ohlížeje, k volnější prostora travou a metlicí zarostlé. Na té stál mezi starými duby nějaký pomník: kamenná pyramida na čtyřhranném pod-

stavci. Šedý pískovec pomníku změnil svou barvu jemnou vrstvou lišejníku, který skoro všude se zachytil. Špinavou jeho žlutí prorážel zelený, drobný mech na guirlandách na bocích pyramidy a všude, kde byla jaká prohlubinka nebo vryp po dlátě.

Celek byl jednoduchý a tratil se zvláště tu v mohutném svém okolí mezi obrovitými kmeny starých dubů.

Sem také docházeli volnou procházkou starý pán se svou průvodkyní. Stanuli dříve u pomníku než Švehla.

Bezděky se zastavil a pozoroval statného starce bílých knírů a sličnou dívku přibledlého líce, stojící pod klenbou mohutných dubů v temnosvitu u zapomenutého, omšného pomníku.

„Co je to?“ tázal se starý pán, nachyluje se značně ke kameni.

„Vojákův pomník. Proto jsem vás sem vedla.“

„Je tu pochován?“

„Ó nikoliv, odpočívá daleko, v Italii. Byl to mladý šlechtic, nastávající dědic zdejšího panství.“

„Ze které doby je ten pomník?“

„Z Napoleonských válek. Však je tu nápis.“

Dívka pokleknuvši, jala se čísti nápis na podstavci, valně sešlý a zarostlý.

„*Memoriae*“

To bylo zřejmo; však dále to šlo tíže, a ne bez namáhání přečtla tato slova:

*„Memorias“ ... baronis a Rudau subcenturior
secundi in legione lin. pedestri — — Qui adolescens
pro patria — —*

Tu přestalo slečnino umění epigrafické.

Bylyť spodnější řádky mechem skoro úplně zarostly.

„Ráčíte-li dovolit, dočtu ten nápis.“

Tak archivář slečnu oslovil.

Lekla se, jakoby nějaký Robin Hood vystoupil ze šera dubů. Také starý pán byl překvapen. Jediné jeho oko, a to ještě velmi slabé, marně se snažilo, aby v tom šeru poznalo příchozího, jehož hlas tak povědomě zněl. Ale jakmile mu Švehla sám své jméno připomenul, důstojník mu podal ihned ruku a živě se s ním vítal.

„Až kam vás vítě zanesl!“ zvolal. „A knihu vidím ve vaší ruce. Snad nemyslíte, že budeme zase čísti.“

„Bylo by mně příjemno. Ale vím, že vám tu bude jako mně. Beru si knihu pokaždé, ale skoro nikdy nečtu. Ta společnost tu mně nedá!“ a ukázal na staré kolem stromy.

„Máte pravdu, a pak, kdož by si tu kazil zrak, když si ho může sílit tou bujnou zelení zde.“

„Já však tu ráda čítám“, mínila důstojníková průvodkyně. „Je tu tak ticho a mysl je tu nějak vnímavější.“

„A fantasie živější“, vpadl starý pán. „Však bych to asi nespočítal, kolikráte naše Hanička tu čísti přestala a nad knihou se do modravé zeleni zadívala všecka zamyšlená.“

„Zde je, slečno, vaše zalíbené místečko?“ ptal se archivář.

„Ne, v té šeré, tiché samotě je jakási tíseň —“

„Ah, tu by se mně právě líbilo,“ mínil důstojník, „tu u toho pomníku mezi těmi starými obry,“ a ukázal na duby, „tu by se právě pěkně četlo.“

„Ossian snad,“ mínila Hanička.

Starý pán se zasmál a pravil:

„O ne, ale o Čingačgukovi a Unkasovi, slavných Indiánech.“

„Nebo povídka pana archiváře o duchách o pokladech!“ ozvalo se opodál; mezi stromy kmitly se růžové letní šaty slečny Zdeňky, jež kvapně se blížíc, zaslechla poslední důstojníkovslova, pronesená zvukným, jadrným hlasem. Na okamžik hovor uvázl pro samé vítání. Správcova čilá švagrová prudko objevši vážnější přítelkyni, zasypala ji zrovna otázkami a veselou domluvou.

Brzo se pak společnost rozdělila.

Starý pán vzav archiváře pod paždí, dal se s ním do hovoru. Vysvětlovali sobě, jak že se tak z nenadání shledali. Švehla vypravoval o archivu a badání v něm, o příteli správci; starý pán pak o tom, jak věrný jeho starý kamarád, kterého Švehla patrně znal, odjel ku příbuzným a tu že on, důstojník, nechtěl sám v Praze zůstat a tak, když Hanička jela na prázdniny, že se s ní sem svezl. Počal klíti na včerejší bouřku, která je v poli stihla, a vypravoval všecky o ní podrobnosti, ale dodal, že se mu tu začíná líbiti. Že tu sice

byl jednou před lety, když nebožka sestra byla ještě na živu, že se tu však jenom na krátko, asi na den, zdržel a že tenkrát přelo, proto je mu nyní všecko nové, nevídané; zvláště si liboval, že bujná kolem zeleň, v jejíž léčivou moc velmi věřil, dobře prospěje slabému jeho oku.

Nevšimli si ani za tohoto hovoru, že opustili pomník, neprobádavše jeho nápisu. Ubírali se zvolna, cestičkou vedoucí zpod dubu na volnější místa. Mladý učenec však při všem tom horlivém hovoru svém s důstojníkem bedlivě sledoval dívky kus před nimi kráčející. Nejvíce bylo slyšeti Zdeňčin hlas. Vypravovala, jak se zaradovala, když uslyšela o příjezdu Haniččině.

„Ještě včera večer jsem tě chtěla navštívit a tebe překvapit. Tajně jsem vyklouzla z pokoje a ven na taras. Trochu mne ta tma v parku zděsila, váhala jsem, ale pak jsem se přece hrdinsky odvážila.“

„A proč jsi nepřišla?“

„Odvážila jsem se dosti daleko, až do aleje — ale, prosím tebe, neříkej žádnému nic, zvláště ne švagrovi; oni by se mně vysmáli, že jsem se vrátila. Pro takovou prosaickou příčinu. Bylo ti tolik bláta, a pak—“

„A pak?“

„Pak, ale neříkej, prosím tě, neříkej nic. Napadl mne také strach; byla taková tma a ve stromech hučelo —“

Hanička se zasmála, když pak i konec toho dobrodružství uslyšela.

„Za to jsem si dnes ráno přispíšila s návštěvou,“ pokračovala Zdeňka. „U vás mně řekli, že jsi se strýčkem tu. Pro štěstí mne hlasy od pomníku uvedly hned na pravou cestu. Ale,“ dodala náhle a tišším hlasem:

„To jste se s naším panem archivářem tam sešli a seznámili, tam u pomníku?“

Hanička jakoby na okamžik váhala. Lehounký ruměnc se jí kmitl tváří. Pak rychle odvětila:

„Ano, tam. Tam jsme se sešli. Strýček byl už s panem Švehlou trochu znám.“

„Aj, to snad!“

Hanička však nedadouc přítelkyni dokončiti, pravila:

„Cos to však volala o jeho povídce, o duchách a pokladu?“

„Ah, to ti bylo! Včera. Měli jsme staročeskou večeři. Tu jsme se sestrou vystrojily, a poté večeři on vypravoval.“

„A co?“

„To ti povím až jindy, až si tu zase někdy samy zasedneme. Ale to, o té večerní procházce, Haničko, žádnému neříkej, zvláště ne švagrovi.“

Ony o vlku a vlk byl za humny. Za chvílku jej potkaly. Uvítal vesele slečnu profesorku, jak Haničce říkal, a srdečně pana setníka, kterého znal z té doby, kdy tu důstojník byl po prvé. Správce pozval společnost do zámku, kamž se také všickni odebrali.

Když pak setník Kozák s Haničkou odešli provázeti Zdeňkou, otázal se správce svého přítele, jak on se s nimi zná.

„Se setníkem seznámil jsem se takto: Mám v pražské invalidovně krajana, dobrého někdy otcova přítele. Toho občas jsem navštěvoval a skrze něho jsem poznal Oresta a Pylada invalidovny, setníka Kozáka a setníka Hlaváčka. Byli nerozluční. Vídal jsem je na procházce. S jinými nikdy nechodili. Tak jsem doslechl od krajana, že setník Kozák byl náruživý čtenář, pro kteroužto náruživost tím více byl nešťasten, když v Itálii přišel o oko a když mu zůstalo jediné, velmi zesláblé, kteréhož čtením nesměl namáhati. Však to jistě víš.“

„Slyšel jsem.“

„Ale přítel mu byl dobrou náhradou. Obětoval se a čítal mu. Zle však bývalo, když setník Hlaváček se časem roznemohl a ani ven nemohl. A tu se stalo, když jednou zase stonal, že přišel jsem do invalidovny. Procházel jsem se s krajanem venku a tu jsem zahlédl **setníka** Kozáka na lávce pod keřem s nějakým starým **vojákem**, jenž mu četl z knihy. Ale jak! Stojí opodál **naslouchal** jsem tomu namáhavému slabikování **starého vysloužilce**. Viděl jsem, jak setníkem to občas škublo, jak je netrpěliv. A přece poslouchal. I zželelo se mi obou veteránů, i poslouchajícího i čtoucího, na němž bylo viděti, že se vynasnažuje, a samým namáháním se potí. Přistoupiv, požádal jsem za svolení,

abych mohl posloužiti. Sumou, po nedlouhém jednání zasedl jsem na místo invalidovo a četl jsem. Přiznám se, že jsem si dal záležeti; a obstál jsem v úřadě předčitatelském. Toť se ví, že pak jsme se dali do hovoru. A ten mne velmi bavil. Setník Kozák je sečtělý muž, má mnoho zkušeností a pěkně vypravuje o válečných příhodách a italském životě, který seznal důkladně.“

„A zůstal jsi v tom úřadě?“

„Zůstal, pokud setník Hlaváček stonal. Trvalo to několik neděl. Za tu dobu jsme se dosti spřátelili.“

„To byla asi samá vojna, to čtení, samý čmoud střelného prachu a krev.“

„Ani bys neřekl, jak starý ten dělostřelec má rád básníky, zvláště Shakespeara a Waltera Scotta. Měl bys ho slyšet, jak klně, až se práší, když se mu něco zvláště zalíbí, a jak živě sleduje čtení a výkřiky je přerušuje. Takového pochvalného, tak výrazného, myslím, uznání asi málo kdy jsi slyšel.“

„A což slečna Hani, ta profesorka, s tou jsi se také již znal?“ ptal se správce.

„Setkal jsem se s ní u strýce. Bylo to také ještě za nemoci jeho přítele. Jednou mne něco v Praze zdrželo, a když jsem přišel do invalidovny, bylo již pozdě. Nicméně jsem šel rovnou cestou k setníkově lavičce pod vysokým keřem. Seděl tam, ale s ním nějaká slečna a četla za mne.“

Tu archivář zamlčel, jak byl překvapen, jak zjev sličné dívky čtoucí tomu starému setníkovi se mu za-

líbil, jak opodál stanuv, naslouchal jejímu zvučnému, příjemnému hlasu, jenž ho prvním svým zvukem nějak mocně zaujal, jak se nehnul s místa, až dívka dočetla celou kapitolu, a jak po té ještě čekal, nezačne-li dále čísti, aby naslouchal jejímu přirozenému, živému čtení a jejímu lahodnému hlasu.

A bylo toho ještě více, co pan archivář zatajil, jmenovitě to, jak seznámiv se s neteří setníkovou toužil, aby se s ní opět co nejdříve setkal, a jak litoval, když se to za dlouhý čas nestalo.

Zatajil, jak ji v Praze vyhledával, aby ji mohl spatřiti, ji potkati nebo s ní několik slov promluvit, zatajil, jakou pro něho bylo radostí, když s ní jednou kráčel od invalidovny až do města, jak rád na tu cestu opodál Vltavy a pak ulicemi vzpomínal, jakoby na nějakou procházku kouzelným sadem.

„Divím se,“ mínil správce, pokračuje v hovoru, „divím se, že starý pán až sem se odvážil. Bude míti, myslím, o jednu výpravu válečnou více, a obávám se, že setníku Hlaváčkovi, až se sejdou, bude jen o svém ústupu vypravovat.“

„Jak to?“ divil se Švehla.

„Chudák stará,“ litoval správce starého setníka. „To se mu po venkově tuze zastesklo, když — Ale abys rozuměl. Polesný je po druhé ženat, to snad víš; děti má jako kuželek a všechny z druhého manželstva, až na nejstarší, na Hanu. A její nebožky matky bratr je setník Kozák.“

„To vím.“

„A nynější paní polesná, toť je přirozeno, má své nejraději. Ale ostrou by na nevlastní být nemusila.“

„Na Hanu?!“ ptal se archivář s účastenstvím.

„Ano. Polesná je ostrá, ano zlá, a polesný pod její vládou. Bylo již dosti bouřek, že nechává Hanu v Praze učit a to pro divadlo, že to stojí moc peněz, že to je všechno nadarmo a že tím trpí ostatní děti. Mimo chodem řečeno, u polesných není žádného jmění.“

„Ubohá,“ politoval archivář, naslouchaje velmi pozorně.

„Ostatně není polesná v právu. Něco málo zůstalo Haně po nebožce matce. Z toho je v Praze a ostatek většinou platí –“

„Snad ne strýc, setník! Je-li možná!“

„Ano, on. Sám sobě utrhne ze své pense. Však ho Hana také má ráda. Jak Zdeňka vypravovala, jen o tom blouzní, až dostane místo, že strýček půjde k ní a že budou spolu šťastně hospodařit. Přál bych jí to. Jak je mladá, zkusila již dost. Zdaří-li se jí to. Nadání prý má a krásný hlas.“

„Krásný hlas,“ opakoval Švehla, „ano, překrásný. Ale nikdy jsem na ní nepozoroval nějakou sklíčenost,“ dodal jako v myšlenkách.

„To věřím. Umí se přemáhat. Než pravé veselosti, víš, tak jak děvčata bývají, té u ní nenajdeš.“

„Kde by se brala!“

Tou dobou Zdeňka krácejíc od polesných, vracela se oborou a parkem, oddělených od sebe toliko nevysokou zdí. Byla zamyšlena. Uvažovala, dobře-li uči-

nila, že Haničce se svěčila. Mníla včerejší svou nepodařenou romantiku večerní procházky tmavým parkem a oborou. Kdyby tak Hanička švagrovi nebo třeba jen strýčkovi pověděla! Ale ne, nepoví, je příliš vážná, a zná ji, dá-li slovo, že mu dostojí.

Než, bude-li mlčeti ten, kterého tam na tarasu se tak lekla, který proti ní vystoupil jako černý, strašidelný stín? To byl jistě člověk domácí a ne cizí! Kdo to asi byl? Jiný ne než archivář nebo — on — Semenec! Již včera večer, jak všechna bez dechu jako honěné ptáče vrazila do svého pokojíku, o tom uvažovala. Co by si pomyslí! Ale proč se nehlásil, proč ji neoslovil? O té jeho neodhodlanosti! Oči mu mluví, ale ústa mlčí. A nyní ještě tak podivně hledí! Co mu je? Hněvá-li se, nebo snad —

Bystrý v těch věcech dívčí vtip ji uvedl na pravou stopu. Jak na ni uhodila, zaradovala se a div se nedala do smíchu. Možná-li! Že by žárlil! Byl-li však na tarasu on! Archivář sotva. Dobře si ho dnes všímala, pozná-li na něm něco. Než ani mrknutím oka nedal na jevo, že by ji byl pozoroval. A nač by mlčel a se přemáhal? Nač by to tajil? Jistě by ji pošádíl, kdyby to věděl!

Ah — tu jde zrovna proti ní. Sám. Nyní by mohla.

Potkali se u samé lipové aleje. „Archivář“ byl zamýšlen a krácel hledě do země. V tom rázem se zastavil a hlavu pozvedl. Před ním stála slečna Zdeňka, přímo hledíc mu do tváře, šibalsky se usmívajíc. Hrála si na smělou. Mladý učenec se zarazil, jako při něčem postižen.

Otázán, kam míří, okázal na foliovou knihu pod paždí a odvětil, že jde do pavilonu pracovat, v archivu že se mu nechtělo za tohoto krásného dne.

„Ano, dnes je krásně, ale včera večer —“

Archivář pohlédl bystřeji na Zdeňku. Řekla to tak divně, smívajíc se a pátravě na něho hledíc.

„Cestičky dnes vyschly, ale včera večer —“ pokračovala ve smělém, odvážném útoku.

Archivář nějak sebou hnul a začervenel se.

„Ano, slečno — ano — bylo škaredě, ale prosím vás —“

Zdeňce se uvolňovalo. Ten to nebyl. Neví o ničem. Nicméně pro jistotu se odvážíla posledně.

„Vy jste již zůstal po večeři doma?“ ptala se.

„Ah, už rozumím!“ zvolal Švehla. „Vy jste mne viděla! A jak to.“

„Vás?“ Užas slečny Zdeňky byl v ten okamžik opravdový. Než vzpomatovala se ihned a dodala:

„Ano, vás. Divím se — vlastně —“

„Bylo mi v pokoji nějak dusno. A venku takový vzduch.“

„Ano, ano.“

„Ale nedošel jsem ani do obory.“

„Snad jste měl strach.“

„Ó, prosím!“ protestoval vesele archivář. „Ale bylo tolik —“

„Bláta a mokro. Haha, také romantika?“ a uklo-nivši se mu, chvátala napříč lipovou alejí, zahradou k tarasu. Bylo jí veselo. Šla s nejistotou, připravena

archiváře poprosit, aby nic neříkal, viděl-li ji a zatím on sám byl na noční procházce!

V radosti své hopkovala přes dva schody najednou, ale na posledním, nahore na tarasu, rázem se zastavila. Semenec! Vstoupil z nenadání. Ani ho neviděla, jak stál za velikou pískovcovou vásou.

„Dnes jste se tak nelekla, slečno, ani nevykřikla, jako včera.“

Aha!

Už to ví! A jak zkrátka to bylo —

„Proč bych křičela, proč bych se vás lekala?“ ptala se Zdeňka, tváříc se překvapena, divící se.

„A proč pak jste se včera večer tak lekla, když jste se vracela z procházky?“

Zapíratí nebylo možná.

„Ah, tak vy jste to na mne vystoupil! To bylo hezké od vás. A co jste, smím-li se optat, tu dělal?“

„Jen tak. Vábilo mne to ven jako pana Švehlu a vás!“

„Jak to?! Nerozumím,“ řekla nahlas, dodávajíc sobě vážného vzezření. Ale v duchu pomyslila: „Švehlu také viděl!“

„Já také ne, slečno Zdeňko,“ Semenec děl tónem, jenž nabýval nádechu elegického. „Jen to jsem viděl, že pan Švehla nejprve šel do aleje a do parku a za chvíli vy.“

Zamlčel se a to bylo jeho neštěstí. Tím sestavením vyjádřil sice své podezření, kteréž však zároveň popudilo správcovu švagrovou.

Nach zaplanul po jejím líci a ve tmavých očích jejích prudko zasvitlo.

„Co tím chcete říci? Proč mlčíte?“

A opravdu mlčel.

„Snad si nemyslíte?!“ zvolala slečna Romantika nějak podrážděná.

„Ale ne, ne slečno, již ne!“ vpadl jí Semenec chlácholivě do řeči.

„Již ne!“ opakovala, „a prve ano! To je hezké. Bůh ví, co jste ještě více viděl! Cím jsem si tohoto podezření zasloužila?“

Semenec za těchto slov sklopil oči; ale hned je pozvedl, hned kvapně vykročil za Zdeňkou, jak se rychle obrátila a pryč, do dveří kvapila. Volal ji. Marně.

Stanul sklíčen. Tu to má! Chtěl se domluvit, chtěl nabýti světla do mraku, který ho od včerejška tížil. A má z toho! Nešťastný archivář, nešťastná jeho povídka! Ale světélko přece měl, a to v jejím hněvu a jak nepřímo se ohradila. To by nemohla učiniti, kdyby se byla tajně s tím učencem sešla. Hněvá se však a bude se hněvati!

VII.

Ubíraje se k pavilonu Švehla uvažoval, proč přítelova švagrová tak na něm vyzvídala. Když ho viděla jíti tak pozdě na procházku do obory, proč přímo a zrovna se neptala kam to šel a kde byl? Ci by snad něco tušila, že šel k vůli Haně, aby aspoň její stín snad

zhlédl v ozářeném okně myslivny? Není možná. Či by snad Hana, zvěděvši od ní o pozdní jeho procházce, pomohla jí domněnku svou vysvětlit?

Ale toto pomyšlení zamítl hned, jakožto pošetilé a pro Hanu urážlivé. Venkoncem to není jistě nic jiného, nežli že romantická mysl slečny Zdeňky po jeho povídce z archivu bůh ví co v tom viděla.

U pavilonu bezděky stanul a hleděl nahoru na schody, kdež ráno u toho sloupu zhlédl ji se starým strýcem. Jak jí to slušelo! Myslil na ni dále ještě když už byl nahoře v pavilonu, když už seděl na židli u menšího stůlku, stojícího na konci za sloupy, mezi nimiž chmelovým proudilo jasné světlo. Kromě toho stůlku byly tu ještě dva, větší uprostřed a menší na druhém konci také za sloupy. Mimo ně a několik židlí tvrdých a starých neměl pavilon žádného nábytku. Stěny celkem bledě modrou barvou natřené byly malovanou architektonikou rozděleny v pole, při jejichž spodcích bělaly se malované tabulky rázu starořímského. Na deskách těch zardívaly se nápisy, někdy pozlacené, nyní velice zašlé.

Mladý archivář seděl chvíli v myšlenky pohroužen, nedbaje knihy z archivu přinesené. Byla prostě vázaná o hřbetu z hnědé kůže, majíc na barevné, ale vybledlé a odřené desce přilepený bílý papír divně vystřižovaný pro titul, jak bývalo v kancelářích obyčejem. Švabachem tam bylo napsáno:

„Pamětní kniha událostí, jakož i ...“

Ostatek byl vybledlý a nečitelný. Kniha tato, psaná jazykem českým, pocházela od nějakého vrchnostenského úředníka, jenž zajisté ještě cop nosíval. Ale-
spoň v mládí.

Konečně archivářova mysl opustila polesných Haničku a obrátila se ke švabachovým klikatinám prostých, kancelářských memoirů.

Podle založeného znamení počal archivář čísti :

„Léta Páně 1801ho.

Tento první rok devatenáctého století byl šťastný a dávno vinšovaný, v němž pokoj mezi císařem pánem a Francouzskou republikou zavřen jest od k tomu splnomocněných pánů jednatelů, s císařské strany J. E. P. pana hraběte z Kobenců a od Pana Francouzského měšťana Jozefa Bonaparta dne 9. února v městě —“

Švehla dále již nečetl, nýbrž letmo přehlížel foliovou stranu, obsahující toliko zprávy obecně známé. Ale když obrátil, v půl straně se zastavil a bezděky se nachýliv, četl pilně a velmi pozorně. —

Po obědě, při kterémž paní správcová si povšimla zamlklosti Semencovy a jeho elegicko-prosebných pohledů i toho, že si jich a Semence vůbec Zdeňka nevšímá, odešel pan „archivář“ záhy do archivu. Začal pracovati, nějakou dobu i vydržel, ale pak vzav zase pod paždí onu knihu, s kterou již dopoledne v pavilonu seděl, zamířil do chladu starých stromů. Pozoruhodné při tom bylo, že prve než se tam odebral, podíval se ven na chodbu a na síň ; když tam ni-

koho nespátřil, vyšel, nějak však kvapně, jakoby hleděl, aby nikoho nepotkal.

Zasedl opět do pavilonu a četl v staré knize a po-
znamenal si tužkou na papír, co pro něho bylo za-
jímavé. Tak pracoval dlouho; ale přes tu chvíli vy-
hlédl z pavilonu ven, jakoby někoho čekal nebo vy-
hlížel. Ano dvakráte i vstav, vyšel až na schody. Ni-
kdo nepřicházel. Kolem vládlo hluboké ticho; ani
lístek se nehnul a harfa Aiolova nezavzněla ani nej-
slabším strun zachvěním.

Bylo již pozdě odpoledne, když nechav knihu na
stolku, vyšel z pavilonu míře do nejdivočejší partie
v tu stranu mezi staré duby u osamělého pomníku. Byl
jako lovec, jenž hledá nové stanoviště. Zde vedlo se mu
poněkud lépe, byť nenašel úplně, co hledal. Zastal tam
na osamělé stezce starého setníka, který měl už z pro-
cházký domů namířeno. Švehla nabídl se mu za prů-
vodce. Za řeči se dověděl, že tu Hanička také byla, ale
že setkavši se se slečnou Zdeňkou, odešla s ní do zámku.

Teď Zdeňka bude její nerozlučnou společnicí! Po-
myšlení to archiváře zrovna netěšilo. Když u brány
vedoucí do obory a k myslivně se rozloučil se starým
setníkem, vracel se nápadně rychle.

Staviv se rychle v pavilonu, vzal si tam starou kni-
hu a bral se pak rychlým krokem alejí na přísč a za-
hradou. Zvolil si schválně odlehlejší chodník. ^{ten,}
jenž vedl ku zarostlé besídce. V ní slečna Zdeňka ráda
sedávala. Snad je tam zas a s ní. Ale nebyla, nebyly tam.
To jsou ve Zdeňčině pokojíku nebo kde.

Nad nezdarem svého hledání rozmrzelý, kráčel s ní do archivu, aby tam uložil starou knihu. Již u samých dveří měl překvapení. Byly pootevřeny. A on je zavřel, když odcházel. Jak jimi nahlédl, zajiskřily se mu oči. Tam stála ta, k vůli níž nyní počínal se stěhovati z archivu do pavilonu, kterouž všude, po všech cestičkách až do té chvíle hledal.

Hana volně rukama se opírajíc o stolec, na němž ležely staré knihy, hleděla před se, na protější stěnu, jakoby tam pilně pozorovala značně sešlou, prastarou malbu freskovou: pannu nesoucí těžký sloup, oděnou antickým úborem, jak jej renaissance malovala.

Hana, v plném, zlatém světle zapadajícího slunce, nepozorovala již alegorii síly, nýbrž zamyslivši se nad ní, uvažovala. Byla tak zabrána do myšlenek, že ani hned nepovšimla si archiváře, jenž tiše vkročiv, stanul u dveří. Snad ucítila jeho pohled. Obrátila se a přes její přibledlé líce přelétl lehounký ruměnec.

„Vešla jsem bez vašeho svolení do vaší říše,“ pravila usmívajíc se poněkud rozpačitě. „Nejsem však vinna. Slyšela jsem před chvílí vaši povídku odtud čerpanou.“

„Slečna Zdeňka vám ji vypravovala?“

„Ano, v parku. A tak vzniklo mi přání, abych se podívala na tu místnost.“

„Kdež na vás tolik vzpomínám,“ kmitlo se archiváři hlavou, ale neřekl toho.

„Zdeňka byla hned ochotna, vypůjčila sobě v kanceláři klíč,“ pokračovala Hana. „Marně jsem namí-

tala, že o tom nic nevíte. Pravila, že si vás udobří sama. Teď odběhla.“

„Vítám vás ve své zapůjčené mně říši,“ vpadl jí archivář do řeči. „Udělím vám všechna privilegia, jakýchkoliv sobě budete přát, a to za milé překvapení, kteréž jste mně způsobila.“

„Věru nebyla bych se nadála v Praze, že se sejdeme na Radinově, a nad to tu v archivu. Nic jste mi neřekl, že sem pojedete.“

„Dověděl jsem se pozdě, když už jsem odjel z Prahy, že můj spolužák a přítel je tu správcem. I napadlo mi, ten že by mně mohl býti prospěšným při dobývání pokladu.“

„Je pro vás hojný a veliký,“ a zraky dívčiny přelétly svazky listin a staré knihy.

„Ano, tu v archivu je poklad,“ Švehla opakoval významně.

„A nemáte aspoň takového nebezpečení, jako čaroděj v té vaší povídce.“

„O život arcí neběží, ale —“

Hana pohledla naň překvapeně.

„Rád bych, aby se to tak skončilo, jako v té mé povídce. Rád bych si odnesl odtud poklad, pro nějž jsem schválně přijel, a ne pro ty zaprášené listy zde.“

Hlas archivářův nabyl tónu vroucnosti.

„Slečno, doufám, že mi rozumíte. Čekal jsem tu, zavřen mezi těmito starými pamětníky, na vás, čekal jsem toužebně, až —“

V tom umlkl; Hana naslouchajíc se zrakem sklopeným náhle pozvedla hlavu. Ozvalť se přede dveřmi Zdeňčin hlas a již tu byla, vběhnuvši sem jako střela.

„Tu je, tu ji nesu!“ volala ještě mezi dveřmi. Umlkla překvapením, držíc v ruce starou knihu s modrou ořízkou, v oranžových deskách, onu, ze které vznikla ta staročeská večere. Odskočila pro ni k sestře, správcové, a vrátila se pro „pana archiváře“ příliš brzo a také náhle a z nenadání, ač on i Hana dobře věděli, že mešká nedaleko.

Švehla se neubráníl na okamžik jakémusi zmatku.

„Zde asi, slečno, zde, co stojíte,“ zamlouval, „byl ten poklad.“ Zamlčel se, ale v tom se ho Zdeňka, překvapeně s Hany na něj hledíc, vesele otázala:

„A tam, co vy stojíte, pane archiváři?“ A nečekajíc odpovědi, sama dořekla: „Tam snad byl ten čaroděj. Jen aby vám poklad neujel jako jemu.“

„A vás aby, slečno, ten jistý rytíř neunesl!“ bránil se žertem archivář.

„Oh, pane archiváři, jsme tu dvě, Hanička a já.“

„Však by se druhý rytíř také našel.“

„Jen jestliže bys, Zdeňko, se nebála noci v parku,“ škádlivě se Hana ozvala, „a kdyby tak ještě byla bouřka a přšelo, a—“

„Ssst — Haničko!“ hrozivě i prosebně Zdeňka zvolala. „Však by mne můj rytíř chránil. O panu archiváři bych byla přesvědčena. Ten se nebojí,“ dodala šelmovsky. „V noci, za tmy, po bouřce, v blátě vydá se do obory na procházku jako za májového rána.“

„Tmavá noc po bouři je vám půvabná?“ tázala se Hana.

„Ah, slečna Zdeňka učiní ze mne nějakého romantického rozervance. Bylo to jen jednou.“

„Toho večera, kdy jste přijeli, víš-li Hano,“ vpadla mu Zdeňka do řeči. Však náhle, jakoby to byla mluvila beze všeho úmyslu a ničeho si nevšimla, kvapně řeč obrátila :

„Ale prosím, pane archiváři, teď mi právě připadlo. Prve jsme s Haničkou mluvili o těch nápisech v pavilonu, zvláště o dvou.“

„Jeden je anglický a ten druhý řecký,“ dodala Hana.

„Ano, ten, při kterém švagr vždycky s hrůzou si připomíná, jak jeho učenost slábné, že již nezná velkých písmen řecké abecedy. Onehdy jste mi je pověděl, ale já jich už slovně neumím. A nás vždycky napínaly, zvláště proto, že jsou připsány a ne malovány jako ty ostatní plné sentencí. Ale nikdo nám je tu na Radinově neuměl vysvětlit.“

„Ten prvý,“ odpovídal archivář, nikterak se na Zdeňku nehněvaje, že prozradila jeho noční procházku a udala i den, kterého ji vykonal, „ten prvý zní v překladu :

*Jak sladce na tom pahorečku dřímá
měsíce zář! Pojď, zde si zasednem,
a necht' se budba v sluch nám vlnuje;
vždy noc a jemný klid se sbodují
se sladkým souzvukem —*

Ten, jenž si na tyto verše Shakespearovy v pavilonu vzpomněl, byl jistě muž jemného citu a poeta. Jsem přesvědčen, že tam v pavilonu nejednou za noci meškal a hleděl do starého parku v záři plného měsíce a naslouchal hudbě.“

„A sám?“ tázala se Zdeňka.

„Jestliže s nějakou Jesikou, slečno, pak mu nocturno znělo tím líbezněji, a noc byla mu tím krásnější.“

Hanička naslouchala tomu hovoru mlčky a vážně. Neusmála se ani, když její přítelkyně se tak čtveračivě otázala; ba na přibledlém líci jejím zjevil se stín smutné dumy.

„A ten řecký nápis, pane archiváři?“ ptala se Zdeňka.

„Je z Homera, slečno. ‚Theios moi elthen oneiros ambrosiën dia nykta.‘ Božský mně přišel sen za nebeské noci. Záhadným se alespoň mně stává tím, že v citátu tom, patrně zúmyslna je z původního verše vynecháno slovo ‚ve spánku‘.“

„Tedy božský ten sen za nebeské noci neměl ve spánku,“ opakovala Zdeňka, „nýbrž ve bdění. Ah, toť věru tajemné! Kdo to psal, kdy a jaký to byl ten božský sen? Ach, povězte, pane archiváři! Nic nevíte? Takové věci nejsou v archivu? Haničko, pan archivář se tajemně usmívá, jistě něco ví, pomoz mně prosit, ať nám poví.“

„Rád bych, slečno. Ale co tím veršem chtěl ten neznámý říci, to je dávný sen. V čarokruhu poesie přestává všechno badání. Oba nápisy jsou psány asi jed-

nou rukou a doplňují se snad. Mne samého to zajímalo. Náhodou —“

Zdeňka zajásala a zatleskala rukama. I Hana plná napjetí obrátila své tmavé oči na mladého učenice.

„Neradujte se napřed, slečno. Náhodou přišel jsem ne na vysvětlení, ale na stopu domněnky.“

„I ta nám bude milá,“ pravila Hanička.

„Vezmete-li za vděk, milerád povím, čeho se domýšlím. Docela bez opory však nejsem,“ dodal a sáhl po staré knize, obsahující prosté memoiry vrchnostenského úředníka, jež onedhy v pavilonu tak pozorně četl.

Slečny usedly na vyzvání archivářovo na židle, on pak nemaje třetí, upravil sobě sedadlo ptoti nim z několika starých foliantů. Hana usedla ne bez váhání, ohlížejíc se na čas. Zdeňce se však to velice líbilo i místo, i okolnosti, za kterých měla uslyšeti, jak pravila, novou povídku z archivu v archivu.

„Bude však krátká,“ podotkl mladý archivář, „a také ne tak strašidelná. Doufám, že se vám jí, slečno Zdeňko, zavděčím alespoň tím, poněvadž jedná o tam těch,“ a ukázal rukou nad sebe, směrem, kde byl sál s podobiznami.

„Snad ne o tom mladém hulánském důstojníkovi a té krásné šlechticně mladé!“

„Zrovna o těch, a také o té staré dámě, která vedle nich visí.“

„Víš, Haničko, o těch, co se nám tak vždycky líbili. Tak už posloucháme.“

„Koncem minulého věku,“ začal mladý archivář, „a počátkem tohoto vládl Radinovským zbožím baronka z Rudova. Byla vdova a letná. Děti neměla. Dědicem jejího všeho jmění byl už napřed ustanoven její sestřenec, mladý baron, také z Rudova. Sloužil v armádě a účastnil se bojů, mladičkový ještě, jež tenkrát vedeny s francouzskou republikou v Italii.

Asi dvě léta po Lunevillském míru přijel na delší dovolenou ke své tetičce sem na Radinov. Ani netušil, že tu najde nevěstu. Stará baronka mu ji chystala, Byla to její daleká příbuzná, dcera zchudlého hraběte, sirotek.“

„To byla ta krásná tam na obraze?“

„Ano, slečno. Stalo se, čeho sobě stará baronka tak toužebně přála. Mladí lidé zamilovali se navzájem a byli šťastni. Tenkrát bylo na Radinově velmi živo. Hlučné společnosti se často scházely, mnohé zábavy se odbývaly, a často také v parku. Můj pramen se o nich nejednou zmiňuje. Než nám dostačí, že žili tu nejšťastnější lidé. Mladý baron byl muž velice vzdělaný a myslí vřemavé a poetické, jak určitě soudím z jeho bibliotéky, která tu po něm všecka zůstala.“

„Z těch dob, myslíte, že pocházejí ony verše v pavilonu?“ ptala se Hana, pozorně naslouchající.

„Myslím, slečno. Od té doby tu nikdy vrchnost nesídlila, z úředníků to sotva kdo napsal, zvláště za starších dob, a vybledlé písmo ukazuje na dobu před mnohými lety,“ vysvětloval archivář.

„Ach,“ povzdechla hlasitě Zdeňka. „Představím-li si toho krásného šlechtice a tu krásnou komtesu, jak kráčeji parkem k pavilonu —“

„A jak tam usedli za tiché, měsíčné noci,“ doplnil archivář usmívaje se. „Není-li má domněnka pravdě podobná, že mladý, roztoužený, přeblažený ten šlechtic ve vlastním rozechvění napsal tam ty verše, jež tlumočily city jeho opojené duše?“

„Ale když to smutně skončí, já už vím,“ odvětila Zdeňka jako rozmazlené děcko

„Za to bude to snad zajímavější. Neštěstí je vždycky zajímavější nežli štěstí. Ostatně se konce domýšlíte.“

„Byla vojna.“

„Ano. Mír v Lunevillu smluvený dlouho netrval. Konsul francouzské republiky se stal císařem a ohrožoval Evropu. Také císař František mu vypověděl válku. Mladý baron z Rudova musil k pluku. Té doby byl už s komtesou zasnouben. Nežli odjel do války, sezvala baronka velkou společnost a naposled odbývána veliká slavnost na jejich počest. Byloť zrovna náhodou v předvečer narozením mladého barona. Tenkrát byly v módě živé obrazy. Také o té slavnosti je pořádali a sice v parku v pavilonu; ten se k tomu dobře hodil. Za té letní noci zářil park světly a hlaholil hudbou. Byla to slavnost při všem hluku a při veškeré nádheře asi málo veselá.“

„Chudinka, komtesa,“ povzdechla Zdeňka nahlas.

„Ubozí oba,“ dodala tišším hlasem Hana.

„Když byla společnost nejvíce zabavena, stalo se, že mladý baron osaměl se svou tetou. Pohnuta hleděla na kvetoucího, krásného muže, pak chopivši ho za ruku, pravila třesoucím se hlasem:

„Kdyby tak Bůh dopustil – a tys padl – jak mi – o tom podáš zprávu, jak se mi zjevíš?“

Hladě starou paní a konejše ji, vesele odvětil důstojník:

„Padnu-li, drahá tetičko, tak se ti zjevím jako vlaštovička.“

Brzo poté, záhy po půlnoci, oznámeno, že kočár je připraven. Mladý baron se rozloučil a jel. Jak mu opravdu bylo a jak jeho nevěstě, o tom mé kancelářské memoiry mlčí, ale snadno si domyslíte.“

Archivář na okamžik ustal.

Zlatá záře zapadajícího slunce již zmizela, a jenom poslední svit denní chvěl se starodávnou komnatou. Obraz Opatrnosti na stěně počínal již temněti a ve příhradách na té stěně hlubší již stín halil svazky listin a knihy jakoby temnou rouškou. Mladé posluchačky zajaté vypravováním si toho nevšimly. A mladý učenec také ne. Ten jen viděl, jak to Haně s tou archivální stafáží sluší. Zdeňka mu však dlouho pozorovati nedala. Jí připomenut vypravoval dále:

„Mladý důstojník přirazil šťastně k armádě arciknížete Karla. Tu na Radinově čekali toužebně zprávy z bojiště a především zprávy od něho samého. List konečně došel, byl však ještě cestou do Itálie psán. Odtud však nepřicházely po té žádné zprávy. Obě dámy

byly nešťastny. Stará baronka těšila ještě komtesu, jak mohla, přestala však. Jednoho rána přistoupila k otevřenému oknu; v tom sletěla vlaštovka a sedla na okno.“

„Náhoda,“ mínila Zdeňka, ač ne zcela rozhodně.

„Baronka se arci na smrt ulekla, ale pak se také tím těšila, že to je věc náhodná. Než pokoje přece neměla, a to tím spíše, poněvadž na zámku nikdy vlaštovky nehnízdlily a ani v tu stranu, kde bydlila, nikdy se neukázaly. Sahaltě tenkrát park v tu stranu až k samému zámku a barončina okna hleděla zrovna do houštin a na staré stromy. Vlaštovka tedy na fímse jejího okna byl zjev opravdu neobyčejný. Nicméně mlčela a žádnému nic neříkala.

Druhého však rána vlaštovka byla tu zas a zrovna v tu dobu. Jak baronka ptáče zahlédla, uletělo, a po celý den jako včera nebylo po vlaštovce nebo po vlaštovkách ani památky. Baronku pojalo hrozné tušení, a s úzkostí očekávala třetí jitro. A vlaštovka přiletěla zas.

Tu již stará baronka vykřikla a jak zvolala: „Duše drahá!“ ptáček smutně zatíkal a zmizel. Všecka ještě ohromená, plačíc seděla v křesle, v tom komtesa přišla a vypravovala o podivném snu, který se jí po tři noci zdál: o vlaštovičce, která na úsvitě, kdy se nad parkem červenala ranní zoře, přiletěla a po prvé na fímse otevřeného okna sedla, ve druhém snu až ku hlavám jejího lože přiletěla, dnes až k ní samé, a tak podivně, smutně zakvílela.

Staré baronce to vypravování útěchy nepřidalo; nicméně se tolik pamatovala, že i v tento okamžik všecko komtese smlčela.“

„A jak vlaštovka?“ ptala se Hana.

„Vícekrát se neukázala a mladé šlechtice také již ve snách se nezjevila. Za to pak došly noviny a v seznamu padlých dočetly se i jména mladého barona z Rudova. Padl v první srážce.“

„A kdy?“ ptala se Zdeňka.

„Zrovna v tu dobu, kdy tu na Radinově ona vlaštovička po prvé se zjevila, staré baronce živá a skutečná, mladé komtese ve snách. A nejdivnější je, dokládá můj pramen, že komtesa nic o tom nevěděla, co její ženich tetě své řekl, v jaké podobě se jí zjeví.“

„Co se s ní stalo?“

„Zůstala svému ženichu věrná. Nevdala se. Dokud žila stará baronka, zůstala u ní.“

„Ten pomník tam pod duby,“ dodala Hana, „je z té doby.“

„Ano. To bývalo prý jeho zamilované místo.“
Slečna Zdeňka zhluboka povzdechla:

„Co všechno ten starý park pamatuje!“

Ale v tom už Hana jaksi polekaně vstala.

„Zapomněli jsme na čas. Nastává šero, musím domů, strýček už jistě čeká. Však mu dnes něco pěkného přinesu, vaši novou povídku z archivu.“

„Za kterou vám pěkně děkujeme,“ dodala Zdeňka.

„Pro ni však jsme zapomněli, Haničko, na pramateř kuchářské knihy naší Dobromily Rettigové.“

To již mluvila venku na chodbě. V ten okamžik tam vrazili dva chlapci, kteří přímo k Haně se hnali, oznamující, že má jít domů, že maminka na ni čeká.

Haně přelétl tvář lehký stín nevole. Však jen se kmitl a již zmizel. Rozloučivši se s přítelkyní a poděkovavši mladému archiváři, kvapně odešla za svými nevlastními bratry, kteří, ač je napřed posílala, ode dveří se nehnuli. Švehla měl radost pokaženu. Těšil se, že Hanu doprovodí domů. Aby se jí za těchto okolností nabídl, vycítil, že by nebylo dobře.

„Aj, aj, paní polesná Hany ani dočekať se nemůže!“ pravila Zdeňka zvláštním tónem, jemuž by byl Švehla sotva porozuměl, kdyby nebyl věděl od správce, jak polesná opravdu macešsky s nevlastní svou dcerou nakládá. Myslil na to dlouho ještě, když už byl ve svém pokoji, jaké to jsou trapné poměry pro dívku tak ušlechtilou.

„Však tomu ujde, však v těch poměrech nezůstane!“ pomyslně sobě, „nenechám ji, nenechám, jen bude-h ona chtít.“

Škoda, že ten diblík dnes na ně s tou starou kuchařskou knihou tak náhle přitřhl! Mohl to již nyní, v tu chvíli vědět, jak Hanička smýšlí. To jest, archivář chtěl vlastně jen dotvrzení toho, že se nemýlí, neboť se mu zdálo, a těšil se tou nadějí, že Hana ho nezamítne.

V tu chvíli myslně na Švehlu a na Haničku „ten diblík“ a po růžové a zářivé stopě v ruměnci a pohledech hledal jejich lásku, vlastně jen tušil a hádal.

Zdeňka si prve dobře všimla jakýchsi těch rozpaků, ve kterých je zastala, když přiběhla s tou staročeskou knihou. A pak měla dosti pokdy, naslouchajíc povídky o mladém šlechtici, jeho nevěstě a vlaštovičkách, aby si všimla vypravujícího archiváře, jeho pohledů, jak často a kterak utkvěly na Haničce. A znali se již z Prahy, a pak —

Když to jí připadlo, vyskočila se židle.

Ta noční jeho procházka! A zrovna oho večera, kdy Hana se strýcem přijela! Ah! A druhého dne ráno hned byl v parku, kdy jindy již seděl v tu chvíli v archivu, a odpoledne zase tam pracoval!

Suma všech těch úvah a kombinací bylo silné podezření, do kterého u slečny Zdeňky upadl „pan archivář“.

IX.

Slečna Zdeňka počínala se starati o jiné, ač mohla sama o svých záležitostech dost uvažovati. Než málo se o ně trudila; bylať jista, že zvítězí, a že to inračno přejde. Za to si ho bedlivěji všimla její sestra, správcová, pozorujíc je nejprve v pohledech páně adjunktových.

Viděla, že Zdeňka se Semencem nemluví, že schválně si ho nevšímá, že Semenec, s počátku malomyslný, počal také pomýšleti na odpor a vzdorovat, až pak brzo opět se obměkčil a pohledy mírnými, ano prosebnými, a všelikerou ochotou, kterouž jen mohl při

stole Zdeňce prokázati, na jevo dával, jak by byl ochoten smluviti mír.

Než slečnina hlavička nechtěla povoliti, nechtěla hněvné mračno s čela svého a ze zraků zaplašit, až už jí správcová domlouvala, připomínajíc jí zkušeně, aby si dlouho nehrála, že Semenec sice je dobrák, ale že by si ho takovým jednáním nadobro mohla odvrátit, aby nezapomněla, že tak hodného muže, který ji nade všechno má rád, by sotva dostala, a že již Semenec dostane brzo samostatné místo, jak ji kmoťfíček včera z bezpečného pramene oznámil, třeba že to bylo tajemstvím.

Tu již Zdeňka nedala sestře ani domluviti.

Takové prospěchářské důvody nejen že nic u ní neplatily, ale byly jí proti mysli a měla je za urážlivé. Ozvala se, ona že se nebude vdávati za úřad, ale za muže, ostatně že ona, sestra, soudí příliš ukvapeně, nemajíc o Semencovi a jeho lásce, kterou tak vynáší, žádné jistoty, poněvadž —

Zarazila se a nedořekla, poněvadž ona sama, Zdeňka, o ní nic neví, poněvadž si Semenec nevykonal u ní dosud pro něj přetěžkou zpověď srdce, kterou si představovala po svém způsobu s příslušnou k tomu stafáží a hodně poetickou, a ke které ho tímto svým hněvem přivést chtěla jako kajícího hříšníka.

Paní správcová mluvila o této věci také se svým mužem. Než ten se tomu jen zasmál. Konaltě tou dobou podobná pozorování milostná, ale jinde. Utěšiv ženu, aby toho hněvu Zdeňčina se nelekala, byl by se

o svém pozorování málem zmínil. Než zatajil přece i před svou ženou, čeho nyní si všlmal, totiž, že přítel jeho „archivář“ už tak pilně v archivu nesedá, že každého dopoledne se prochází v parku se starým setníkem Kozákem, že každého odpoledne odejde zase do parku, že sice bře pokaždé s sebou nějakou knihu nebo listinu, ale že málo kdy tam pracuje. Přesvědčil se o tom nepozorován, když zastal přítele učence v pavilonu od knihy odvráceného a tak zamyšleného, že ani nezaslechl správcových kroků.

Jednou ho ani v pavilonu nestihl. Kniha z archivu ležela na stolku, ale pan archivář ten tam. Chodil tu chvíli na konci parku pod duby, poblíže cestičky vedoucí od myslivny k zámku. Druhého dne stará, rukopisná kniha ležela opět na stolku v pavilonu opuštěna. Ale pan archivář už nechodil pod duby a nečekal, až by snad Hana se brala do zámku, aby s ní mohl o samotě promluvit, oč dosud se přičiňoval nadarmo, nýbrž mířil tentokráte přímo do myslivny, stojící zrovna za zdí parkovou na pokraji obory.

Svešla za svého pobytu na Radinově se s polesnými seznámil, ale byl u nich všeho všudy jednou za té doby, nežli Hanička přijela. Nyní tam se srdcem tlukoucím překračoval práh příjemného stavení ve švýcarském slohu, v průčelí hojně zarostlého psím vínem. Těšil se, poněvadž věděl, že polesných nejsou doma. Zaslechl už před tím od setníka, že paní polesná se chystá s Hanou a se svými nejstaršími na svatbu svého bratra, ale dnes ráno zvěděl od hajného,

že pan hejtman nepřišel asi na obvyklou procházku proto, že je všechno z domu, protože i polesný jel na svatbu, a že jen Hana zůstala doma s nejmenšími a se strýcem. Svehla se divil. Co se asi stalo, že Hana zůstala pojednou doma? Rozvažoval, měl-li by za těch okolností jíti; neodolal však.

Vcházeje do myslivny, povšimnul si, že nejmenší děti polesných si hrají opodál na paloučku. Byl tomu rád. Na síni nepotkal nikoho, a dveře do pokoje byly otevřeny. Zaklepal, však nikdo se neozval. Jak vstoupil, ihned stanul opodál prahu, zraky své obraceje na levo, kde u nevelké plotýnky při tmavozelených kamnech stála Hana, lehce o zeď opřená. Vařila kávu, jak o tom svědčil planoucí oheň v nístěji a nádoby na plotně. Tak jak byla v letním domácím obleku, lehounce zardělá, zamyšlená v tom koutku útulné světnice, jejímiž okny samá zeleň hleděla, vypadal? velmi zajímavě, a slušelo jí to znamenitě. „Archivář“ stál tiše, oči jeho nemohly se jí spustit.

V tom její zrak postřehl jeho stín; trhla sebou a temnější ruměnec zarděl se jí lícem.

„Myslil jsem, že užíváte svatebního veselí,“ zalhal si.

„A zatím kuchařím.“ Vysvětlila mu, že v kuchyni poklízejí, a tak že si vzala strýčkovu svačinu sama na starost.

„Já si ráda zahospodařím,“ doložila. „Právě jsem tak na to myslila, jak bych měla svou domácnost —“ Zamlčela se.

„A nebudu vám překážet?“

„Vy patříte k ní,“ odvětila vesele.

„A patřil jsem k ní, i když jste na ni myslila?“ ptal se archivář, blíže přistupuje. Jako mihnutím utkvěl na něm její jasný pohled.

„Ano. Myslila jsem si, jak taková tichá domácnost je krásná, jaké v ní štěstí, větší než může podati hluk světa.“

„A na mne jste si vzpomněla?“ ptal se znova, blažen radostnou předtuchou a okouzlen její nelíčenou upřímností a veselostí, jaké u ní ještě nikdy neviděl.

„Vzpomněla. Seděl jste se strýčkem v té mé domácnosti.“

„A kdo ještě?“

„Ah, jste příliš zvědav. Zatím ostatních nemusíte znát a spokojte se s naší společností, strýčkovou a mou.“

„A ta je mi nejmilejší, jiné bych si ani nepřál.“

„Vypravoval jste nám pěknou povídku, byla zase z archivu. Strýček poslouchal, jako byste z knihy četl.“

„A vy?“

„Já také poslouchala. A pak jsem vám zazpívala.“

„Mně jste zazpívala?! Slyšel jsem, že nerada zpíváte, to jest na venkově v domácnostech a na venkovských koncertech.“

„I ve velkém městě, i na divadle,“ Hana vpadla mu do řeči, a stín kmitl se jejím čelem. „Ale, prosím vás, nemluvme o tom. Nemluvme o tom dnes v mé tiché domácnosti,“ opakovala, snažíc se vesele

zakončiti žádost svou chvatně a vzrušeně pronesou. „Dnes jsem tu paní a hospodyní; mám živý sen. A teď,“ pokračovala vesele, „smetana se ještě nevaří, chcete-li, zazpívám vám, jak jsem si prve myslila. Co chcete, abych zpívala?“

„O zpívejte, zpívejte, cokoliv. Smím-li však žádati, třeba mou zamilovanou baladu o Thulském králi.“

Požádal, jak mu maně napadlo. Hana ve svém útulném koutečku dala se do zpěvu. Zpívala krásně, přirozeně a vroucně tak, že byl archivář dojat.

Než úzkost jakási a tesknost se ho zmocnily. Snad že ho na ten okamžik opustila naděje, kterou se těšil, a která ho až do té chvíle tak povznášela a blažila, a zavládlo pomyšlení, že on má ten krásný zpěv přemoci prostým svým nabídnutím, že za líbezné ty zvuky, které povedou Hanu ke skvělému životu a leskuplé budoucnosti, nemůže jí nic nabídnouti nežli prostou, tichou domácnost.

Jako očarován naslouchal těm zvukům, hledě pln nadšení na zpěvačku patrně také dojatou. Jak dokončovala zpěv, bezděky vstal a ještě jak poslední zvuk dozníval tichou světnicí, přistoupil vzrušen k Haně, pojal ji za ruce a chtěl je zlábat.

Než ona vzpomínajíc se, rychle ustoupila, a v ten okamžik se ozvalo na síni, u dveří tleskání a hlasité: „Výborně! Výborne!“

A již tu byl starý Kozák.

„Takhle jsem tě již dávno neslyšel zpívat. Výborně! Ah, vítám vás, pane Švehlo! Toť je radost.

To se bude divadlo otrásati hromovým potleském Da capo !“

Srdečná radost zazářila ze starochovy tváře.

„Ah, smetana !“ vykřikla Hana, chytivši rychle nádobu, v níž smetana se bouřlivě vzedmula, hrnouc se k okraji. Byl už nejvyšší čas.

„Vidíte, jaká jsem špatná hospodyně. To již nebudete volati výborně !“ žertovala Hana, hrneček odstavujíc.

„To nic není, má milá ! Toť odjakživa, domácnost a umění nejde dohromady. Za tu píseň ti odpustíme všechno.“

Starý setník ani netušil, jak jeho slova se dotekla mladých lidí. Na Haně toho nebylo znáti. Za to archivář byl jako s nadšeného letu a zářivých výšin dolů sražen. Než musil se také přemoci i k vůli setníkovi i k vůli Haně, jejíž rozmilé jednání mrak jeho mysli rozptýlilo. Byla to pěkná chvílka, když s nimi zasedl za stůl ke svačině.

Hana byla roztomilou hospodyňkou ; Švehla jí byl velice povděčen, že obratně obrátila hovor, když strýc se nechtěl zpěvu jejího a opery spustiti. Nebyloť žádného divu, že rád rozmlouval o nastávajícím povolání své neteře. Byl to jeho nejmilejší sen, uviděti ji znamenitou, slavenou zpěvačkou, a byl přesvědčen, že se mu vyplní. Proto za chvíli opět se vrátil ke svému slavičku a jeho zpěvu

„Tolik jsi se bránila té svatbě,“ pravil vesele, „a přece jsi zpěvu neušla. To jest tak, pane Švehlo ! Ha-

nička se bála, že ji tam budou zpěvem sužovat, a tu arci se nedivím. Zpívati jen tak, aby se ukázala lidem, kteří jí ani za mák nerozumějí, to se jí přičí. Nu, ale ten jeden by tě byl jistě s nadšením poslouchal,“ žertoval starý setník.

„Ale, strýčku, prosím vás —“

„Nu co, jakých tajností,“ vpadl jí setník do řeči; „ví o tom beztoho celý Radinov, i tu pan Švehla.“

Ten žasna přiznal se, že nic neslyšel.

„Ah, to je divné. Ostatně to není dávno; ale uslyšel byste to jistě co nevidět, že náš Haně chystají ženicha. Doktora, bohatého vdovce. To paní švagrová, ta nejvíc, protože neví, jakou Hana má budoucnost. Chce ji vdavkami zkazit,“ dodal mračně.

Setník netušil, jak svými slovy bodá mladého archiváře.

„Že prý bude Hana najisto dobře opatřena a pak —“ Setník rozehřívaje se na švagrovou, nedopověděl a mávl rukou. „Už jsem měl nejednou o to potyčku. Nikdo mně nechce rozuměti, všichni jsou proti mně, jenom tu ten slaviček,“ a staroch přikloniv neteřinu hlavu k sobě, pohládl ji něžně, mluvě dále ke Švehlovi: „Vy byste byl také při nás, milý příteli, ne-liž pravda?“

Na tu otázku nebyl Švehla připraven. Přemáhal se, aby pohnutí své nedal na jevo.

„Když slečna Hana sama tak rozhodla, pak arci,“ pravil a pohled jeho setkal se s pohledem jejím. Rozjařenost a veselí v něm potuchly.

Byl zmaten. Prve ty okamžiky a té nynější změny a té noviny setníkovy! Jak si to vše vysvětliti? Kéz mohl by se jí zeptati přímo! Přání se mu vyplnilo. Setník chtěl si zakouřit a vzpomněl si, že si nechal dýmku nahoře ve svém pokojíčku, kdež psal list příteli Hlaváčkovi. Hana mu chtěla pro ni doběhnouti, on však nedopustil, že si musí tam také tabáku namíchat.

Odešel, a Švehla přece hned nepromluvil. I Hana mlčela. Byla vážná, smutná. Zachvěla se, když archivář vstav, k ní přistoupil. Pravil jí, že jistě mu porozuměla tam v archivu, ačkoli nemohl dopověděti, co jí chtěl říci.

„Rozuměla jste mně?“ pravil tišeji a vroucně.

Kývla hlavou, pak jakoby se rozhodla, dobojovavši, pohleděla mu do očí.

„Prosím vás,“ pravila, a hlas se jí třásl, „nemluvte o tom. Prosím vás, ušetřte mne!“ a chvějící se ta slova byla úzkostnou prosbou.

Mladý muž žasl.

„Ani promluvit bych nesměl?! Čekám na ten okamžik kolik dnů toužebně, dychtivě. Obcházím celá půldne cestu odtud, abych vás samotnu zastal a mohl vám říci, proč jsem přišel, abych uslyšel vaše rozhodnutí. Myslil jsem, těšil jsem se, že smím doufat — A právě dnes, jak jste mne přijala, právě dnes, prve.“

„Odpusťte mi!“ prosila. „Byla jsem nerozumné děvče. Jsem vinna, sama. Já se oddala blouznění. Promiňte mi, jestliže jsem vás — jestliže jsem svým jednáním — Nemyslete na mne.“

„Vy mne odpuzujete!“ Žal a nenadálé zklamání chvěly se v jeho hlase a zračily se v jeho tváři.

Hana vstala všecka vzrušena; její oči, prve tak veselé a zářící, zastřely se smutkem.

„Prosím vás,“ mluvila, „odpusťte mi! Je to hrozné pro mne. Vy mi nevěříte! Oh, hrozné! Bude líp, když—“

„Vy mne odpuzujete!“ zvolal archivář znova prudčeji.

„Nemohu jinak, není možná. Ale prosím vás—“

Nedomluvila; na síni se ozvaly setníkovy kroky.

Hana sklesla na židli, bledá, chvějíc se ještě a sbírajíc síly, aby strýc nic nezpozoroval. Dobře v ten okamžik, že jediné jeho oko nemohlo v jejich obličejích čísti. Bylo by jediným pohledem poznalo, že se tu něco stalo, tu že byl bojován boj, jenž obě strany hluboko ranil.

Dobře také, že starý setník nečekal na hovor mladých lidí, že jej opět sám zavedl. Hana byla pak ráda, že za chvílku přiběhli z paloučka její nejmladší bratři a že každý z nich něco jiného chtěl. Mohla tak alespoň na chvílku vyjít. Bylo jí toho třeba. A když už chlapci s krajíci zase odběhli, zůstala na síni a hleděla, stojíc nepohnutě, ven do zelené obory. Nic však neviděla a nepozorovala.

Když opět vešla do světnice, měl se Švehla k odchodu. Setník ho zdržoval, archivář však udal podstatnou příčinu spěchu: že má konati ještě všelijaké přípravy k odjezdu. Když to řekl, neohlédl se po

Haně, právě vstupující. Neviděl, jak sebou trhla, jak bezděky stanula překvapením, v úžasu.

Setník také žasl, a tím více, poněvadž archivář včera ještě ani slovem se nezminil. Švehla odvětil, že dnes dostal list, jenž ho má k rychlému odjezdu do domova. Setník velice a upřímně toho litoval a pravil, to že pana archiváře na kus do parku doprovodí, aby ho ještě užil. I šel se obléknout.

Slunce zatím zapadlo a poslední svit denní rozléval se světlicí. Světlem tím ozářena stála Hana skoro na témž místě, kde prve zpívala píseň o Thulském králi. Nyní mlčela. Archivář pokročiv k ní blíže, ptal se temným hlasem :

„Ještě o jedno vás prosím. Povězte mně : odmítla jste mě k vůli tomu doktorovi ?

Smutně se usmála a děla, ne bez výčitky :

„To jste si mohl pomyslit ? !“

Na schodech se ozvaly strýcovy kroky.

V tom se Hana náhle otázala archiváře :

„Odjedete opravdu ? A zejtra již ?“

„Ano. Když se má povídka tak skončila, musím. Co tu ? Přijel jsem si pro poklad. A odvážím si odbytí —“

V tom vešel starý setník na procházku přichystaný.

Hana stála nehnutě, jakoby krokům odcházejících naslouchala. Ještě však úplně nezanikly a již se rychle obrátila. Jako vysílená sklesla na židli a zastřevši tvář, dala se do pláče.

Správcovým způsobil Švehla nemalé překvapení omluviv se, že nepřijde k večeři, že mu není nějak volno. Při večeři mluvili o tom ustavičně. Správcovi bylo divno, že přítel nepřišel sám k němu, že si za dne nijak nestěžoval, ano že byl nápadně vesel. To také dotvrzovaly správcová i Zdeňka a souhlasily, v tom že něco je.

Zvláště Zdeňka netajila se svou zvědavostí. Až to Semence mrzelo, co že jí na tom archiváři tolik záleží. Zvědavost její vzrostla pak ještě, když správce odskočiv k příteli, navrátil se s tou novinou, že archivář nestůně, ale že přechází pokojem a jest nějak mrzut, rozčilen, vůbec nevalné nálady, přes to že ujišťuje, že nic mu není, že jenom nemá chuti k jídlu a že to do rána přejde.

Vysvětlení nebylo a Zdeňka musila vstáti od stolu s neukojenou zvědavostí. Ovšem jí na mysl připadlo její podezření, a tušila, že by snad Hana spíše jí mohla povědět, než kdo jiný. Ale mátlo ji, že byl archivář mrzut, snad nešťasten. Co by se bylo stalo, když se mají rádi?

Zabrána těmito záhadami nevšimla si valně prosebných pohledů Semencových a opětného pokusu jeho, aby ji přiměl k hovoru.

Nespokojen, nešťasten, odebral se adjunkt od večeře do svého pokoje; jakmile k oknu přistoupil, aby je zavřel, mihla se na tarasu postava jako stín. Poznal

ji ihned. Archivář. Šel volně, s hlavou pochýlenou, s tarasu dolů k lipové aleji.

Což aby se za ním podíval, aby pak mohl slečně Zdeňce snad podati žádanou zprávu a jí se tak snad zavděčit?

Brouk žárlivosti počal opět vrtati. Kdož pak ví, neví-li ona sama nejlépe, co se děje. Nebo kdyby ona jej, Semence, měla jen trochu ráda, nemohla by takto s ním jednat a tak dlouho na něho se hněvati. Půjde, přesvědčí se. Kdož by mu mohl míti za zlé, půjde-li se projít? Jeť tak krásně!

Vzav klobouk, vyšel na taras. Ohlednuv se opatrně, dal se s něho dolů k aleji a do parku.

Jenom tam zanikl a již se objevila na tarase slečna Romantika. Dnes bylo jinak. Netmělo se od mraků divě nad paloukem se ženoucích, nezela jí vstříc černá tma v aleji a pod rozložitými korunami starých stromů, aniž jimi táhl bouřlivý víchř, a neměla v mysli dojem Švehlovy první, strašidelné povídky z archivu.

Alej i park před ní v hebounkém šeru letního podvečera. Tmí se tam pod stromy, ale tak tajuplně a vábivě, a na jasném nebi, hle, jaká zář, zrovna tam za korunami věkovitých dubů! Měsíc vychází a za nedlouho se rozleje jeho svit ztichlým parkem.

Hana je se strýcem sama doma a proto také dnes odpoledne nepřišla k nim na zámek. To Zdeňka věděla. Nyní tam k ní doběhne, přesvědčí se, co se snad stalo, a zdrží-li se tam déle, však oni jí dají starého hajného, který je dnes u nich v myslivně, aby ji domů

doprovodil. Totovše uvažovala hrdinná slečna Romanika na tarasu. Těmito úvahami dodavši sobě myslí, spustila se dolů. Přeběhnuvši lehounce schody, zanikla záhy v šeru aleje na stezce, vedoucí dále do parku.

Tam už „archivář“ přecházel. Kde je, vlastně nevěděl. Nevšiml si, že chodí sem tam před pavilonem, dosud šerem podvečera zahaleným. Doma neměl žádného stání. Rána, která ho v myslivně zasáhla, byla příliš náhlá. Nenadál se jí. Přecházel s hlavou pochylenou, zadumán. Myslí na Hanu, na její řeč, a zase, jak ho dnes přivítala, a na všechna ta slova a na každé hnutí její, z nichž se domníval, že rovněž tak cítí jako on. Zase již byl u jejího zamítnutí, jež si nemohl nikterak srovnati se vším tím, co bylo před ním. Než vyslovila je, opakovala je. V tom není pochybnosti. Je po všem. Odjede. Na tom trval i nyní. U správců budou ovšem se diviti, vyjde jistě na jevo, proč sem vlastně přijel. Ale nechť. Co již nyní! Když ona —

Zarazil se, naslouchal. Kroky. Ustoupil rychle do stínu mezi stromy. Nechtěl se s nikým setkati, nechtěl s nikým mluvit. Ah, to je adjunkt Semenec! Jde chvatně kolem a ohlíží se. Snad hledá Zdeňku, s kterou si umluvil dostaveníčko. Šťastný!

Zachází v šero stromů. Ohlas jeho kroků zanikl. Švehla povystoupil opět na cestičku a zase jal se přecházet. Ale již schmuřil čelo. Zase kroky. Ah, toť ona! Dobře hádal. Slečna Zdeňka. Chvátá touže cestou. Sejdou se zajisté a netřeba ji upozorňovati. Zajisté se však vrátí, oba budou tu třeba přecházeti.

Proto archivář, chtěje býti sám, zabočil na vedlejší chodník. Šel jím, neohlížeje se, kam. Šel jím snad ustavičně, snad také přešel na jiný. Nevšiml si ani, že kolem nějak prosvítlo, že zář měsíčná line se tím parkem. Pojednou se zastavil. Před ním vedlejší prostora travou a vysokou metlicí porostlá; uprostřed ní kamenná pyramida, pomník mladého barona z Rudova. Úplný měsíc vyšel nad temena věkovitých dubů, ozařuje jasně pomník i palouček, toliko na jedné straně zastřený obrovitými stíny starých stromů.

Mezi nimi se cosi zabělelo, a ze šera jejich k němu přes volnou prostoru ve svitu měsíčním kolem pomníku, ano k němu — ona! Hana! Kráčí kvapně. Pojednou se zarazila, stanula. Archivář na vše zapomenuv, chvátal k ní.

„Probůh, kam —“ ptal se urvaně, nemoha ani domluvit.

„K vám, za vámi,“ pravila, vyslovujíc své pevné rozhodnutí.

Ale jakoby se zastyděla, co učinila, sklopila hlavu.

„Za mnou?!“ opakoval žasna. „A jak jste věděla? Jak jste mne našla?!“

„Chtěla jsem s vámi mluvit, musila jsem. Vyběhla jsem si a strýček o ničem neví.“

Na urvané řeči i hlasu bylo znáti její vzrušení. Nevěděla, že ji archivář pojal za ruku. On o tom také nevěděl.

„Myslila jsem,“ pokračovala, „měla jsem takové tušení, že vás v parku zastanu. A kdyby ne, rozhodla jsem se, že si vás dám zahradníkem zavolat.“

„Probůh, co se stalo?!“

Hana na otázku neodpověděvši, pokračovala ve chvatném vypravování:

„Pospíchala jsem, ale tu jsem zaslechla kroky.“

„Adjunkt —“

„Přešel mne, když jsem uskočila mezi stromy. Ale jen jsem kousek dále šla —“

„Zdeňka.“

„Ano. A tak jsem se pustila sem v tuto stranu, abych nikoho nepotkala, abych nepozorována přišla až k zámku a se přesvědčila, svítíte-li nebo nejste-li doma.“

Archivář byl jako u vidění. Tíha zklamání padala mu s duše a počalo se mu uvolňovati.

„K mým oknům spěchala jste, vy?!“

„Chcete zítra odjet, viděla jsem, že na plano nehrozíte. Věděla jsem, že bych zítra s vámi beze svědků nemohla promluvit. A tak, jak jsme se rozešli — tak — ne, tak to nemohlo zůstat. Pomyslete si o mně, co chcete.“

Nedal jí domluvit. Chopiv se jejích obou rukou vroucně ji prosil, aby domluvila, opakuje vášnivě:

„Jak bych mohl! Víte, jak o vás smýšlím, jak cítím.“

„Když jsem vás tu na Radinově po prvé spatřila, bylo to zrovna u tohoto pomníku, zaradovala jsem se, ale ještě více jsem se lekla. Věděla jsem, že přišla chvíle rozhodnutí a velké zkoušky. Tušila jsem, proč jste přijel. A já se toho bála. Když mne Zdeňka zatáhla do archivu, donutila — ale já se donutit dala, poněvadž bych ráda zhlédla místo, kde meškáte a pracujete.“

Archivář zapomenuv na vše, schýlil se a celoval jí ruce; ona nebránila mu, vypravovala dále:

„Stihl jste mne tam. Dívala jsem se na ten obraz síly a myslila jsem, že mně jí je tolik třeba. Zdeňka mě však vysvobodila.“

„Vysvobodila?“

„Vysvobodila, ale také potěšila, když se zmínila, jak jste za bouře toho večera, když jsem přijela se strýčkem, šel do parku. Dobře jsem tušila?“

„Že k vůli vám, ano, ano, abych jen v ozářeném okně zahlédl váš stín. Tenkrát jsem netušil, že za těmiž okny uslyším svůj ortel.“

„Už je odvolán, vidíte, že jsem za vámi přišla. Je to divné a divnější ještě na děvče to, co vám povídám, jak se vám vyznávám. Ne, nechtěla bych — Kde je mé předsevzetí! Kde je má síla!“ zalkala a zmlknuvši, sklopila čelo.

Švehla vloživ jí jemně ruce na spánky, pozvedl jí zlehounka hlavu a všecken rozradován zářícím zrakem hleděl jí do pohnutého líce.

„Mluvte, probůh vás prosím, mluvte!“ zapřísahal ji.

„Když jste knám vstoupil, skutečně jsem myslila nato, jak bych byla ve své domácnosti, myslila jsem na vás —“
Zamlčela se.

„Přála jsem si, abyste nás navštívil, abyste byl s námi, se strýčkem a se mnou, když jsme byli tak nerušení. Chtěla jsem užít krásného, šťastného odpůldne, jakoby nic nebylo, jakoby mne nic netížilo. To byl ten živý sen, o kterém jsem se vám zmínila. A nebála

jsem se, jako tam v archivu, poněvadž jsem se domnívala, že bude strýček ustavičně s vámi, že vám nebude možná, abyste se vyslovil. A stalo se přece —“

„A proč, proč jste mne odmítla?“

„Protože musím do světa, k divadlu!“ odvětila prudce, s výrazem prudkého žalu, hlasem, v němž se tajený pláč ozval. „Teď víte, proč nerada zpívám ve společnostech.“

„A proč byste musila?“ ptal se archivář žasna, tuše, že mu do jasna, jež mu tak z nenadání prosvitlo, žene se černý mrak.

„Znáte jistě mé poměry. Byla jsem nerozumné děvče, když mne zavedli na dráhu umění. Všichni chválili můj hlas, a není všední, vím. A mne budoucí má divadelní dráha vábila, ne pro svůj lesk, ale proto, že bych se dostala z domova, od macechy. Slyšel jste asi o ní; co jsem zkusila, vím jenom já. Mne nejvíce do duše pálily její výčitky. Umínala jsem si, že jí všechno splatím, ač ona mně nedala nic, nic.“

„A otec váš —“

„Právě k vůli němu jsem si to umínila. Je hodný, ale slabý. Nechtěla jsem, aby mu macecha mne ustavičně vyčítala, jak k vůli mně její děti zkrátil.“

„Nezkrátil nikterak, vím dobře.“

„A pak — strýček —“

„O, má vás tak rád! Učinil by vše.“

„Vím, vím, ale té oběti nemohu, nechci a nesmím na něm žádat. Obětoval mně, od úst si utrhoval, nepřál si svých libůstek a pohodlí, na které po léta byl zvyklý,

jen aby mě v Praze udržel, abych se vycvičila. Má veliké mínění o mně, myslí, kdož ví jaká ‚diva‘ ze mne bude. Ale ať už se mnou to vypadne jakkoliv, já mu nesmím jeho plány zmařit, jeho sen zničit. Myslí a věří, že toužím po divadle a lesklé jeho dráze.“

„Kdyby však zvěděl.“

„Ne, ne, nesmí zvědět. A kdybyste mu řekl, zapřela bych vše, co nyní slyšíte. Já se musím mu odměnit, stáří jeho zpříjemnit.“

„Učinil bych vše, má zlatá, drahá duše!“

Zakroutila smutně hlavou.

„Všecko jsem uvážila — vidíte — odpusťte, že nyní tak mluvím — že se tak vyznávám.“

Svehla jí nedal domluviti. Přivinuv ji k sobě, políbil jí čelo.

Vyvinula se mu z náručí.

„Napnu všechny své síly, budu pracovati, budu —“ horoval a sliboval, neuvažuje, nepočítaje.

„Já všechno uvážila. Jsem chudá, nemám nic než trochu toho hlasu. Sama nežádám nic, byla bych šťastna i v chudé domácnosti, ale strýc — jsou tu naši. Ne, můj milý, s tím snem jsem se rozloučila. Byl to těžký boj. A zvláště těchto dnů, kdy jsem poznala, jak mne milujete. Rozhodla jsem se, zdálo se mně, že bude líp, když se hned nadobro rozloučíme, když všechnu naději v sobě zničím tím, že —“

„Že mne odmítnete, ó!“

„Ano. Měli jsme se rozloučit. Myslila jsem, že bude líp tak pro mne, abych dostála svému úkolu.“

„A ranila jste mne.“

„Ale bylo to nad mé síly. Netušila jsem, že vás to tak zabolí. A tak chtěl jste odjetí. Věděla jsem, že k vůli mně, jako k vůli mně jste přijel. O, byl to hrozný okamžik! Nevíte, co jsem za tu chvíli vytrpěla! Nemohla jsem snést, abyste si o mně myslil — Byla to těžká rána pro mne, teď, kdy skoro v ustavičném boji.“

„Doma.“

„Ano, ale toho nechme. To již snesu. Teď ano, ale jinak — Jak jsem potrestána!“ dodala, nutíc se k úsměvu. „Teď běžím sama za vámi.“

Zase jí nedal domluvit. Objal ji všecek blažen, jako opojen, necítě v ten okamžik nenadálé blaženosti ani tak ztrátu, která ho čeká, které odvrátiti nemohl. Postavením svým, na které teprv čekal, mohl jenom Haně poskytnouti bezstarostnou domácnost, ač ne skvělou, a nebyl s to, aby vyplnil závazky, od kterých upustiti nemohla.

O tom v ten okamžik neuvažoval, nýbrž prosil ji, aby upustila od svého rozhodnutí, že strýček, kdyby věděl, zhrozil by se její oběti, a že on, Švehla, učiní jí ve všem po vůli, že by všecko učinil, aby strýček byl u nich a dobře se měl, jak by si toho ona sama přála. Zakroutila hlavou.

„Na to všecko jsem pomyslíla,“ pravila, „a věděla jsem, že tak budete jednat, že byste všechno učinil. Ale poměry jsou mocnější. Prosím vás, nechte mne, neztěžujte mně můj úkol. Snad jej dříve vykonám, než

si myslím, a pak — Ale toho nechme. Teď jsem u vás. Popřejte mi ten okamžik. Zítra už bude jinak.“

„Přijedou vaši a budou vás nutit.“

„Budou, ale toho se nebojím, ať se děje cokoliv, takové oběti na mně žádati práva nemají. A vy jste myslil, že já k vůli tomu doktorovi!“ dodala káravě, ale usmívajíc se. „Nechte toho všeho. Jen tento okamžik je náš.“

To již odcházeli od starého, omšelého pomníku. Na cestu nehleděli a nemyslili. V tu chvíli pro ně světa nebylo.

V tu chvíli zapomínali na všechnen svět také někde jinde, a to nedaleko pavilonu. Tam na volném chodníku, měsícem jasně ozářeném, potkal Semenec Zdeňku. Kvapila zpět z myslivny, kdež Hany nezastala a kdež jí setník řekl, že si snad odběhla k nim, do zámku; a tu ze stínu starých stromů vyrazil pojednou adjunkt.

Zarazila se a chtěla dále kvapiti. On však s neobyčejnou odhodlaností vstoupil jí do cesty, zadržel ji, a řekl rozhodně:

„Ne, vy nesmíte dále, slečno. Vy mne musíte vyslechnout.“

To se jí zalíbilo.

Jal se ji horlivě odprošovati, že cítil, jak jí ukřivdil.

„Ale já viděl tenkrát archiváře jít do parku, a pak vás. Mne to bodlo, pálilo a tížilo mne to celou noc a pak pořád—“

„Tak vás to dojalo?!“

„Oh, nežertujte! Však vy víte, proč.“

„A proč?“

„Vy jste ukrutná! Ale teď prosím vás, odpusťte mi. Dnes teprve jsem se na své oči přesvědčil, viděl jsem je.“

„Koho?“

„Archiváře s polesných slečnou.“

Zdeňka zašla. Semenec jí pověděl, proč sem přišel a že jda za archivářem, našel ho konečně u starého pomníku s Hanou.

„Utíkal jsem, nechtěl jsem jich vyrušit. Záviděl jsem mu.“

„A proč?!“

„Záviděl jsem mu, jak je šťastný. A jak já — A v tom jsem vás zahlédl. Pravím si: Nebe ti ji posílá, dnes nebo nikdy. Nehněvate se? Odpouštíte mně?“

Mluvil živě, vroucně, nejsa k poznání.

Nehněvala se, odpustila. Když to tak bylo, uvolnilo se mu, a nevěda ani, jak se stalo, vyslovil už to ostatní, nač se tak dávno chystal, připravoval a čeho se tak bál, a čeho Zdeňka se nemohla dočkat:

„A máte mně také ráda, alespoň trochu ráda?“

Již to bylo! Již bylo po zpovědi srdce a slečna Romantika měla také po vůli. Staloť se opodál starých stromů, za vlašné, letní noci. Úplný měsíc na ně svítil, ozařuje pavilon, jehož sloupy z tajemného šera stromů a křovin se probílévaly; a v ten okamžik, kdy Zdeňka, zapomenuvši na hněv, na archiváře a Hanu a na všechno, přeblaženému Semencovi přisvědčila,

také noční větrík jí po vůli a jí k libosti se probudil a zadul; od pavilonu přivanul proud jemných tónů, líbezný, čarovný akord, jenž ihned se rozplynul ve svitu měsíčním. Ale jak z toho svitu slečna Romantika se svým rytířem zacházela do stínu, větrík znovu ten harmonický proud nesl za nimi přes ozářený palouček do šera houštin.

Adjunkt Semenec se rozplýval štěstím a netušil, jak mu pomohly ta tichá, letní noc, věkovité sloupy a čaroděj měsíc, jenž starý park proměnil v pohádkový kraj, i tyto zmírající tóny staré Aiolovy harfy, jež ho nyní tak neobyčejně dojímaly.

Zamilovaní zašli. Dlouho však to místočko nezůstalo osamělým.

Na chodníček, vedoucí k pavilonu, vyšli zase dva a kráčeli těsně vedle sebe: Hana zavěšená v rámě archivářovo. Kráčeli zvolna. On k ní hlavu pochyľuje a zapomenuv na všechny žal a boj, hleděl jí do tváře, do očí zářících láskou a štěstím. Jen ta chvíle byla jejich — V tom sejití bylo i jejich rozloučení.

Stoupali po ozářených schodech k pavilonu. Neřekli si, že tam půjdou, ale šli tam o jedné vůli. Stánu-li mezi sloupy. Hleděli před sebe na tichý park, dřímající v záři měsíčné.

Ze šera jeho neozvalo se líbezné nokturno, a přece mladý archivář tichým, rozechvělým hlasem ukázal na stěnu, na níž skrze lehounké záclony chmele sloupy obepínajícího pronikla zář měsíce, chvějíc se na ní stříbrnými pruhy, a usmívaje se citoval verš:

*„Jak sladce na tom paborečku dřímá
měsíce zář! Pojď, zde si zasednem —“*

Sedaje vedle Hany položil pravici na její rameno a chýle se k ní, šeptal :

„Božský mně přišel sen za nebeské noci —“

Snili sen nejsladší, ač v něm srdce jejich chvílemi bezděky zatrnula bolestí, že je tak po prvé a zároveň naposledy, že se rozejdou, že se musí rozloučit a snad na dlouho. A přece si neslibovali, ani slovem se nezmínili o věrnosti. Byliť oba přesvědčeni, že mysl jejich nic nerozvede, že se v srdcích nikdy, nikdy nerozloučí.

Když pak archivář, vyprovodiv Hanu skoro až k samé myslivně, tichým parkem se vracel, opakoval si rozechvěn :

„Theios moi elthen oneiros ambrosiën dia nykta.“

XI.

Paní správcová se druhého dne ráno nemálo podivila, když zaslechla ze sestřina pokoje veselé zpívání. To již mnoho dnů nebylo, aby tak Zdeňka se rozezpívala. A tak se zpěvem ven vyběhla, až od jejích veselých trilků zvučela stará, zamlklá chodba Radinovského zámku. Co se děje? Ani u ní, u správcové se nezastaví, a zrovna ven, jako ptáče z hnízda.

Za chvílku správce své manželce všecko vyjasnil.

„Jak jsem šel na taras,“ vypravoval, „zavolat zahradníka, vzešla taková krásná duha —“

„Je-li možná!“ divila se správcová.

„Lipová alej byla korunami dolů a kořeny nahoru.“

Paní správcová mrzutě od muže se odvrátila.

„Ano, vzešla krásná duha míru,“ opakoval a vysvětloval správce vesele, „krásná duha míru a svět se obracel, nebo Semenec našel pravé slovo a smělost, aby se vyslovil.“

Správcová se zas obrátila k němu.

„Jdi a viz ten zázrak, ženo nevěřící,“ šaškoval správce, „a aj, spatříš jej an vonnou kytici podává naší Zdeňce, zrovna pod tarasem, a jak ona se usmívá a ji přijímá, a spatřila bys mne, svého muže, na tarasu, jak jimi nepozorován pozvedám ruce a žehnám jim a jejich smíru.“

„Nech těch šprýmů a pověz raději, je-li to pravda.“

„Pravda pravdivá.“

„A jak že se tak smířili? Vždyť ještě včera na večer o večeri se hněvali.“

„Mezi večerem však a dnešním ránem byla noc.“

„Jdi už! Snad bys —“

„Ptej se stromů, ptej se osamělých chodníků v parku,“ nepřestával správce škádliti.

„Mluv přece rozumně!“

„I měsíce, i starého zahradníka.“

„Jakže? Mluv, prosím tě, nemuč mne!“

„Abys tedy věděla, má milá. Když jsem pak zavolal Janečka a když bylo po jednání, připltl mluvka starý, že si byl včera večer v myslivně v karty zahrát u hajného, který tam hlídal, a že by člověk nemyslel —“

Smál se při tom tak podezřele, a zkrátka čekal, až jsem se optal, co ví a má. A tu on, že pan adjunkt slečnu Zdeňku doprovázel, a jak jim to slušelo a jak byli v hovor zabrání, a že jim nedal ani „šťastný, dobrý večer“, aby je jako ptáčky nesplašil. Vidíš starého.“

„Ale že by Zdeňka, a jak tak —“

„Nic nehloubej. Pro ni je tu romantika a tím už víš všechno a nemusíš se alespoň bát, že nepůjdeš na svatbu, že nebudeš starosvatbí.“

Adjunkt Semenec přinesl Zdeňce zarosenou, krásnou kytici, znova se ujistil o svém štěstí a pln radosti a nadšení šel za svým povoláním.

Zdeňka přecházela mezi květnými záhony v zahradě, cítíc se volnou a šťastnou. Vzpomněla si také, s jakou přijde archivář do parku, jak se bude po tom včerejšku tvářiti. Ještě raději byla by Hanu viděla. Napadlo jí, aby k ní zaskočila. Bylo však ještě časně a později přijedou polesných ze svatby. A to tam nechtěla býti. Archiváře však se nedočkala. Minula již obvyklá chvíle, kterou poslední dobou chodil vždycky do parku. Jak se potom podivila, když zvéděla, proč nepřišel, že sedí již od rána v archivu. Dnes ! Po včerejšku !

Nevéděla, co řekl včera setníku Kozákovi, že dnes odjede, ale že se už v noci rozhodl, že zůstane. Proto se nechtěl se starým důstojníkem dnes ráno v parku setkat, aby se mohl později vymluviti, že došla ho zatím jiná zpráva a že může tu ještě nějakou dobu zůstat. Svehla počítal, že tak dlouho, pokud Hana do Prahy neodjede.

Když tedy slečna Zdeňka archiváře dopoledne z okem nespátřila, byla dychtiva na oběd. K němu přece přijde, a uvidí ho, přesvědčí se, jak se bude tvářit ta tichá vodička, ten vážný učenec, jenž dovede tak vroucně milovat a se tajiti.

Také správce se na oběd těšil, že bude pozorovati zamilované, kteří myslí, že svět o tom neví, jak a kde se smířili a co se událo včera pozdě na večer, ba v noci, když se toulali a procházeli parkem. Už měl naléčeno, jak je poškádlí. V tom před srazným skoro obědem událo se něco, co mysl jeho od nich odvrátilo. Již chtěl odejít z kanceláře do bytu, v tom z nenadání vešel starý setník Kozák.

A jak vešel! Zprudka, zardělý, všečen rozčilen. Omluviv se stručně, žádal správce, aby mu zapůjčil na odpoledne příležitost, že odjede s Hanou.

Správce nabídl svůj povoz s největší ochotou a ptal se, kam že si hodlá výlet učiniti? Setník se dal do smíchu. Zněly v něm však rozčilení, zlost.

„Výlet! Ano, vyletíme – do Prahy!“ zvolal starý důstojník. Stručně vysvětlil udivenému správci, že odjede nadobro.

„Znáte poměry švagrovy a rozmilou švagrovou,“ dodal. „Odjela na svatbu už trochu popuzená, že jsem se o to přičinil, aby Hana nejela. Vždyť jsem věděl, proč ji s sebou chtěla, aby ji sblížila s tím doktorem. Běží jí o jeho jmění a myslí si, že by prospělo jejím dětem. A za to by prodala, ano, hanebně prodala nebohou Hanu i její krásnou budoucnost. Teď,

když se vrátila, vypravovala s nadšením o starém vdovci, jenž se za Hanou fantí, líčila jí jeho jmění a kromě toho jala se děvčeti vyčítat, jak je nerozumná, a bodala ji, jak je nevděčná. Tu pukla má trpělivost jako granát. Ozval jsem se, zastal jsem se své neteře, sestřina dítěte proti té necitelné, bezohledné maceše. A byla vojna, prudká střelba. Paní švagrová byla v přesile a brzo umlčela mou baterii. Na takovou střelbu a takový oheň saní výmluvnosti nejsem otužen. Pochopte, znáte ji, pane správce; padlo několik slovíček s její strany, že jako počestnému muži nemožná mi zůstat pod její střechou. Pojedu dnes, hned, jak jen budou koně zapřaženi.“

Správce se pokusil setníka chlácholiti, nechal toho však hned, když poznal jeho rozhodnost a velikou rozkvašenost. Důstojník louče se s ním, žádal ho, aby jej zavedl k paní správce, slečně Zdeňce a k archiváři, je-li tu, že by se s nimi rád rozloučil. Jak vyšli z kanceláře, potkali zrovna Švehlu, ubírajícího se do archivu. Mladý učenec byl velice překvapen novinou a zarazil se patrně, když uslyšel, že setník odjede ihned a Hana s ním.

Noviny ty a náhlé loučení se starého důstojníka způsobily, že u správců při obědě o jiném nemluvili a že správce nechal pro tu chvíli svého adjunkta a švagrovou s pokojem. Za to si slečna dobře všimla, jak zpráva setníková účinkovala na archiváře. Ne vesele. Mnoho nejedl, byl roztržit a nemohl se patrně konce oběda ani dočkati.

Ačkoliv mu Zdeňka měla v duchu za zlé, že se dosud tak tajil a nebyl k nim upřímným, v ten okamžik ho litovala a ještě více přítelkyni Hanu.

Ubohá, co již zkusila od macechy a nyní zas! A teď, kdy se na ni štěstí usmálo, musí pryč a tak náhle! Byla by nejraději k ní běžela, než ostýchala se přece vstoupiti do domácnosti prudkou různicí rozkvašené. Snad Hana přijde se rozloučit. Musí ji ještě viděti, musí jí s Bohem dát, a kdyby měla na silnici za oborou na ni počkati!

Tak si umínila a uložila pak po obědě Semencovi, když s ním byla na okamžik o samotě, aby jí vyzvěděl, kdy setník s Hanou pojedou, a aby uložil kočímu, kde má zastavit a pro případ na ni, na Zdeňku, chvíli posečkati.

Tou dobou byl už archivář ve svém pokoji a přecházel v myšlenky zabrán. Včera se rozhodl on sám, že odjede, dnes odejde ona! Tak se těšil na několik těch dnů, jež tu chtěl ještě jí na blízku trávit, blažen její láskou, trna před rozloučením. A ono tu! Ta chvíle hořká, ve kterou pořád nechtěl ještě pevně uvěřiti, přišla pojednou, neúprosně.

Hana odjede se strýcem a než on se zase z prázdnin do Prahy vrátí, bude již milá dívka pryč, ve světě.

A nad to snad dnes nebude možná, aby s ní o samotě naposled promluvil, aby jí s Bohem dal tak, jak srdce žádalo.

Náhle se rozhodnuv vzal klobouk a kvapil ven do parku.

Později se tam také Zdeňka odebrala a to, když správceova příležitost odjela k myslivně a Hana dosud nepřišla na zámek se rozloučit. Zdeňka jí to za zlé neměla, dobře tušíc, že přítelkyně zajisté nemohla. Proto šla sama za ní. U zdi parkové zastala archiváře, rozmlouvajícího se starým hajným.

Jakmile ji muži zahlédli, odloučili se a archivář zabočil v levo na stezku ke starým dubům a k pomníku. Za to Zdeňka přidala do kroku, aby dohonila hajného.

Podánilo se jí, a když se ho ptala, kdy setník s Hanou odjedou, odvětil, že setník právě teď odjel.

„A Hana?“

„Slečinka zůstala. Chtěla také, tuze chtěla s panem strýčkem a on o ni také dost bojoval, ale paní polesná nedopustila.“

„A pan polesný?“

Hajný pokrčil ramenoma a děl:

„Však víte, slečinko.“

„A proč Hanu nechtěli pustit a nepustili?“

„Však vy to asi také víte, slečinko. Já všechno na vlas nevím, ale tolik jsem vyrozuměl, že se jednalo o pana doktorovi z V., o vdání a o divadle, na které paní polesná tuze hubovala.“

„A což Hana? Plakala?“ ptala se Zdeňka.

„Když pak setník odjížděl, když mu dávala s Bohem, tu se rozplakala. Ale před tím ne; jen byla bledá a bránila se ztuhla. Bylo mně jí tuze líto, protože je taková hodná.“

„A což pan archivář?“

„Šel k nám, ale v tom jsem ho potkal, a když uslyšel, že pan setník je již pryč a co se stalo, obrátil se a nešel.“

Zdeňka se také obrátila, ač by byla přítelkyni velice ráda několik potěšných slov řekla. Uznala však, že v tu chvíli jí bude lépe o samotě nahoře v pokojíčku, kdež po odjezdu strýcově se uzavřela, jak hajný dodal.

Ten nyní potřásaje šedivou hlavou zamířil zpět k myslivně. Dobře to vyvedl a vyřídil panu archiváři, jak mu slečinka Hana uložila, a nic nepověděl švagrové pana správce více, než co směl.

Zdeňka celé odpůldne nadarmo čekala. Hana nepřišla. Jak je asi chudince úzko! Kdyby alespoň mohla s archivářem promluvit! Uzavřel se opět do archivu a zvážněl nad obyčej. Nedivila se mu. Než to ji pak přece překvapilo, když od švagra správce se dověděla, že Švehla půjde zítra do města, do V. kde byla telegrafní stanice, že musí domů telegrafovat, a že čeká také odtud zprávu.

„To je všechno snad pravda,“ myslila Zdeňka, „ale ve V. je také ten bohatý ženich, kterého chce polesná Haně vnutit.“

Až to adjunkta Semence v duchu zase trochu zamrzelo, že se jeho nejmilejší o archiváře a jeho šťastnou lásku tak stará.

„Půjde-li dnes také do parku,“ prohodila, když pod večer stála se Semencem na tarasu mluvíc o archiváři a Haně.

„Mohli bychom se přesvědčiti jako včera,“ hned se nabídl adjunkt, osmělen a odvážnější.

„Ah, jak jste zvědavý!“

Přece ji to příštího rána velice zajímalo, když jí adjunkt vypravoval, jak na ni na tarasu ve stínu čekal, ač že marně, dodal s upřímným povzdechem, jak se dočekał archiváře, jenž šel opět do parku.

„Bylo už pozdě,“ doložil adjunkt, „a vrátil se teprve za hodnou chvíli.“

Zdeňka se nad tím zamyslíla. To měli s Hanou ujednáno. Arciť, včera ten hajný — Liška stará, jak nevinně se tvářil! Ah, ubozí, jaké mají nesnáze, jaký zármutek, jak musila zajisté Hana večer tajně, přetajně z domu, aby mohla s archivářem promluvit!

„A přece to je jistě také krásné, taková nešťastná láska!“ povzdechla slečna Romantika. „Takhle tajně se scházet, bojovat, zápasit a trpět!“

V tom ji vytrhl z blouznění hřmot koles. Archivář právě vyjížděl. Jede do V. telegrafovat, a čeká zprávu. Jakou? S jakou přijede?

Dlouho se nesoužila. Pozdě odpoledne Švehla se navrátil oznamuje, že dostal na svůj telegram takovou odpověď, která ho k tomu má, aby zítra odjel.

Bylo to nemalé překvapení. Správce tomu velice se divil a Zdeňka litovala Hanu, že je nešťastna.

„Ani těch několik dnů jí nebylo přáno!“ Myslila tím pobyt archivářův. „Ti dva jsou jí nejmilejší, strýc a Švehla, a oba jí odjedou.“

Archivář opravdu odjel příštího dne. Odcházel ne-

rad a ne bez pohnutí se loučil se správcem a s jeho rodinou. Než vstoupil do vozu; zašel také do myslivny se poroučet. Vrátil se odtud velmi záhy.

Odpoledne přišla Hana na Radinov navštívit přítelkyni a omeškala se tu skoro do soumraku. Zdeňka se jí na nic neptala a Hana mlčela. Byla vážná, ač ne sklíčena.

Klid její Zdeňku dojímal.

„Chudinka,“ myslila, „jak se přemáhá!“ Byla k ní velmi srdečná, a kdyby nebylo posledních událostí a Hanino líce kdyby poněkud bylo jasnější. Zdeňka by zajisté se neopanovala a vyzpovídala se jí z toho, jak Semenec se jí vyznal.

Ale ještě jinou měla svízeľ. Byla by alespoň sestře se ráda svěřila, že archivář miluje Hanu a že se sešli spolu v parku, ale při tom musila by vyznati, buď že ona nebo Semenec je viděl a za jaké příležitosti.

Den minul na Radinově bez archiváře. Citelně ho pohřešovali. Bylť už jako z rodiny. Druhého dne po jeho odjezdu, ráno, ale již hezky pozdě, přišel polesný chlapec ptát se, je-li u správcových Hana. Nebyla, ani ji toho dne neviděli. Pak už přišel sám polesný a odpoledne paní polesná. Oba byli velice rozčileni. Hana zmizela. Neměli ani stopy po ní. Byla pryč, uprchla.

Polesná se domýšlela, že snad u správců něco vědí, mají nějaké tušení. Přesvědčila se však, že nikoliv. Příležitost jejich byla doma a nikdo jiný nemohl ji odvézt. A jistě jela, neboť skoro všechno, co si přivezla

s sebou na prázdniny, zmizelo z jejího pokojíku. Vyšla v noci, někdo známý jí pomohl ty uzlíky odnésti. Mohla je snadno oknem vyhoditi — hledělo zrovna k lesu — a sama vyšla nepozorovaně z domu. Psi ji znali.

Polesná měla v podezření starého hajného a vzkázala pro něj. Byl doma a tvářil se jako nevinňátko. Kdo však Hanu jen odvezl? Polesná si vzpomněla hned na archiváře, a to proto, že byl se starým setníkem dobře znám; než správci rozezlené paní všemožně to vymlouvali, jmenovitě, že Švehla byl tou dobou už přes hory a doly, protože o celý den dříve odjel.

Ať už bylo, jak bylo, Hana zmizela a odjela za strýcem, s kterým ji nechtěli pustit, a nic nepomohlo, že jí polesná lála poběhlic, komediantek a jinak, všechna jsouc od sebe, že jí to svéhlavé děvče zkazilo její plán. Jela sice hned do V. k bohatému doktorovi, který měl se státi jejím zetěm. Ten také jiné rady nevěděl, než že pomůže pátrat.

U správců však neměli žádné pochybnosti, zvláště když Zdeňka sestře se podřekla, že viděla archiváře s Hanou v parku, večer.

„Předevčírem večer, ano, kdy jsi také byla v parku — se Semencem,“ doplnila správcová

Zdeňka se zarděla a žasla.

„Mlč, mlč, sestřičko, nezapírej, není nic platno. Zahradník vás viděl.“

Nebylo odporu. Zdeňce bylo jenom to divné, že švagr dosud mlčel a ani ji nepoškádlil. Ale měla to

dříve, než se nadála. Bylo to ve chvíli, kdy správce vyslovil své pevné přesvědčení, že Hanu odvezl archivář.

„Byl ve V. telegrafovat, ne domů, ale setníkovi. Tam také asi objednal příležitost, aby v noci čekala u obory.“

„A jak on?“ ptala se správcová.

„My jsme ho zavezli na nádraží. Honzík se vrátil s koňmi, ale archivář zůstal a nejel, nýbrž vrátil se s V . . . skou příležitostí a unesl či uvezl Hanu.“

„Vida, kdo by pomyslí!“ divila se správcová.

„A kde by se byli setkali?“

„Zeptej se Zdeňky. Vid, že v parku, že také tak myslíš. Třeba při měsíčku.“

Zdeňka se červenala.

„To byla romantika, není-liž pravda?“ pokračoval vesele správce. „Ale tohle—“

„Je ještě větší!“ vpadla mu Zdeňka do řeči. „Únos! Zrovna jako v té povídce!“

„Tak pojedeme třeba ještě dříve Haně na svatbu než tobě,“ míníla správcová.

„A bude po romantice!“ dodal správce, směje se.

„Tobě je všechno prosou!“

„I ne, brachu milá, takhle v parku při měsíčku, to bych já také—“ začínal na novo. Blesk Zdeňčiných očí ho stihl. Otočila se, mihla a byla ta tam.

Proroctví paní správcové se nesplnilo. Haně na svatbu dříve než Zdeňce nejeli. Přišly tak divné noviny! Hana jela do Prahy, jak bylo možná se domýšleti, a žila, jak se u polesných dověděli, po nějaký čas u oné rodiny, u které před tím přebývala. Byla to rodina vážená a spřízněná se setníkem Hlaváčkem, nejlepším přítelem setníka Kozáka. O Švehlovi však dotčené noviny nevěděly nic.

To mátlو správcovy a ještě více pak na Radinově se divili, když uslyšeli, že Haně dostalo se místa u jednoho divadla v Němcích. Polesná pořád nemohla na zmařenou, bohatou její svatbu zapomenout a byla by snad ve svém hněvu Hanu i tam pronásledovala, kdyby ji nebyl zdržoval muž i sám doktor, kteréhož jednání Hanino pohněvalo a rozmrzelo.

Za to chystali se na Radinovském zámku na svatbu, neboť se vyplnilo, co důchodní, „pan kmotříček“, paní správcové již onehdy svěřil. On sám totiž vstoupil do vyžádané výslužby a zůstal arcí na Radinově. Na jeho místo dostal se správce, na správcovo místo jeden ze správců na panství a dvůr tohoto správce udělen adjunktovi Semencovi. Jeden den dostal dekret a druhého dne řekl o ruku slečny Zdeňky.

Dostal ji bez překážky a nebylo při tom romantiky prázdné.

Pan archivář poslal srdečný blahopřejný list a z druhého, správci zaslaného, byl to již několikátý od té

doby, co z Radinova odjel, dověděli se, že dostal slušný úřad a že nemyslí poslechnouti rady přítele správce, jenž onehdy mu, píše o nastávající Semencově svatbě, chválil radosti stavu manželského.

Po zasnoubení Zdeňčině došel také list z daleké ciziny od Hany.

Psala své přítelkyni velmi srdečně, přejíc jí všeho nejlepšího. Oznamovala také, že se konečně strýček setník k ní přistěhoval, že sice často na cizinu hubuje a brouká, ale jinak že je spokojen a šťasten, vida, že se jí dobře daří na její umělecké dráze.

Zdeňka nad tím listem se zamyslí. Vycítila, že v něm je mnoho zamlčeno, že Hana mnoho mluví o strýčkovi, o jeho štěstí, ale o sobě, o svém málo. Snad by si toho Zdeňka tak nebyla všimla, kdyby neměla v paměti onu noc, kdy přítelkyně její chodila s archivářem v parku. Měli se rádi. Zнала její vážnou, opravdovou povahu, její hluboký cit. Tenkrát to nebyla zajisté nějaká prchavá známost. A archivář také nebyl nějakého záletného smýšlení. Či snad více vábilo přítelkyni umění a divadelní sláva?

Ale pak přestala mladá hlava proto se trudit, majíc sama dosti svých starostí. Nastalyť svatební přípravy, jež konány po celý podzim. O masopustě pak slavena svatba, při níž byl nejšťastnější ženich a nejveselejší správce, nyní již důchodní. Také „pan kmotříček“, starý důchodní, velice se rozjařil a v rozjařenosti své vypravoval také strašidelnou historii z Radinovského zámku a to ze století devatenáctého, jednající o „panu

starém“ a respicientu finanční strážce, kterážto strašidelná historie všechny velice pobavila a rozesmála.

Za jiskrného zimního rána slečna Zdeňka, či mladá paní správcová opustila starý Radinovský zámek. Lehké sáně ji unášely zasněženou lipovou alejí, starým parkem, jehož věkovití obři pokryli se bělostnou, třpytnou pokrývkou, a oborou ven do polí, do mužova dvora, nového jejich domova. Osamělé, rozlehlé stavení zdí ohrazené, s topolovou alejí, s remízky v polích, v tichu zimním, s hejny vran kolem a s houfy vrabců na dvoře, se společností drsné čeládky, to vše byla arci zvláštní romantika, která se mladé paničce tuze nezamlouvala.

Ale měla muže svého dost ráda, třeba že nebyl hrdinou, o jakých blouznívala, byla v líbánkách, a to vše jí tu samotu omalovalo slušně na růžovo. Bylo to také pěkné, když tak všude sama vládla, hospodařila, když za tichých, jasných odpolední, nebo i když venku vítr mračna sněhu kolem dvora honil, seděla ve vyhřáté světnici a četla, snila, na muže čekala, když s ním pak zasedla.

Je pravda, že se jí přece někdy zastesklo; než jaro a léto spravilo mnoho. Pak opět přišly podzimní mlhy, bouře, časné soumraky a dlouhé večery; ale tu již bylo zase jinak, veseleji, když paní správcová mladá šila a vyšívala, háčkovala a pletla, když všecka tato její práce byla jí sladkým tajemstvím, jež posléze, zardívajíc se muži svému vyzradila, když spolu se dívali na malé, roztomilé prádélko a pak na malou, drahou hlavinčku, dřímající na jejím klíně.

Tu již mladá maminka na romantiku zapomněla.

Nejčastěji je tu navštěvoval starý důchodní, „pan kmotříček“, a mladý důchodní, švagr; ještě častěji však sestra, jeho žena. Ta také přinášela nejvíce novin. Pokaždé se jí mladá správcová ptala, jak je u polesných a s Hanou, psala-li, neboť jí, Zdeňce, psala zřídka kdy. Paní důchodňová pokaždé o ní mluvila plna obdivu, jak za všechno to, co zkusila, je podporuje, jak zasílá peníze.

„A polesná je přijímá! Alespoň nebude moci Haně vyčítat, nebo vím, že za ta dvě léta jistě jim nahradila, čím jí přispěli, když na strýčkův groš v Praze studovala.“

Když chlapeček paní správcové již čiperně běhal, když chovala již druhého, přijela k nim v létě neobyčejná, vzácná návštěva.

Přijeli starý setník Kozák s Hanou a pan archivář, a s nimi také jeho přítel, důchodní, švagr Semencův.

„Překvapovat umíte!“ zvolala v upřímném úžasu mladá správcová, když hosti své a jmenovitě přítelkyni radostně uvítala.

„Ale jedno překvapení se vám nepodaří,“ dodala vesele.

„A jaké?“ ptal se Švehla, všecken patrně šťastný, jasného, veselého výrazu jako tenkrát, když přijel po prvé na Radinov.

„Abyste nám oznámili, že jste zasnoubeni,“ odtušila správcová.

„Tak je. Jdeme vám to oznámit.“

„A vás na svatbu pozvat,“ dodala Hana.

„Ale největší překvapení způsobili mně,“ zvolal starý setník. „Až to všechno, milostpaní, uslyšíte, toť je vám učiněný román! Člověk by ani neřekl. A já — No, však se přesvědčíte!“

Došlo na vysvětlování a vypravování.

Nejprve „archivář“ potvrdil domněnku správce, nyní důchodního, a Zdeňčinu, že on, Švehla, unesl Hanu, dorozuměv se s ní v parku, a že ji skutečně odvezl na V . . . ské příležitosti, jak se správce domníval.

„Byl to však divný únos,“ doložil. „Nyní se usmívám, ale tenkrát mně nebylo jako šťastnému ženichu. Unášel jsem nevěstu, ale pro divadlo.“

„Považte si to, je to opravdu jako v románu,“ vpadl mu starý setník do řeči, při čemž důchodní na Zdeňku šelmovsky mrkl. „Ona se mně obětuje, aby mně nezkazila radost, aby mně nahradila nějaký ten capart, který jsem za ni, své sestry dceru dal, aby jí macecha nemohla vyčítat, a sama se moří, přemáhá, hraje dvojnásobnou komedii, na divadle i doma, a zatím v srdci stůně. Stůně a mlčí tolik let, a ten pán tu,“ a ukázal na Švehlu, „ten také vzdychá tak dlouho a čeká, až mu nejmilejší řekne: Teď se již hlas, teď jsem se vyrovnala, teď už bude mít strýc dost té divadelní slávy, místo aby hnal na mne útokem a řekl: Starý pane, tak a tak, neosobuj si všechno právo na to hodné děvče, já ti ho neodcizím, ale nesmíš — atd. Rozumíte, to ani jeden ani druhý neřekl.“

„Mlčet utní!“ zvolal důchodník, „mně dobrému příteli svému, také nic neřekl, ani o své lásce, ani o svém únosu.“

„O lásce jsem nemohl, protože jsem nic jistého nevěděl, a když jsem zvěděl, došlo k tomu únosu, a to jsem schválně mlčel a všechno sám vykonal, abych tobě, jakožto svému hostiteli, nějakých nesnází a mrzutostí nezpůsobil. A dále jsem byl poután slovem.“

„Jež jsem na něm vynutila, aby nikdo nezvěděl, co hodlám. A je hrdina,“ dodala Hana blaženě se usmívajíc.

„Ale jak, pane setníku,“ začínala Zdeňka dychtíva zvěděti, jak se ta změna stala.

„Jak jsem na to spiknutí uhodil? Náhodou. Hana neměla ještě v úmyslu se mně vyznat, až asi za rok, ale v tom se roznemohla dosti povážlivě, a v té nemoci došel list tu toho pana hrdiny, ve kterémž ji zapřísahal, aby již neodkládala, a vykládal, že již dost učinila a že strýček, to jako já, bude u nich dobře opatřen, že mne má jistě rád už z dřívějších dob, že mě bude chovat jako svého otce a že mu bude, jako mně, štěstí její rodné milejší nežli štěstí u divadla. Takovouhle věc!

Já vám nehorázně zaklel, když jsem na to přišel, a pak bych si byl hlavu utrhl. Říkal jsem si pořád, umře-li to děvče, bude to k vůli tobě, ty starý – pro trochu toho tleskotu. Ale když já myslil, že sama po té slávě touží. A ještě více jsem se divil, jak tu svou lásku utajili a že jsem nic nepozoroval. Tak jsem hned sedl a napsal jsem tu nastávajícímu panu synu svému

list a vyčínil jsem mu, jaké že tropil hlouposti, a nemělo-li děvče rozumu, tak že on mohl psát a říci: Pane setníku, tak a tak — Že prý na něm vymohla čestné slovo a hrozila, ozve-li se, vyzradí-li mně o, že ona všecko zapře, že zůstane u divadla. A tak raději čekal.“

Na osamělém dvoře bylo toho dne tuze veselo. Důchodní byl samý žert, samé čtveráctví.

Mladá paní správcová a nevěsta zašly si, když muži besedovali při víně, do zahrady a tam si ostatní pověděly, co za těch pět let se událo. Více ovšem Hana vypravovala. Nyní všecka blažena vzpomínala na přestálé trampoty a zápasy. V hovoru svém přišly také na macechu. Hana pověděla, že k vůli otci byla v rodném domě, ale že strýc zůstal na Radinovském zámku, u švagra Zdeňčina. Polesná štědrostí dceřinou usmířena, přijala Hanu velice laskavě a zašla i pro starého setníka.

„Bylo mně to protivno, ta její náhlá změna a to její jednání,“ vyznala se Hana, „protože jsem viděla, odkud to pochází. Ale chudinka otec byl šťasten a bude mít alespoň pokoj.“

Jak si toho oba snoubenci přáli, slavena svatba jen tichá. Nicméně o svatební hostině všichni hosté se rozjařili, zvláště přičiněním mladého důchodního, jenž také ustavičně pobízel „pana kmotříčka“, starého důchodního, aby ženichovi vypravoval tu svou strašidelnou historii.

„Ale není z archivu ta povídka,“ bránil se a omlouval starý pán, blýskaje vesele očima za velikými okuláry, „a je z devatenáctého století. Rozumíte, je to jen —“

To se již poddával a za chvílku na obveselení všech vypravoval o jednom panu starém, jenž měl od korbele prsty zkřiveny a schromeny, jak pořád korbelové ucho držely a korbel zdvihaly, o tlustém respicientu, jenž pro tloušťku skoro ani neviděl, a když měl co podepsati, musili mu masitá víčka nadzvednouti, jak v Radinovském pivováře spolu strašili, tenkrát, rozumíte, když ještě pan důchodní starý byl tu bezplatným praktikantem.

Smáli se všichni a nejvíce mladý důchodní a starý setník Kozák.

Na povídku z archivu vzpomněla si mladá správcová, když druhého dne ráno procházela se s novomanžely starým parkem a když před ní její klučina po stezkách čiperně se proháněl.

„Co ten starý park pamatuje!“ pravila. „Vypravoval jste povídku z archivu, o únosu; sám jste skoro také tak jednal, a máte také povídku z archivu.“

„Jejíž konec se mně samému líbí nejlíp,“ odvětil s úsměvem Švehla. „Ano, mnoho ten park pamatuje, a bude ještě pamatovat, a snad se zase dočká nové povídky z archivu. Lidé jdou a zase přicházejí, pokolení za pokolením; kraj jejich se jinačí, ale vášně a city zůstávají, jediné že se na nich mění, abych řekl, také ten jejich kraj, slova, způsob, jak je každý věk vyjadřuje.“

„Ale poesie jejich zůstává, tu cítí každý věk,“ dodala Hana, zastavujíc se před pavilonem. „Ty nápisy tam básněny před věky, a jak nás dojímaly.“

„A budou dojímat, až nás nebude.“

Zašli do pavilonu, pro mnohé vzpomínky jim mi lého; zraky jejich upřely se na staré nápisy.

V tom za nimi přišel důchodní se Semencem. Vida, co si prohlízejí, zvolal:

„Abys, příteli, sem také něco připsal.“

Archivář usmáv se odpověděl:

„Teď ještě ne. Jsme ještě všichni mládi. Ale až později, po letech, doufám, že bude možná za nás za všechny napsat verše téhož básníka, jenž napsal také tyto zde.“

Ukázav na pole nástěnné, kdež byly verše Shakespearovy:

„Jak sladce na tom paborečku dřímá —“

„A které jsou ty verše?“ ptaly se mladé ženušky.

„Teď se jim snad zasmějete nebo se pomrzíte:

*„Pojď, madam, ženo sedni vedle mne
a nech svět se točit; my už více nezmládnem —“*

„Ach, to již budeme patřit do archivu!“ smějíc se zvolala Zdeňka, paní správcová.

„Ale bude nám dobře, bude-li nám možná říci:

„Pojď, ženo — a nech svět se točit.“

„Amen!“ doložil s komickou vážností důchodní.

„A budeme vnukům vypravovat povídky z archivu a pěstovat romantiku za kamny, není-liž pravda, milá švagrová?“

„Ano,“ odpověděl za ni archivář, „a vzpomínat, jak se nám vyplnil tento verš.“ Ukázal na řecký nápis, od jehož velikých písmen pan důchodní s hrůzou se odvrátil.

OBSAH

Zahořanský hon	- - - - -	7
Povídka přítelova	- - - - -	145
Povídka z archivu	- - - - -	159